

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 22 Οκτωβρίου 2023 • Έτος 15° • Αρ. φύλλου 790

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

Κίκης Καζαμίας

Η προβολή
κομμουνιστικής
καταβολής δεν
είναι μαγκιά

Μήνυμα στον Στέφανο Στεφάνου να δείξει τις ηγετικές του ικανότητες στην ανάγκη εκσυγχρονισμού του κόμματος, στέλνει με συνέντευξή του στην «Κ» ο Κίκης Καζαμίας, ενώ προχωρά σε παραδοχές για τη στάση του κόμματος στο Σχέδιο Ανάν. **Σελ. 10**

Αρχιεπίσκοπος Γεώργιος

Ο Μακάριος ήταν
ο νέος Μωυσής

Ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου Γεώργιος μιλώντας στην «Κ», μεταξύ άλλων απευθύνει έκκληση στην Ελλάδα να μην κλείσει τα άλλα ανοικτά ζητήματα που έχει με την Τουρκία αφήνοντας έξω το Κυπριακό. **Σελ. 17**

Μάικ Χέρτζογκ

Είμαστε έτοιμοι
για όλα τα μέτωπα

Το μήνυμα ότι καμία χώρα δεν πρέπει να προσφέρει καταφύγιο στη Χαμάς στέλνει ο έμπειρος διπλωμάτης Μάικ Χέρτζογκ, πρέσβης του Ισραήλ στις Ηνωμένες Πολιτείες, σε συνέντευξή του στην «Κ». **Σελ. 4**

Τάσος Γιασεμίδης

Μικρή ανάσα
δίνουν τα μέτρα

Την ανάγκη για διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλάνου για την οικονομία υπογραμμίζει ο οικονομολόγος Τάσος Γιασεμίδης, προσθέτοντας ότι τα μέτρα που ανακοινώθηκαν δίνουν μικρή ανάσα στους καταναλωτές. **Οικονομική, σελ. 5**

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ: 16 ΗΜΕΡΕΣ ΤΡΟΜΟΥ

Δράμα διαρκείας

Η «Κ» στο Συντονιστικό Κέντρο «Ζήνων» – Η Κύπρος γέφυρα Δύσης-Ισραήλ

Για ακόμη μία φορά η Κύπρος γίνεται γέφυρα μεταξύ Δύσης και Μέσης Ανατολής για χιλιάδες ανθρώπους που εκκενώνονται από το Ισραήλ, μέσω του Συντονιστικού Κέντρου «Ζήνων» στη Λάρνακα. Σε αυτό

οι ώρες περνούν πολύ γρήγορα, γιατί οι ρυθμοί των ανθρώπων που εργάζονται σε αυτό οφείλουν να είναι ταχείς και οι ενέργειές τους ακριβείς. Το Σχέδιο «Εστία» του υπουργείου Εξωτερικών εφαρμόζεται

κατά γράμμα, με τη συνεργασία και άλλων υπηρεσιών της Δημοκρατίας, αλλά και ξένων πρεσβειών. Στόχος ο ομαλός επαναπατριsmός πολιτών τρίτων χωρών από το Ισραήλ. **Σελ. 6, 7**

Αποκαιριτισμός πριν από την πορεία προς το μέτωπο στο νότιο Ισραήλ, κοντά στα σύνορα με τη Γάζα. Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει τις συνέπειες μιας μακράς χειρσαίας εμπλοκής. **Σελ. 18, 19, 20, 22**

Ο Ερντογάν θα
θερίσει θυέλλες

Επιπτώσεις στις σχέσεις της Τουρκίας με τη Δύση αναμένεται να έχει η στάση του Ταγίπ Ερντογάν στη σύρραξη του Ισραήλ με τη Χαμάς. Όπως τονίζει διπλωματική πηγή, θα θερίσει θυέλλες. **Σελ. 4**

Το Κυπριακό και
οι ορατοί κίνδυνοι

Πώς το Κυπριακό μετά τη νέα ανάφλεξη στη Μέση Ανατολή μπορεί να περιπέσει σε αφάνεια, με τη διεθνή κοινότητα να έχει να αντιμετωπίσει ένα νέο τεράστιο παζλ προβλημάτων. **Σελ. 5**

Με το βλέμμα
στην ασφάλεια η Ε.Ε.

Οι Βρυξέλλες στρέφουν το βλέμμα στο εσωτερικό, τόσο όσον αφορά την ασφάλεια της Ε.Ε., όσο και στην αναζήτηση κοινής γραμμής ενόψει της συνάντησης των ΥΠΕΞ της Ε.Ε. αύριο Δευτέρα. **Σελ. 7**

ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Βόμβες στην πρεσβεία των ΗΠΑ

Πριν ξεσπάσουν οι διακοινοτικές ταραχές του 1963, οι σχέσεις Μακαρίου - ΗΠΑ ήταν ιδιαίτερα καλές. Το 1964, όμως, δύο εκρήξεις στην πρεσβεία των ΗΠΑ οδήγησαν στην εκκένωση Αμερικανών πολιτών και φύτεψαν τον σπόρο της καχυποψίας. **Σελ. 16**

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΑΝΗΣ ΠΟΡΤΑΣ

Ενας ασυνόδευτος με όνειρα

Ο Ντέιβιντ Περέιρα από την Γκάνα έφτασε στην Κύπρο στα 17 του, μόνος του, μέσα σε μία βάρκα. Μετά από έξι χρόνια έμαθε ελληνικά, τελείωσε το σχολείο κι άρχισε να φοιτά σε δημόσιο πανεπιστήμιο. Σήμερα κινδυνεύει με απέλαση. **Σελ. 11**

ΑΚΕΑ

Ποιος φοβάται
τις αλλαγές
στο κόμμα

Δύο σχολές σκέψης υπάρχουν στο ΑΚΕΑ όπως αποτυπώθηκε στην Κεντρική Επιτροπή. Η μία που επιθυμεί ιδεολογική καθαρότητα και η άλλη που θέλει το κόμμα μέσω αλλαγών να προσεγγίσει ένα μεγαλύτερο ακροατήριο. **Σελ. 8**

ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ

Οι Πράσινοι
βρέθηκαν στην
κόκκινη ζώνη

Η αποχώρηση της Αλεξάνδρας Αταλιδου και η παραίτηση του Χαράλαμπου Θεοπέμπτου ανέδειξε την κρίση που υπάρχει στους Οικολόγους. Πλέον ανοίγει το κεφάλαιο της επόμενης μέρας και βεβαίως της διαδοχής. **Σελ. 8**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τα δίκαια
των λαών

Σε αυτές τις 16 ημέρες ολέθρου και φρίκης στο Ισραήλ και στη Λωρίδα της Γάζας ξιφουλκούν η ανθρωπιά με το έρεβος και ευχή όλου του πολιτισμένου κόσμου είναι να κερδίσει ο Άνθρωπος. Σε αυτή την ανιστοχή μάχη, όπου οι σειρήνες του πολέμου ηχούν στα αφτιά Παλαιστινίων και Ισραηλινών ωσάν τις κραυγές των Αρπυιδών, κανείς δεν μπορεί να βγει νικητής. Είναι αδύνατο ανάγκη, λοιπόν, η διεθνής κοινότητα να αντιμετωπίσει επιτέλους κατά μέτωπο και χωρίς παρωπίδες τις διαχρονικές προκλήσεις στη Μέση Ανατολή, χωρίς να παραβλέπει τα δίκαια των λαών της.

Προσωπική
και αξιόπιστη εξυπηρέτηση
myeurolife portal

Προσωπικά Συμβόλαιο

Έγγραφα & Έντυπα

Απαιτήσεις & Πληρωμές

Προσωπικό Προφίλ

Σχέδιο Επιβράβευσης ourlife

Κάνε την εγγραφή σου στο portal.eurolife.com.cy

eurolife

ΤΑ ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

Η ακτινογραφία του πακέτου μέτρων

Τα μέτρα που ανακοίνωσε η κυβέρνηση δεν ανατρέπουν τη δημοσιονομική εικόνα του κράτους. Εξαγγέλθηκαν και στοχευμένα αλλά

και οριζόντια μέτρα. Η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να δώσει μόνο στοχευμένα, λόγω της έλλειψης ψηφιακού κράτους. **Οικονομική, σελ. 4**

ΜΠΙΕΝΑΛΕ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

Η πόλη όλη
μία έκθεση

Η «Κ» μίλησε με τον καλλιτεχνικό διευθυντή της Μπιενάλε Λάρνακας 2023 Βασίλη Βασιλειάδη, ο οποίος λέει πως ήδη στην τρίτη της έκδοση έχει αφήσει μεγάλο αποτύπωμα στον καλλιτεχνικό κόσμο. **Τέχνες, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Περλιμπλίν
και Μπελίσσα

Ο Δημήτρης Αντωνίου και η Ανθη Κάσινου μιλούν στην «Κ» για την παράσταση της ΕΘΑΑ «Περλιμπλίν και Μπελίσσα» του Φεδερίκο Γκαρσία Λόρκα, σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου. **Τέχνες, σελ. 4**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ενα ριάλιτι σόου

Κομμωτήριο, χαρτιά, gin and tonic και κοζερί με τις φίλες της. Η ζωή της Ιουλίας Παλαιολόγου Ουίλσον βούλιαζε σε μια μονοτονία που τίποτε δεν φαινόταν ικανό να τη διαταράξει. Ούτε καν η παραίτηση της Αλεξάνδρας Ατταλίδου, η οποία έδωσε τη χαριστική βολή στο ημιθανές κόμμα των Οικολόγων. Αλλά ούτε κι η παράπλευρη απώλεια Θεοπέμπτου, ο οποίος έφυγε κακήν κακώς, αφήνοντας πίσω του συντριμμία, αρρωστημένους και αγρίμια, σχολίασε η πάλαι ποτέ ηγερία των Πρασίνων Μαργαρίτα Πεύκου Hazelwood. «Όταν τον άκουσα, στο ανελέητο μαστίγωμα της Κατερίνας Ηλιάδη, έλυсен τον η μύλλα μου» συμπλήρωσε πικρά, εμφανώς συγκλονισμένη.

«**Πλήττω** φρικτά...» ψιθύρισε η Ιουλία καθώς έκλεινε με ποκεριζέ, σε κτυπημένη παρτίδα μάλισα. «Πλήττεις αλλά η τύχη σου δουλεύει» δυσανασχέτησε η Καλαμαρού ενώ πλήρωνε διηλά το τμήμα των οκτώ καρό από χέρι. «Επειδή δεν συμβαίνει κάτι αληθινά συνταρακτικό» αμύνθηκε η χήρα, η οποία δεν συγκινήθηκε ούτε όταν ο γόνος της γνωστής οικογενείας καταβαραθρώθηκε στον Δήμο της Αθήνας. «Η γιαγιά του πάντως ήταν αρκούντως διαφωτιστική σε ανύποπτο χρόνο» χαριολόγησε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού και θύμισε στο καρέ τι δήλωση που αποδίδεται στη Μαρίκα Μπισοτάκη και κάνει τον γύρο των social media: «Ο Κώστας Μπακογιάννης είναι αχαϊρευτος. Παίρνει στο συντακτικό μηδέν. Δεν ήξερε το “ο” το “ι”... Βρίσκω την Ντόρα και της λέω, παιδί μου ο γιος σου είναι αχαϊρευτος, ανεπρόκοπος και αν δεν κάνεις κάτι να τον μάθεις γράμματα θα το μετανιώσεις πάρα πολύ σκληρά».

Η **Ιουλία** χαμογέλασε συγκαταβατικά. Ήταν φανερό πως χρειαζόταν περισσότερη προσπάθεια και σίγουρα μεγαλύτερη φαντασία για να

Τα στερεότυπα υπάρχουν για να επιβεβαιώνονται. Όπως είπε ο Άντι Γουόρκολ: «Η ζωή δεν μιμείται την τέχνη. Μιμείται την κακή τηλεόραση». Το ίδιο και η πολιτική.

υποχωρήσει η δύσθυμή της διάθεση. Αλλά να που έγινε η ανατροπή, από μια κυρία μάλιστα που αποτελεί την προσωποποίηση της βαρεμάρας: τη συνταξιούχο θεολόγο Θεοπίστη Θεοδούλου.

«**Κοπιάστε** στο Περιβόλι του Αγίου Λαζάρου, ρίψη αλεξιπτωτιστών, παικτες της Ομόνοιας Λευκωσίας, Ανόρθωσης και ΑΕΚ, οφτό κλέφτικο για take away... για μωρά με καρκίνο... Σάκης Μαριαλένα νικητές Survivor, Φουτουλλης, Καραντώνη, Πρίamos, αλλά και τα λείψανα του Αγίου Εφραίμ Νέας Μάκρης για προσκύνημα». Η ανάγνωση της ανάρτησης προκάλεσε χλαπαταγή. Τα χαρ-

τιά έπεσαν στο τραπέζι, τα gin and tonic ανανεώθηκαν και το κέφι επιτέλους επέστρεψε στο καρέ. «Όλη η Κύπρος σε 42 λέξεις!» ομολόγησε εντυπωσιασμένη η Ιουλία και συμπλήρωσε: «Chapeau, Θεοπίστη».

Με ανεβασμένη πλέον τη διάθεση, το καρέ ήταν έτοιμο ν' απολαύσει το πολιτικό ριάλιτι σόου των ημερών. «Τουτέστιν:» αναρτήθηκε η Θεοπίστη Θεοδούλου, η οποία αν και δαφνοστεφανωμένη παρέμενε τραγικά ανενημέρωτη. «Τουτέστιν, η διαρροή της συνομιλίας Μαρίνου Σιζόπουλου και Δημήτρη Παπαδάκη» εξήγησε υπομονετικά η Καλαμαρού. «Ένα μπιζού της κομματικής

κουλούρας μπροστά στο οποίο οι ιστορίες του χωρκού χωριούν. Όπως σοφά άλλωστε είπε ο Άντι Γουόρκολ, η ζωή δεν μιμείται την τέχνη αλλά την κακή τηλεόραση». «Την πολύ κακή τηλεόραση» υπερθεμάτισε η Ιουλία και διά του λόγου το αληθές έβαλε το ηχητικό ντοκουμέντο να παίξει.

«**Εγώ σου** είπα: Θέλω τις 10 χιλιάδες από τις 24 χιλιάδες για να εργοδοτηθούν από την Κύπρο». «Μα δεν καταλαβαίνεις ότι δεν αγγίζουμε πάνω σε αυτό το ποσό;». «Δημήτρη, η είσαι διαθέσιμος ή δεν είσαι διαθέσιμος. Είτε, αλλιώς δεν θα κάνω έτσι κουβέντες. Τέλειωσε». Κι έπει-

τα, ο ογκόλιθος της πολιτικής Μαρίνος συμπλήρωσε: «Ο καθένας τραβεί τον δρόμο του και όπου πάει. Πρόσεξε να μην γίνεις Λιλιήκας».

«**Μια χύμα** κατάσταση, μια ηλίθια παράσταση. Ένα reality show. Γι' αυτό δεν έχω τίποτα άλλο να πω...» ακούστηκε η μελωδική φωνή της Ευσταθίας. Τυχαίο; Μάλλον όχι. Γιατί το ριάλιτι σόου της κυπριακής πολιτικής σκηνής συνεχίστηκε, με ένα ακόμα συναρπαστικό επεισόδιο, αυτή τη φορά μέσα στο Κοινοβούλιο. «Ποιος Σασμός τζιαι πελλάρες...» είπε η Κουλλίτσα Κυριακού κι έβαλε τη συνομιλία ανάμεσα στον Δημήτρη Δημητρίου και τον

Ανδρέα Θεμιστοκλέους να παίξει.

«**Άμα** ήσουν πρόεδρος της προκοπής, έπρεπε σήμερα να της στείλεις επιστολή. Και όχι να κάτσεις να λες γιατί σε έγγραφε. Το πολύ το νάνι-νάνι...» ακούγεται να λέει ο γίγας του κοινοβουλευτισμού στον βουλευτή του ΔΗΣΥ. «Έπρεπε να τη φέρετε γονατιστή». «Όταν θα είστε εδώ να τη φέρετε γονατιστή. Η κ. Κουκκίδη δεν με έχει γράψει ποτέ ξανά» απάντησε ο συμπαθής Δημήτρης, αποδεικνύοντας ότι η κυπριακή Βουλή, κόντρα στις κακόβουλες φήμες, δεν θα μας αφήσει να πηδύσουμε ποτέ.

Κάποιος μπορεί ν' αντιπάζει ότι αλλού συμβαίνουν και χειρότερα. Όπως στο παράλληλο σύμπαν των κοινωνικών δικτύων για παράδειγμα, όπου η καλλονή influencer Ιωάννα Τούνη αισθάνθηκε την ανάγκη να τοποθετηθεί για τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου για έναν... τέταρτο Παγκόσμιο Πόλεμο! «Ο Θεός πιον» ξέσπασε η σενάως απελπισμένη Θεοπίστη Θεοδούλου.

Η **επίκληση** του Πανάγαθου οδήγησε μοιραία την κουβέντα στον πιο ιδιосυγκρασιακό εκπρόσωπό Του στα άγια χώματα της μικρής μας πατρίδας, τον Μητροπολίτη Μόρφου Νεόφυτο, ο οποίος επιδόθηκε σε ένα ακόμα θεόσταλο παραλήρημα, επιβεβαιώνοντας ότι κάποιες αμαρτίες πληρώνουμε ως λαός, δεν μπορεί... Απολαύστε υπεύθυνα: «Η αθεοφοβία, η πολλή αχαλίνωτη αμαρτία, η απιστία και ολιγοπιστία που δείξαμε στα ύστερα αυτά χρόνια του κορωνοϊού, οι εκτρώσεις, τα παρά φύσιν, ακόμη και αυτές οι μαγειρίες και βλασφημίες είναι τα αίτια αυτού του πολέμου που ξεκίνησε από τη Συρία, ανέβηκε στην Ουκρανία και τώρα επιστρέφουν στο κέντρο της Γης, την Ιερουσαλήμ».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
22.10.1933

ΠΑΡΕΛΑΣΗ: Πέντε χιλιάδες Αγγλων μελανοχιτώνων, έχουσαι επί κεφαλής των την νέαν σημαίαν της Βρετανικής Φασιστικής Ενώσεως, παρήλασαν την 16ην τρέχοντος διά των οδών του Μάντσεστερ. [...] Ο σερ Οσβαλντ Μόσλεϋ και οι οι υπαρχηγοί του ήρχισαν διά της επιδεικτικής αυτής παρελάσεως την χειμερινήν προπαγανδιστικήν εκστρατείαν των, ήτις θα επεκταθῇ εις όλην την Αγγλίαν. Η εκλογή του Μάντσεστερ διά την πρώτην αυτήν επιδείξιν δεν υπήρξε τυχαία. Η πόλις αυτή είνε, ως γνωστόν, εν από το οχυρότερα φρουρία του Εργατικού Κόμματος και του αντιφασισμού. Η συγκέντρωσις των φασιστικών ομάδων εγένετο περί ώραν 4.30 ' απογευματινήν προ της έδρας του τοπικού φασιστικού συνδέσμου, εις το κέντρον της πόλεως, η οποία είχαν εικοποιοηθῇ περί της επιδείξεως μεγάλων τοιχοκολλημένων προκηρύξεων.

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ: Κατά τας εκ Μόσχας πληροφορίας αι γυναίκες της Ρωσσίας καλούνται να φορέσουν τα εκπληκτικώτερα φορέματα, από όσα επενοήθησαν ποτέ έως τώρα. Η τελευταία μόδα, την οποίαν θέλει να καθιερώσῃ δι' αυτές ο κομμουνιστής δικτάτωρ της καλλιτεχνίας, θα τας εμφανίζῃ ωσάν ζωντανάς προπαγανδιστικάς επιγραφάς. Τόσον εξωφρενική είναι η νέα αυτή σοβιετική μόδα, ώστε προέκλεσε διαμαρτυρίας ακόμη και μεταξύ των πλέον ορθοδόξων κομμουνιστικών κύκλων. Ούτω, εν εκ των πρώτων «μοντέλων», τα οποία έθεσεν εις πώλησιν το σοβιετικόν Τραστ του Βάμβακος, είνε μια μπλούζα γαρνιρισμένη με ένα ολόκληρον σμήνος ερυθρών ζέππελιν. Ο καλλιτεχνικός δικτάτωρ των Σοβιέτ απορρίπτει όλα τα συνήθη μοντέλλα ως «αντεπαναστατικά» και «αστικά». Καί ζητεί να επιβάλῃ τα νέα προπαγανδιστικά φορέματα, τα οποία θα αποβλέπουν εις την τόνωσιν του κομμουνιστικού ηθικού.

ΕΠΕΤΕΙΟΣ: Η Αθηνναϊκή δημοσιογραφία, η τόσον εξελιχθεΐσα και τόσον επιβληθεΐσα παρά τας μεμονωμένας παρατηρήσεις επί μερικών εξαιρέσεων, συμπληρώνει τα εκατόν έτη της υπάρξεώς της.

«**Αυτές** είναι οι αρχές μου κι αν δεν σου αρέσουν... εντάξει, έχω και άλλες». Αυτή τη σαρκαστική δήλωση του κωμικού Γκράουτσο Μαρξ σκέφτηκα, όταν άκουσα πως στο πλαίσιο του περιβόητου εκσυγχρονισμού του του ΑΚΕΛ έχει ανακαινίσει μέχρι και τα γραφεία του.

Εντυπωσιακές ομολογουμένως οι αλλαγές και τα μοντέρνα ντιζάιν στο κόκκινο κόμμα: με το βλέμμα στο μέλλον, νέα έπιπλα, νέα λογότυπα, νέα σλόγκαν. Μένει να δούμε κατά πόσο θα ενταχθούν στο Κόμμα και νέα μυαλά ή θα παραμείνει ο κομμουνιστικό τύπου πεπαλαιωμένος τρόπος σκέψης και η Επαγρύπνηση. Διότι, μετά από την περιβόητη ανακαίνιση του κτιρίου του κόμματος, τώρα όλοι περιμένουν την επόμενη φράση: να ανακαινισθεί και η ιδεολογία του, και κυρίως ο έμμισθος στρατός του. Χλωμό όμως είναι να κτίσεις πύργο πάνω σε πολυκατοικία του 1950. Αν δεν κατεδαφίσεις πρώτα την πολυκατοικία.

Μια άλλη απορία είναι αν τα ανακαινισμένα γραφεία θα φρουρούνται από μοντέρνο σύστημα συναγερμού ή αν θα παραμείνει το προηγούμενο σύστημα όπου το κόμμα το φρουρούσαν τα κομματόσκυλα.

Οι Συντεχνίες της ΑΗΚ μάς απειλούν με απεργιακά μέτρα -τόσο πολύ συμπάσχουν με τα προβλήματα της καθημερινότητας των πολιτών- αλλά συνάμα μας καθυποχάζουν λέγοντας

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Εχω αρχές, αλλά αν δεν σας αρέσουν έχω κι άλλες

Ανακαινισθήκαμε, ανοίξαμε και σας περιμένουμε.

πως θα μας προειδοποιήσουν έγκαιρα. Και τι ακριβώς θα αλλάξει, αν μας προειδοποιήσουν; Θα πάμε σε ποταμό για μπάνιο ή θα αποθηκεύσουμε παγάκια στον κήπο;

Αν προχωρήσει το σχέδιο «Φωτοβολταϊκά για όλους», που θα αποτελέσει μια επανάσταση, εγώ προσωπικά θα υποκλιθώ στην κυβέρνηση και θα δώσω συγχωροχάρτι για πολλές από τις αστοχίες της. Κρατάω όμως μικρό καλάθι γιατί ξέρω πόσο θα το πολεμήσει η Αμαρτωλή Αρχή. Για να λέμε όμως τα πράγματα με το όνομά τους, για να λυθεί το ενεργειακό ζήτημα της χώρας πρέπει να βγει το πρόγραμμα «Μπαταρίες για όλους». Θυμίζω πως η ΑΗΚ τα οικια-

κά φωτοβολταϊκά τα έχει στήσει όπως αυτή θέλει: Το μεσημέρι της πουλάς το ρεύμα που παράγεις φτννά και το βράδυ στο πουλά πίσω ακριβά! Παγκόσμια πρωτοτυπία. Ενώ με μια μπαταρία 1.500 ευρώ της πουλάς το ρεύμα σου όποτε θες εσύ! Και αν θες εσύ.

Σκούρα τα πράγματα πάντως για την αγαπημένη Ξανθιά Παναγιά, πρόεδρο της καρδιάς μας. Ο πρόεδρος Φούλης μετά την άρνησή της να τον κάνει επίτιμο, και να τον παίρνει μαζί της στο Εθνικό Συμβούλιο, απειλεί πως δεν θα εμφανίζεται στα συλλογικά όργανα. Τόσο το σοκ της πρόεδρου ινφλουενσερ, που δεν πόσταρε στο ΤικΤοκ για μια ολόκληρη μέρα.

Από την άλλη, Κασουλίδης, Πετρίδης, Αναστασιάδης, Γεωργιάδης, σιγά-σιγά μαζεύονται στο μοναχί της Πινόδρου, προς ευχαρίστηση του αναπληρωτή πρόεδρου Νίκου Τσωναρίτη. Πάντως, η Ξανθιά Παναγιά, ως αντιπραξη στις απειλές του τέως, αναπτύσσει υβριδικό πόλεμο με την τακτική «αγαπώ το μούσι του Νίκου». Τέζα το Argaka Media Group.

Η στήλη συμπαραστέκεται στο δράμα του κινήματος οικολόγων, που απειλείται με διάσπαση για λόγους αρχών και πολιτικής. Πιο κάτω σας αποκαλύπτουμε τους πραγματικούς λόγους των διαφωνιών. Όσοι σας λεν πως οι διαφωνίες είναι για καριέρες, ευρωεκλογές και κομματικές ατζέντες, σας λεν ψέματα: Η Ατταλίδου αποχώρησε επειδή το κίνημα υιοθετεί το υδρογόνο ως πολιτική ΑΠΕ, ενώ η ίδια επιθυμούσε την ηλιακή ενέργεια με αποθήκευσή της στα φράγματα. Μεγάλη συζήτηση έγινε στα συλλογικά όργανα αν το θεϊόφι θεωρείται υλικό βιολογικής καλλιέργειας ή όχι. Η Ατταλίδου επικριρηματολόγησε πως το κίνημα θα πρέπει γίνει Vegan και να στηρίξει την plan based δημιουργία κρέατος. Ο Θεοπέμπτου λέγεται πως ήταν κάθετα υπέρ την εργαστηριακής δημιουργίας κρέατος. Σε αυτό το σημείο ο Πετρίδης, ο οποίος είναι φαν της σούβλας από κατοίκι της Βαθαστανιάς, μόλις το άκουσε, θυμήθηκε τα φοιτητικά του στον «Άγωνα» στου Ζωγράφου και έριξε μια καρέκλα, τινάζοντας το κίνημα στον αέρα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

#xarisesena

Εκπαίδευση
Αναγνώριση
Επιβράβευση
Εξέλιξη

Ανδρέας
Από Υπάλληλος
Καταστήματος
έγινε Διευθυντής
Καταστήματος

Εδώ, στη Lidl Κύπρου, μπορείς να μάθεις πολλά και να πετύχεις ακόμα περισσότερα. Μπορείς να κάνεις σχέδια, να βάζεις στόχους, να αποκτάς νέες γνώσεις κι εμπειρίες, να εξελίσσεσαι και να ξεπερνάς τον εαυτό σου κάθε μέρα. Γιατί εδώ, επενδύουμε στους ανθρώπους μας, τους στηρίζουμε και τους προσφέρουμε όσα χρειάζονται για να εξελιχθούν.

Όλα όσα είμαστε,
χάρη σε σένα.
team.lidl.com.cy

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Άλυσιδωτές επιπτώσεις στις σχέσεις Άγκυρας-Δύσης προκαλεί ο ρόλος που επέλεξε να ενσαρκώσει ο Ταγίπ Ερντογάν, συμπτύσσοντας στο ακραίο μουσουλμανικό αφήγημα που αποδίδει αποκλειστική ευθύνη στις ΗΠΑ και στο Ισραήλ, για την αιματοχυσία στη Μέση Ανατολή, αφήνοντας ουσιαστικά στο απυρόβλητο τη Χαμάς, για την τρομοκρατική της επίθεση. Σύσσωμη πλέον η Τουρκία υιοθετεί ενιαία γραμμή εναντίον της Ουάσιγκτον και του Τελ Αβιβ, προκαλώντας ένα ψυχροπολεμικό κλίμα, το οποίο τρέφεται από τις καθημερινές εμπρηστικές δηλώσεις όχι μόνο από τον Τούρκο πρόεδρο αλλά και από εκφραστές της αντιπολίτευσης. Ως επίσης και από τις βιαίες διαδηλώσεις οι οποίες έχουν ήδη οδηγήσει σε κλείσιμο του αμερικανικού προξενείου στα Άδανα, στην αποχώρηση όλων των Ισραηλινών διπλωματών από την Τουρκία, καθώς και στην έκδοση ταξιδιωτικών οδηγίας από το Τελ Αβιβ προς όλους τους Ισραηλινούς που βρίσκονται στην τουρκική επικράτεια, να την εγκαταλείψουν.

Οι επιλογές Ερντογάν και η επιθετική του ρητορική, σχεδόν επί καθημερινής βάσεως κατά των ΗΠΑ και του Ισραήλ, εκτιμάται ότι «του

Η ρητορική και τα επεισόδια των τελευταίων ημερών στην Τουρκία δεν αφήνουν περιθώρια παρερμηνειών. «Τείνουν να οδηγήσουν σε πλήρη αποκόλληση Δύσης και Αγκυρας, για απρόβλεπτο χρονικό διάστημα».

στοιχίζουν ήδη και τον οδηγούν να θερίσει θύελλες», έλεγε στην «Κ» ξένη διπλωματική πηγή, σημειώνοντας ότι «εκ των πραγμάτων, εισερχόμαστε σε μια περίοδο, πιθανότατα μακρά, στη διάρκεια της οποίας ούτε η Δύση μπορεί να υπολογίζει στην Άγκυρα, αλλά ούτε η Άγκυρα μπορεί να υπολογίζει στη Δύση». Η ίδια πηγή παρέπιψε, ως ένα «απλό παράδειγμα», στην πρόσφατη κίνηση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ να αφήσει την Τουρκία εκτός της περιοδείας Μπλίνκεν για το Με-

Το παζλ των εξελίξεων των τελευταίων ημερών συμπληρώνει η απόφαση των ΗΠΑ να τοποθετήσουν στη λίστα κυρώσεων δέκα πρόσωπα, τα οποία φέρονται να συνδέονται με «μυστικό χαρτοφυλάκιο επενδύσεων» της Χαμάς.

σανατολικό. Ο Αμερικανός ΥΠΕΞ επισκέφθηκε το Κατάρ που διατηρεί σχέσεις με τη Χαμάς, τη Σαουδική Αραβία, καθώς και τέσσερις ακόμη χώρες που διατηρούν διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ, το Μπαχρέιν, την Ιορδανία, την Αίγυπτο και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Όχι όμως και την Τουρκία, παρά το γεγονός ότι η κυβέρνηση της Άγκυρας εμφανιζόταν την ίδια χρονική στιγμή να μεσολαβεί για την ελευθέρωση των ομήρων που βρίσκονται στα χέρια της Χαμάς, από τις 7 Οκτωβρίου, ημέρα εκδήλωσης της τρομοκρατικής της επίθεσης.

Η ίδια πηγή ανέφερε ακόμη ότι «είναι τουλάχιστον προφανές (more than obvious) ότι η σύμπραξη του κ. Ερντογάν με το ακραίο μουσουλμανικό αφήγημα κατά των ΗΠΑ και του Ισραήλ, περιορίζει ακόμη περισσότερο την εμπιστοσύνη της Δύσης προς την Τουρκία, η οποία (εμπιστοσύνη) είχε ήδη τρωθεί από τις κοινές δραστηριότητες της Άγκυρας και της Μόσχας στο πεδίο της ενέργειας, αλλά και των σιτηρών». Η ρητορική και τα επεισόδια των τελευταίων ημερών στην Τουρκία δεν αφήνουν περιθώρια παρερμηνειών και σύμφωνα με την ίδια πηγή «τένουν να οδηγήσουν σε πλήρη αποκόλληση Δύσης και Άγκυρας, για απρόβλεπτο χρονικό διάστημα», με ό,τι αυτό συνεπάγεται και για τη δυνατότητα παρεμβάσεων σε πολλά ανοικτά μέτωπα,

«Θερίζει θύελλες» ο Ερντογάν

Οδηγεί την Τουρκία σε πλήρη αποκόλληση από τη Δύση – Ορατότητα μηδέν για παρεμβάσεις στο Κυπριακό

περιλαμβανομένου του Κυπριακού.

Η ρήξη με τη Δύση είναι άλλωστε πλέον δεδομένη και φαίνεται να αποτελεί επιλογή του Τούρκου προέδρου. Εξάλλου, αυτό προκύπτει και από τη σπουδή του Ερντογάν, ο οποίος, χωρίς αποδείξεις, απέδωσε ευθύνη στο Ισραήλ για την έκρηξη στο νοσοκομείο Al-Ahli, κάνοντας λόγο για «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας», το οποίο όπως είπε είναι «συγκρίσιμο με γενοκτονία...». Στην ίδια γραμμή και η αντιπολιτευόμενη πρόεδρος του Καλού Κόμ-

ματος, Μεράλ Ακσενέρ, η οποία χαρακτήρισε «δολοφόνο» τον Β. Νετανιάχου, υποστηρίζοντας ότι «είναι ο νέος Χίτλερ του 21ου αιώνα».

«Όλα αυτά», σύμφωνα με την ίδια πηγή, «οδηγούν σε ένα συμπέρασμα πολύ χαμηλού ρίσκου, σύμφωνα με το οποίο το Ισραήλ κατατάσσει την Τουρκία εκεί ακριβώς που την κατέταξε πριν από μερικές ημέρες και η Ουάσιγκτον, όταν ο κ. Μπλίνκεν φρόντισε να την αφήσει εκτός της πρόσφατης περιοδείας του». Κάτι που όπως

μας λέχθηκε «θέτει εκ των πραγμάτων την Τουρκία εκτός των οποίων ενεργειακών σχεδιασμών του Ισραήλ και της Ουάσιγκτον στην Ανατολική Μεσόγειο, οι οποίες δεν είναι βεβαίως του παρόντος, υπό την έννοια ότι στην παρούσα συγκυρία δεν μπορούν να θεωρηθούν ως άμεσες προτεραιότητες».

Ανάλογοι ενδιαφέροντος και εξίσου ανάλογης σημασίας είναι η τοποθέτηση του Μαρκ Ρέγκεβ, συμβούλου του Β. Νετανιάχου, αναφορικά με τη στάση της Τουρκίας. Μιλώντας στην ΕΡΤ και απαντώντας σε ερώτηση για την πολιτική συμπεριφορά του Ερντογάν και το γεγονός ότι δεν καταδίκασε τη Χαμάς, ο Ισραηλινός επίσημος απάντησε: «Χώρες οι οποίες κατά το παρελθόν είχαν επαφές με τη Χαμάς πιστεύουμε ότι θα πρέπει να τις διακόψουν. Οι άνθρωποι αυτοί έχουν αποδείξει ότι είναι εχθροί της πολιτισμένης ανθρωπότητας και κανείς δεν θα πρέπει να τους προσδίδει επίσημο καθεστώς, αναγνώριση και λοιπά. Χώρες οι οποίες συνεχίζουν να γίνονται καταφύγιο για τη Χαμάς πιστεύουμε ότι θα πρέπει να πληρώσουν βαρύ τίμημα».

Το παζλ των εξελίξεων των τελευταίων ημερών συμπληρώνει η απόφαση των ΗΠΑ να τοποθετήσουν στη λίστα κυρώσεων δέκα πρόσωπα, τα οποία φέρονται να συνδέονται με «μυστικό χαρτοφυλάκιο επενδύσεων» της Χαμάς,

στην Τουρκία, την Αλγερία, το Σουδάν και το Κατάρ. Μεταξύ των «10» συγκαταλέγονται και δύο πρόσωπα με έδρα την Τουρκία. Ο Amer Kamal Sharif Alshawa που φέρεται να έχει υπηρετήσει σε αρκετές εταιρείες του χαρτοφυλακίου επενδύσεων της Χαμάς και ο Ahmed Sadu Jahleb που σύμφωνα με τις ΗΠΑ συντόνιζε δραστηριότητες εταιρειών που ελέγχονται από τη Χαμάς και από αξιωματούχους της, οι οποίοι φέρονται να έχουν κάνει τεράστιες οικονομικές κινήσεις και με κρυπτονομίσματα.

«Εκτός ελέγχου» η Άγκυρα

Οι εξελίξεις στη Μέση Ανατολή και η επιλογή ρήξης της Τουρκίας με τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, σε συνάρτηση με την ένταση που επιλέγει να ενσαρκώνει τον νέο του ρόλο ο Ταγίπ Ερντογάν, δυναμιτίζουντας κάθε περιθώριο συνεννόησης με το στρατόπεδο της Δύσης, εκτιμάται ότι ενδέχεται να βάλουν στον πάγο αρκετά ανοικτά ζητήματα. Κύκλοι στις Βρυξέλλες έλεγαν στην «Κ» ότι, «με βάση τα νέα δεδομένα, δεν υπάρχει πολιτική φυσιολογία στην Ε.Ε., η οποία να είναι σε θέση να ασκήσει επιρροή στον Ταγίπ Ερντογάν, είτε για το μεταναστευτικό είτε για το Κυπριακό, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις προσδοκίες της Λευκωσίας. Ακόμη και για άλλα ανοικτά ζητήματα που αφορούν στην ευρωτουρκική ατζέντα, περιλαμβανομένων και αυτών που επιθυμεί και θέλει να προωθήσει η ίδια η Άγκυρα, εκτιμάται ότι τα περιθώρια συνεννόησης, πόσω μάλλον συμφωνίας, είναι πολύ περιορισμένα.

Όσο λοιπόν το ρήγμα στις σχέσεις Άγκυρας-Δύσης βαθαίνει τόσο εκτιμάται ότι θα περιορίζεται αντίστοιχα και η δυνατότητα εκδήλωσης παρεμβάσεων. Σύμφωνα με την ίδια κοινοτική πηγή, «δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι υπό τις περιστάσεις, δεν είναι ορατή καμιά δυνατότητα εκδήλωσης παρεμβάσεων προς την κατεύθυνση της Τουρκίας. Αν και δεν θέλω να είμαι απαισιόδοξος» πρόσθεσε, «εάν δεν υπάρξει πραγματική ανατροπή δεδομένων, πολύ φοβάμαι ότι η προσπάθεια συνεννόησης με την Άγκυρα δεν θα είναι εύκολη σε κανένα ζήτημα. Ούτε και στο Κυπριακό. Κι αυτή η νέα κατάσταση στις σχέσεις Τουρκίας-Δύσης, μπωρώ να πω ότι προκαλεί προβληματισμό στα ανώτατα δώματα της Ε.Ε.» κατέληξε.

Μάικ Χέρτζογκ, *πρέσβης του Ισραήλ στις Ηνωμένες Πολιτείες*

Είμαστε έτοιμοι για όλα τα μέτωπα

Θα κάνουν λάθος Ιράν και Χεζμπολάχ αν παρερμηνεύσουν την τρέχουσα συγκυρία ως μια συγκυρία όπου το Ισραήλ είναι ευάλωτο

Συνέντευξη στη **ΛΕΝΑ ΑΡΓΥΡΗ**

Μήνυμα ότι καμία χώρα δεν πρέπει να προσφέρει καταφύγιο στη Χαμάς στέλνει ο Μάικ Χέρτζογκ, πρέσβης του Ισραήλ στις Ηνωμένες Πολιτείες, τονίζοντας ότι η χώρα του είναι έτοιμη να αμυνθεί σε όσα μέτωπα χρειαστεί για να εγγυηθεί την ασφάλεια των πολιτών της. Ο έμπειρος διπλωμάτης και αδελφός του προέδρου του Ισραήλ Ισαάκ Χέρτζογκ λέει στην «Κ» ότι σε αυτή τη συγκυρία «δεν υπάρχει χώρος για συζήτηση που να αφορά στην αναλογικότητα της ισραηλινής αντεπίθεσης μπροστά στη βαρβαρότητα και τις φρικαλεότητες της Χαμάς». Προσθέτει επίσης ότι πρέπει να υπάρχει μια αξιόπιστη στρατιωτική απειλή στο τραπέζι για να αποτρέψει το Ιράν από τον δεδηλωμένο στόχο του, που είναι να σβήσει το Ισραήλ από τον χάρτη.

— Κύριε Πρέσβη, πώς η 7η Οκτωβρίου αλλάζει το Ισραήλ; Οι Αμερικανοί χρειάστηκαν χρόνια για να αισθανθούν και πάλι ασφαλείς μετά την 11η Σεπτεμβρίου, πώς αυτό το συλλογικό τραύμα του Ισραήλ μπορεί να επουλωθεί;

— Αυτή τη στιγμή επικεντρωνόμαστε στη νίκη αυτού του πολέμου και στη διασφάλιση της ασφάλειας των πολιτών μας. Ο εβραϊκός λαός έχει επιβιώσει μέσα από καταπίεση και αντιβιώσεις καθ' όλη την διάρκεια της ιστορίας του. Είναι μια δύσκολη περίοδος, αλλά θα το ξεπεράσουμε κι αυτό, ακόμα κι αν χρειαστεί λίγος χρόνος. Είμαστε ανθε-

κτικοί και αποφασισμένοι να το ξεπεράσουμε, βγαίνοντας ακόμη πιο δυνατοί από πριν.

— Ανησυχείτε ότι ο πόλεμος μπορεί να κλιμακωθεί και να εξαπλωθεί σε γειτονικές χώρες, δημιουργώντας μια περιφερειακή σύγκρουση; Είναι καλά προετοιμασμένο το Ισραήλ για ένα τέτοιο σενάριο;

— Το Ισραήλ είναι καλά προετοιμασμένο να αμυνθεί σε όσα μέτωπα είναι απαραίτητα για να εγγυηθεί την ασφάλεια του ισραηλινού λαού. Αυτό που μας ανησυχεί είναι ότι το Ιράν ή η αντιπρόσωπός του, η Χεζμπολάχ, θα μπορούσαν να παρερμηνεύσουν την τρέχουσα συγκυρία ως μια συγκυρία όπου το Ισραήλ είναι ευάλωτο. Θα κάνουν λάθος. Όπως τους είπε και ο πρόεδρος Μπάιντεν, «μην το κάνετε». Το Ισραήλ δεν έχει κανένα συμφέρον να επεκτείνει περαιτέρω αυτόν 'τον πόλεμο, αλλά είναι έτοιμο να αμυνθεί σε όλα τα μέτωπα.

— Μόλις αναφέρατε το Ιράν. Πώς μπορούν το Ισραήλ και οι ΗΠΑ να αντιμετωπίσουν το τεράστιο πρόβλημα των κρατών που υποστηρίζουν και υποθάλπουν τη Χαμάς;

— Λέμε στη διεθνή κοινότητα εδώ και χρόνια ότι η Χαμάς είναι αντιπρόσωπος του ιρανικού καθεστώτος. Το Ισραήλ, οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί μας πρέπει να επιβάλουν κυρώσεις στο Ιράν προκειμένου να περιορίσουν τα προγράμματα πυρηνικών, βαλλιστικών πυραύλων και άλλων επικίνδυνων όπλων του καθεστώτος. Πρέπει επίσης να υπάρχει μια αξιόπιστη στρατιωτική απει-

Ο εβραϊκός λαός έχει επιβιώσει μέσα από καταπίεση και αντιξοότητες καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας του. Είναι μια δύσκολη περίοδος, αλλά θα το ξεπεράσουμε κι αυτό, λέει ο Ισραηλινός επιτετραμμένος στην Ουάσιγκτον, Μάικ Χέρτζογκ.

λή στο τραπέζι για να αποτρέψει το Ιράν από τον δεδηλωμένο στόχο του, να σβήσει το Ισραήλ από τον χάρτη. Το Ιράν εμπλέκεται σε ένα ευρύ φάσμα αποσταθεροποιητικής δραστηριότητας που απειλεί τον λαό του, την περιοχή και τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης τρομοκρατικών ομάδων, όπως η Χαμάς και η Χεζμπολάχ. Καλούμε κάθε χώρα να μην προσφέρει καταφύγιο στους τρομοκράτες της Χαμάς.

— Τι σημαίνει νίκη για το Ισραήλ;

— Είμαστε αποφασισμένοι να εξαλείψουμε τις στρατιωτικές και τρομοκρατικές ικανότητες της Χαμάς, ώστε να μην μπορέσουν να μας απειλήσουν ξανά. Στόχος μας είναι, όταν τελειώσει αυτός ο πόλεμος, η Χαμάς και οι υποστηρικτές της να έχουν κατανοήσει ότι ήταν σοβαρό λάθος να αρχίσουν αυτόν τον πόλεμο εναντίον του κράτους του Ισραήλ.

— Η διεθνής υποστήριξη προς το Ισραήλ αυτή τη στιγμή είναι ιδιαίτερα ισχυρή. Πιστεύετε ότι αυτός ο συνασπισμός θα αντέξει ή υπάρχει κίνδυνος να μειωθεί η υποστήριξη όσο ο πόλεμος συνεχίζεται και εντείνεται;

— Αν δεν το έβλεπαν καθαρά πριν, τώρα το βλέπουν. Τα μάτια του κόσμου άνοιξαν στις 7 Οκτωβρίου απέναντι στην αghριότητα και τη βαρβαρότητα της Χαμάς. Οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο κατανοούν πια ότι η Χαμάς πρέπει να εξαλειφθεί. Καμία κυρίαρχη χώρα δεν θα ανεχόταν μια γενοκτονική τρομοκρατική οργάνωση στα σύνορά της. Η Χαμάς στοχεύει τη μοναδική δημοκρατία στη Μέση Ανατολή. Θέλουν να καταστρέψουν όχι μόνο το Ισραήλ, αλλά ολόκληρο τον δυτικό κόσμο. Είμαι ευγνώμων στον πρόεδρο Μπάιντεν και σε πολλούς άλλους ηγέτες διεθνώς για την αναμφίβολη υποστήριξή τους στην προσπάθεια του Ισραήλ να υπαίρει ειρήνη και ασφάλεια. Πιστεύουμε ότι κάθε χώρα αντιλαμβάνεται πλέον τις απειλές που προέρχονται από

τη Χαμάς. Αν υπήρχαν αμφιβολίες πριν, αυτό ήταν ένα καμπανάκι αφύπνισης. Οι φρικαλεότητες της Χαμάς θυμίζουν τα ειδικά εγκλήματα του ISIS, και μάλιστα τα ξεπερνούν.

— Ποια είναι η απάντησή σας σε όσους υποστηρίζουν ότι η αντεπίθεση του Ισραήλ είναι δυσανάλογη και οδηγεί σε μια ενδεχομένως ολόκληρωτική καταστροφή στη Γάζα;

— Η βαρβαρότητα της επίθεσης της Χαμάς ξεπερνάει ακόμη και τα επίπεδα του ISIS. Η Χαμάς είναι μια τρομοκρατική οργάνωση που καθοδηγείται από γενοκτονικό ρατσισμό κατά του εβραϊκού λαού. Στόχος της είναι να εξολοθρευτεί το Ισραήλ και να δολοφονήσει Ισραηλινούς αμάχους, όπως άλλωστε αναφέρει και στον καταστατικό χάρτη της. Κρύβει σκοπίμως τις στρατιωτικές εγκαταστάσεις και τα επικοινωνιακά κέντρα της μέσα σε περιοχές αμάχων, συμπεριλαμβανομένων κατοικιών, τζαμιών και νοσοκομείων. Χρησιμοποιεί σκόπημα τους αμάχους ως ανθρώπινες ασπίδες για να αποτρέψει επιθέσεις. Το Ισραήλ δεν στοχεύει αμάχους, αλλά τρομοκρατικές υποδομές. Ζητήσαμε από τους κατοίκους να εκκενώσουν την επιβίωση από ζώνη και η Χαμάς τους παγιδεύει με οδοφράγματα. Προσπαθούμε να βγάλουμε τους αμάχους από τον κίνδυνο και η Χαμάς προσπαθεί να τους κρατήσει σε κίνδυνο. Οι άμαχοι στη Γάζα βασανίζονται τα τελευταία 16 χρόνια από τη Χαμάς. Δεν υπάρχει χώρος για συζή-

τηση που να αφορά στην αναλογικότητα μπροστά στη βαρβαρότητα και τις φρικαλεότητες της Χαμάς. Η Χαμάς ξεκίνησε αυτόν τον πόλεμο όταν μπήκε στο Ισραήλ και δολοφόνησε, βασάνισε, ακρωτηρίασε, απήγαγε και βίασε Ισραηλινούς πολίτες.

— Ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των Αμερικανών εκφράζει την υποστήριξη στο Ισραήλ, υπάρχει ένα σχετικά μικρό αλλά αυξανόμενο τμήμα της κοινωνίας που συμπάσχει με τους Παλαιστινίους και τη Χαμάς.

— Δεν έχουμε τίποτα εναντίον του παλαιστινιακού λαού, ο οποίος είναι όμηρος της Χαμάς τα τελευταία 16 χρόνια. Οποιος υποστηρίζει τη Χαμάς πρέπει να καταδικαστεί και να γίνει παρίας. Μόλις γίναμε μάρτυρες των θανάτων περισσότερων των 1.400 ανθρώπων σε μία μέρα — ο μεγαλύτερος αριθμός θανάτων Εβραίων από το Ολοκαύτωμα. Ο αντισημιτισμός είναι μια αυξανόμενη απειλή σε όλο τον κόσμο, μια απειλή που στοχεύει τις εβραϊκές κοινότητες. Τα κρούσματα αντισημιτισμού, όπως τα παράδειγμα οι διαδηλώσεις στηρίξης της Χαμάς, πρέπει να είναι μέρος αυτής της καταδίκης. Υπάρχει διαφορά μεταξύ της κριτικής των πολιτικών της ισραηλινής κυβέρνησης και της υπερράσπισης του αφανισμού του εβραϊκού κράτους. Είμαστε ευγνώμονες που η κυβέρνηση Μπάιντεν δημιούργησε την πρώτη Εθνική Στρατηγική για την Καταπολέμηση του Αντισημιτισμού.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ο ιστορικός του μέλλοντος σίγουρα θα συμπεριλάβει τα όσα συνέβησαν την «7η Οκτωβρίου», μετά την τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ, ως ένα γεγονός με τεράστια σημασία για το πώς διαμορφώθηκε όχι μόνο η ιστορία της αραβοϊσραηλινής σύγκρουσης αλλά και ολόκληρος ο χάρτης της Μέσης Ανατολής. Τα όσα τεκτονικά συμβαίνουν στην περιοχή δεν αλλάζουν μόνο τις ισορροπίες των κρατών του αραβομουσουλμανικού κόσμου με το Ισραήλ, αλλά δημιουργούν και το πλαίσιο της επόμενης ημέρας για την ειρηνευτική διαδικασία στη Μέση Ανατολή και το άλυτο Παλαιστινιακό, που μαζί με το Κυπριακό αποτελούν μερικά από τα μακροβιότερα άλυτα διπλωματικά ζητήματα στην ιστορία του σύγχρονου κόσμου. Παράλληλα, η προβολή του Κυπριακού στην τρέχουσα αναμέτρηση του Ισραήλ με τη Χαμάς (και τις περιφερειακές της προεκτάσεις), το ρίσκο, με την όψη ορατών κινδύνων στην Κύπρο αλλά και άμεσου και έμμεσου επιρρασμού, αλλά και τα επιμέρους διδάγματα που μπορούν να αντληθούν συνοψίζονται σε τρεις βασικούς άξονες, αν κάποιος θα επικιεύρουσε να τα πλαισιώσει/νοηματοδοτήσει σε ένα πλέγμα δυναμικών:

- Ως προς τους «παράλληλους

Πώς μπορεί το Κυπριακό μετά τη νέα ανάφλεξη στη Μέση Ανατολή να περιπέσει σε αφάνεια με τη διεθνή κοινότητα να έχει να αντιμετωπίσει ένα νέο τεράστιο παζλ προβλημάτων.

βίου» Κυπριακού και Μεσανατολικού που και τα δύο μετά το 2017 και το 2013-2014, αντίστοιχα, έχουν παγώσει ως προς τη διάσταση των διπλωματικών τους συνομιλιών αλλά και τη δυναμική αλλαγής παραδείγματος ως προς το συμφωνημένο, διαχρονικά στο πλαίσιο του ΟΗΕ, πλαίσιο λύσης τους.

- Σε σχέση με τη διπλωματική εμπλοκή της Τουρκίας στην τρέχουσα διπλωματική διάσταση του πολέμου Ισραήλ - Χαμάς, η οποία στο Παλαιστινιακό προτάσσει δύο ποιοτικά στοιχεία –περί εγγυήσεων στην επίλυση του Μεσανατολικού, αν δημιουργηθεί ποτέ παλαιστινιακό κράτος και σε μια διεθνή διάσκεψη για το Παλαιστινιακό– που θα μπορούσαν να έχουν αντιστοιχία στις προσεγγίσεις που προτάσσει για τις συνομιλίες στο Κυπριακό και την Ανατολική Μεσόγειο στα πλαίσια των ευρωτουρκικών σχέσεων.
- Αναφορικά με το σύνολο των δυναμικών στην περιοχή των χω-

ρών MENA και της Ανατολικής Μεσογείου, όπου η τρέχουσα κατάσταση πραγμάτων επανακαθορίζει σχέσεις και πλαίσια διμερών και πολυμερών σχέσεων, τις τρέχουσες δυναμικές συνεργασίας σε τομείς όπως η ενέργεια και η ασφάλεια και φυσικά δημιουργεί προϋποθέσεις προσαρμογής ή και δυνητικά «κενά» (ή και ευκαιρίες) για την κυπριακή εξωτερική πολιτική.

Παράλληλες πορείες

Το αν το Κυπριακό από ένα συμφωνημένο, διαχρονικά, πλαίσιο λύσης ενός ομοσπονδιακού συνεταιριστικού κράτους μετακυλήσει σε ένα μοντέλο λύσης δύο κρατών, θυμίζει σε μεγάλο βαθμό πώς το Παλαιστινιακό από το συμφωνημένο πλαίσιο λύσης δύο κρατών μετακύλησε και αυτό σε ένα συγκεκριμένο επαναλαμβανόμενων κύκλων βίας, καταπίεσης των Παλαιστινίων και, τελικά, σε μια νέα πολεμική αναμέτρηση. Αυτή η αντι-

στοιχία όχι μόνο δείχνει τον δρόμο για την επόμενη ημέρα στην περιοχή αλλά αποτελεί και ένα διδακτικό μάθημα από το οποίο η Λευκωσία οφείλει να αντλήσει σοβαρά διδάγματα: Αρχικά, για το πώς το Κυπριακό μετά τη νέα ανάφλεξη στην περιοχή μπορεί να περιπέσει σε αφάνεια με τη διεθνή κοινότητα να έχει να αντιμετωπίσει ένα νέο τεράστιο παζλ προβλημάτων που θα προκύψει με το Ισραήλ, τα αραβικά κράτη στην περιοχή και το Ιράν. Πώς η βία επανέρχεται σε παλιές άλυτες συγκρούσεις, σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο, ως τρόπος επίλυσης ή αλλαγής πλαισίου των υπαρχουσών δυναμικών και, τέλος, πώς η τρέχουσα προσπάθεια για επανεκκίνηση των συνομιλιών του Κυπριακού και άρσης του αδιεξόδου έξι χρόνων μπορεί, εν μέσω ιστορικών αλλαγών στην περιοχή, να αποτελέσει κυριολεκτικά την τελευταία ευκαιρία για να συμβεί κάτι.

Case study η Τουρκία

Ο τρόπος με τον οποίο η Άγκυρα επιχειρεί να εμπλακεί στο ζήτημα της ανάφλεξης στην περιοχή αποτελεί μια πολύ ενδιαφέρουσα περιπτώσιολογία η οποία κινείται τόσο θεματικά όσο και σε επίπεδο ιδεολογικής προσέγγισης αλλά και ενεργητικής διπλωματικής διεδικησής ρόλου. Η Τουρκία του Ερντογάν επιχειρεί να επαναφέρει τον ρόλο της ως «εγγυητριά» του αραβομουσουλμανικού κόσμου και της επί της αρχής στήριξης των Παλαιστινίων για τη δημιουργία κράτους ενώ παράλληλα κλείνει το μάτι στις ενέργειες της Χαμάς με αντιδυτικό πρόσημο, διατηρώντας όμως μαζί με τα άλλα εμπλεκόμενα κράτη της περιοχής ενεργή συμμετοχή στον ρόλο της διαμεσολάβησης για αποκλιμάκωση και στη διάσταση της απαγωγής μύρων εκ μέρους της Χαμάς. Θεματικά η Τουρκία προβάλλει δύο θέσεις τις οποίες νοηματοδοτεί με τρόπο που ήδη

το πράττει στο Κυπριακό και θα επικιεύρει και στο μέλλον να πράξει: α. αναφέρεται σε ένα σύστημα εγγυήσεων στο πλαίσιο δημιουργίας ενός παλαιστινιακού αναγνωρισμένου κράτους και β. επιζητεί πολυμερή διπλωματία και δη μια διεθνή διάσκεψη για το Μεσανατολικό –όπως ακριβώς στο πλαίσιο των ευρωτουρκικών της σχέσεων επαναλαμβάνει το ίδιο για μια διάσκεψη για την Ανατολική Μεσόγειο, εντάσσοντας σε αυτή τη λογική τα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό.

Το πώς η Τουρκία, που πρόσφατα αποκατέστησε τις σχέσεις της με το Ισραήλ και την Αίγυπτο μετά από μία δεκαετία και πλέον παγώματος, θα εξέλθει από την τρέχουσα κλιμάκωση βίας στη Μέση Ανατολή μένει να διαφανεί. Ωστόσο, ο ενεργητικός τρόπος διεδικησής του γεωπολιτικού και διπλωματικού της «χώρου», καθώς και τα εμπλεκόμενα μεγέθη, η οργανική σχέση με τη Χαμάς και η «backchannel

διπλωματία» του Φιντάν οφείλουν να τύχουν επεξεργασίας από τη Λευκωσία για τη συνέχεια.

Ρευστή Μέση Ανατολή

Ένας πόλεμος με διάρκεια και διάφορες μορφές κλιμάκωσης (πολυμέτωπος Ισραήλ, περιφερειακή κλιμάκωση με Λίβανο και Συρία, απευθείας κλιμάκωση με αναμέτρηση διά αντιπροσώπων Ιράν-Δύσης) στην περιοχή δημιουργεί ένα νέο ρευστό πεδίο που ξεπερνάει τόσο τα γεγονότα της «Αραβικής Άνοιξης» (2011-2020) όσο και το πλαίσιο ομαλοποίησης των Συμφωνιών του Αβραάμ, του 2020, για τις σχέσεις Ισραήλ-αραβομουσουλμανικού κόσμου. Σε αυτό το πλαίσιο τόσο η μεγάλη εικόνα των διμερών και πολυμερών σχέσεων στην περιοχή επανέρχεται σε συνθήκες πλήρους ρευστότητας όσο και οι προοπτικές ειρηνεύσης και συνεργασίας στην περιοχή. Για την Κυπριακή Δημοκρατία που βρίσκεται κοντά στη σύγκρουση και που επένδυσε μέσω των σχημάτων των Τριμερών με τα κράτη της περιοχής, η επόμενη ημέρα παρουσιάζει ευκαιρίες, σοβαρά διλήμματα αλλά και προκλήσεις ασφάλειας, ιδίως σε ένα σενάριο μιας σύγκρουσης με μεγάλη διάρκεια. Παρουσιάζει επίσης και «κενά» στη διάσταση της εξωτερικής της πολιτικής όπως το «συριακό κενό» της περιόδου 2013-2020 όπου η Κύπρος αδυνατούσε να διαδραματίσει κάποιο ενεργό ρόλο τόσο στη διαδικασία της Αστάνα όσο και στις, εντός της Ε.Ε., πρωτοβουλίες για τη διαδικασία αποκλιμάκωσης και πολιτικής μετάβασης της Συρίας του Άσαντ (χαρακτηριστικό ότι εκ μέρους της Ε.Ε. πρωτοβουλίες για τη Συρία και ενεργό ρόλο διαδραμάτιζε η Τσεχία που λειτουργούσε πρεσβεία στη Δαμασκό καθ' όλη τη διάρκεια της κλιμάκωσης του συριακού εμφυλίου). Η ρευστότητα στη Μέση Ανατολή δεδομένου ότι η Κύπρος επί της αρχής στηρίζει διαχρονικά τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, έχει αναπτύξει σχέσεις εταιρίου με το Ισραήλ και σε μια περίπτωση γενικευμένης αναφύξεως στην περιοχή θα αποτελούσε χώρα πρώτης υποδοχής ενός νέου προσφυγικού ρεύματος που παρουσιάζει ευκαιρίες:

- Για διεδικησση τουλμυρού και διεδικηκτικού ρόλου την επόμενη ημέρα στην περιοχή δεδομένου ότι η Κύπρος είναι «η μοναδική δημοκρατία, κράτος-μέλος της Ε.Ε. στην περιοχή».

- Για ανάληψη πρωτοβουλιών στήριξης, πλαισίωσης ή διαμεσολάβησης στο πλαίσιο ανθρωπιστικών, fact-finding αποστολών, συνομιλιών αποκλιμάκωσης ή διαλόγου στο Μεσανατολικό και

- Επαναπροσδιορισμού του πλαισίου των διμερών και πολυμερών σχέσεων της ΚΑ με κράτη της περιοχής στα πλαίσια της επαυξησής του σχήματος των Τριμερών αλλά και, πολύ, πέραν αυτών.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΚΟΥΛΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ**

Η ομπρέλα της Γάζας και οι εξισώσεις

Οι γείτονές μας, οι Ανατολίτες, έχουν αίμα που βράζει. Είναι οζύθυμοι, εριστικοί, εκρηκτικοί. Εμείς αναπνέουμε δίπλα τους. Μισοφαγωμένοι στον ελεύθερο Νότο νοσταλγούμε τον σκλαβωμένο Βορρά. Αν κάτι πέτυχε η τρομοκρατική οργάνωση της Χαμάς με την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου και τις κτηνώδεις πρακτικές της είναι να τραυματίσει την αλαζονεία του ισραηλινικού στρατού. Σύμφωνα με τον Ισραηλινό αρθρογράφο της Haaretz, Γκιντεόν Λεβί, την ώρα της επίθεσης της εγκληματικής Χαμάς, «ο στρατός του Ισραήλ ήταν απών. Ο στρατός ήταν απασχολημένος με ό,τι κάνει τα τελευταία χρόνια. Έτρεχε πίσω από τις αλάνες των καταυλισμών και συλλάμβανε αθώα πιτσιρίκια και ανθρώπους, αντί να βρίσκεται στα σημεία ελέγχου. Ταυτόχρονα προστάτευε τους παράνομους εποικισμούς. Όταν ο στρατός έχει τέτοιες ασχολίες, δύσκολα μπορεί να αντιμετωπίσει τον αληθινό κίνδυνο».

Στη Γάζα βρέχει τον Οκτώβριο. Βρέχει ρουκέτες μαζικού θανάτου σε νοσοκομεία και σχολεία, τελεσίγραφα για εκκένωση, απειλές για εκκαθάριση. Η διεθνής κοινότητα

παρακολουθεί τον οργισμένο Νετανιάχου και τους ακροδεξιούς υπουργούς του να υπογραμμίζουν την ετοιμότητά τους για χερσαία επίθεση στη Γάζα. Έλληνες και Κύπριοι πολιτικοί αναμείσσαν «το δικαίωμα του Ισραήλ για αυτοάμυνα», ενώ η πρόσοψη του κτηρίου της Βουλής των Ελλήνων φωταγώγηθηκε με τα χρώματα της σημαίας του Ισραήλ. Την ίδια ώρα η ισραηλινή σημαία κυμάτισε ψηλά μπροστά από το υπουργείο Εξωτερικών στη Λευκωσία ως ένδειξη αλληλεγγύης «στον στενό στρατηγικό μας εταίρο το Ισραήλ», σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση.

Στη Γάζα χρόνια τώρα βρέχει αίμα. Είναι που οι γείτονές μας, οι Ανατολίτες, έχουν αίμα που βράζει. Εμείς αναπνέουμε δίπλα τους. Μισοφαγωμένοι εδαφικά και προσφυγοποιημένοι στον ελεύθερο Νότο από τον Τούρκο εισβολέα, κυματιζουμε ψηλά τη σημαία του «στρατηγικού μας εταίρου», στηρίζοντας στην ουσία το δικαίωμα του Ισραήλ να πολιορκεί δύο εκατομμύρια φυλακισμένους Παλαιστινίους καταδικάζοντάς τους σε καθεστώς τελικής εξόντωσης. Τόσο εύκολα πήραμε θέση εξισώνοντας τους Πα-

Η Λωρίδα της Γάζας είναι ένα περιβόλι θανάτου με την ανθρώπινη ζωή να κοστίζει όσο μια τσιχλόφουσα.

λαιστίνιους με την εγκληματική Χαμάς! Τόσο ελαφρόμυαλα σπεύσαμε να στηρίζουμε το αφήγημα του φιλελεύθερου αναγνωρισμένου κράτους του Ισραήλ που εκμεταλλεύεται τις θηριωδίες της Χαμάς

για να ξεπλένει τα δικά του εγκλήματα, τη φυλάκιση χωρίς δίκη χιλιάδων Παλαιστίνιων πολιτικών κρατουμένων, την απόρριψη κάθε διπλωματικής λύσης που θα έφερνε μια βιώσιμη ειρήνη στην περιοχή.

Η Λωρίδα της Γάζας είναι ένα περιβόλι θανάτου με την ανθρώπινη ζωή να κοστίζει όσο μια τσιχλόφουσα. Όσο αφάνονται οι Παλαιστίνιοι στη μοίρα τους και η διεθνής κοινότητα κάνει τα στραβά μάτια, τόσο οι Παλαιστίνιοι –υπό το ένστικτο της επιβίωσης– θα γαντζώνονται στη μόνη σανίδα σωτηρίας τους, που δυστυχώς είναι η εγκληματική Χαμάς.

Η Χαμάς δεν εκπροσωπεί το σύνολο των Παλαιστίνιων. Ακόμα κι αν καθιστούμε τη Χαμάς ως υπεράσπιση του στρατηγικού εταίρου Ισραήλ και η απόδοση ευθύνης στους Παλαιστίνιους, θα πρέπει να αναλογιστούμε Ελλάδα και Κύπρος για το κόστος αυτής της πρόχειρα βεβιασμένης λήψης απόφασης. Είμαστε έτοιμοι να δεχθούμε νέα μαζικά κύματα προσφύγων, όταν οι γείτονες Παλαιστίνιοι θα πραγματοποιήσουν ηρωική έξοδο; Ξέρουμε από Μεσολόγγι και πολιορκίες. Όταν αφεθείς σε αργό θάνατο, η έξοδος είναι η μόνη λύση. Είναι ελευθερία ή θάνατος. Δεν θα ήταν ορθότερο να προτάσσαμε την αναγκαιότητα ίδρυσης ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους που θα δώσει τη δυνατότητα ποιότητας

ζωής στον λαό, παρά να είχαμε σπεύσει να υπερασπιστούμε την ακροδεξιά κυβέρνηση Νετανιάχου που απειλεί με ισοπέδωση της Γάζας;

Οι γείτονές μας, οι Ανατολίτες, έχουν αίμα που βράζει. Στη γη τους βρέχει αίμα και από το αίμα φυτρώνουν μόνο ένστικτα και ακραία συναισθήματα. Ενδεχομένως μοιάζουμε. Δείξε μου τον γείτονα σου να σου πει ποιος είσαι. Σε μια θερμόαιμη γειτονιά οποιοδήποτε –ακόμα και ασήμαντο– γεγονός, μπορεί να προκαλέσει εστία σύγκρουσης. Το απρόβλεπτο ενός πολέμου δεν μας αφήνει περιθώριο απλοϊκής εξίσωσης Παλαιστίνιων και Χαμάς ή αποευρωμένους ταύτησης του Ισραήλ με το θύμα.

Οι Παλαιστίνιοι της Γάζας έχουν δικαίωμα όχι μόνο στη ζωή, μα και στην ποιότητα ζωής. Δεν έχουμε δικαίωμα να κάνουμε πως δεν βλέπουμε. Αν –όπως λέει ο Σεφέρης– «καθώς χωριστά ονειρεύεται και δεν ακούει τον βραχνά των άλλων», το θερμό κι εκρηκτικό κλίμα στη γειτονική μας γη δεν προμηνύει ηλιόλουστες μέρες.

Η κα Κούλα Στυλιανού είναι φιλόλογος.

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Από την Τρίτη 10 Οκτωβρίου που έχει ενεργοποιηθεί το Σχέδιο «Εοτία» του υπουργείου Εξωτερικών, το οποίο ενεργοποιείται σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης ή κρίσης, για να επιτρέψει την ασφαλή εκκένωση πολιτών από κοντινή περιοχή κρίσης (από την ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής), αυτή τη φορά για τον επαναπατρισμό υπηκόων ξένων χωρών από το Ισραήλ μέσω της Κύπρου, έβαλε στο επίκεντρο της επικαιρότητας και το Συντονιστικό Κέντρο «Ζήνων», που βρίσκεται στο Συντονιστικό Κέντρο Έρευνας και Διάσωσης (ΣΚΕΔ) στη Λάρνακα.

Οι μεγάλοι χώροι του έχουν μετατραπεί τα τελευταία εικοσιτετράωρα σε ένα πολυγλωσσικό «εργαστήριο» έντονων αλληλεπιδράσεων και αλληλосυνεργασιών, αφού επί 24ώρου βάσεως συνυπάρχουν και συντονίζονται διάφορες υπηρεσίες υπουργείων της Κυπριακής Δημοκρατίας με εκπροσώπους ξένων αποστολών.

Η μόνη απόσταση που έχει να διανύσει πλέον ένα μέλος ξένης αποστολής, προκειμένου να γίνει άμεσα και σε «πραγματικό χρόνο» ο συντονισμός για τον επαναπατρισμό πολιτών, είτε της χώρας του είτε μαζί και άλλης, ξεκινάει από το παραβάν ενός γραφείου, με πάνω του το χαρακτηριστικό μικρό

Στο Κέντρο Επιχειρήσεων ελέγχονται οι κινήσεις σκαφών στο FIR Λευκωσίας.

σημαιάκι της πατρίδας του, και φτάνει μέχρι ένα κεντρικό τραπέζι του υπουργείου Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο έχει την ευθύνη του Σχεδίου «Εοτία». Εξάλλου η συνεχής κίνηση στον χώρο των λειτουργών του υπουργείου Εξωτερικών, με τα χαρακτηριστικά μπλε γιλέκα, διαγράφει έναν συνδετικό κρίκο όλων των εμπλεκομένων σε αυτή την επί 24ώρου βάσεως συνεχή διαδικασία.

Μετά το «crash test» στους επαναπατρισμούς από τον εμφύλιο του Σουδάν τον περασμένο Μάιο, φαίνεται πως η Κύπρος έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη πολλών ξένων χωρών για τον βαθμό ετοιμότητας και ανταπόκρισής της, διαβεβαίωσαν άμεσα εμπλεκόμενοι λειτουργοί στην «Κ», που βρέθηκε στο Κέντρο ώστε να δει από κοντά τον τρόπο που λειτουργούν στη διαχείριση του συγκεκριμένου Εθνικού Σχεδίου Κρίσης. Όπως μας είπε ο διοικητής του ΣΚΕΔ, αντιπλοίαρχος Πολεμικού Ναυτικού, Ανδρέας Χαραλαμπίδης, «ως κράτος δίνουμε το παρόν, για να βοηθήσουμε για άλλη μία φορά σε υπεύθυνες επιχειρήσεις, στη δύσκολη γειτονιά, που βρισκόμαστε».

Το Κέντρο «Ζήνων» στην ουσία έχει μετατραπεί σε σημείο εισόδου της Κυπριακής Δημοκρατίας, εδώ γίνονται οι διαβατηριακοί και άλλοι έλεγχοι, όσων υπηκόων ξένων χωρών φτάσουν στη χώρα, μέσω του «Εοτία». Τους παρέχονται όλες οι διευκολύνσεις—εδώ σε μεγάλο βαθμό μέσω του Ερυθρού Σταυρού και της Πολιτικής Άμυνας δίνεται χώρος για να λάμψει και το μεγαλείο του εθελοντισμού—, από τις πιο μικρές μέχρι τις πιο μεγάλες, και ακολούθως μεταφέρονται στις εγκαταστάσεις που επιλέχθηκαν, στις οποίες γίνονται διευθετήσεις ώστε να δια-

νυκτερεύσουν, προτού αναχωρήσουν για τις χώρες τους.

Χώρος συνεργασίας

Το κεντρικό τραπέζι με τους συντονιστές του υπουργείου Εξωτερικών και μία μεγάλη οθόνη με συγκεντρωμένα τα δεδομένα για όλες τις μέρες λειτουργίας του «Εοτία» (αφίξεις, αναχωρήσεις, αριθμοί επιβατών, τόπος διαμονής στην Κυπριακή Δημοκρατία κ.ά.) δεσπόζουν στον πρώτο τομέα του χώρου του Συντονιστικού Κέντρου. Περιμετρικά απλώνονται οι λειτουργοί των διαφόρων υπηρεσιών και του Ερυθρού Σταυρού, μπροστά από αναμμένες οθόνες υπολογιστών, τηλεφώνα και χάρτες. Όπως δήλωσε στην «Κ» ο εκπρόσωπος Τύπου του υπουργείου Εξωτερικών, Θεόδωρος Γκότσος, η συνύπαρξή τους στον ίδιο χώρο είναι πολύ σημαντική για τον γρήγορο και αποτελεσματικό συντονισμό τους. Επίσης, επέστησε την προσοχή στο γεγονός ότι ένας από τους δύο βασικούς λειτουργούς του υπουργείου Εξωτερικών είναι στρατιωτικός του υπουργείου Άμυνας, με απόσπαση στο υπουργείο Εξωτερικών. Σημείωσε ότι η συνύπαρξη λειτουργών των δύο υπουργείων, αλλά και μαζί και με τους υπόλοιπους λειτουργούς είναι μία κουλτούρα που δυστυχώς στην Κύπρο απουσίαζε για πολλές δεκαετίες. Πλέον τα τελευταία χρόνια άρχισε να αναπτύσσεται, συμπλήρωσε, όπως για τις ανάγκες του «Εοτία», όπου κυριαρχεί η αίσθηση των συναρμοδιοτήτων, της συνεργασίας και της συναλλαγής.

Μετά το αίτημα

Τα αιτήματα επαναπατρισμού γίνονται σε δύο επίπεδα. Αρχικά, τα υπουργεία Εξωτερικών των ενδιαφερομένων χωρών θα στείλουν

ρηματική διακοίνωση, δηλαδή ένα επίσημο έγγραφο με γραπτό αίτημα. Αναλόγως των αιτημάτων υπάρχει και η ανάλογη απάντηση της Κυ-

πριακής Δημοκρατίας. Ακολουθεί το πρακτικό μέρος στο Συντονιστικό Κέντρο «Ζήνων», όπου υπό τον συντονισμό των λειτουργών

Το κεντρικό τραπέζι με τους συντονιστές του υπουργείου Εξωτερικών και μία μεγάλη οθόνη με συγκεντρωμένα τα δεδομένα για όλες τις μέρες λειτουργίας του «Εοτία» δεσπόζουν στον πρώτο τομέα του χώρου του Συντονιστικού Κέντρου.

Η επίσκεψη της «Κ» στο Συντονιστικό Κέντρο συνέπεσε με την άφιξη της αποστολής του Καναδά. Στη φωτογραφία η πρώτη συνάντησή της με λειτουργούς του υπουργείου Εξωτερικών για συντονισμό.

πριακής Δημοκρατίας. Ακολουθεί το πρακτικό μέρος στο Συντονιστικό Κέντρο «Ζήνων», όπου υπό τον συντονισμό των λειτουργών

Προετοιμασίες για το χειρότερο

Στο Συντονιστικό Κέντρο «Ζήνων», τόσο οι υπηρεσίες της Δημοκρατίας, υπό τον συντονισμό του υπουργείου Εξωτερικών όσο και οι ξένες αποστολές προετοιμάζονται—κάτι που εύλογα απευχόνται— και για το χειρότερο σενάριο, για την περίπτωση, δηλαδή, που γενικευτεί ο πόλεμος στην περιοχή, με αποτέλεσμα να κλείσει το αεροδρόμιο «Μπεν Γκουριόν» του Τελ Αβίβ και αρχίσουν μεταναστευτικές ροές προς την Κύπρο. Η ανησυχία επικεντρώνεται κυρίως στο ενδεχόμενο εμπλοκής του Λιβάνου, που θα είχε, όπως εκτιμάται, ως αποτέλεσμα μεγάλες μεταναστευτικές ροές προς το νησί, κάτι για το οποίο το ΚΣΕΔ έχει μέχρι σήμερα εμπειρία. Σύμφωνα με τον κ. Γκότση, η προετοιμασία για το χειρότερο σενάριο γίνεται, μεταξύ άλλων, για την εξεύρεση χώρων διαμονής, με την εμπλοκή του υφυπουργείου Τουρισμού για διαθέσιμες ξενοδοχειακές μονάδες. Σε περίπτωση που οι αριθμοί μεταναστών είναι μη διαχειρίσιμοι, η Κυπριακή Δημοκρατία θα αποταθεί σε άλλα κράτη για να συνδράμουν.

του υπουργείου Εξωτερικών γίνεται άμεση εμπλοκή των αρμόδιων λειτουργών από τις υπηρεσίες της Δημοκρατίας. Σε «πραγματικό χρόνο», για παράδειγμα, ένας Βρετανός ή Καναδός θα σπκωθεί από το γραφείο του, που βρίσκεται στον δεύτερο τομέα, και θα πλοισιάσει τον λειτουργό του υπουργείου Εξωτερικών για να μεταφέρει το αίτημα της χώρας του για εξυπηρέτηση επαναπατρισμένων από δύο, για παράδειγμα, πτήσεων. «Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πόσα άτομα έρχονται και αν θα διανυκτερεύσουν στην Κύπρο. Επίσης τον τύπο του αεροσκάφους, αν είναι πολιτικό ή στρατιωτικό. Αμέσως, σε συνεργασία με την Πολιτική Άμυνα, τους παρέχουμε μεταφορά και σίτιση. Η Εθνική Φρουρά θα παρέχει, αν χρειαστεί, διαμονή στα ΚΕΝ Λάρνακας, Πάφου και Λεμεσού. Στο ΚΣΕΔ υπάρχει και χώρος ολιγόωρης παραμονής, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε μέχρι στιγμής σε μία περίπτωση, όταν είχαμε άφιξη πολιτών, των οποίων ακολούθως η ώρα της πτώσης επαναπατρισμού ήταν κοντά, και μπορούσαν να φιλοξενηθούν για δυο-τρεις ώρες. Για τραυματίες, κάτι που συνέβη, θα μεριμνήσει ο ΟΚΥΠΥ, ώστε να μεταφερθούν σε νοσοκομείο» ανέφερε στην «Κ» ένας εκ των δύο βασικών συντονιστών του υπουργείου Εξωτερικών.

1.100 άτομα

Από την πρώτη ημέρα εφαρμογής του «Εοτία», την Τρίτη 10 Οκτωβρίου, μέχρι το μεσημέρι της Παρασκευής 20 Οκτωβρίου, από το Ισραήλ προς την Κύπρο πραγματοποιήθηκαν 16 πτήσεις για την μεταφορά ανθρώπων από την εμπόλεμη ζώνη. Πραγματοποιήθηκε και μία άφιξη σκάφους. Είχαν αφιχθεί αεροπορικάς 1.100 περίπου

άτομα (πέραν όσων διέφυγαν με τις ακόμη διαθέσιμες εμπορικές πτήσεις και ιδιωτικά σκάφη, αλλά και με το κρουαζιερόπλοιο με 159 επιβάτες, κυρίως Αμερικανούς), από τα οποία η πλειοψηφία έχει αναχωρήσει ήδη από το νησί, ενώ διαμένουν προσωρινά όσοι το χρειάζονται. Από την Κύπρο πέρασαν πολίτες 37 διαφορετικών χωρών. Στο Συντονιστικό Κέντρο «Ζήνων» βρίσκονταν μέχρι την Παρασκευή εκπρόσωποι από 15 ξένες αποστολές: Αυστραλία, Γερμανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, ΗΠΑ, Βέλγιο, Ελβετία, Ιταλία, Νέα Ζηλανδία, Καναδάς, Αυστρία, Δανία, Ολλανδία και Νορβηγία.

Του σκότωσαν τον αδερφό

Οι λειτουργοί που εργάζονται για το «Εοτία» λαμβάνουν αισθητά τους «κραδασμούς» του πολέμου. Μας διηγούνται το περιστατικό μιας οικογένειας από Ισραήλ (η σύζυγος κυπριακής καταγωγής), που έφθασε την περασμένη Δευτέρα (16 Οκτωβρίου), έχοντας ο σύζυγος θάψει τον αδερφό του, ο οποίος σκοτώθηκε κατά τις επιθέσεις των ανδρών της Χαμάς στο έδαφος του Ισραήλ. Με την άφιξή τους στη Λάρνακα, το Συντονιστικό Κέντρο «Ζήνων» μερίμνησε μέσω του υπουργείου Υγείας για παροχή ψυχολογικής στήριξης των μελών της οικογένειας, γι' αυτές τις μέρες που φιλοξενοούνται από συγγενείς τους στην Κύπρο. Την ίδια ώρα σημαντική είναι η συνδρομή των εθελοντών της Πολιτικής Άμυνας και του Ερυθρού Σταυρού, που σύμφωνα με τον διοικητή του ΚΣΕΔ, αντιπλοίαρχο Ανδρέα Χαραλαμπίδη, σε αρκετές περιπτώσεις ενεργούν σε βαθμό εκπληκτικά μεγαλύτερο από τους λειτουργούς του Κέντρου, που, όπως τόνισε, είναι έμμισθοι. «Είναι πολύ σημαντικό για κάποιον που φτάνει από τις περιοχές του πολέμου στην Κύπρο να του παρέχεται κάτι να φάει και να πει, πράγμα για το οποίο θα μεριμνήσουν οι εθελοντές, όπως για 300 σάντουιτς, όταν θα ειδοποιηθούν ξαφνικά ότι θα φθάσει το βράδυ μία πτήση», συμπλήρωσε ο Θεόδωρος Γκότσος.

Σύγκριση με Σουδάν

Κάθε Σχέδιο «Εοτία» διαφέρει από τα προηγούμενα. Μέχρι στιγμής η τρέχουσα κρίση στο Ισραήλ απέχει παρασάγγας από την κρίση στον εμφύλιο του Σουδάν τον περασμένο Μάιο, διαβεβαίωσε ο κ. Γκότσος. «Στο Σουδάν είχαμε μία εσωτερική σύγκρουση, που αμέσως οδήγησε στο κλείσιμο οποιουδήποτε άλλου τρόπου διαφυγής, εκτός από την εναέρια οδό που μπορούσαν μόνο στρατιωτικά αεροπλάνα να χρησιμοποιήσουν για εκκενώσεις πολιτών. Αντιθέτως για το Ισραήλ ακόμα λειτουργούν οι εμπορικές πτήσεις. Δηλαδή, αν διέφυγαν περίπου 1.100 πολίτες με το «Εοτία», δεκάδες χιλιάδες είναι που διέφυγαν με τις κανονικές εμπορικές πτήσεις. Και την ίδια στιγμή, πολύ περισσότεροι ταξίδεψαν από την Κύπρο προς το Ισραήλ, διότι οι έφεδροι ήθελαν να επιστρέψουν στη χώρα τους» εξήγησε. Από την πλευρά του, ο διοικητής του ΚΣΕΔ επισήμανε την ανακούφιση στα προσώπα όσων πολιτών έφταναν από το Σουδάν με τα μεταγωγικά αεροσκάφη C-130, διότι ένιωθαν πλέον ασφαλείς. «Υπήρξαν άτομα που περίμεναν μέχρι και πέντε μέρες για να επιβιβαστούν και ταξίδεψαν στριμωγμένα για τρεις ώρες μέσα στα C-130. Δεν μπορεί να φανταστεί κανείς πόσο μεγάλη χαρά είχαν όταν έφταναν. Και απίστευτα ήρεμοι. Ήταν εντυπωσιακοί», συμπλήρωσε ο κ. Γκότσος.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως

22 γραφεία παγκοσμίως

πωλήσεις σε 110 χώρες

29% των κυπριακών εξαγωγών

Μετέωρη η Ε.Ε. και για τη Μ. Ανατολή

Μισέλ και Μπορέλ αναλαμβάνουν τις εξωτερικές επαφές

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Δύο ακριβώς εβδομάδες μετά την επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ, η Ευρώπη δεν καταφέρνει να επιπρεάσει αποτελεσματικά τις εξελίξεις, με κοινοτικούς αξιωματούχους να παραδέχονται πως δεν ανέμεναν την κλιμάκωση στην οποία προχώρησε η Χαμάς, και τις Βρυξέλλες να έχουν περιορισμένα εργαλεία επιρροής πάνω στην τρομοκρατική οργάνωση ή στον Βενιαμίν Νετανιάχου. Την ίδια στιγμή, οι Βρυξέλλες στρέφουν το βλέμμα στο εσωτερικό, τόσο όσον αφορά την ασφάλεια της Ε.Ε., όσο και στην αναζήτηση κοινής γραμμής ενόψει της (προγραμματισμένης για χθες) συνόδου στο Κάιρο με συμμετοχή και των Μισέλ και ενδεχομένως Μπορέλ, και της συνάντησης των ΥΠΕΕ της Ε.Ε. αύριο Δευτέρα.

Μετά τη μίνιμουμ κοινή θέση στην οποία τα κράτη-μέλη κατέληξαν την περασμένη Κυριακή, ο στόχος του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ ήταν όπως την Τρίτη συζητηθούν παράλληλα ο διεθνής ρόλος της Ε.Ε. με την προστασία της εσωτερικής ασφάλειας. Ωστόσο, όταν ήρθε η ώρα της τηλεδιάσκεψης, η προσοχή στις Βρυξέλλες και στις πρωτεύουσες είχε στραφεί στον κίνδυνο αναβληθείς του εξτρεμισμού και ακόμα και οργανωμένων τρομοκρατικών επιθέσεων. Αναπόφευκτα η συζήτηση των ηγετών την Τρίτη επιπρεάστηκε από το σοκ της επίθεσης στις Βρυξέλλες. Αν και πλέον οι βελγικές αρχές θεω-

ρούν πως επρόκειτο για μεμονωμένη πράξη και όχι μέρος οργανωμένου σχεδίου, η τρομοκρατική επίθεση της Δευτέρας είχε ως αποτέλεσμα την κήρυξη συναγερμού και στα κτίρια των θεσμών της Ε.Ε. μέχρι τον θάνατο του δράστη την Τρίτη το πρωί.

Αν και η Ευρώπη δεν έχει ξεφύγει από την εσωστρέφεια που έχει φέρει η προφανής διάσταση απόψεων μεταξύ πολλών κρατών-μελών με την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν αλλά και μεταξύ τους, η συνάντηση της Τρίτης ήταν

Το ερώτημα είναι αν η Ε.Ε. θα καταφέρει να έχει αποτελεσματικό ρόλο στις προσπάθειες για ανθρωπιστική στήριξη των πολιτών της Γάζας.

το έναυσμα για τους υπουργούς Εσωτερικών να προωθήσουν ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα της αντιτρομοκρατίας, και για τον αυξανόμενο συντονισμό Μισέλ με τον ύπατο εκπρόσωπο Ζοζέπ Μπορέλ στην εξωτερική πολιτική της Ε.Ε. Το ερώτημα τώρα είναι αν η Ε.Ε. θα καταφέρει να έχει αποτελεσματικό ρόλο στις προσπάθειες για ανθρωπιστική στήριξη των πολιτών της Γάζας, θέμα στο οποίο έχει επενδύσει στον δημόσιο λόγο της δεδομένου του μεγέθους της συνεισφοράς της παγκόσμια, αλλά και για να ξεκαθαρίσει τις αμφιβολίες

που προκάλεσε το φιάσκο της ανακοίνωσης παγώματος της βοήθειας τις πρώτες ημέρες της κρίσης.

Αιφνιδιαστικε η Ε.Ε.

Εκ των πραγμάτων και μετά τις αντιδράσεις που είχαν προκαλέσει οι τοποθετήσεις της κ. Φον ντερ Λάιεν από το Ισραήλ, οι οποίες θεωρήθηκαν από κάποια κράτη-μέλη, αλλά και αραβικά κράτη με τα οποία προσπαθεί να μιλήσει η Ε.Ε., πως δεν τήρησαν τις ισορροπίες, τα κράτη-μέλη φρόντισαν να στείλουν με πολλαπλούς τρόπους το μήνυμα πως αυτά είναι που παίρνουν τις αποφάσεις για θέματα εξωτερικής πολιτικής.

Ενώ, από πλευράς Κομισιόν, προωθείται το μήνυμα πως η θετική προσέγγιση της προέδρου της προς την πλευρά Νετανιάχου, δίνει ευκαιρίες να περνούν τα μηνύματα ανάγκης μετριασμού της απάντησης στη Χαμάς.

Οι Βρυξέλλες συνεχίζουν να προσπαθούν να διατηρήσουν την αξιοπιστία τους απέναντι και στις δύο πλευρές, με αξιωματούχο της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης να επισημαίνει μιλώντας σε δημοσιογράφους στο πλαίσιο ενημέρωσης πως η Ε.Ε. επέκρινε στο παρελθόν προκλητικές κινήσεις από Ισραηλινούς εξτρεμιστές ή τη συνέχιση του εμπορίου στην Δυτική Όχθη.

Ωστόσο, παραδέχθηκε, μετά τις δηλώσεις του Βενιαμίν Νετανιάχου μετά την επανεκλογή του τον Δεκέμβριο, πως δεν επρόκειτο να δεχθεί πλήρη αυτονομία των Παλαιστινίων, οι Βρυξέλλες ανέμεναν

Πλέον, πολιτική γραμμή της Ε.Ε. φαίνεται να είναι να εστιάσει στο τι γίνεται από εδώ και πέρα αξιοποιώντας την προτροπή Μπάιντεν στον Νετανιάχου να μην κάνει τα λάθη που έκαναν οι ΗΠΑ μετά την 11η Σεπτεμβρίου.

κλιμάκωση μέσω μιας Τρίτης Ιντιφάντα ή μιας σκληρύνσης της στάσης της Παλαιστινιακής Αρχής, αλλά δεν περίμεναν την επίθεση που εξαπέλυσε η Χαμάς.

Πλέον πολιτική γραμμή της Ε.Ε. φαίνεται να είναι να εστιάσει στο τι γίνεται από εδώ και πέρα, αξιοποιώντας την προτροπή Μπάιντεν στον Νετανιάχου να μην κάνει τα λάθη που έκαναν οι ΗΠΑ μετά την 11η Σεπτεμβρίου, για να υπογραμμίσουν την ανάγκη σεβασμού του ανθρωπιστικού δικαίου αλλά και της αναζήτησης πολιτικής διευθέτησης με την επίσημη Παλαιστινιακή Αρχή. Αν υπάρχει προοπτική η Ε.Ε. να παίξει αποφασιστικό ρόλο, αυτό αναμενόνταν να διαφανεί από τη σύνοδο στο Κάιρο που προγραμματιζόταν για χθες, παρουσία εκτός

απροόπτου των Μισέλ και Μπορέλ, καθώς και ηγετών της Ε.Ε., μεταξύ τους της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Ελλάδας, αλλά και της Κύπρου.

Ασφάλεια και εσωστρέφεια

Εν τω μεταξύ η επίθεση της Δευτέρα στις Βρυξέλλες και το περιστατικό της δολοφονίας δασκάλου από πρώην μαθητή στη Γαλλία με φερόμενα εξτρεμιστικά κίνητρα ήταν μεταξύ των παραγόντων που ώθησαν την περασμένη εβδομάδα την Ιταλία, τη Σλοβενία και την Κροατία να αποφασίζουν προσωρινή επιβολή ελέγχων στα μεταξύ τους σύνορα. Όσα έγιναν, και το γεγονός ότι ο δράστης της επίθεσης στις Βρυξέλλες είχε παραμείνει στο Βέλγιο παρά την απόρριψη της αίτησης ασύλου, άνοιξαν ξανά τη

συζήτηση όχι μόνο για την αποτελεσματική και γρήγορη διαχείριση της μετανάστευσης, αλλά και της πιο αποτελεσματικής συνεργασίας των κρατών-μελών μεταξύ τους όσον αφορά τις απελάσεις και τις επιστροφές. Ταυτόχρονα τα κράτη-μέλη έφεραν από την πρώτη στιγμή στην ατζέντα και το ενδεχόμενο νέας μεταναστευτικής κρίσης αν υπάρξει απότομη αύξηση των προσφυγικών ροών ως αποτέλεσμα της σχεδιαζόμενης εισβολής του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας. Παρά το γεγονός πως ο κίνδυνος αυτός δεν είναι άμεσα ορατός, τα κράτη-μέλη της πρώτης γραμμής και όχι μόνο το εγείρουν, φοβούμενα μεταξύ άλλων την τοξική ατμόσφαιρα που προκαλεί η κρίση ενόψει ευρωεκλογών.

Αναζητούν στέγη για την ανθρωπιστική κρίση

Η Κύπρος γέφυρα Δύσης - Μέσης Ανατολής για χιλιάδες ανθρώπους από τις περιοχές των εκθροπραξιών

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Με τη διεθνή κοινότητα να παρακολουθεί με κομμένη την ανάσα τις εξελίξεις στο Ισραήλ και τη Λωρίδα της Γάζας, η Κύπρος για άλλη μια φορά είναι έτοιμη να προσφέρει ό, τι της ζητηθεί στο ανθρωπιστικό κομμάτι της κρίσης στη Μέση Ανατολή. Οι πιέσεις που ασκούνται στους πληθυσμούς των εμπόλεμων περιοχών αναμένεται να βρουν εκτόνωση προς δυσμάς, όπως συνέβη με την κρίση του Σουδάν αλλά και παλαιότερα με τη λιβανική κρίση του 2006, όταν ασφαλές καταφύγιο μέσω Κύπρου βρήκαν στη μεν πρώτη περίπτωση 2.611 άνθρωποι, στη δε κρίση του Λιβάνου πάνω από 60.000 Ευρωπαίοι και Λιβανέζοι.

Το επίμονο διάστημα η Λευκωσία θα κληθεί να διαχειριστεί τρία παράπλευρα ζητήματα, τα οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την έκβαση της κρίσης στο Ισραήλ. Το πρώτο και άμεσο είναι το ανθρωπιστικό κομμάτι με την κυπριακή πλευρά να εκτιμά πως σε μια ενδεχόμενη επιδείνωση των εκθροπραξιών, έναρξη χερσαίων επιχειρήσεων από Ισραήλ, η Κύπρος θα είναι ο πρώτος προορισμός για αδιευκρίνιστο αριθμό ανθρώπων. Το δεύτερο, εξίσου σημαντικό θέμα, αφορά την τεράστια στρατιωτική κινητοποίηση που καταγράφεται στην Ανατολική Μεσόγειο υπό τον φόβο διευρύνσης της σύρραξης. Το τρίτο είναι η έντονη ανησυχία που καταγράφεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για πιθανή αντίδραση ισλαμικών στοιχείων σε στόχους ισραηλινών και αμερικανικών συμφερόντων. Ένα ζήτημα που στην κυπριακή πρωτεύουσα λαμβάνεται πολύ σοβαρά και που σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές της «Κ» παρακολουθείται στενά από τις αρχές ασφαλείας της Δημοκρατίας σε συνεργασία με αντίστοιχες γειτονικών και ευρωπαϊκών χωρών.

Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες της «Κ», από την προηγούμενη Πέμπτη στο ΥΠΕΕ προετοιμάζονται για τη φιλοξενία μεγάλου αριθμού προσώπων, τα οποία εάν και εφόσον προκύψει ανάγκη θα μετακινηθούν μαζικά προς τη Δύση μέσω Κύπρου και σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες ο υπουργός Εσωτερικών ξεκίνησε την αναζήτηση χώρων όπου θα στεγαστούν, σε προσωρινή βάση. Αρχικά, όπως πληροφορούμαστε, έγιναν σκέψεις να χρησιμοποιηθούν κατασκηνωτικοί χώροι, κλειστές αθλητικές υποδομές ή και στρατόπεδα που δεν χρησιμοποιούνται. Ωστόσο οι συγκεκριμένες επιλογές εγκαταλείφθηκαν πρώτον γιατί εκτιμήθηκε πως δεν θα ικανοποιήσουν τις ανάγ-

Στο ανθρωπιστικό κομμάτι το χειρότερο σενάριο για τη Λευκωσία είναι η κλιμάκωση της κρίσης και η άτακτη φυγή ανθρώπων προς δυσμάς μέσω Κύπρου.

κες που θα προκύψουν και δεύτερον σε ό, τι αφορά τους αθλητικούς χώρους, χρησιμοποιούνται αυτά την περίοδο από σωματεία. Υπό το πρίσμα αυτό η προσοχή του ΥΠΕΕ έχει στραφεί προς τις τουριστικές υποδομές-ξενοδοχεία, επιλογή που μπορεί να καλύψει το ανθρωπιστικό κομμάτι της κρίσης σε μια περίοδο που υπάρχει διαθεσιμότητα κλινών και είναι μια επιλογή που υιοθετήθηκε και στο παρελθόν σε ανάλογες καταστάσεις. Οι πληροφορίες μας αναφέρουν πως ο υπουργός Εξωτερικών έγινε δέκτης εισηγήσεων να κινηθεί προς την πλευρά επιχειρηματιών τουριστικών καταλυμάτων, τα οποία μπορούν να φιλοξενήσουν για μικρό χρονικό διά-

Τη χρήση ξενοδοχειακών μονάδων με διαθεσιμότητα κλινών εξετάζει το υπουργείο Εξωτερικών για προσωρινή στέγαση όσων μετακινηθούν από τις εμπόλεμες περιοχές της Μέσης Ανατολής μέσω Κύπρου.

στημα πρόσωπα που θα εγκαταλείψουν τις εμπόλεμες περιοχές.

Ταξίδι προς Κύπρο

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, μέχρι σήμερα η Κύπρος έχει δεχθεί 26 αιτήματα από ευρωπαϊκές και τρίτες χώρες για παροχή διευκολύνσεων σε υπηκόους τους. Μεταξύ των χωρών που έχουν αιτηθεί διευκολύνσεων είναι οι ΗΠΑ, η Γερμανία, η Πορτογαλία, η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Μέχρι τα μέσα της προηγούμενης εβδομάδας η κατάσταση στο ανθρωπιστικό κομμάτι περιγραφόταν να κινείται μακριά από ανάλογες κρίσεις όπως αυτή του Σουδάν. Πραγματοποιήθηκαν 18 αφίξεις εκ των

οποίων οι τρεις διά θαλάσσης. Συνολικά στην Κύπρο έφθασαν 1.083 άτομα, από τα οποία αναχώρησαν τα 871. Προσωρινή διαμονή προσφέρθηκε σε 182 άτομα. Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα πριν από την έναρξη των χερσαίων επιχειρήσεων στο ΥΠΕΕ εκτιμούν ότι υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο οι αριθμοί αυτοί να είναι πολύ πιο μεγάλοι. Για παράδειγμα στο Ισραήλ, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, ζουν περίπου 100.000 Ισραηλινοί με γερμανικά διαβατήρια. Επίσης ανάμεσα στους ομήρους που κρατά η Χαμάς βρίσκονται και οκτώ Γερμανοί πολίτες.

Αυτό που φαίνεται να ανησυχεί περισσότερο την κυπριακή κυβερ-

νηση δεν είναι η συντονισμένη απομάκρυνση ανθρώπων από τις εμπόλεμες περιοχές αλλά η άτακτη φυγή με κάθε τρόπο και μέσο, στο σενάριο που η κρίση επεκταθεί και σε γειτονικές χώρες όπως ο Λίβανος ή η Συρία. Σε μια τέτοια περίπτωση το ανθρωπιστικό κομμάτι θα λάβει διαστάσεις όπως συνέβη με τον πόλεμο στη Συρία, απ' όπου σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ 30 λέμβοι μεταναστών αναχώρησαν από τον Λίβανο μέσα σε δύο μήνες, έχοντας ως προορισμό την Κύπρο.

Η Εθνική Φρουρά

Την περασμένη Δευτέρα ο υπουργός Άμυνας Μιχάλης Γιωργάλλας, φιλοξενούμενος της ενν-

μερικής εκπομπής του ΣΠΟΡ FM «Διασπορά Ειδήσεων», ερωτηθείς ποια θα είναι η στάση της Εθνικής Φρουράς στην περιοχή στο σενάριο γενίκευσης των εκθροπραξιών, με διπλωματικό τρόπο ξεκαθάρισε πως η Ε.Φ. έχει αφήσει πίσω της την εσωστρέφεια του παρελθόντος. Τοποθέτηση που αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο να τεθεί σε κατάσταση εγρήγορσης, εάν και εφόσον κριθεί αναγκαίο, κάτι που είχε συμβεί και με τη συριακή κρίση.

Όπως σημειώνει στρατιωτικοί αναλυτές στην «Κ», πρέπει να θεωρείται βέβαιη η ενεργοποίηση συστημάτων της Ε.Φ. για προστασία περιοχών από αέρος. Η προσοχή στρέφεται κυρίως σε περιοχές περίγ των Βρετανικών Βάσεων και στο σενάριο που αυτές χρησιμοποιηθούν όπως συνέβη στις επιχειρήσεις του δυτικού συνασπισμού το 2014. Τότε, όπως είχε γράψει η «Κ», η Κύπρος είχε ενεργοποιήσει το αντιαεροπορικό σύστημα των ΒUK, πρώτον για κάλυψη των χωριών εντός και περίγ των Βρετανικών Βάσεων και δεύτερον για ικανοποίηση σχετικού αιτήματος από πλευράς Βρετανών. Στο κομμάτι διευκολύνσεων θεωρείται βέβαιο πως υποδομές της Ε.Φ. θα χρησιμοποιηθούν από ευρωπαϊκές δυνάμεις.

Ήδη η Λευκωσία έχει πει ναι στο αίτημα του Βερολίνου για την παρουσία στην Κύπρο ομάδας ειδικών δυνάμεων (KSK), η οποία και θα βρίσκεται σε ετοιμότητα. Η γερμανική στρατιωτική ομάδα έχει ως αποστολή την απομάκρυνση Γερμανών πολιτών και διπλωματικού προσωπικού σε περίπτωση κλιμάκωσης της κρίσης και διακοπή των πολιτικών πτήσεων. Να υπενθυμίσουμε πως δομές της Εθνικής Φρουράς έχουν χρησιμοποιηθεί και από τις ΗΠΑ, κυρίως για τον απεγκλωβισμό πολιτών από την ευρύτερη περιοχή.

Ποιος φοβάται τις αλλαγές στο ΑΚΕΛ;

Η πολύωρη συνεδρία της Κεντρικής Επιτροπής ανέδειξε δύο σχολές σκέψης εντός του κόμματος

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον **Νοέμβριο** του 2022, ο Στέφανος Στεφάνου ήθελε να πείσει την ευρύτερη κοινωνία και κυρίως το απογοητευμένο προοδευτικό ακροατήριο, να δώσει στο ΑΚΕΛ, στον υποψήφιό του για την Προεδρία αλλά και στον ίδιο, ακόμη μία ευκαιρία. Δεν ήταν λίγοι εκείνοι που διερωτήθηκαν αν η χρονική συγκυρία, λίγο πριν από τη μεγάλη μάχη των προεδρικών εκλογών δηλαδή, ήταν η κατάλληλη στιγμή για να ανοίξει το μεγάλο κεφάλαιο των εσωκομματικών αλλαγών στο ΑΚΕΛ ή αν ήταν μία προσπάθεια διαχείρισης της επερχόμενης ήττας. Ήταν όμως, όπως σημείωνε ο Στέφανος Στεφάνου, η κατάλληλη στιγμή για να «πείσουμε ότι υπάρχει μία ισχυρή πολιτική δύναμη που θέλει και μπορεί να ανταποκριθεί στις προσδοκίες, να υπερασπιστεί την κοινωνία, να παλέψει για την Κύπρο, να πρωταγωνιστήσει για την Κύπρο». Από τότε, ο γ.γ. του ΑΚΕΛ προχώρησε σε ανανέωση της εικόνας του κόμματος, πρώτα με την αλλαγή του λογότυπου, στη συνέχεια με την ανακαίνιση των γραφείων του κόμματος και τελευταίως μπήκε στην ουσία όταν επιχείρησε εκσυγχρονισμό με τις πρόνοιες αλλαγής του καταστατικού. Όσο όμως κι αν ο Στέφανος Στεφάνου φιλοδοξούσε όλο αυτό το διάστημα να πείσει την ευρύτερη κοινωνία ότι το ΑΚΕΛ αλλάζει, τους πρώτους που θα έπρεπε να πείσει για την ανάγκη αλλαγών είναι τα στελέχη του, καθώς η τελευταία βδομάδα κατέδειξε πως οι πρώτοι που αντιδρούν στον όποιο εκσυγχρονισμό είναι το έμμισθο προσωπικό του κόμματος που αποτελούν αυτή τη στιγμή και τον κύριο κορμό των στελεχών του ΑΚΕΛ.

Από την ημέρα εξαγγελίας της πρόθεσης του Στέφανου Στεφάνου να προχωρήσει σε αλλαγές, υπήρξαν πολλές εισηγήσεις για το πώς μπορεί το κόμμα της Αριστεράς να εκσυγχρονιστεί. Ενδεικτική η θέση

που εξέφραζε καιρό πριν ο πρώην ευρωβουλευτής του ΑΚΕΛ Τάκης Χατζηγεωργίου και η οποία επανήλθε για το πώς το κόμμα θα μπορούσε να μετατραπεί σε κόμμα Εργατικών και πώς ο γ.γ. του ΑΚΕΛ θα έπρεπε να εκλέγεται κατευθείαν από τα μέλη του κόμματος. Ενδεικτική όμως και σήμερα η νοουθεσία του Κίκη Καζαμία στην «Κ» ότι δεν είναι μαγικά να προβάλλει κάποιος την κομμουνιστική του καταβολή. Υπήρξαν όμως και συζητήσεις με πρόσωπα του ευρύτερου χώρου της Αριστεράς (πρόσωπα που είχαν

Αλλαγές που αφορούν ποσόστωση στη συμμετοχή έμμισθου προσωπικού στα συλλογικά σώματα και περιορισμό θητειών έχουν ήδη προκαλέσει την αντίδραση στελεχών που προέρχονται από τον κομματικό μηχανισμό.

ενεργό ρόλο στον προεκλογικό Μαυρογιάννη), αμέσως μετά τον προεκλογικό, για το πώς μπορεί το κόμμα της Αριστεράς να εκσυγχρονίσει τις θέσεις του και να φέρει κοντά εκείνο το ακροατήριο που βλέπει με καχυποψία το ΑΚΕΛ. Υπάρχουν ωστόσο και στελέχη τα οποία θεωρούν πως το κόμμα θα πρέπει να έχει ιδεολογική καθαρότητα έστω κι αν αυτό περιορίζει αρκετά τα ποσοστά του κόμματος προς τα κάτω. Σε αυτή τη σχολή σκέψης εντάσσονται νέα στελέχη, προερχόμενα πλέον από τα πανεπιστήμια της Αθήνας –εμπνεαζόμενα από την ΚΝΕ– αλλά και στελέχη της ΠΙΕΟ. Κύριος εκπρόσωπος για χρόνια ήταν ο τέως γ.γ. της συντεχνίας Πάμπης Κυρίτσος, ο οποίος εκτιμούσε πως το ποσοστό του 30%

Ο κ. Στεφάνου πέρσασε σε πρώτη φάση τις αλλαγές που επιδιώκει, όμως διαφάνηκε για ακόμη μία φορά πως δεν ελέγχει πλήρως τα συλλογικά σώματα.

που λάμβανε για χρόνια το ΑΚΕΛ δεν ήταν αντιπροσωπευτικό.

Οι αλλαγές εντός ΑΚΕΛ δεν αφορούν για την ευρύτερη κοινωνία μεγάλες τομές και μεταρρυθμίσεις που θα κρίνουν την ιδεολογική ταυτότητα του κόμματος, αλλά στέλνουν ένα πρώτο μήνυμα των στοχεύσεων Στεφάνου:

- Εκλογή του γ.γ. του ΑΚΕΛ από τους σύνεδρους αντί από την 100μελή Κεντρική Επιτροπή όπως γίνονταν μέχρι σήμερα.
- Ποσόστωση συμμετοχής των έμμισθων στελεχών στα συλλογικά σώματα που θα φτάνουν μέχρι το 40%.
- Ποσόστωση στα ψηφοδέλτια.
- Όριο δύο θητειών στους βουλευτές και όριο τριών στους δημάρχους.

- Αλλαγή του θεσμού των Νέων Δυνάμεων με τρόπο ώστε να έχουν φωνή και στα συλλογικά σώματα.

Οι δύο σχολές σκέψης

Οι ενστάσεις και οι διαφορές καταγράφηκαν την εβδομάδα που πέρασε στις δύο πολύωρες συνεδριάσεις της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ. Εισηγητές των αλλαγών ήταν οι Νίκος Ιωάννου (Πόλεμος), Ελένη Μαύρου, Αργεντούλα Ιωάννου αλλά και ο ίδιος ο Στέφανος Στεφάνου, οι οποίοι υποστήριζαν πως με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει το ΑΚΕΛ να ανοίξει σε ένα ευρύτερο ακροατήριο, όπως έκανε άλλωστε στο παρελθόν. Θέση του Στεφάνου που εκφράστηκε πολλές φορές ως τώρα προς τα καχύποπτα με τις αλλαγές στελέχη είναι ότι η ιδεολογία

του κόμματος, ο Μαρξισμός, όχι μόνο δεν αποτελεί εμπόδιο για ένα ανοικτό προς την κοινωνία κόμμα των εργαζομένων, αλλά το επιβάλει, δεδομένου ότι χωρίς ισχυρά κοινωνικά ερείσματα δεν μπορεί να κερδίσει τις συνεκτικές. Το ερώτημα που μένει αναπάντητο είναι αν το όριο θητειών των βουλευτών θα ισχύσει για όλα τα μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας, καθώς ήδη υπάρχει έντονη συζήτηση στο παρασκήνιο, περί εξαιρέσεων των Λουκαΐδη και Δαμιανού όπως έγινε στο παρελθόν με τον Άντρο Κυπριανού (ήταν βεβαίως γ.γ. του ΑΚΕΛ) και τον Νίκο Κατσουρίδη.

Εναντίον των εισηγήσεων ήταν ο βουλευτής Κερύνειας και πλέον επαρχιακός Λευκωσίας-Κερύνειας Χρίστος Χριστόφιας, η γ.γ. της ΠΙΕΟ Σωτηρούλα Χαράλαμους μαζί και με άλλα στελέχη από τον έμμισθο μηχανισμό της Κεντρικής Επιτροπής και της ΠΙΕΟ. Κύρια θέση των διαφωνούντων ήταν ότι ο γ.γ. του κόμματος θα έπρεπε να εκλέγεται από την Κεντρική Επιτροπή καθώς σε αυτήν πρέπει να λογοδοτεί και αυτή μπορεί να τον παύσει. Οι εντονότερες ωστόσο αντιδράσεις προέκυψαν γύρω από τη θέση για την ποσόστωση έμμισθων στελεχών στα συλλογικά σώματα καθώς αυτό θα περιορίσει αρκετά τα στελέχη του έμμισθου μηχανισμού, τα οποία θα μπορούν να διεκδικούν θέσεις εντός κόμματος. Θέσεις τις οποίες θα διεκδικήσουν πολιτικά πρόσωπα που δεν προέρχονται από τον κομματικό μηχανισμό ή από τη νεολαία του κόμματος.

Οι εισηγήσεις του Στέφανου Στεφάνου είχαν περάσει από την πλειοψηφία των μελών της Κεντρικής Επιτροπής και αναμένεται πως θα περάσουν από τους σύνεδρους των οποίων το μέλλον δεν επιρρεάζεται από τις παρούσες αλλαγές. Όμως αποτυπώνεται για ακόμη μία φορά η διαφορά σκέψης εντός των συλλογικών σωμάτων και η δυσκολία του Στεφάνου Στεφάνου να ελέγξει πλήρως την Κεν-

τρική Επιτροπή. Φάνηκε και κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για τις προεδρικές εκλογές, όταν η οικογένεια Χριστόφια προωθούσε την υποψηφιότητα Τάσου Χριστοφίδη και η ΠΙΕΟ με κύριο εκπρόσωπο τη Σωτηρούλα Χαράλαμους τον Αχιλλέα Δημητριάδη, έστω κι αν η απόφαση που λήφθηκε στο Πολιτικό Γραφείο του κόμματος ήταν υπέρ της υποψηφιότητας Ανδρέα Μαυρογιάννη.

Το ερώτημα βεβαίως είναι αν οι αντιδράσεις που παρουσιάζονται συνδέονται με το γεγονός ότι περιορίζεται αισθητά η επιρροή των έμμισθων στελεχών και εκεί έγκειται και η αντίδραση. Η κύρια επιχειρηματολογία για τον περιορισμό θητειών των βουλευτών σε δύο, είναι πως μεγαλώνει τις πιθανότητες εμπλοκής νέων στελεχών με αποτέλεσμα να διευρύνεται το κόμμα, και αυτό ισχύει και στην περίπτωση της ποσόστωσης σε συλλογικά σώματα δίδοντας έτσι την ευκαιρία σε πολιτικά πρόσωπα που δεν προέρχονται από τον κομματικό μηχανισμό να δομηθούν ενεργά. Ενδιαφέρον προκαλεί και το γεγονός ότι οι Νέες Δυνάμεις θα έχουν ένα πιο ενεργό ρόλο στις τελικές αποφάσεις των κομμάτων, σε αντίθεση με το τι συνέβαινε μέχρι σήμερα και το οποίο αποτελούσε την κύρια αφορμή για να αποχωρούν μέλη των Νέων Δυνάμεων από το κόμμα. Η επιχειρηματολογία της μειοψηφίας της Κεντρικής Επιτροπής, η οποία αντέδρασε, έχει να κάνει με το ότι το ιδεολογικό αποτύπωμα του κόμματος αλλά και οι διαχρονικές του θέσεις διασφαλίζονται καλύτερα από στελέχη που προέρχονται από τον κομματικό μηχανισμό σε αντίθεση με πολιτικά πρόσωπα που ενδοχομούνται να συμπεριφερθούν τυχοδιωκτικά. Ο Στέφανος Στεφάνου κέρδισε επί του παρόντος την πρώτη μάχη, αναμένεται να διαφανεί αν θα περάσει τις θέσεις του και στο καταστατικό συνέδριο και αν αυτές οι αλλαγές θα έχουν αποτέλεσμα στις εκλογές.

Πράσινοι στην κόκκινη ζώνη

Δύσκολη η επόμενη μέρα των Οικολόγων – Η μη σύμπλευση

με τα κινήματα της Ευρώπης πιθανόν να οδηγήσουν σε νέες αποχωρήσεις

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Η **αποχώρηση** της βουλευτριάς Αλεξάνδρας Ατταλίδου από το Κίνημα Οικολόγων που, όπως η ίδια δήλωσε, ήταν αποτέλεσμα σειράς γεγονότων που ήρθαν να επιβεβαιώσουν πως το Κίνημα βρίσκεται σε διάσταση με αρχές και αξίες των Πρασίνων της Ευρώπης και στη συνέχεια η παραίτηση του Χαράλαμπου Θεοπέμπτου από τη θέση του προέδρου, σηματοδοτεί εξελίξεις που θα οριοθετήσουν και τη θέση που το κόμμα επιθυμεί να έχει στο ευρωπαϊκό πολιτικό γίγνεσθαι. Μπορεί άλλωστε οι μνηστήρες για τη θέση του προέδρου να είναι αρκετοί, ωστόσο υπάρχουν και οι φωνές που σημειώνουν πως το σημαντικό δεν είναι ποιος θα ηγηθεί αλλά το να προχωρήσει το Κίνημα σε ουσιαστικές αλλαγές θέσεων που θα τους φέρουν όλο και πιο κοντά στους Πράσινους της Ευρώπης, λέγοντας πως η εκλογή Θεοπέμπτου το 2020 είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα πως ένας κούκος δεν φέρνει την άνοιξη.

Τη δεδομένη στιγμή θεωρείται αναγκαίο –όσο ποτέ– να γίνουν εντός του κινήματος προσπάθειες συναίνεσης και συνύπαρξης των διαφορετικών τάσεων και μάλιστα είναι έντονη η άποψη πως αν υπάρχουν καλύτερες διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των ηγετικών στελεχών, όπως και εννιμέρωση για τις κινήσεις των βουλευτών, θα μπορέσει το κόμμα να λειτουργήσει με αρμονία.

Προβληματίζει, ωστόσο, το γεγονός πως μερίδα στελεχών παρουσιάζεται ιδιαίτερα συντηρητική

κυρίως σε κοινωνικά ζητήματα όπως και σε θέσεις για την πράσινη ανάπτυξη με αποτέλεσμα να απέχουν από όσα εκπροσωπεί το αντίστοιχο κόμμα στην Ευρωβουλή. Βέβαια, όπως διαπιστώνεται, το Κίνημα Οικολόγων δεν είναι το μόνο εντός Ευρώπης που ενώ ανήκει στην Ομάδα των Πρασίνων δεν συμβαδίζει με κάποιες εκ των θέσεων που περιλαμβάνονται στο μανιφέστο τους, αν και πρέπει να σημειωθεί πως αυτό καταγράφεται και στα ποσοστά που λαμβάνουν τα κόμματα στις χώρες τους.

Κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει πως υπάρχουν μέλη που παρακολουθούν τις εξελίξεις και αναλόγως θα κρίνουν αν θα παραμείνουν ή όχι εντός του Κινήματος.

Μάλιστα, με την πάροδο του χρόνου διαπιστώνεται ότι όσα υπηρέτουν ξεκάθαρα τις θέσεις των Πρασίνων της Ευρώπης παρουσιάζουν αύξηση των ποσοστών τους, μιας και παλεύουν για την πρόοδο και ενάντια στον συντηρητισμό, ενώ σε αντίθετη περίπτωση, όπως και στην Κύπρο, υπάρχει συρρίκνωση των ποσοστών, αφού οι πολίτες δεν βλέπουν να γίνονται βήματα προς τα εμπρός. Σε ό,τι αφορά τη θέση του Κινήματος στο Κυπριακό φαίνεται ότι το κείμενο που διαμορφώθηκε το 2019 και δεν περιλαμβάνεται σε αυτό καμία ανα-

φορά για διζωνική, δικονομική ομοσπονδία δεν αναμένεται να έχει μεγάλες διαφοροποιήσεις με το σκεπτικό ότι δεν έχουν αλλάξει και πολλά μέσα στα τέσσερα αυτά χρόνια όπως και το γεγονός πως υπάρχουν ζητήματα που χρήζουν άμεσας αντιμετώπισης.

Άλλωστε κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει πως υπάρχουν μέλη που παρακολουθούν τις εξελίξεις και αναλόγως θα κρίνουν αν θα παραμείνουν ή όχι εντός του Κινήματος, μεταξύ τους και νεότερα –σε ηλικία– στελέχη. Θεωρούν ότι ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου με το πολιτικό του ήθος και τον πρόδο χαρακτήρα του ήταν ο άνθρωπος που θα μπορούσε να πάει το Κίνημα ένα βήμα παραπέρα και η παύση τους προβληματίζει. Θέτουν μάλιστα και χρονικά περιθώρια, μέχρι την άνοιξη του 2024 ώστε να υλοποιηθούν οι δεσμεύσεις για ένα σύγχρονο Κίνημα Οικολόγων που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες της εποχής, ενώ σε διαφορετική περίπτωση θα εξετάσουν τα επόμενα βήματά τους και δεν αποκλείεται να σημειωθούν και νέες αποχωρήσεις από το Κίνημα.

Στην αντίπερα όχθη υπάρχει και η άποψη ότι ο κ. Θεοπέμπτου δεσμεύτηκε να προχωρήσει σε αλλαγές που δεν μπόρεσε τελικά να επιβάλει κυρίως εξαιτίας της απροθυμίας του να έρθει σε αντιπαράθεση με τον οποιοδήποτε. Αναφέρουν παράλληλα ότι όλα θα συζητηθούν εντός συνεδρίου. Πάντως, κοινή θέση όλων είναι πως ο ίδιος θα μπορούσε να εκπροσωπήσει το κόμμα επίδειξη εντός Ευρωκοινοβουλίου και η πιθανή υποψηφιότητά του

φέρεται να έχει τη στήριξη όλων των εσωκομματικών τάσεων.

Οι διεκδικητές

Σε ό,τι αφορά τα πρόσωπα που θα διεκδικήσουν την προεδρία του κόμματος, μέχρι αυτή τη στιγμή το ποίο δεν έχει ξεκαθαρίσει. Κάποιοι θεωρούν πως θα είναι μία μεταβατική προεδρία διάρκειας 13 μηνών με άτομο που θα καταφέρει να συσπειρώσει το Κίνημα και να το οδηγήσει σε ουσιαστικές αλλαγές. Μάλιστα, σημειώνεται ότι βάσει των καταστατικών αλλαγών που θα προκύψουν στο συνέδριο του Δεκεμβρίου από την επόμενη θητεία, θα υπάρχει πρόεδρος και σύμ-πρόεδρος, άρα θα μιλάμε για εντελώς διαφορετικά δεδομένα. Βέβαια, έντονη είναι και η άποψη πως τώρα στα δύσκολα χρειάζεται ο ηγέτης που θα καταφέρει να φρενάρει το Κίνημα από τον κατήφορο που έχει πάρει, διαμνύοντας μάλιστα πως στο ενδιαμέσο υπάρχει και διπλή εκλογική αναμέτρηση στην οποία πρέπει το κόμμα να έχει αισθητή παρουσία κυρίως σε ό,τι αφορά τη Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Εκ των μελών της ηγετικής πυραμίδας που δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να διεκδικήσει την προεδρία είναι ο νυν αντιπρόεδρος Κυριάκος Τσιμιλλής, με τον ίδιο να θυμίζει ότι είχε εκδηλώσει ενδιαφέρον και πριν από δύο χρόνια αλλά αποσύρθηκε για σκοπούς ενότητας με αποτέλεσμα να επανεκλεγεί ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου. Μία εξέλιξη που σύμφωνα με ορισμένους ίσως και να συνέβαλε να δημιουργηθεί η παρούσα κατάσταση, μιας και ο τέως πρόεδρος του

Μπορεί οι μνηστήρες για τη θέση του προέδρου να είναι αρκετοί, ωστόσο, υπάρχουν και οι φωνές που σημειώνουν πως το σημαντικό δεν είναι ποιος θα ηγηθεί αλλά το να προχωρήσει το Κίνημα σε ουσιαστικές αλλαγές θέσεων.

κόμματος επαναδιεκδίκησε περισσότερο για να προχωρήσει σε δεσμεύσεις τις οποίες ανέλαβε και όχι γιατί πραγματικά το επιθυμούσε.

Τη διεκδίκηση της προεδρίας του κόμματος δεν αποκλείει και η Έφη Ξάνθου. Όπως σημειώνεται από πολλούς, έχει βρεθεί στην πρώτη γραμμή και διαχρονικά δίνει μάχες για το Κίνημα ανεξαρτήτως προσωπικού κόστους. Ωστόσο, η επιλογή της στις προεδρικές εκλογές να ενταχθεί στο επιτελείο του Ανδρέα Μαυρογιάννη ενόχλησε κάποια στελέχη –που δεν είναι διατεθειμένα να το ξεχάσουν– μιας και παραβίασε, όπως σημειώνουν, κομματικές αποφάσεις.

Στο παζλ των διεκδικητών και ο πρώην πρόεδρος Γιώργος Περίδης. Αν και επέλεξε να απέχει από τις δημόσιες τοποθετήσεις σε σχέση με τα τεκταινόμενα στο κόμμα, ωστόσο εργάζεται εσωκομματικά για την ομαλή διεξαγωγή του συνεδρίου χωρίς ακόμη να ξεκαθαρίζει ποιες είναι οι προθέσεις του. Άλλωστε ο κ. Περίδης είναι από τους ανθρώπους που έχει έν-

τονη άποψη και τη μεταφέρει, ενώ οι απόψεις του σε ορισμένα ζητήματα έρχονταν σε σύγκρουση με εκείνες του τέως προέδρου, με τον οποίο δεν φαίνεται να είχαν και τις καλύτερες σχέσεις σε προσωπικό επίπεδο.

Τα όσα εξελίσσονται εντός του Κινήματος δεν αφήνουν αδιάφορο ούτε τον τρίτο βουλευτή του κόμματος Σταύρο Παπαδόπουλο. Αν και επιλέγει να παραμείνει, όσο το δυνατόν, εκτός των εσωκομματικών αντιπαράθεσεων, ο κ. Παπαδόπουλος δεν αποκλείει να διεκδικήσει την προεδρία του κόμματος, ενώ ανοιχτό παραμένει το ενδεχόμενο και άλλα μέλη να κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση.

Όλοι σημειώνουν πως θα πρέπει να υπάρξει μία ψυχραιμία αντιμετώπιση όσων εξελίσσονται εντός του κινήματος, να τεθούν οι προτεραιότητες και τα χρονοδιαγράμματα ενόψει του καταστατικού και εκλογικού συνεδρίου και παράλληλα να μη χαθεί το παιχνίδι σε σχέση με τη διπλή εκλογική αναμέτρηση που ερχόμενου Ιουνίου.

ECONOMIST
IMPACT

19th Annual Cyprus Summit
Cyprus's new roadmap
and strategy for sustainable balance
Geopolitics • Innovation • Growth

November 7th - 8th 2023 | Hilton Nicosia

In collaboration with

Top-flight confirmed speakers include

John Peet
Associate editor, special reports
The Economist

Nikos Christodoulides
President
Cyprus

Mario Monti
Former prime minister
Italy

Shlomo Ben Ami
Former minister
of foreign affairs
Israel
Vice-president
Toledo International
Centre for Peace

Constantinos Kombos
Minister of foreign affairs
Cyprus

George Papanastasiou
Minister of energy,
commerce and industry
Cyprus

Anna Koukkides-Procopiou
Minister of justice
and public order
Cyprus

Byron Camilleri
Minister for home affairs,
security, reforms and equality
Malta

Julie Fisher
Ambassador of
the United States
of America to Cyprus

Irfan Siddiq
British high commissioner
to Cyprus

Philippos Soseilos
CEO and chairman
PwC Cyprus

Michael C. G. Charalambides
CEO & managing director
ECOMMBX

www.hazliseconomist.com | www.19thcyprussummit.economist.com

Economist Impact Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe @Economist_Impact_SEUR
 Economist Impact SE Europe Events Economist Impact SE Europe Events economistimpact_seeurope

Platinum sponsor

Communication sponsor

Premium gold sponsor

Official airline carrier

Gold sponsor

Logistics supplier

Premium silver sponsor

Telecommunications provider

Silver sponsors

Contributor

Supported by

Bronze sponsors

Supporters

Κίκης Καζαμίας, μέλος του ΑΚΕΛ, πρώην υπουργός

Ο Στέφανος να δείξει ηγετικές ικανότητες στον εκσυγχρονισμό του Κόμματος

Ένας ηγέτης δεν είναι μονάχα για να κάνει διαχείριση, αλλά και για να κατευθύνει σωστά πολιτικά. Τις ικανότητες ο Στέφανος τις έχει και τον προτρέπω να τις ξεδιπλώσει

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

Μήνυμα στον γενικό γραμματέα της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ Στέφανο Στεφάνου να δείξει τις ηγετικές του ικανότητες στην ανάγκη εκσυγχρονισμού του κόμματος, σκέλνει με συνέντευξή του στην «Κ» ο Κίκης Καζαμίας, μέλος του ΑΚΕΛ και εκ των πρωταγωνιστών του κόμματος σε παλαιότερες εποχές. Τονίζει ότι δεν είναι μαγκιά να προβάλλει κάποιος την κομμουνιστική του καταβολή, επισημαίνοντας ότι ο ίδιος χρησιμοποίησε τον όρο του δημοκρατικού σοσιαλισμού. Προχωρεί σε παραδοχές για το παρελθόν σχετικά με τη στάση του ΑΚΕΛ στο Σχέδιο Ανάν και τα δύο μεγάλα ζητήματα που χαρακτήρισαν τη διακυβέρνηση Χριστόφια, την οικονομία και το Μαρί.

–Ποια είναι η σχέση σας με το ΑΚΕΛ σήμερα; Φάνηκε ότι αποστασιοποιηθήκατε τα τελευταία χρόνια.

–Δεν έχω αποστασιοποιηθεί καθόλου. Απλώς δεν κατέχω κομματική θέση. Παραμένω ενεργό μέλος του ΑΚΕΛ και έχω σχεδόν καθημερινή επαφή με το κόμμα.

–Συμφωνείτε με την προσπάθεια για αλλαγές στο κόμμα;

–Συμφωνώ και υπερθεματίζω. Το κόμμα πρέπει να γίνει πιο ανοιχτό στα μέλη και τους συνεργαζόμενους του και πιο ευέλικτο στην καθημερινή του δράση.

–Δώστε μας ένα παράδειγμα για κάτι που πιστεύετε ότι πρέπει να διορθωθεί.

–Χωρίς σε καμία περίπτωση να είναι μομφή προς τα έμμεσα στελέχη, θεωρώ ότι δεν πρέπει να ξεπερνούν το ένα τρίτο της σύνθεσης της Κεντρικής Επιτροπής για να βγαίνει και η σωστή εικόνα προς τα έξω.

–Υπάρχει ο ισχυρισμός ότι επειδή το ΑΚΕΛ είναι ένα κομμουνιστικό κόμμα απωθεί αρκετό κόσμο.

–Δεν είμαι από εκείνους που προβάλλουν τον κομμουνισμό στην ταυτότητα του ΑΚΕΛ. Παρόλη τη συμπάθεια που τρέφω σε όλους

τους συντρόφους, δεν είναι μαγκιά να προβάλλει κάποιος την κομμουνιστική του καταβολή. Ποτέ δεν χρησιμοποίησε αυτούς τους όρους. Βρίσκομαι στις τάξεις του ΑΚΕΛ, γιατί κρίνω ότι είναι η σοβαρότερη και πιο πατριωτική φωνή στον τόπο. Δεν αναλώνομαι σε φιλοσοφικές συζητήσεις περί κομμουνισμού κτλ. Χρησιμοποίησα τον όρο του δημοκρατικού σοσιαλισμού. Ούτε της σοσιαλδημοκρατίας. Έχουμε υιοθετήσει από το 1990

“

Η εμμονή ότι δεν έγινε τίποτα λάθος (επί Χριστόφια στην οικονομία) επέτεινε τις επικρίσεις.

Μπορούσε ο πρόεδρος Χριστόφιας ως ο πρώτος πολιτης να ζητούσε άμεσα μια συγγνώμη από τις οικογένειες των θυμάτων (του Μαρι).

τον δημοκρατικό σοσιαλισμό και αντί να προβάλλουμε αυτό, κάποιοι προβάλλουν τον κομμουνισμό. Κομμουνιστικές είναι οι καταβολές και οι Ακελιστές δικαιούνται να είναι περήφανοι γι’ αυτό. Η καθημερινότητα αποδεικνύει ότι το ΑΚΕΛ από καταβολής της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι ένα αριστερό, προοδευτικό, δημοκρατικό σοσιαλιστικό κόμμα. Πρέπει να εκσυγχρο-

νίσουμε τη δική μας αντίληψη για τον σοσιαλισμό, όπως αυτή διαμορφώθηκε το 1990. Πέτυχε απόλυτα και έγινε αποδεκτή από τις πλατιές μάζες της κυπριακής κοινωνίας. Κάποιοι με ανεύθυνες και επιπόλαιες δημόσιες τοποθετήσεις, με ετεροχρονισμένα αποφθέγματα, κυρίως σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, έχουν την ψευδαίσθηση ότι ανυψώνουν το κύρος του κόμματος, ενώ το μόνο που πετυχαίνουν είναι να αφήνουν το κόμμα στάσιμο ή ακόμη να το παίρνουν 90 χρόνια πίσω.

–Πώς βλέπετε το κάλεσμα του ΑΚΕΛ προς τον ευρύτερο προοδευτικό χώρο για δημιουργία μιας κοινωνικής συμμαχίας;

–Είναι πολύ θετικό και πρέπει να πείσουμε τον κόσμο ότι το εννοούμε, ότι δεν είναι ένα προσκλητήριο προς ανένταχτες δυνάμεις απλώς για να φέρουν ψήφους, αλλά είναι μια πρόσκληση για ουσιαστική συμμετοχή αυτού του προοδευτικού χώρου στη διαμόρφωση πολιτικών προς όφελος του τόπου.

–Πώς θα φέρει κόσμο κοντά, όταν π.χ. στην ανακοίνωση της 7ης Οκτωβρίου δεν αναφέρεται στη Χαμάς αλλά σε ισραηλινή κατοχή και εθνοκτονία;

–Θα μπορούσε να περιλαμβάνεται και η καταδίκη της Χαμάς. Η Χαμάς δεν σημαίνει ότι εκφράζει τον παλαιστινιακό λαό. Σημειώνεται, όμως, ότι το κόμμα καταδικάσει τις θηριωδίες της Χαμάς.

–Επικρατεί μια άποψη ότι το ΑΚΕΛ δεν θέλει να κυβερνήσει και ότι βολεύεται στην αντιπολίτευση. Μπορεί να κυβερνήσει ξανά;

–Διαφωνώ κάθετα ότι τάχα το ΑΚΕΛ βολεύεται στην αντιπολίτευση. Το κόμμα πρέπει να ξεπεράσει ένα σύμπλεγμα που δημιουργήθηκε μετά τη διακυβέρνηση Χριστόφια, ότι δήθεν το ΑΚΕΛ δεν μπορεί να κυβερνήσει. Φυσικά και μπορεί.

–Βρίσκει πάντως μπροστά του συνεχώς τη διακυβέρνηση Χριστόφια με βασικό επιχείρημα ότι δεν υπάρχει εμπιστοσύνη στο ΑΚΕΛ να διαχειριστεί ξανά την οικονομία.

Παρόλη τη συμπάθεια που τρέφω σε όλους τους συντρόφους, δεν είναι μαγκιά να προβάλλει κάποιος την κομμουνιστική του καταβολή. Χρησιμοποίησα τον όρο του δημοκρατικού σοσιαλισμού.

–Γίνεται λόγος ότι ο Χριστόφιας με τις επιλογές του οδήγησε την οικονομία στην καταστροφή. Δεν είναι έτσι. Ο κύριος λόγος ήταν η σαθρότητα και η επικινδυνότητα που δημιουργείτο στην οικονομία από την κατάσταση που επικρατούσε στο τραπεζικό σύστημα για το οποίο την πολιτική δεν διαμορφώνει η εκάστοτε κυβέρνηση αλλά τα αρμόδια θεσμικά όργανα. Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι αυτές οι διαπιστώσεις έγιναν ταυτόχρονα στο πλαίσιο μιας πρωτόγνωρης παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Γι’ αυτά που σας λέω υπάρχουν παραδοχές της Κομισιόν και αποδεικτικά στοιχεία όπως η απόφαση του Διαιτητικού Δικαστηρίου στο Παρίσι στην αγωγή Βγενόπουλου κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας με το αιτιολογικό της ευθύνης που είχε η κυβέρνηση Χριστόφια στο κλείσιμο της Λαϊκής.

Εκεί η απόφαση είναι τόσο καθαρή που λέει ότι στην κυβέρνηση καμία ευθύνη δεν μπορεί να καταλογιστεί, ότι δεν έλαβε μέτρα για τη διαφύλαξη συμφερόντων επενδυτών. Και για αυτά επιφυλάσσομαι για μια άλλη συζήτηση με παράθεση ατράνταχτων αποδεικτικών στοιχείων. Ασφαλέστατα τη βασική ευθύνη διαχείρισης τη φέρει η εκτελεστική εξουσία και κρίνω ότι ένας λόγος που δεν μπόρεσε τότε να πείσει το ΑΚΕΛ είναι ότι δεν έγιναν κάποιες παραδοχές.

Θα μπορούσε να τύχει καλύτερης διαχείρισης η κατάσταση. Φέρει ένα ποσοστό ευθύνης η κυβέρνηση. Δεν αποδέχομαι ότι είχε την αποκλειστική ευθύνη. Και αυτό το μερίδιο ευθύνης, με το τέλος της διακυβέρνησης θα έπρεπε να αναλφθεί από τον πρόεδρο Χριστόφια. Η εμμονή ότι δεν έγινε τίποτα λάθος επέτεινε τις επικρίσεις. Περαιτέρω, δεν πρέπει να παραβλέπει κανείς

ότι μετά το ατύχημα στο Μαρί το κλίμα έγινε τοξικό, με έντονο το στοιχείο του πολιτικού κανιβализμού εις βάρος του προέδρου Χριστόφια. Μπορούσε ο πρόεδρος Χριστόφιας ως ο πρώτος πολιτης να ζητούσε άμεσα μια συγγνώμη από τις οικογένειες των θυμάτων. Ο Δημήτρης διερχόταν μια τέτοια ενέργεια ως παραδοχή αποκλειστικής ενοχής, πράγμα με το οποίο διαφωνώ κάθετα. Από τότε η υποβολή μιας συγγνώμης αποδεικνύει παραδοχή προσωπικής ενοχής; Κακώς δεν το έκανε έγκαιρα.

–Θεωρείτε ότι πολιτικά είναι απομονωμένο το ΑΚΕΛ;

–Υπήρξε δυσκολία για συνεργασίες στις τελευταίες προεδρικές εκλογές. Τα κόμματα του Κέντρου κρύφτηκαν πίσω από την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη για να μην αποδεικθούν στην κάλπη οι αδυναμίες τους. Το ΑΚΕΛ, αν εξαιρέσουμε τον ΔΗΣΥ λόγω αντίθετης φιλοσοφίας στα κοινωνικο-οικονομικά θέματα, και φυσικά το ΕΛΑΜ για ευνόητους λόγους, δεν πρέπει να αποκλείει κανέναν, παρά τη συμπεριφορά της ηγεσίας κομμάτων του Κέντρου. Αν ο καθένας λάβει αποκλειστικά υπόψη όσα έγιναν και λέχθηκαν στο παρελθόν, δεν υπάρχει περίπτωση κανένα κόμμα να συνεργαστεί με οποιοδήποτε άλλο. Άλλο ο αποκλεισμός προσώπων κι άλλο οι κομματικές συνεργασίες. Πρέπει να μπουν κάτω υγιείς βάσεις που σίγουρα θα περιλαμβάνουν τόσο το Κυπριακό, όσο και τα κοινωνικο-οικονομικά θέματα.

–Πώς κρίνετε τον Κ. Στεφάνου μέχρι τώρα στην ηγεσία του ΑΚΕΛ; Θεωρείτε ότι έχει πλάνο;

–Ο Στέφανος είναι πρώτος μεταξύ ίσων στην ηγεσία. Δεν ανέλαβε εύκολες συνθήκες. Όπως ακόμη πιο δύσκολες ήταν οι συνθήκες στις οποίες ανέλαβε ο Άντρος Κυ-

πριανού και που δυστυχώς ως πολιτικό πρόσωπο αδικήθηκε λόγω αυτής της κατάστασης. Ο Στέφανος κρίνω ότι βρίσκεται σε μια σωστή πορεία. Η πολιτική και προσωπική του συμπεριφορά εκφράζει τον χώρο που αντιπροσωπεύει. Με πείθει ότι έχει αυτή τη στόχευση.

–Θα θέλατε να τον στείτε κάποιον μήνυμα;

–Αν και δεν χρειάζεται, αφού έχουμε συχνή επαφή, ο Στέφανος πρέπει να δείξει τις ηγετικές του ικανότητες στην ανάγκη εκσυγχρονισμού του κόμματος, κατευθύνοντας τα πράγματα προς τη σωστή κατεύθυνση, διότι ένας ηγέτης δεν είναι μονάχα για να κάνει διαχείριση, αλλά και για να κατευθύνει σωστά πολιτικά. Και αυτές τις ικανότητες ο Στέφανος τις έχει και τον προτρέπω να τις ξεδιπλώσει.

–Είπατε ότι παραιτηθήκατε από υπουργός της κυβέρνησης Χριστόφια για λόγους υγείας. Ωστόσο, πολλοί είναι αυτοί που πιστεύουν ότι υπήρχαν κι άλλοι λόγοι. Ίσως η απόσταση του χρόνου σας επιτρέπει να πείτε κάτι περισσότερο.

–Παραιτήθηκα αποκλειστικά για λόγους υγείας. Δεν μπορώ να μεταπείσω όσους ισχυρίζονται το αντίθετο, επειδή μερικούς έτσι τους βολεύει, όμως δεν είχαν γνώση της σοβαρότητας του προβλήματος που αντιμετώπιζα. Υιοθέτησα την εισήγηση των γιατρών να μειώσω δραστικά την ένταση στην καθημερινότητά μου. Δεν δυσκολεύομαι να πω ότι είχαμε διαφορετικές προσεγγίσεις με τον πρόεδρο Χριστόφια σε κάποια θέματα όπως π.χ. το καζίνο για το οποίο σθεναρά ήταν εναντίον. Ως υπουργός Οικονομικών θεωρούσα ορθή τη δημιουργία καζίνο, γιατί θα εμπλούτιζε το τουριστικό μας προϊόν και φυσικά με μια νομοθεσία με τις απαραίτητες ασφαλιστικές δικλίδες.

Πλήγηκε το κύρος του ΑΚΕΛ λόγω της στάσης του στο Σχέδιο Ανάν

–Πώς βλέπετε την Αριστερά στην Κύπρο;

–Το κόμμα που εκφράζει την Αριστερά είναι το ΑΚΕΛ και αυτό επιβεβαιώθηκε στη συνειδηση του κυπριακού λαού. Τα ερωτηματικά και η σύγχυση ξεκίνησαν μετά το δημοψήφισμα για το Σχέδιο Ανάν.

–Ερωτηματικά και σύγχυση ως προς τι;

–Στις εξελίξεις πριν και κατά το δημοψήφισμα, η ηγεσία του κόμματος δυστυχώς παρέμεινε ουραγός αντί να εμπλακεί αποφασιστικά στη βέλτιστη δυνατή διαμόρφωση της πρότασης και να καθοδηγήσει τον λαό. Η συμμετοχή στη διακυβέρνηση, αντί να αξιοποιηθεί ως μέσο εξάσκησης πολιτικής, αφέθηκε να νοηθεί ότι ήταν αυτοσκοπός. Αυτό μάλιστα έγινε την ώρα που αναζητείτο απάντηση στο σημαντικότερο δίλημμα που αντιμετώπιζε ο κυπριακός λαός από ύπαρξης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το κόμμα αδυνατούσε να επεξηγήσει επαρκώς τη στάση που τηρήσε και αρκετός κόσμος έδειξε την απογοήτευσή του. Αυτό εκ-

Η στάση του κόμματος στο δημοψήφισμα ήταν κομβικό σημείο για την παραπέρα πορεία του.

φράστηκε στην κάλπη, αφού η ψήφος είναι η πιο αντιπροσωπευτική έκφραση εμπιστοσύνης σε έναν πολιτικό χώρο. Στις βουλευτικές του 2001 το ΑΚΕΛ έλαβε σχεδόν 143.000 ψήφους. Στις ευρωεκλογές, τις πρώτες μετά το δημοψήφισμα του 2004 ο αριθμός αυτός μειώθηκε δραματικά και αυτή η μείωση συνεχίστηκε και επιβεβαιώθηκε και στις βουλευτικές του 2021, που έλαβε μόλις 80.000 ψήφους. Μέσα σε 20 χρόνια έχασε το ένα τρίτο της δύναμής του. Συνεπώς, η στάση του κόμματος στο δημοψήφισμα ήταν κομβικό σημείο για την παραπέρα πορεία του.

–Ο κ. Άντρος Κυπριανού δήλωσε για εκείνη την περίοδο ότι αιωρείτο η απειλή ότι ο Τάσος θα παραιτείτο σε περίπτωση που

Στις εξελίξεις πριν και κατά το δημοψήφισμα, η ηγεσία του κόμματος δυστυχώς παρέμεινε ουραγός αντί να εμπλακεί αποφασιστικά στη βέλτιστη δυνατή διαμόρφωση της πρότασης και να καθοδηγήσει τον λαό.

υιοθετείτο το «να». Είχε φτάσει και κοντά σας κάτι τέτοιο;

–Όχι, σημειώστε ο Άντρος ήταν μέλος του Π.Γ. κι εγώ της Κ.Ε. Αυτό που γνωρίζω είναι ότι η αρνητική τοποθέτηση του κόμματος δεν είχε αποφασιστεί να προταθεί πριν από

τη σύνοδο της Κεντρικής Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε σε δύο μέρες. Η τελική πρόταση της ηγεσίας του κόμματος προς την Κ.Ε. διαμορφώθηκε τη δεύτερη μέρα της συνεδρίας. Κάτι μεσολάβησε εκείνο το διάστημα. Δεν ξέρω τι.

–Το ΑΚΕΛ επικρίνεται ότι απέρριψε ένα σχέδιο γιατί φοβήθηκε το πολιτικό κόστος, ενώ θέλει να παρουσιάζεται ως το πιο σοβαρό κόμμα στο Κυπριακό.

–Το ΑΚΕΛ ποτέ δεν διεκδίκησε το αλάθητο και πάντα κάνει αυτοκριτική. Κρίνω ότι στην πλειοψηφία του ο κυπριακός λαός συγκριτικά πιστώνει το ΑΚΕΛ ως τη σοβαρότερη και υπευθυνότερη δύναμη τουλάχιστον στο Κυπριακό, παρά το γεγονός ότι πλήγηκε το κύρος του λόγω του δημοψηφίσματος.

–Συνεπώς, πώς μπορεί να ανατραπεί αυτή η καθοδική πορεία που περιγράφεται ότι ακολουθεί η Αριστερά;

–Είναι απαραίτητη η ορθή καταγραφή των σημερινών συνθηκών και πώς αυτές προδιαγράφονται στο μέλλον, η ανανέωση στον τρόπο σκέψης και του πολιτικού λόγου, ο εκσυγχρονισμός στην προσέγγιση της κοινωνίας και η σταδιακή αλλά πειστική εξασφάλιση και πάλι της εξωθεν καλής μαρτυρίας ότι δεν είμαστε όλοι το ίδιο, ότι το ΑΚΕΛ και οι εκπρόσωποί του συνθέτουν

συγκριτικά το πιο υγιές κομμάτι στο πολιτικό σκηνικό. Έχοντας υπόψη ότι υπάρχει μια καταθλιπτική γενική παραδοχή για το τι παρέδωσε η δεκαετής διακυβέρνηση ΔΗΣΥ και τα πολύ φτωχά αποτελέσματα μέχρι στιγμής της σημερινής διακυβέρνησης που αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης, όπως δήλωσε ο ίδιος ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, μπορούν να γίνουν κάποιες βασικές αρνητικές διαπιστώσεις:

- Διολίσθηση και οπισθοδρομηση στο Κυπριακό.
 - Ύπαρξη διαπλοκής και διαφθοράς στην καθημερινότητα.
 - Κοινωνική ανισότητα.
 - Αναποφασιστικότητα στη λήψη αποφάσεων.
 - Αδυναμία υποστήριξης του δημόσιου συμφέροντος.
- Αυτοί είναι οι βασικοί πυλώνες στους οποίους πρέπει να προσπαθήσουμε ως ΑΚΕΛ να πείσουμε ότι μπορούμε να είμαστε πρωταγωνιστές στην οικοδόμηση μιας κοινωνικής συμμαχίας για το καλό του τόπου.

Ιστορίες της διπλανής πόρτας

Ο Ντέιβιντ δικαιούται να ονειρεύεται

«Να ρισκάρω τα πάντα κι όπου βγει», αυτό μου είπε ο 23χρονος που μετά από έξι χρόνια στην Κύπρο κινδυνεύει με απέλαση

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Ο 23χρονος σήμερα φοιτητής από την Αφρική, ο Ντέιβιντ Περέιρα, αρχικά ξεκίνησε για την Ιταλία σε ηλικία 17 ετών, βρέθηκε τελικά στην Κύπρο και, έξι χρόνια μετά, έμαθε ελληνικά, τελείωσε το δημόσιο σχολείο κι άρχισε να φοιτά σε δημόσιο πανεπιστήμιο... όμως σήμερα η Κυπριακή Δημοκρατία τον διώχνει. Γνωρίστηκα με τον Ντέιβιντ πριν από ένα χρόνο, όταν μέσω ενός καλού συναδέλφου είχα πληροφορηθεί για τον παραλογισμό που ο Ντέιβιντ βιώνει από το κράτος μας. Δίνουμε ραντεβού στο Πανεπιστήμιο Κύπρου –ο Ντέιβιντ είναι τρίτος της αρχιτεκτονικής στην Πολυτεχνική Σχολή. «Εντάξει, μου αρέσει η αρχιτεκτονική, δεν μπορώ να πω ότι δεν μου αρέσει» αναφέρει με τον δισταγμό ενός νέου και ταλαντούχου ανθρώπου, ο οποίος – τι ντροπή!– αισθάνεται τύψεις να ονειρεύεται!

«...κι όπου βγει»

Μετά τη βόλτα μας στο Πανεπιστήμιο, πήγαμε στην πλατεία Ελευθερίας, για να βιντεογραφήσουμε συνέντευξη για την «Κ», και ο Ντέιβιντ Περέιρα αρχίζει, σε θαυμασία ελληνικά, να διηγείται την ιστορία του. Γεννημένος και μεγάλωμένος στην Γκάμπα της Αφρικής από συγγενείς που κάποια στιγμή έμαθε πως τελικά δεν ήταν οι γονείς του, όταν έγινε 17 ετών αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα του. «Η φυλή μας έχει μια παράδοση», εξηγεί «που σε αναγκάζει να περάσεις μια τελετή για να γίνεις άνδρας. Επειδή δεν ήθελα να περάσω από αυτή τη δοκιμασία, η μόνη επιλογή που είχα ήταν να

δραπετευτώ, για να μην κινδυνεύσει η ζωή μου. Να ρισκάρω τα πάντα κι όπου βγει».

Ανίλικος και τρομοκρατημένος, βρέθηκε να διασχίζει οδικώς την έρημο μέχρι να φτάσει στις ακτές της Λιβύης, όπου από εκεί, σύμφωνα με όσα του είχε πει ένας γνωστός, θα έμπαινε σε βάρκα με σκοπό να πάει στην Ιταλία. «Για το ταξίδι δεν θέλω να μπω σε λεπτομέρειες», σημειώνει με αμηχανία. «Δεν το μετάνιωσα που το 'κανα, σίγουρα όμως ήταν μια τραυματική εμπειρία που θα προτιμούσα να μην είχα ζήσει. Σκόρπιοι πεθαμένοι άνθρωποι στον δρόμο σου, μπορεί να δεις κάποιον στην έρημο να σκοτώνεται μπροστά σου, καταστάσεις που

«Ποτέ δεν είχα το προνόμιο να επιλέξω, να λέω θέλω αυτό και να το έχω. Η οικογένεια που δεν είχα ήταν στο Hope for Children».

δεν θέλω να θυμάμαι». Παρότι προορισμός του ταξιδιού ήταν η Ιταλία «τελικά καταλήξαμε στην Κύπρο». Ζητώ από τον Ντέιβιντ να μου μιλήσει για την πρώτη εκείνη μέρα στο νησί μας. «Φτάσαμε νύχτα, συναντήσαμε έναν τύπο που μας είπε ότι πρέπει να πάμε Λευκωσία για να κάνουμε αίτηση και τη διαδικασία που χρειαζόταν. Δεν ήξερα τι έκανα, ήμουν ψυχολογικά τραυματισμένος. Απλώς ακολουθούσα». «Ήμουν 17 χρονών» επαναλαμβάνει. «Εκείνη τη νύχτα κοιμηθήκαμε, εκεί, στις τουαλέτες» και όπως κα-

«Φτάσαμε νύχτα, συναντήσαμε έναν τύπο που μας είπε ότι πρέπει να πάμε Λευκωσία για να κάνουμε αίτηση και τη διαδικασία που χρειαζόταν. Δεν ήξερα τι έκανα, ήμουν ψυχολογικά τραυματισμένος. Απλώς ακολουθούσα» λέει ο 23χρονος Ντέιβιντ Περέιρα.

θόμαστε στο παγκάκι γυρίζει και μας δείχνει με το χέρι του τις δημόσιες τουαλέτες στην πλατεία Σολωμού. «Το πρωί μας είπαν να πάμε πρώτα στο Caritas και μετά που έμαθαν ότι είμαι ανίλικος, κάλεσαν μια κυρία από το Hope for Children για να έρθει να με πάρει. Από εκεί, ξεκίνησε η ζωή μου στην Κύπρο». Τις πρώτες δύο με τρεις εβδομάδες στην Κύπρο δεν μπορούσε να εμποστευτεί κανέναν, εκμυστηρεύεται. «Ήμουν συνέχεια στο δωμάτιό μου». Οι officers, όπως τους ονομάζει, ήταν πολύ βοηθητικοί και σταδιακά άρχισε

να ξεμουδιάζει. «Ήταν διαθέσιμοι να με βοηθήσουν, κάτι πρωτοφανές για μένα. Δεν είχα μεγαλώσει με τέτοιο προνόμιο. Ποτέ δεν είχα το προνόμιο να επιλέξω, να λέω θέλω αυτό και να το έχω. Η οικογένεια που δεν είχα ήταν στο Hope for Children». Μετά από λίγο ξεκίνησε να πηγαίνει στο δημόσιο σχολείο, συγκεκριμένα στον Κύκκο... Λόγω αναστήματος τον πήραν «σε κάποια ομάδα μπάσκετ. Δεν είχα ιδέα πώς να παίζω μπάσκετ, άρα φαντάσου τι γίνεται. Απλώς είχα το ύψος!» προσθέτει και πάλι γελά.

Απαιستا ελληνικά

Ακούγοντας τον Ντέιβιντ να μιλάει απαιστώως ελληνικά, τον ρωτώ πώς κατόρθωσε να τα μάθει τόσο καλά. Όταν ήταν μικρός πήγαινε σε εκκλησία στην Γκάμπα, αναφέρει –θέλοντας να τονίσει τη χριστιανική του προέλευση– και η γλώσσα των Ευαγγελίων ήταν τα αρχαία ελληνικά. «Ήταν η ορίτζιναλ γλώσσα της Βίβλου και ήθελα να τη μάθω. Έφαγα ώρες, πολλές ώρες γενικά να μάθω ελληνικά! Ατελείωτες ώρες στο Youtube και στο duolingo».

Σε ό,τι αφορά στην εισδοχή του στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, λέει πως δεν τολμούσε καν να σκεφτεί πως υπήρχε η πιθανότητα να σπουδάσει. «Θυμάμαι να μιλώ με την καθηγήτριά μου στο λύκειο, λέγεται Ελένη, και μου έλεγε, κοίτα, ήδη ξέρεις αρκετά ελληνικά, γιατί δεν κάθεται ακόμη ένα χρόνο να τα τελειοποιήσεις και να κάνεις αίτηση για το πανεπιστήμιο. Ακούστηκε καλή ιδέα. Τα κριτήρια ήταν ότι χρειαζόμουν απολυτήριο λυκείου και Β2 επίπεδο ελληνικών. Έκανα τη συνέντευξη και τελικά με δέχτηκαν με Β1, επειδή μάλλον ένιωσαν ότι μιλάω καλά ελληνικά. Μπήκα στο Πανεπιστήμιο Κύπρου στην Πολυτεχνική Σχολή και σπουδάζω αρχιτεκτονική».

Απόρριψη ασύλου

Η αίτηση ασύλου του Ντέιβιντ Περέιρα απορρίφθηκε, παρά τις προσπάθειές του να ενσωματωθεί στην κοινωνία μας. «Πήρε σχεδόν δύο χρόνια για να με καλέσουν για συνέντευξη. Είχα ήδη αρχίσει να σπουδάζω, όταν έμαθα ότι η αίτησή μου απορρίφθηκε. Φαντάσου, να έχω αρχίσει να σπουδάζω και να

νιώθω ότι μπορεί να μην κατορθώσω να συνεχίσω. Μου είπαν ότι δεν πληρώ τα κριτήρια που απαιτούνται για να μου δώσουν προσασία».

Τον ρωτώ αν πιστεύει στον ρατσισμό. Η απάντηση είναι ναι, μου λέει, «υπάρχουν όμως διάφορες καταστάσεις και συνθήκες», συμπληρώνει. «Όταν μεγάλωνα στην Γκάμπα δεν ήξερα ότι υπήρχε ρατσισμός. Είλικρινά. Η ζωή μου ήταν πολύ αθώα. Όταν ήρθα στην Κύπρο άρχισα να καταλαβαίνω τη διαφορά. Με βλέπει κάποιος και με κρίνει από το χρώμα του δέρματός μου. Θυμάμαι την πρώτη φορά που το κατάλαβα ήταν μια μέρα που πηγαίναμε στο σχολείο και περιμέναμε το λεωφορείο και περνούσαν κάποια αγόρια και έκαναν τους ήχους που κάνουν οι μαϊμούδες. Δεν ήξερα ότι ήταν κάτι ρατσιστικό, τότε. Δεν ήξερα. Τυχαιά, είδα ένα βίντεο στο YouTube του Mario Balotelli στην Ιταλία που είναι μαύρος και είδα να κάνουν το ίδιο πράγμα. Τότε κατάλαβα τι είναι ρατσισμός».

Τι ονειρεύεσαι, τον ρωτάω: «Θεωρώ ότι η κατάστασή μου είναι αβέβαιη, άρα δεν θέλω να λέω ότι σε πέντε χρόνια επιθυμώ να γίνει αυτό. Δεν ξέρω καν τι θα γίνει αύριο. Μπορεί ξαφνικά να αναγκαστώ να σταματήσω τις σπουδές μου και να φύγω από την Κύπρο. Στόχος μου τώρα είναι να αποφοιτήσω. Να έχω το πτυχίο μου, να μπορώ να πάω αλλού ή να μείνω εδώ. Η κατάσταση στην Κύπρο, η κατάστασή μου τώρα, δεν μου επιτρέπει να κάνω μακρινά σχέδια και plána»...

➡ Δείτε ολόκληρη τη συνέντευξη του Ντέιβιντ Περέιρα τη Δευτέρα στο www.kathimerini.com.cy

Ενδιαφέρεσαι να συμμετέχεις σε Διοικητικό Συμβούλιο Ημικρατικού Οργανισμού;

gnomodotiko.gov.cy

Έναρξη ανοικτής διαδικασίας εκδήλωσης ενδιαφέροντος για Αρχή Λιμένων Κύπρου

Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου

16 -30 Οκτωβρίου

Ποιος έχει συμφέρον;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Είναι τρομαχτικό πως ενώ αναγνωρίζουμε ότι ζούμε στην εποχή των ψευδών ειδήσεων, εντούτοις επιμένουμε να πέφτουμε οικειοθελώς στην παγίδα τους. Προκειμένου να «υπερασπιστούμε» την εκδοχή που ταιριάζει σ’ αυτό που έχουμε προαποφασίσει ως «δικαιο» ή «άδικο», αυτό δηλαδή που εξυπηρετεί τις όποιες παγιωμένες μας «πεποιθήσεις», προσπερνούμε ότι το ζητούμενο δεν είναι να κερδίσουμε στα σημεία αλλά να παραμείνουμε προβληματισμένοι και υποψιασμένοι για το ποια μπορεί στην παρούσα φάση να είναι τα συμφέροντα και τα κίνητρα που συνυπογράφουν όλη αυτή τη φρίκη. Ο πόλεμος που συμβαίνει δίπλα μας είναι εξόχως περίπλοκος και ως εκ τούτου ιδιαίτερα δυσανάγνωστος (εκτός κι αν είναι κανείς εξειδικευμένος αναλυτής ή μελετητής) και γι’ αυτό μετατρέπει κάθε «άκαμπτ» θέση ή αντίθεση του καθενός από μας ως αμφιλεγόμενη (και πόσω μάλλον όταν αυτή πάρει τον δρόμο της οργισμένης ανάρτησης), αμβλύνοντας όλο και περισσότερο την γκρίζα περιοχή των αμφισβητούμενων γεγονότων.

Το μόνο που παραμένει αδιαμφισβήτητο είναι ο θάνατος χιλιάδων ανθρώπων, ο ανθρώπινος πόνος, ο ξεριζωμός και όλα όσα αποτελούν το δέρμα μιας πληγής μονίμως αιμορραγούσας και ενός ανοικτού τραύματος που προορισμό έχει την εσαιε διατήρηση της αλληλοσφαγής, δεδομένου ότι το αίμα φέρνει μόνο αίμα. Άρα το λιγότερο που οφείλουμε να κάνουμε, εάν όντως έχουμε επίγνωση της κρισιμότητας αυτού του πολέμου και δη του σοβαρού ενδεχομένου να γενικευθεί με απρόβλεπτες προεκτάσεις, είναι προτού βιαστούμε να «υιοθετήσουμε» συμπεράσματα, να είμαστε τριπλά προσεκτικοί και να ψάχνουμε πίσω από την πρώτη ανάγνωση. Οι ψευδείς ειδήσεις είναι εξίσου επικίνδυνες με τους πυράλους και τις βόμβες και παρότι φαινομενικά δεν είναι «δολοφονικές» η πραγματικότητα είναι πως όταν απορρέουν από εμπόλεμες καταστάσεις είναι δημιουργημένες για να οδηγήσουν σε χιλιάδες θανάτους.

Παράδειγμα: Ο βομβαρδισμός του νοσοκομείου στη Γάζα, όπου πέθαναν πάνω από 500 άνθρωποι και που μόλις είδε το φως της δημοσιότητας χρεώθηκε στο Ισραήλ, είχε μια σωρεία συνεπακόλουθων, καθοριστικών για την έκβαση του πολέμου και την ισχυρή πιθανότητα της γενίκευσής του. Ποια ήταν αυτά τα συνεπακόλουθα; 1) Ακυρώθηκε η συνάντηση Μπάιντεν με τις αραβικές χώρες. 2) Κατέρρευσε κάθε απόπειρα ειρηνευτικής συνομιλίας και –μόνιμης ή προσωρινής– εκκευρίας. 3) Υπήρξαν απειλές για τρομοκρατικές επιθέσεις σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Στη Γερμανία δε, σπittia Εβραίων σημαδεύτηκαν με το αστέρι του Δαυίδ, θυμίζοντας άλλες φρικιαστικές εποχές. 4) Οι Άραβες και οι Μουσουλμάνοι συνασπίστηκαν σε όλο τον κόσμο σε ένα ενιαίο σώμα. 5) Οι θηριωδίες της Χαμάς συμψήφιστηκαν εν μια νυκτί με τη θηριωδία του βομβαρδισμού νοσοκομείου. Αυτά τα συνεπακόλουθα είναι καθοριστικά –το επαναλαμβάνω– διότι όχι μόνο έχουν ελαχιστοποιήσει τις πιθανότητες κατάπαυσης του πυρός, αλλά πυροδότησαν στο έπακρο και ανεπιτρεπτή τον φανατισμό.

Σκεφτείτε τώρα το σοβαρό ενδεχόμενο αυτός ο βομβαρδισμός να μην έγινε τελικά από το Ισραήλ και οι ανεξάρτητες έρευνες που ήδη διεξάγονται και συνηγορούν στο συμπέρασμα πως υπάρχει ισχυρότατη περίπτωση το νοσοκομείο να χτυπήθηκε από την άλλη πλευρά –είτε ως προβοκάτσια, είτε από λάθος να αποδειχθούν αληθινές. Σε τέτοια περίπτωση, όπως γράφει ο Α. Δημοκίδης στο άρθρο του «μια κρίσιμη Σύνοδος Κορυφής ακυρώθηκε, ένας μεγάλος πόλεμος με χιλιάδες θύματα είναι πιο κοντά και μια νέα γενιά “μαρτύρων” δημιουργείται και όλα αυτά από –όπως όλα δείχνουν– ένα ψέμα». Αυτό τι σημαίνει; Πως αν η πραγματική αλήθεια λόγω της τεχνολογίας και της τεχνικής νοσημοσύνης δύσκολα μπορεί να ανιχνευθεί, τότε καθίσταται ακόμη πιο επείγον να υπενθυμίζουμε καθημερινά στους εαυτούς μας πως εκείνο που προέχει δεν είναι να πάρουμε θέση –πράγμα που μας καθιστά ως τα τέλεια θύματα των fake news και της προπαγάνδας– αλλά το να παραμείνουμε υποψιασμένοι ως προς το ποια συμφέροντα εξυπηρετούνται από τις ψεύτικες ειδήσεις και ποια κίνητρα κρύβονται πίσω από τις προκατασκευασμένες αλήθειες. Διότι η μοναδική θέση που δεν χωρεί αμφισβήτηση, ψέμα ή προκατασκευή είναι εκείνη που λέει πως οι εκατοντάδες άμαχοι νεκροί κανονικά δεν πρέπει να συμφέρουν κανέναν.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡ. ANTONIO GOTTINI

Νεαρή ακτιβίστρια ανακόπτεται από την αστυνομία, αφότου επιτέθηκε με πράσινη μπογιά στον Πορτογάλο υπουργό Οικονομικών Fernando Medina κατά τη διάρκεια μιας ανοικτής διάλεξης στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Λισαβόνας, στην Πορτογαλία.

Οι πληγές που κακοφορμίζουν

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Οσα εκτυλίσσονται στην περιοχή της Μέσης Ανατολής προκάλεσαν αποτροπιασμό, ενίσχυσαν τον φόβο για το μέλλον και γέννησαν ερωτήματα. Ερωτήματα για το ποιος είναι ο θύτης, ποιο το θύμα και ποιοι οι υπαίτιοι της μεγάλης αυτής σύγκρουσης. Η διάχυτη βία, η παραπληροφόρηση που ενισχύεται και από τις δύο πλευρές επιβεβαίωσαν πως το Μεσανατολικό δεν προσφέρεται για κερκίδες. Θύτες και θύματα υπάρχουν και στις δύο πλευρές. Υπάρχουν όμως και υπαίτιοι που οδήγησαν σε αυτές τις κτηνωδίες. Η Χαμάς, μια τρομοκρατική οργάνωση που είναι ταγμένη να καταστρέψει κάθε ευκαιρία για ειρήνη και εξομάλυνση. Μία οργάνωση που δεν γνωρίζει άλλο τρόπο να κινηθεί εκτός από την αποτρόπαια βία. Μία οργάνωση που δεν πρέπει να συγχέεται με τους Παλαιστίνιους και το αναφαίρετο δικαίωμά τους να έχουν το δικό τους κράτος. Υπαίτιοι όμως είναι και οι ακροδεξιοί Ισραηλinoί που ενισχύονταν τα τελευταία χρόνια.

Είναι μία σύγκρουση που απαιτεί ψυχραιμία και κριτική σκέψη, που μπορεί να βγάλει και πολλά συμπεράσματα σε όσους θέλουν να λάβουν μαθήματα από τη βίαιη σύγκρουση. Συμπεράσματα για το πώς τα άλυτα ζητήματα σε συνδυασμό με ανίκανες ηγεσίες, που στόχο δεν έχουν το εθνικό συμφέρον αλλά να πουλούν ανέξοδα συνθήματα για να παραμείνουν στην εξουσία, μπορεί να οδηγήσουν σε μία τόσο βίαιη σύγκρουση.

Ο λαϊκισμός, οι ακρότητες και η αλαζονεία έπληξαν ανεπανόρθωτα το Ισραήλ και αυτό θα πρέπει να αποτελέσει μάθημα για άλλες δημοκρατίες. Ο Χαράρι εκτιμά πως ο Νετανιάχου είχεβάλει κατ’επανάληψη τα προσωπικά του συμφέροντα πάνω από τα εθνικά. Πως έκτισε την πολιτική του καριέρα διχάζοντας το έθνος και διορίζοντας σε κομβικές θέσεις ανθρώπους που είναι πιστοί στον ίδιο και όχι για τα πραγματικά τους προσόντα. Το βραχυκύκλωμα της ισραηλινής αμυντικής λειτουργίας μπορεί να προκάλεσε έκπληξη σε όσους σήμερα άρχισαν να παρακολουθούν το τι γίνεται στην περιοχή και όσους πίστευαν πως το Ισραήλ είναι ένα αήττητο κράτος. Έκπληξη όμως δεν θα έπρεπε να προκαλέσει στην κυβέρνηση Νετανιάχου. Δυνάμεις ασφαλείας έκρουαν τον κώδωνα του κινδύνου στον

Ισραηλινό πρωθυπουργό για το ότι οι πολιτικές του και οι συμμαχίες του με ακραία στοιχεία έθεταν αφενός σε κίνδυνο το Ισραήλ και αποδυνάμωναν αφετέρου την όποια επάρκεια του κράτους να αποτρέψει απειλές.

Το ποια είναι η επόμενη μέρα της σύγκρουσης είναι δύσκολο να διαπιστωθεί. Ο φόβος είναι για την επικράτηση ενός φαύλου κύκλου βίας, καθώς ο εθνικισμός θα γεννά εθνικισμό. Όσοι ελπίζουν πως μετά από όλο αυτό θα υπάρξει παραμερισμός της Χαμάς και επικράτηση μετριοπαθών ηγετών της Παλαιστίνης για την εξεύρεση λύσης, δεν θα πρέπει να αγνοούν ότι η βία άνευ όρων, ιδιαίτερα σε μία περιοχή όπως τη Γάζα, σε μία περιοχή άθλιων συνθηκών, αποτελεί το εκκολαπτήριο της Χαμάς. Το παρελθόν, λέει όμως ο Χαράρι, δεν μπορεί να σωθεί και παρακινεί τους εμπλεκόμενους να επουλώσουν τα παλιά τραύματα αντί να χρησιμεύσουν ως αιτία για νέα τραύματα.

Το ερώτημα βεβαίως είναι τι γίνεται στις περιπτώσεις που οι πληγές δεν επουλώνονται αλλά κακοφορμίζουν. Η σύγκρουση των ημερών θα έπρεπε να αποτελέσει ένα μεγάλο μάθημα και για μας. Ο δικασιμός σε μία χώρα, όσο ανικτή κι αν παρουσάζεται, πάντοτε οδηγεί σε ολέθριες καταστροφές. Και οι ηγέτες της που διακατέχονται από αλαζονεία για την υπεροχή τους, ενδεχομένως να βρεθούν προ εκπλήξεως. Το πιο τραγικό, ωστόσο, είναι πως η δική τους εγκληματική ανικανότητα, ιδιαίτερα όταν αυτή συνδέεται με την επικράτηση ακραίων φωνών, οδηγεί πολλές φορές τον λαό τους σε περιπέτειες. Είναι όμως και ένα μάθημα για όλους αυτούς που θεωρούν πως η καλύτερη λύση για τους ίδιους είναι πάντα η επόμενη. Αγνοώντας τα τελελεμένα, τους κινδύνους και τη φθορά που φέρνει ο χρόνος.

Μια ματιά στους Παλαιστίνιους που δεν έχουν πλέον ηγεσία, οι οποίοι το 1948 αρνούνταν το κράτος που τους δόθηκε, θεωρούν κέρδος τη Συνθήκη του Όσλο το 1993, είναι αρκετή για όσους πρέπει να λάβουν τα μαθήματά τους. Δυστυχώς οι ανεπούλωτες πληγές είναι όπως τα άλυτα ζητήματα. Ενώ πολλοί θεωρούν ότι θα λυθούν ντε φάκτο, ότι θα ομαλοποιηθούν με τον καιρό, έρχεται η στιγμή που κακοφορμίζουν.

economidou@kathimerini.com.cy

Ο αφανισμός των αμάχων

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Την περασμένη Κυριακή, έπειτα από πολύ καιρό ομολογώ, σκέφτηκα: ευτυχώς που υπάρχουν οι εφημερίδες. Ευτυχώς που ακόμα έχουμε τη δυνατότητα –την πολυτέλεια άραγε;– να διαβάσουμε νηφάlies απόψεις, από πρόσωπα τα οποία διαθέτουν την εξώθεν καλή μαρτυρία. Το αντίθετο δηλαδή από την κερκίδα των social media όπου επικρατεί η απλουστευτική οπαδική λογική, όπου στήνονται λαϊκά δικαστήρια κι όπου κανιβαλίζονται όποιοι τολμούν να υποστηρίξουν διαφορετική από την κυρίαρχη άποψη.

Την περασμένη Κυριακή, σε αυτήν εδώ την εφημερίδα, δύο επιστήμονες γνωσμένου κύρους φώτισαν τα γεγονότα στο Ισραήλ με τρόπο ώστε να γίνουμε επιτέλους κατά τι σοφότεροι κι όχι να εκτονώσουμε απλώς το θυμικό μας. Ο κ. Αλέξανδρος Ζαχαριάδης, ο οποίος διδάσκει διεθνείς σχέσεις της Μέσης Ανατολής στο Τμήμα Διεθνών Σχέσεων του London School of Economics, έκανε μια ιστορική αναδρομή στο άρθρο του με τίτλο «Πόλεμος στη Μέση Ανατολή: Πώς φτάσαμε εδώ;». Γιατί το τρομοκρατικό κτύπημα της Χαμάς δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία, αλλά ένας ακόμα κρίκος σε μια αιματοβαμμένη αλυσίδα. Για τα ιστορικά στοιχεία προτείνω να ψάξετε το άρθρο του στο website της «Καθημερινής». Για το διά ταύτα όμως, ιούδι τι σημειώνει: «Χωρίς να παρατωπιστούν οι συνθήκες που τροφοδοτούν τρομοκρατικές οργανώσεις, όπως τη Χαμάς, αλλά και θεοκρατικές πολιτικές δυνάμεις, όπως των υπερρθόδοξων εταιρών του Νετανιάχου, ο κύκλος βίας δύσκολα θα σπάσει. [...] Η ασφάλεια του Ισραήλ σε βάθος χρόνου περνά από την αναγνώριση αυτής της πραγματικότητας και την επαναφορά του θέματος στη βάση των δύο κρατών. Οποιαδήποτε αντίθεση κίνηση θα οδηγήσει στην πραγματικότητα ενός κράτους το οποίο για να παραμείνει σιωνιστικό και ιουδαϊκό τότε θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν πρακτικές ανάλογες με εκείνες του απαρτχάιντ της Νοτίου Αφρικής ή ακόμη χειρότερα εθνοκάθαρσης».

Στην ίδια έκδοση, ένας άλλος πανεπιστημιακός, ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας, καθηγητής πολιτικής επιστήμης, κάτοχος της έδρας Gladstone στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, εμβαθύνει στο σήμερα. Και καταλήγει στο ενδιαφέρον άρθρο του με τίτλο «Ένα απόλυτο αδιέξοδο»: «Το παρελθόν μάς διδάσκει πως η κλιμάκωση της βίας μπορεί ίσως να μας ικανοποιήσει βραχυπρόθεσμα, αλλά συνθήως γεννάει νέα τέρατα που κάποια στιγμή στο μέλλον θα προβούν σε βιαιότητες που ξεπερνούν και την πιο ακαλίνωτη φαντασία. Δυστυχώς, μας διδάσκει ταυτόχρονα πως οι άνθρωποι δυσκολεύονται φοβερά να κατανοήσουν τι μας διδάσκει το παρελθόν».

Ο λόγος που επέλεξα να εστιάσω στις αναλύσεις των δύο ακαδημαϊκών είναι γιατί αυτό που συμβαίνει στη γειτονική μας χώρα υπερβαίνει τα όποια αναθέματα. Επειδή όμως δεν μ’αρέσουν οι «στρογγυλοποιήσεις», ή ακόμα χειρότερα τα «ναί μεν αλλά», σπεύδω να διευκρινίσω: Καμία δικαιολογία δεν χωρεί για τη βαρβαρότητα της Χαμάς. Ήταν ένα εγκληματικό κτύπημα ασύλληπτης αγριότητας, το οποίο βρίσκεται απέναντι του τον κάθε δημοκρατικά σκεπτόμενο άνθρωπο. Κατά τον ίδιο τρόπο όμως, θέλω επίσης να σημειώσω, ότι οι πολιτισμένοι άνθρωποι δεν μπορούν ν’ανέχονται την αποκάλυψη επιθέσεων σε αθώους πολίτες, στην πλειονότητά τους παιδιά. Δεν αναφέρω μόνο τους βομβαρδισμούς του νοσοκομείου Αλ-Αχλί και τη θανάτωση εκατοντάδων αθώων πολιτών. Ας μη σταθούμε στο blame game ανάμεσα στη Χαμάς και την κυβέρνηση του Ισραήλ, γιατί στη Γάζα συμβαίνει κάτι χειρότερο και από τον θάνατο: ο αφανισμός των αμάχων.

Η Ύπατη Αρμοστεία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ έκανε λόγο για «διεθνές εγκληματικό πνεύμα κινήσεων αμάχων». Από μια αδιανόητα πυκνοκατοικημένη λωρίδα γης όπου εξαντλούνται τα αποθέματα τροφίμων και οι άνθρωποι ψάχνουν απελπισμένοι για λίγο νερό. Όσο παρήγορη κι αν είναι η είδηση ότι άνοιξε μια χαραμίδα για ανθρωπιστική βοήθεια μέσω Αιγύπτου, το γεγονός είναι ότι στη Γάζα συντελείται μια γενοκτονία.

Οι Παλαιστίνιοι δεν είναι η Χαμάς. Ή αν θέλουμε να ακριβολογούμε, δεν είναι μόνο η Χαμάς. Χιλιάδες άνθρωποι χρησιμοποιούνται σαν ανθρώπινη ασπίδα απέναντι σε μια κρατική πολεμική μηχανή που δεν κάνει διακρίσεις. Κι αν αποτελεί συνεθισιακή επιταγή να βρεθεί ο καθένας από εμάς στη σωστή πλευρά της Ιστορίας, η απάντηση βρίσκεται σε αυτό που δήλωσε ο Αλέξης Τσίπρας: «Είμαστε με τους αμάχους, ανεξάρτητα από τη θρησκεία και την εθνικότητά τους».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο εγκληματίας πολέμου στο νοσοκομείο Al-Ahli

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ποιος βρίσκεται πίσω από το έγκλημα πολέμου στο νοσοκομείο Al-Ahli στη Λωρίδα της Γάζας; Η παλαιστινιακή Τζιχάντ ή ο ισραηλινός στρατός; Ήταν ένα «λάθος»; Ή ένα πθελημένο κτύπημα, στοχεύοντας να ρίξει λάδι στη φωτιά και να προκαλέσει συνθήκες διάχυσης της σύρραξης στη Μέση Ανατολή;

Μουσουλμανικές χώρες και Τουρκία «έδωσαν» ως υπεύθυνο το Ισραήλ, κάτι που ενεργοποίησε ένα πρωτοφανές κύμα αντίδρασης, ενώ ο Β. Νετανιάχου και ο Τζο Μπάιντεν έδειξαν ως υπεύθυνη την παλαιστινιακή Τζιχάντ. Η ηγεσία του ισραηλινού στρατού επιστράτευσε τηλεοπτικό υλικό του Al Jazeera, υποστηρίζοντας ότι μια λάμψη που καταγράφηκε, ανήκε σε ελαττωματικό ρουκέτα που εκτοξευθηκε από την Τζιχάντ, με αποτέλεσμα να μην κατευθυνθεί στον στόχο της εντός του Ισραήλ, αλλά να πέσει στη Γάζα, στην αυλή του νο-

σοκομείου. Ωστόσο, το τηλεοπτικό δίκτυο απέρριψε τη θέση του Τελ Αβιβ, υποστηρίζοντας ότι η εν λόγω λάμψη προέκυψε από την ενεργοποίηση του αντιπυραυλικού συστήματος του Ισραήλ (Iron Dome) στην προσπάθεια αναχαίτισης επιθέσεων που δεχόταν την ίδια ώρα. Παρόλ’αυτα, οι Ισραηλinoί έδωσαν στη δημοσιότητα συνομιλία –που όπως λένε υπέκλεψαν– και η οποία φέρει ένα μέλος της Χαμάς να αναφέρει σ’ ένα άλλο μέλος, ότι η έκρηξη στο νοσοκομείο Al-Ahli προκλήθηκε από λάθος της Τζιχάντ.

Ωστόσο, κανείς δεν γνωρίζει εάν η εν λόγω συνομιλία είναι αυθεντική. Όπως βεβαίως κανείς δεν γνωρίζει εάν η ευθύνη ανήκει στο Τελ Αβιβ ή στην Τζιχάντ. Τα κενά είναι πολλά, μεταξύ των οποίων και ο αριθμός των θυμάτων. Οι Παλαιστίνιοι κάνουν λόγο για 471 νεκρούς, κάτι που επίσης δεν έχει επιβεβαιωθεί. Όπως δεν μπορεί να επιβεβαιωθεί ισχυρισμός επισήμου των Υπηρεσιών Ασφαλείας της Ε.Ε., που σύμφωνα με το AFP ανέφερε ότι ο αριθμός

των θυμάτων δεν υπερβαίνει τους 50. Άλλωστε, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», οι Υπηρεσίες Ασφαλείας της Ε.Ε. δεν έχουν αυτόνομη ενημέρωση και βασίζονται σε πληροφορίες από άλλα κράτη, τις οποίες δεν έχουν τα μέσα να επιβεβαιώσουν.

Αν λοιπόν παρακάμψουμε τους πιο πάνω εκ διαμέτρου αντίθετους ισχυρισμούς, το μόνο που μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα, (ενώ γράφοντας αυτές οι γραμμές την περασμένη Παρασκευή), είναι ότι είχαμε μια έκρηξη, στην αυλή του νοσοκομείου Al-Ahli, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους πολλοί άνθρωποι που είχαν καταφύγει εκεί. Και η περιορισμένη αυτή εικόνα που έχουμε συνιστάται σε δύο λόγους:

- Γιατί δεν έχει γίνει αυτοψία από ανεξάρτητη αρχή στην αυλή του Al-Ahli και στον μικρό κρατήρα που εντοπίστηκε.

- Και γιατί δεν έχουμε δει έστω κι ένα θραύσμα από τη ρουκέτα ή τον πυράυλο της έκρηξης.

Σε κάθε περίπτωση, τα γεγονότα υπερ-

βαίνουν πλέον το όνομα του δράστη, όπως και οι συνέπειες της έκρηξης στο Al-Ahli, οδηγώντας μοιραία σε κάποια συμπεράσματα:

- Η εικόνα του νοσοκομείου και των θυμάτων όχι μόνο δεν πάγωσε την πολεμική ατμόσφαιρα, αλλά αντίθετα ενίσχυσε το εκρηκτικό κλίμα καθιστώντας άπαστο όνειρο κάθε σκέψη για ειρήνη.

- Συσπείρωσε τον μουσουλμανικό κόσμο, που μοιάζει με καζάνι που βράζει, κατά του Ισραήλ αλλά και κατά των ΗΠΑ. Όχι μόνο σε αραβικές χώρες και στην Τουρκία, αλλά και στην Ευρώπη, ξυπνώντας και πάλι το φάντασμα της τρομοκρατίας.

- Οι ΗΠΑ, εν μέσω αμχανίας, έλαβαν αποφάσεις για στήριξη του Ισραήλ (και της Ουκρανίας) με πολλά δισεκατομμύρια δολάρια, όπως διαμήνυσε στο διάγγελμά του ο Τζο Μπάιντεν, χαρακτηρίζοντας ως διπλή απειλή τη Χαμάς και τον Πούτιν.

- Υπό το φως της έκρηξης στο Al-Ahli, αραβικές χώρες τπρούν ακόμη μεγαλύτερες αποστάσεις από τις ΗΠΑ. Δεν είναι τυχαίο

ότι η Ιορδανία ανέβαλε την προγραμματισμένη τετραμερή διάσκεψη, με τη συμμετοχή Μπάιντεν, φοβούμενη ότι το ρεύμα που δημιουργήθηκε στον μουσουλμανικό κόσμο θα έθετε σε κίνδυνο όλο το κράτος και την έννομη τάξη.

- Η κατάσταση στη Μ. Ανατολή μοιάζει με κύτταρ ταχύτητας, η οποία κοκλάζει, και υπό τις περιστάσεις η εκτόνωσή της έχει δυστυχώς μόνο μια διεξόδο» έλεγε την περασμένη Παρασκευή, στην «Κ», πηγή που βρίσκεται κοντά στις εξελίξεις. Με την προσθήκη ότι, «κάποιοι δεν είναι σε θέση και κάποιοι άλλοι απλώς δεν θέλουν να κατεβάσουν τη χώρα και να σβήσουν τη φωτιά».

Σημ.: Για την Ε.Ε. και το εκτόπισμα της εξωτερικής της πολιτικής και στη Μέση Ανατολή, όποιος αφιέρωσε περισσότερες από τρεις γραμμές σήμερα, κινδυνεύει να κατηγορηθεί για «πλεονασμό».

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Οχι, πάλι, μετά τις εκλογές

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Όταν ρωτάς μερικούς υπουργούς «πότε σκοπεύετε να ανακοινώσετε αυτό το μέτρο που είχατε εξαγγείλει;» παίρνεις συχνά την απάντηση «ε, αυτό πάει μετά τις εκλογές». Και κάπου εκεί υπερδύεσαι. Γιατί εκλογές είχαμε και τον περασμένο Μάιο και πριν από μία εβδομάδα. Εννοούν, προφανώς, τις ευρωεκλογές του Μαΐου 2024.

Κάποιος πρέπει να τους το βγάλει από το μυαλό, γιατί αλλιώς δεν θα κυβερνηθεί ποτέ αποτελεσματικά αυτός ο τόπος. Ο μόνος που μπορεί να τους το βγάλει, βέβαια, είναι ο ίδιος ο πρωθυπουργός, κανείς άλλος.

As πάρουμε το χειρότερο σενάριο. Οτι, δηλαδή, η Ν.Δ. θα υπο-

Ο πολιτικός χρόνος κυλάει αμείλικτα. Οι δεύτερες τετραετίες μοιάζουν πάντοτε με βίντεο που παίζει σε πιο γρήγορη ταχύτητα.

στεί μια ήττα στις ευρωεκλογές. Είναι πάρα πολύ δύσκολο να τη δεις δεύτερο κόμμα και να μαντέψεις από ποιον θα χάσει. Αλλά ας πούμε ότι θα συμβεί και αυτό. Ε, και τι έγινε; Εχει πει κανείς στην κυβέρνηση ότι συμμετέχει σε κάποιο διαγωνισμό για το βραβείο Γκίνες συνεχών εκλογικών νικών; Θυριάμβευσε στις εθνικές εκλογές, το ίδιο στον πρώτο γύρο των αυτοδιοικητικών εκλογών. Η κυριαρχία της είναι δεδομένη στο πολιτικό σκηνικό. Έχασε μόνο στον δεύτερο γύρο, όταν οι πολίτες υποψιάστηκαν ότι εμφανίστηκαν φαινόμενα πολιτικής βουλίας ή πλεονεξίας.

Ο κίνδυνος μιας ήττας στις ευρωεκλογές ίσως να είναι υπαρκτός. Και μπορεί να οδηγήσει σε μοιραίες κινήσεις, όπως συνέβη στο παρελθόν· σε κακούς ανασχηματισμούς

ή «πάγωμα» μεταρρυθμιστικών προσπαθειών.

Γι' αυτό, λοιπόν, ένας λόγος παραπάνω προκειμένου να υλοποιηθούν όλες οι μεταρρυθμίσεις και τα οποία «δύσκολα» μέτρα σε κάθε τομέα άμεσα. Ο Κυρ. Μητσοτάκης έχει μια σαφή και νωπή εντολή που είναι πολύ ισχυρή. Αντίπαλο δεν έχει επί της ουσίας, ούτε μέσα ούτε έξω από το κόμμα. Θα είναι σπουδαίο, για παράδειγμα, να εφαρμοστεί ο νόμος της κ. Κεραμέως και η χώρα να αποκτήσει σύντομα διοικητές νοσοκομείων που αξίζουν να είναι διοικητές νοσοκομείων.

Εχουμε, όμως, το τελευταίο διάστημα και ένα άλλο φαινόμενο. Τις προτεραιότητες τις ορίζει ο πρωθυπουργός. Οχι κάθε υπουργός ή σύμβουλος που εμφανίζεται στο γυαλί, χωρίς κανέναν απολύτως λόγο, και προαναγγέλλει την υλοποίηση διαφόρων αποφάσεων. Γιατί συμβαίνει και αυτό, και μετά οι επισπεύδοντες τα βάζουν πάντα με τους δημοσιογράφους με το επιχείρημα «εγώ δεν τα είπα έτσι». Ανακοινώνοντας αιφνιδιαστικά και σπασμωδικά αποφάσεις που θέλουν επεξήγηση και πολιτική και επικοινωνιακή στήριξη, προκαλούν πανικό. Παράδειγμα, η νομιμοποίηση μεταναστών ή ο πολυσυζητημένος γάμος μεταξύ ομοφύλων. Το αν είναι όντως σημαντικές τομές και πρέπει να υλοποιηθούν είναι και πάλι θέμα του επικεφαλής της κυβέρνησης. Είναι, όμως, παράλογο να χάνεται πολιτικό κεφάλαιο με τον χειρότερο δυνατό τρόπο, με μια εξαγγελία που κοστίζει ακριβά και μπορεί τελικά να μη γίνει ποτέ πράξη. Ο πολιτικός χρόνος κυλάει αμείλικτα. Οι δεύτερες τετραετίες μοιάζουν πάντοτε με βίντεο που παίζει σε πιο γρήγορη ταχύτητα. Οποιος το ξέρει αποφασίζει τις προτεραιότητες και τα βάζει όλα στο τραπέζι, αγνοώντας τις δημοσκοπήσεις. Απαγορεύοντας σε οιονδήποτε στο πολιτικό του τραπέζι είτε να βάλει μόνος του τις δικές του προτεραιότητες είτε να πει το καταραμένο «ας το αφήσουμε για μετά τις εκλογές».

40 χρόνια κουλιγκανισμός

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Μια είδηση των τελευταίων ημερών είναι ότι η αστυνομία έχει στα χέρια της μαχαίρι με αίμα του δολοφονημένου Μιχάλη Κατσουρή. Το μαχαίρι φαίνεται πως ανήκει σε έναν από τους Κροάτες κουλιγκαν που συνεληφθησαν. Καθώς διαβάω την είδηση, πέφτω στο Διαδίκτυο πάνω σε ένα ειδησεογραφικό ντοκιμαντέρ που είχε προβληθεί στην ελληνική τηλεόραση το 1982, στο πλαίσιο της δημοσιογραφικής εκπομπής «Εδώ και σήμερα» (YouTube: «Οι κουλιγκανς στην Ελλάδα των '80s»).

Στα χρόνια που μεσολάβησαν, άλλαξαν πολλά, κυρίως όμως η πρόσβαση στην πληροφορία. Τότε υπήρχε άγνοια. Τώρα, κανένα ελαφρυντικό.

Η εκπομπή χωρίζεται σε δύο μέρη: στο πρώτο, έχουμε την προβολή του ντοκιμαντέρ, το οποίο διαρκεί τριάντα πέντε λεπτά. Στο δεύτερο, μεταφερόμαστε στο στούντιο για συζήτηση-σχολιασμό πάνω σε όσα είδαμε (επίσης με διάρκεια κάτι παραπάνω από μισή ώρα). Οικοδεσπότες ο Μάκης Γιομαζολιάς και συμμετέχοντες ο δημοσιογράφος Γιάννης Βλαστάρης (πήρε τις συνεντεύξεις των οπαδών στο εκτενές ρεπορτάζ), ο Γιώργος Κατσιφάρας, υφυπουργός Προεδρίας τότε και αρμόδιος σε θέματα Αθλητισμού, ο Μανώλης Σηφάκης, διευθυντής τότε της Ασττυνομίας Αθηνών, και ο Γιάννης Μεταξάς, καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης (και Πολιτικής Ψυχολογίας ειδικότερα). Μας χωρίζουν σαράντα ένα χρόνια από την προβολή του ρεπορτάζ, το οποίο προσπαθούσε να

φωτίσει ένα νέο, για την ελληνική κοινωνία, κοινωνικό φαινόμενο. Είναι εκπληκτικό με πόση άνεση (αλλά και αθωότητα) μιλούν οι οπαδοί στους ρεπόρτερ της εκπομπής.

Σήμερα, κανένας οπαδός, οργανωμένος ή μη, δεν θα μιλήσει τόσο εξομολογητικά. Για τον σημερινό οπαδό (και όχι μόνον γι' αυτόν), ο δημοσιογράφος είναι ένα σκοτεινό πρόσωπο που «κάτι κρύβει», «έχει τη δική του ατζέντα». Από την άλλη, σήμερα ένας δημοσιογράφος δεν θα γυρίσει κάτι ανάλογο (δεν έχει συμβεί εξάλλου) μολοντί ο κουλιγκανισμός στην Ελλάδα έχει πάρει δραματικές διαστάσεις, ενώ παρουσιάζει και τεράστιο ενδιαφέρον η πολιτική ανθρωπογεωγραφία των οργανωμένων οπαδών – ή του ποδοσφαιρικού παραγοντισμού (που συχνά εννοκοποιείται για τη βία στα γήπεδα). Κάτι ακόμα: Παρακολουθώντας τη συζήτηση που ακολουθεί το φιλμ, μένει κανείς άναυδος από το επίπεδο του διαλόγου ανάμεσα στους συμμετέχοντες στο στούντιο – κάτι που απλώς σήμερα δεν υπάρχει. Το 1982, ο ομιλητής μπορούσε να μιλήσει δίχως να τον διακόψουν. Σήμερα, ο (τηλεοπτικός) διάλογος έχει, φρουμένων όλων των αναλογιών φυσικά, στοιχεία κουλιγκανισμού...

Ήταν όμως όλα ιδανικά το 1982; Κάθε άλλο! Κάτι όμως συνέβη σε αυτές τις τέσσερις δεκαετίες που μεσολάβησαν, τόσο για τους κουλιγκαν όσο και για τους εκπροσώπους του Τύπου και τους αρμόδιους της πολιτείας: σήμερα μοιάζει λες και όλοι προσποιούμαστε ότι είμαστε αυτό που είμαστε ή κάνουμε. Τότε υπήρχε μια αγνότητα λόγου, όμως, μιας γενικευμένης άγνοιας. Σήμερα δεν μας επιτρέπεται να μιλάμε για άγνοια αλλά για βομβαρδισμό πληροφορίας. Κι ωστόσο, η αίσθηση του κενού μοιάζει να είναι πιο έντονη. Και βαρύτερη.

Η Δύση απέναντι στον πόλεμο των πολιτισμών

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Τον περασμένο Σεπτέμβριο τη Γαλλία την απασχολούσαν οι κοριοί. Οχι τα εργαλεία παρακολούθησης ιδιωτικών συνομιλιών. Τα ίδια τα ανταπαθίστατα ζώφια που κεντούν το δέρμα με το τσίμπημά τους και μπορούν να σε τρελάνουν. Οι κοριοί απειλούσαν τα εκατομμύρια των επισκεπτών στα ξενοδοχεία και τα αϊρβνθ και υπονόμευαν την ήδη εύθραυστη ψυχική υγεία της γαλλικής κοινωνίας. Την απασχολούσε και η αμπαγιά, ένδυμα των μουσουλμάνων γυναικών το οποίο πολλές μαθήτριες φορούσαν στις σχολικές τάξεις – κάτι περισσότερο ξέρουν οι Ισπανοί που έχουν διατηρήσει την παλιά καλή σχολική στολή. Πολλοί καθηγητές έλεγαν ότι όταν μπαίνουν σε μια τάξη όπου οι μαθήτριες φορούν αμπαγιά, πώς να τολμήσουν να τους μιλήσουν για ανεξίτηρησκία, εκκοσμηκευμένη κοινωνία ή τον Βολταίρο. Η απαγόρευση ή επισπευδόντες τα βάζουν πάντα με τους δημοσιογράφους με το επιχείρημα «εγώ δεν τα είπα έτσι». Ανακοινώνοντας αιφνιδιαστικά και σπασμωδικά αποφάσεις που θέλουν επεξήγηση και πολιτική και επικοινωνιακή στήριξη, προκαλούν πανικό. Παράδειγμα, η νομιμοποίηση μεταναστών ή ο πολυσυζητημένος γάμος μεταξύ ομοφύλων. Το αν είναι όντως σημαντικές τομές και πρέπει να υλοποιηθούν είναι και πάλι θέμα του επικεφαλής της κυβέρνησης. Είναι, όμως, παράλογο να χάνεται πολιτικό κεφάλαιο με τον χειρότερο δυνατό τρόπο, με μια εξαγγελία που κοστίζει ακριβά και μπορεί τελικά να μη γίνει ποτέ πράξη. Ο πολιτικός χρόνος κυλάει αμείλικτα. Οι δεύτερες τετραετίες μοιάζουν πάντοτε με βίντεο που παίζει σε πιο γρήγορη ταχύτητα. Οποιος το ξέρει αποφασίζει τις προτεραιότητες και τα βάζει όλα στο τραπέζι, αγνοώντας τις δημοσκοπήσεις. Απαγορεύοντας σε οιονδήποτε στο πολιτικό του τραπέζι είτε να βάλει μόνος του τις δικές του προτεραιότητες είτε να πει το καταραμένο «ας το αφήσουμε για μετά τις εκλογές».

Σήμερα οι κοριοί ξεχάστηκαν. Δεν νομίζω ότι εξοντώθηκαν, απλώς μπορεί να αντιμετωπισθούν και ως ψυχοφάρμακο. Με τα τσιμπήματά τους αποσπούν την προ-

σοχή σου από τον περιρρέοντα τρόπο. Όσο για την αμπαγιά, υποθέτω ότι έχει αλλάξει επίπεδο, έχει περάσει στο επίπεδο της γραφικότητας. Σήμερα η Γαλλία αναγκάστηκε να κλείσει 18 από τα αεροδρόμια της χώρας εξαιτίας τρομοκρατικής απειλής, το Λούβρο και οι Βερσαλλίες έκλεισαν για τον ίδιο λόγο και στους δρόμους κυκλοφορεί στρατός για το ενδεχόμενο χτυπήματος. Η Συνθήκη Σένγκεν ανεστάλη σε 13 χώρες. Ο καθηγητής Λογοτεχνίας Ντομνίκ Μπερνάρ σε λυκειο του Αράς μαχαιρώθηκε άγρια από μουσουλμάνο ενώ προσπαθούσε να προστατεύσει τους μαθητές του. Στις Βρυξέλλες ένας Τυνήσιος σωματέμπορος σκότωσε με το κατοικίδιο καλάνσκοφ που διατηρούσε δύο Ουκρανίας και στην Παλαιστίνη η Δύση δέχεται επίθεση.

Η Δύση όχι ως αφηρημένη έννοια, αλλά ως απολύτως συγκεκριμένα πραγματικότητα, ένας τρόπος ζωής, η δημοκρατία, η ελευθερία της έκφρασης, τα δικαιώματα του ατόμου, και μαζί

τους όλα τα προβλήματα που συνεπάγονται. Δεν είναι παράδεισος. Ακόμη και ο Πλάτων στην «Πολιτεία» του γράφει πως το ιδανικό πολίτευμα δεν είναι του κόσμου τούτου. Δεν ήταν χριστιανός ούτε μουσουλμάνος. Ηξερε όμως πολύ καλά τις παραμέτρους της ανθρώπινης συνθήκης. Ο λεγόμενος δυτικός κόσμος είναι η πιο βιώσιμη περιοχή του πλανήτη. Αυτό δεν μπορούν να της συγχωρήσουν οι εχθροί της.

Το ερώτημα είναι αν οι ελίτ της Δύσης είναι σε θέση να αντιληφθούν το μέγεθος του προβλήματος. Υπάρχει η φυσιολογική ψυχολογική απώθηση. Δεν θέλουμε να το ζήσουμε αυτό. Λειτουργεί όμως και η «νεογλώσσα» με την οποία οι ευρωπαϊκές ελίτ έχουν κουκουλώσει την πραγματικότητα. Ανακοίνωση της ΕΛ.ΑΣ. την Παρασκευή για τον μουσουλμάνο με το μαχαίρι που συνελήφθη στον Άγιο Παντελεήμονα. «Είχε, λέει, ψυχολογικά προβλήματα». Ενώ, όπως είναι γνωστόν, οι βομβιστές αυτοκτονίας του Μπατακλάν ή ο σφαγέας της Νίκαιας έχαιραν άκρας ψυχικής υγείας. Χειρότερα ακόμη: Ο Χριστιάν Μπερουαγέ, διαπραγματευτής στο λυκείο του Αράς, προσπάθησε να απωθήσει τον μαχαιροβγάλτη με μια καρέκλα. «Εκα να το καθήκον μου ως Γάλλος», θα

δηλώσει αργότερα στην τηλεόραση. «Εννοείτε ως πολίτης», προσπαθεί να τον επαναφέρει στην τάξη ο ρεπόρτερ. «Οχι ως πολίτης, ως Γάλλος. Δεν αισθάνθηκα ότι είχα απέναντί μου έναν κοινό εγκληματία. Είχα απέναντί μου έναν εχθρό».

Οι ελίτ του δυτικού κόσμου έχουν οι ίδιες υπονομεύσει τα εργαλεία που θα επέτρεπαν την αντιμετώπιση της σημερινής πραγματικότητας. Όταν μιλάμε για πολιτισμικό πόλεμο δεν αρκούν οι γεωπολιτικές αναλύσεις. Απαιτούνται και πολιτισμικά αντανάκλαστικά. Κι αυτά οι κοινωνίες της Δυτικής Ευρώπης, αλλά και της Αμερικής, τα έχουν απονεκρώσει μέσα από το σύστημα της «νεογλώσσας», κατασκευασμένο για να περιγράψει μια πραγματικότητα η οποία ανήκει στο παρελθόν. Είναι η πραγματικότητα της περιφημής «πολυπολιτισμικής κοινωνίας», στον βωμό της οποίας θυσιάσαμε την ελευθερία της σκέψης μας για να την υπηρετήσουμε. Σήμερα, εκτός των άλλων, ζούμε και την ήττα των ελίτ της Δύσης. Δεν μπόρεσαν να προβλέψουν τον πολιτισμικό πόλεμο και σήμερα δεν μπορούν να τον καταλάβουν. Αυτό και μόνον δείχνει την αδυναμία της Δύσης απέναντι στην επίθεση που δέχεται.

Όταν οι πλειοψηφίες πηγαίνουν εκδρομή

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

«Δικαιώμά σου είναι να ψηφίσεις όποιον προτιμάς. Αλλά το να πας να ψηφίσεις δεν είναι δικαίωμά σου, είναι καθήκον σου».

είναι να ψηφίσω – αν θέλω το εξασκώ, αν δεν θέλω το αφήνω.

– Δικαίωμά σου είναι να ψηφίσεις όποιον προτιμάς. Αλλά το να πας να ψηφίσεις δεν είναι δικαίωμά σου, είναι καθήκον σου. Καθήκον σου απέναντί μου, απέναντι όλων μας, γιατί αλλιώς θα το κάνετε καραγκιότζη το δημοκρατικό μας πολίτευμα.

Και συνέχισε λέγοντας πως ναι, εκείνος είχε ψηφίσει Μπακογιάννη και την πρώτη και τη δεύτερη Κυριακή, και απαρίθμησε τους λόγους: Κατά την πανδημία συνεργεία του δήμου έβγαιναν τη νύχτα και απολύμαιναν τους δρόμους. Εχει μετатρέψει διάφορες κακοπαθημένες γωνιτσες σε παρκάκια. Καθάρισε και τακτοποιήσε στον λόφο του Στρέφν. Έκαμε Δημοτικό Θέατρο την παλαιά Λυρική Σκηνή και ανεβαίνουν εκεί διάφορα αξιόλογα έργα, όπως προχθές οι «Πορτανοί». Καθαρίζει συστηματικά τις μουτζουρογραφίες από τοίχους και μάντρες. Εχει κάμει τη λεωφόρο Βασι-

λίσσης Ολγας έναν όμορφο χώρο περιπάτου. Εχει επιτύχει να περιοριστούν πολύ οι τοικοκολλήσεις.

«Εγώ», συνέχισε, «έκαμα τον κόπο να εξετάσω, να σκεφτώ και να αποφασίσω γιατί με ενδιαφέρει αν θα είναι μουτζουρωμένοι όλοι οι τοίχοι, και αν οι κεντρικές πλατείες εδώ θα έχουν το χάλι της Πάτρας, με ενδιαφέρει να μαζεύονται τα σκουπίδια, να καθαρίζονται και να φυτεύονται μικρά πάρκα και να έχει ο δήμος μια κάποια πολιτιστική ζωή. Τον εγκρίνω λοιπόν τον Μπακογιάννη και τον ψήφισα. Αυτή είναι υποχρέωσή μου, καθήκον μου.

Εσείς τι κάνετε; Η συμμετοχή στον πρώτο γύρο δεν έφθασε καν το μισό των εγγεγραμμένων. Ο κ. Μπακογιάννης πήρε σχεδόν 58.000 ψήφους και αν έπαιρνε ακόμη χίλιους έβγαине με την πρώτη. Ο κ. Δούκας πήρε 19.800. Τώρα, τι έγινε στις επαναληπτικές εκλογές; Αντί να πάτε να ψηφίσετε, πήγατε εκδρομή. Μόνον ένα γελοίο 27% μπήκε στον κόπο να πάει στο εκλογικό του κέντρο να ψηφίσει.

Και έτσι στα επόμενα πέντε χρόνια θα έχω εγώ δήμαρχο έναν άνθρωπο που δεν έχει δοκιμαστεί καθόλου, που όπως γνωρίζουν οι πάντες δικές του είναι 19.000 μόνον ψήφοι – με ό,τι αυτό συνεπάγεται – και που πήρε τη δημαρχία στηριγμένος σε διάφορα άλλα κόμματα, που κι αυτά δεν συγκέντρωσαν παρά μόνον 117.000 επί συνόλου

450.000 ψηφοφόρων. Εκφραση της λαϊκής βούλησης είναι αυτή;» κατέληξε και τους κοίταξε καρφωτά έναν έναν. «Πέντε χρόνια!», πρόσθεσε. «Πέντε χρόνια!».

«Ε, μπορεί να βγει πολύ καλός ο Χάρης Δούκας!» έκανε αισιόδοξα το κομψό κορίτσι.

«Και το εύχομαι. Αλλά το θέμα δεν είναι το ποιος. Το θέμα είναι το πώς! Το πώς! Πόσο σοβαρά παίρνουμε αυτή τη διαδικασία; Με άλλα λόγια, τι εννοούμε με τα πολλά μεγάλα λόγια περί ελευθερίας και δημοκρατίας, όταν δεν πάμε να κάνουμε ένα απλό καθήκον, να σκεφτούμε σοβαρά δηλαδή και να ρίξουμε την ψήφο μας. Μια φορά στο τόσο που μας τη ζητούν;».

«Το φαινόμενο είναι παγκόσμιο», ακούστηκε ένας άλλος. «Παντού τα ίδια παρατηρούνται». «Και μ' αυτό τι αλλάζει;». «Θα έπρεπε να το κάνουν υποχρεωτικό», πρότεινε ένας τρίτος.

«Νομίζω πως στην Αυστραλία έτσι είναι. Πρέπει οπωσδήποτε να πας στο εκλογικό τμήμα και να ρίξεις μια ψήφο, έστω και λευκή. Αυτό να κάνουμε κι εμείς».

Εκεί η συζήτηση γενικεύτηκε και σε λίγο άρχισαν ένας ένας να φεύγουν, επιστρέφοντας στα γραφεία τους. Εμεινε άραγε στο μυαλό κανενός τους κάτι από αυτό το πρόβλημα;

Η κ. Αθήνα Κακούρη είναι συγγραφέας.

Τα σχήματα λόγου

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ως νεαρός φοιτητής διεθνών σχέσεων θυμάμαι πάντα τόσο στις διαλέξεις όσο και στις συζητήσεις, ακόμη και σαν σχήμα λόγου για επουσιώδη θέματα, όταν οι δύο πλευρές έριζαν στο να καταλήξουν σε μια κοινή αντίληψη για ένα ζήτημα να λένε το «μα θα λύσουμε το...» –με το Κυπριακό και το Μεσανατολικό να αποτελούν πάντα τα παραδείγματα που σχημάτιζαν τη φράση.

Το Κυπριακό και το Μεσανατολικό (ή Παλαιστινιακό, μιας και ο πυρήνας του αφορά στη δημιουργία ενός ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους όπως αυτό διαμορφώθηκε ιστορικά μετά το 1967 και με ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφάλειας) ως ορισμένα από τα «αρχαιότερα» άλυτα ζητήματα διεθνών σχέσεων μοιάζουν αρκετά. Και δεν είναι μόνο η ρομαντικοποιημένη (και εργαλειοποιημένη σε επίπεδο μικροπολιτικής) de facto στρατιωτική κατοχή, που διαχρονικά συνέπαιρνε τους Κύπριους. Υπάρχουν πτυχές που αφορούν τα ειρηνευτικά σχέδια, την ασφάλεια και τις εγγυήσεις, το περιουσιακό και εδαφικό.

Υπάρχει όμως και μια φοβερή ομοιότητα/αντιστοιχία. Πώς ενώ η φύση των δύο προβλημάτων διαφοροποιούνταν ως προς τον πυρήνα της λύσης –με την Κύπρο να ξεκινάει ως ένα ανεξάρτητο, συνεταιριστικό κράτος, που στη συνέχεια λόγω των όσων συνέβησαν αναζητείται μια λύση ομοσπονδιακής συνύπαρξης και την Παλαιστίνη από έναν λαό χωρίς κράτος σε κάποιον που συμφώνησε τη λύση δύο κρατών– τα δύο άλυτα αυτά προβλήματα εισέρχονται σε αχαρτογράφητα νερά. Εμείς κινδυνεύουμε με λύση δύο κρατών –άρα και διχοτόμηση– και στο Μεσανατολικό κινδυνεύουμε με το

οριστικό θάψιμο της προοπτικής δημιουργίας ενός παλαιστινιακού κράτους. Βιοιπαράλλοι που το ένα άλλο πρόβλημα –αυτό με την τυφλή, άδικη και σκαριαστική εκατέρωθεν βία– αλληλοεπιδρά στο άλλο –που μετά το 1974 η βία, με μικρές εξαιρέσεις, δεν επικράτησε.

Γιατί δεν είμαστε και εμείς ένα βήμα μπροστά με τις δικές μας προτάσεις, πλαίσια και περιεχόμενα για τα όσα συμβαίνουν στην περιοχή; Γιατί αδυνατούμε να παράξουμε ιδέες και πολιτικές προτάσεις;

Οι πολιτικές ελίτ και η κοινωνία των πολιτών οφείλουν αντιζηλωτικά να αναζητούν ποδοσφαιρικές εξόδους στην αραβοϊσραηλινή σύγκρουση με όρους ιδεοληπτικού whataboutism, να διδασκούν από αυτούς τους παράλλους βίους. Δεν αρκεί, στην

Κύπρο, να μιλάμε για «αποκλιμάκωση» και «μεταφορά μνημάτων» από κράτη της περιοχής στην Ε.Ε. Η κατάσταση δεν θα αποκλιμακωθεί όσο απλά νομίζουμε και η Ε.Ε. στην τρέχουσα διπλωματική διαχείριση αυτή της κατάστασης που προέκυψε μετά την 7η Οκτωβρίου, δεν έχει όσο νομίζουμε ανάγκη τη δική μας διαμεσολάβηση. Οφείλουμε να δούμε τα υπό εξέλιξη ζητήματα στην περιοχή με περισσότερη τόλμη, πιο καλά οριοθετημένο πλαίσιο και –φυσικά– με περιεχόμενο. Το βλέπουμε να το κάνει η Τουρκία, που όταν δεν συναγελάζεται με την πολιτική ηγεσία αυτών που έσφαξαν αθώους ανθρώπους σε ένα φεστιβάλ dance μουσικής, την Χαμάς, διεκδικεί ρόλο τόσο για τους ομήρους όσο και για τα concepts εγγυήσεων ενός μελλοντικού παλαιστινιακού κράτους ή μιας διεθνούς διάσκεψης για το Παλαιστινιακό. Γιατί δεν είμαστε και εμείς ένα βήμα μπροστά με τις δικές μας προτάσεις, πλαίσια και περιεχόμενα για τα όσα συμβαίνουν στην περιοχή; Γιατί αδυνατούμε να παράξουμε ιδέες και πολιτικές προτάσεις;

Η επόμενη μέρα στην περιοχή θα είναι δύσκολη. Και για το Κυπριακό και για το Μεσανατολικό –που η βία έχει επιστρέψει και το κατακυριεύει. Κι εδώ ακριβώς βρίσκεται η ουσία πέραν των σχημάτων λόγου τύπου «μα θα λύσουμε το Κυπριακό, ρε αδερφέ;» που ακούω σε μια παρέα στην καφετέρια δίπλα μας όταν διαφωνεί π.χ. για... ομάδες. Η βία έχει επιστρέψει ως τρόπος επίλυσης παλιών άλυτων προβλημάτων. Και μετά το Ουκρανικό τείνει να κυριαρχήσει μάλιστα. Ας ελπίσουμε πως με άλλο το Κυπριακό δεν θα επιστρέψει και στη δική μας καθημερινότητα.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Παιδιά σε μάθημα για την ασφάλεια στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος «Κινητή Τάξη Ασφάλειας» στο Χάρκοβο στη βορειοανατολική Ουκρανία. Το εκπαιδευτικό έργο «Κινητή Τάξη Ασφάλειας» δημιουργήθηκε από το υπουργείο Εσωτερικών της Ουκρανίας σε συνεργασία με τη UNICEF, είναι ένα όχημα εξοπλισμένο με εργαλεία για την εκπαίδευση των παιδιών σε θέματα που σώζουν ζωές, όπως η ευαισθητοποίηση των ναρκών και η ασφάλεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Φιάσκο επί των ερειπίων

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

‘Ο,τι βλέπουμε σήμερα να εξελίσσεται στη Μ. Ανατολή διαβάζεται ευκολότερα από όποιον ζει στην Κύπρο, ή από όποιον παρακολουθεί από κοντά το Κυπριακό. 1) Η βάση: «Στον Πόλεμο των Έξι Ημερών (Ιούνιος 1967), το Ισραήλ κατέλαβε το Γκολάν, την Δυτική Όχθη και τη Γάζα, την Ανατολική Ιερουσαλήμ και το Σινά. Στον Πόλεμο του Γιομ Κιπούρ (Οκτώβριος 1973), το Ισραήλ επικράτησε με μεγάλη δυσκολία» (Πηγή: «Αλφαριθμητή Αραβοϊσραηλινής διένεξης», ΕΛΙΑΜΕΠ).

Ακολούθησε η Συμφωνία Ειρήνευσης του Όσλο (1995). Ποια ήταν η στάση της τότε αντιπολίτευσης απέναντι στη Συμφωνία Ειρήνευσης του Όσλο; Απίστευτο εκ πρώτης όψης: Νετανιάχου και Χαμάς, από διαφορετική αφετηρία, συνέκλιναν στην ίδια γραμμή! Κάτω η συμφωνία, τα δίνει όλα στον εχθρό. Η Χαμάς την έβρισκε «πολύ υποχωρητική» και πάνω σε αυτή τη γραμμή κτύπησε την «συμβιβαστική» Φατάχ για να κτίσει το δικό της «αγωνιστικό» αφήγημα. Ο Β. Νετανιάχου, τότε ηγέτης της αντιπολίτευσης, «πρωτοστατούσε σε οργισμένες διαδηλώσεις πολεμικών συμφιλωνικών πολιτικών του Γιτζάκ Ραμπίν, που εύχονταν τον θάνατο του Ισραηλινού πρωθυπουργού. Δεν είναι λίγες οι φορές που ο Β. Νετανιάχου κατηγορήθηκε ότι με τη στάση συνέβαλε στη δημιουργία των συνθηκών που οδήγησαν τελικά στη δολοφονία του Ράμπιν» (Πηγή: Capital.gr 4/11/15).

Στις 4 Νοεμβρίου 1995, ο Ράμπιν δολοφονήθηκε από τον Γιτζάλ Αμίρ στο Τελ Αβίβ, καθώς ο Ράμπιν απο-

χωρούσε από συγκέντρωση πολιτών που είχε διοργανωθεί για την υποστήριξη της Συμφωνίας του Όσλο! Γιατί τον σκότωσε; Απαντά ο ίδιος ο Γιτζάλ Αμίρ: «Για να μη δώσει τη χώρα μου στους Άραβες!»! Πώς «διαπίστωσε» κάτι τέτοιο; Η εξήγηση βρίσκεται στη ρητορική ορισμένων πολιτικών, της μεταφοράς της ρητορική τους στα ΜΜΕ και, έτσι, στη δημιουργία συνθηκών οι οποίες όπλισαν το χέρι ενός Αμίρ να δολοφονήσει τον Νομπελίστα της Ειρήνης! Οι συμφωνίες δεν εξελίσσονται σε κενό πολιτικής, έχει μεγάλη σημασία να ενημερώνεται η κοινή γνώμη, να κατανοεί τις δυσκολίες και τις ισορροπίες, τα βήματα, τη σταδιακή αλλαγή μιας σκληρής πραγματικότητας σε μια άλλη με ελευθερίες και νέες δυνατότητες. Χαραριστικές προσωπικότητες μπορούσαν να περάσουν μια συμφωνία. Στις παλαιστινιακές υποθέσεις ο πολύπειρος μαχητής υπέρ των δικαίων του λαού του Γ. Αραφάτ (δομή ηγεσίας, διαδρομή παλαιστινίων). Στις διαφορετικές συνθήκες του Ισραήλ ο Γ. Ράμπιν, με το πλούσιο βιογραφικό του πεπειραμένου μαχητή υπέρ των δικαίων του λαού του. Οι δύο έκαναν το καθήκον τους υπέρ της ειρήνης. Γι’ αυτό «αντιπολιτεύσεις» συμπεριφέρθηκαν ανεύθυνα, σαμποτάραν τη συμφιλίωση και κράτησαν ανοικτούς λογαριασμούς για επόμενες συγκρούσεις. Τώρα κυβερνούν. Οι τότε αρνητές της ειρήνευσης, τώρα «μάστροι» επί των ερειπίων.

Στο Ισραήλ η λέξη «πανωλεθρία», κατά την ισραηλινή εφημερίδα Yedioth Ahronoth, παραπέμπει στον Οκτώβριο του 1973. Η λέξη «παραπέμπει στην αποτυχία του Ισραήλ

να προβλέψει τη διπλή επίθεση Συρίας και Αιγύπτου, η οποία οδήγησε την τότε πρωθυπουργό Γκόλντα Μέγιερ σε παραίτηση».

Ο Amotz Asa-El, ερευνητής στο Shalom Hartman Institute στην Ιερουσαλήμ «προβλέπει την ίδια τύχη για τον Β. Νετανιάχου και για τη μακρόχρονη κυριαρχία του συντηρητικού Λικούντ. Δεν έχει σημασία αν υπάρξει ερευνητική επιτροπή ή όχι, ή αν θα παραδεχθεί, ή όχι, κάποιο λάθος. Αυτό που μετράει στη σκέψη του μέσου Ισραηλινού είναι πως αυτό είναι ένα φιάσκο και ο πρωθυπουργός είναι ο υπεύθυνος». Ο Amotz Asa-El καταλήγει: «Θα φύγει –και θα φύγει μαζί του– ολόκληρο το κατεστημένο γύρω του» (Πηγή: Reuters, 18/10).

Ο μύθος του Βενιαμίν ως babysitter του Ισραήλ έχει φθαρεί, πέφτει, εξοργίζει. Επί σειρά ετών έπαιζε το χαρτί του σκληρού προστάτη του λαού του –και του έβγαине. Το εκλογικό πόστερ στις προτελευταίες εκλογές στο Ισραήλ έδειχνε τον Β.Ν. να κρατά στο στόμα ένα μπιμπερό και στα πόδια του να κρατά ένα παιδάκι. Ο Βενιαμίν-babysitter μιλούσε αλχημικά στους ψηφοφόρους: «Πηγαίνετε στη δουλειά σας, εγώ είμαι εδώ, άρα έχετε εγγύηση ασφάλειας για τα παιδιά σας!» Έκτοτε κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι/ τρεις κατηγορίες για διαφθορά, εκκρεμεί ακόμα η δίκη. Ηγείται της πιο αντιδραστικής κυβέρνησης στη χώρα του από ακροδεξιούς/υπερροδόδεξους/ περιθωριακούς σχηματισμούς. Απορρίπτει κάθε πρόταση για λύση στη Μέση Ανατολή. Η σύγκρουση γύρω από τη δικαστική αντιμεταρρύθμιση έδειξε ότι όλα κινούνταν γύρω από το

υπερτροφικό του «εγώ». Ωστόσο, η παρανοϊκή επίθεση της Χαμάς στις 7/10, άλλαξε τον ρου της ιστορίας στην περιοχή και όπως δείχνουν στοιχεία, αλλάζει και το πολιτικό τοπίο στο Ισραήλ. Από το Reuters: «Δημοσκοπήση στην εφ. Maariv έδειξε ότι “21% των Ισραηλινών θέλει να μείνει ο Νετανιάχου πρωθυπουργός μετά τον πόλεμο”, 66% δήλωσε “κάποιος άλλος” και 13% ήταν “αναποφασιστοι”. Αν οι εκλογές γίνονταν σήμερα, το Likud θα έχανε το ένα τρίτο από τις έδρες του στην Κνέσετ, ενώ το κεντρικό κόμμα της National Unity, του Benny Gantz, κύριου αντιπάλου του, θα ανέβαζε τη δύναμή του κατά το ένα τρίτο, οδηγώντας τον στο κορυφαίο αξίωμα». Αυτός είναι ο Β. Νετανιάχου –κάτι άλλο θα ήταν έκπληξη: «Δεν έχει κάνει κάποια δήλωση για ανάληψη ευθύνης, παρ’ όλο που ο κορυφαίος στρατηγός, ο υπ. Άμυνας, ο υπ. Εξωτερικών, ο υπ. Οικονομικών, ο σύμβουλος εθνικής ασφάλειας και οι αρχηγοί των μυστικών υπηρεσιών παραδέχθηκαν αποτυχία στο να προβλέψουν και να εμποδίσουν την χειρότερη επίθεση σε πολίτες στην ιστορία του Ισραήλ» (Reuters, 18/10).

Ο babysitter είναι κάτι άλλο: τακτικιστής, δολοπλόκος, νάρκισσος. Όλα στην υπηρεσία της επιβίωσης του. Δεν γνωρίζει τι σημαίνει «παράδοση» ή «ανάληψη ευθύνης» ή το «Λικούντ χωρίς εμένα». Είναι σε θέση να παίρνει την πολεμική σύγκρουση ολόενα και πιο μακριά, να κερδίζει χρόνο στα τυφλά –γνωρίζοντας ότι «ο κάποιος άλλος» που «ψηφίζει» το 66% δεν είναι ο ίδιος!

www.larkoslarkou.org.cy

Ευρώπη, μόνη, ψάχνει (ρόλο)

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Τη Δευτέρα το βράδυ δύο Σουηδοί πολίτες έπεσαν θύματα μιας επίθεσης που κατά μια ουσιαστική έννοια ήταν τρομοκρατική, αλλά κατά μια άλλη ήταν τραγική καθώς ήταν έμμεσο αποτέλεσμα της απουσίας ουσιαστικού συντονισμού και ουσιαστικής διαχείρισης πολλών ζητημάτων στο εσωτερικό της ίδιας της Ευρώπης.

Λίγα είναι γνωστά για το πώς ριζοσπασιτικοποιήθηκε ο δράστης, όμως μέχρι στιγμής τα δημοσιεύματα κάνουν λόγο για εγκληματικό παρελθόν στην Τυνισία. Τα βίντεο που ανέβασε πριν από την επίθεση τον δείχνουν να αναλαμβάνει τον μανδύα του τζικαντιστή για να επεξεργαστεί ποιος ξέρει ποια προσωπικά και ψυχοκοινωνικά συμπλέγματα.

Ο δράστης ήταν για χρόνια στο Βέλγιο παρά το γεγονός πως η αι-

τιοσή του είχε απορριφθεί, καθώς το κράτος απέτυχε να διαχειριστεί την υπόθεσή του εγκαίρως και να του επιτρέψει να μείνει ή να τον απελάσει χωρίς καθυστερήσεις. Η στροφή του στον εξτρεμισμό ως εκ τούτου πέρασε απαρατήρητη από ένα κράτος που δεν ήξερε καν που έμενε αυτός ο άνθρωπος από τη στιγμή που του έδωσε την εντολή να αποχωρήσει από τη χώρα. Τα ΜΜΕ αναφέρουν πως η επίθεση στους δύο Σουηδούς συνδεόταν με την καύση Κορανίων από ακροδεξιούς σε διαδηλώσεις στη χώρα εκείνη, καθώς ο δράστης μιλούσε στα βίντεο για «εκδίκηση στο όνομα των μουσουλμάνων». Ο δράστης φέρεται να είχε ζήσει κάποια χρόνια στην ίδια στη Σουηδία.

Η επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ, η απάντησή του Ισραήλ, το κλίμα που δημιουργήθηκε, έβαλαν φωτιά σε σωρούς εντάσεων και μνησικακιών που στοιβάζονται για

Η Ε.Ε. έχει το δυνατό χαρτί της ανθρωπιστικής βοήθειας, και τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τις πολλαπλές φωνές στο εσωτερικό της προς πολλαπλές κατευθύνσεις.

δεκαετίες στην Ευρώπη μεταξύ «χριστιανών» και «μουσουλμάνων», «Ευρωπαίων» και «ξένων». Και κάτω από όλα αυτά, βρίσκεται η τοξική κληρονομιά του αντισημιτισμού που διαστρεβλώνει την αντίληψη όσων νιώθουν ενοχές για τις αμαρτίες της Ευρώπης και δεν μπορούν να κατακρίνουν το Ισραήλ ως ειλικρινείς φίλοι για τα λάθη που σήμερα κάνει. Όλο αυτό το πλέγμα λειτουργεί στην Ευρώπη σε ένα πολύπλοκο πλέγμα 27 χωρών με

τη δική τους πολιτική κουλτούρα, τις δικές τους ιδιαίτερες προσλήψεις για το Μεσανατολικό, που κάνουν ακόμα δυσκολότερο το να υπάρξει μια κοινή πολιτική γραμμή έτσι ώστε μια από τις μεγαλύτερες –θεωρητικά– δυνάμεις του πλανήτη να μπορεί να έχει αποφασιστικό ρόλο στην αποκλιμάκωση και στην εξεύρεση πολιτικής διευθέτησης. Σε μια περιοχή που δεν είναι μόνο γείτονες της Ευρώπης, αλλά ταυτόχρονα και μέρος του DNA της, και υπενθύμιση των ενοχών για όσα διάφορες αποικιοκρατικές ευρωπαϊκές δυνάμεις έκαναν στο παρελθόν.

Τα πιο πάνω είναι ο λόγος που δεν πρέπει να μας εκπλήσσει η δυσσαρμονία μεταξύ κρατών-μελών και θεσμών για το πώς η Ευρώπη πρέπει να κινηθεί απέναντι στην κρίση στη Μέση Ανατολή. Κατά κάποιο τρόπο, ίσως πρέπει να μας εκπλήσσει το ότι την περασμένη

εβδομάδα άρχισε να διαμορφώνεται μια μίνιμουμ κοινή γραμμή, για καταδικά της Χαμάς και επιμονή στην τήρηση των κανόνων του ανθρωπιστικού δικαίου από το Ισραήλ.

Η Ε.Ε. δεν έχει (ακόμα;) την πολιτική και τη στρατιωτική ισχύ για να παίξει τον ρόλο που παίζουν στη γειτονιά της οι μακρινές ΗΠΑ. Έχει όμως το δυνατό χαρτί της ανθρωπιστικής βοήθειας, και τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τις πολλαπλές φωνές στο εσωτερικό της προς πολλαπλές κατευθύνσεις. Ωστε να απευθυνθεί και στο Ισραήλ, προσπαθώντας να περιορίσει ακραίες αντιδράσεις, και στις αραβικές χώρες που μπορούν να επηρεάσουν τη Χαμάς για να απελευθερώσει ομήρους.

Το πρόβλημα όμως είναι ότι, όπως και οι ΗΠΑ, και η Ε.Ε. έχει ενθαρρύνει ένα σωρό άλλων άλυτων εντάσεων στο Μεσανατολικό να κατοχυρωθούν. Ανεχόμενη τις

ακραίες εκφάνσεις της πολιτικής Νετανιάχου, αλλά και τη στήριξη της Χαμάς από χώρες του Κόλπου τις οποίες η Ε.Ε. θεωρεί εταίρους.

Η Ε.Ε. έχει δυνητικά τα εργαλεία που μπορούν να συμβάλουν στο να επιστρέψει η προοπτική μιας συμφωνημένης λύσης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων, ιδανικά των δύο κρατών. Όμως δεν θα μπει σε να τα αξιοποιήσει πλήρως να αποκτήσει διεθνή ρόλο αν δεν προχωρήσει σε μια ειλικρινή ενδοσκόπηση και συζήτηση για το ποιος θέλει να είναι αυτός ο ρόλος. Στην περίπτωση της εισβολής στην Ουκρανία κατάφερε, εν μέρει, να το κάνει, και όταν το έκανε η επιρροή της σταμάτησε να είναι αμελητέα. Η κρίση στη Μέση Ανατολή είναι η επόμενη, και πολύ δυσκολότερη, πρόκληση στην ίδια πορεία.

ykakouris@gmail.com

Πιστεύω στις προφητείες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Προτιμώ να πιστεύω στη ρήση του θεολόγου Παναγιώτη Νέλλα, ότι ο άνθρωπος είναι «ζώον θεοούμενο», δηλαδή μπορεί να γίνει κατά χάριν Θεός και να βιώνει από αυτή την προσωρινή ζωή, τη χαρά του παραδείσου. Δεν θέλω να πιστεύω στη θεώρηση ανθρώπων της εξουσίας, οι οποίοι νομίζουν ότι ο άνθρωπος είναι «άγριο ζώο» και πρέπει να θανατώνεται, αν δεν τηρεί τους ανθρωπίνους νόμους και τις χαμερπείς παραγγελίες. Προτιμώ να πιστεύω στις προφητείες, οι οποίες μπορεί να προαναγγέλλουν λιμούς, λοιμούς και καταποντισμούς, αλλά στο τέλος οδηγούν στην κάθαρση και τη λύτρωση.

Δεν θέλω να πιστεύω στις αναλύσεις και τα κούφια λόγια διεθνολόγων και οικονομολόγων, οι οποίοι προβλέπουν ανάπτυξη και πλούτη, αλλά στο διάβα της ημέρας, οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι.

Προτιμώ να πιστεύω στις προφητείες του μπτροπολίτη Μόρφου Νεοφύτου και άλλων πολλών αγίων, ότι σύντομα θα αρχίσουν τα μεγάλα γεγονότα, με την ανάφλεξη της Μέσης Ανατολής, με τον βομβαρδισμό με πυρηνικά όπλα του Ιράν και της Τουρκίας, με τη διάλυση της Τουρκίας, με την απελευθέρωση της Κύπρου –χωρίς να πέσει μια σφαίρα–, με την επανάκτηση της Μικράς Ασίας και της Κωνσταντινούπολης και με την τέλεση ξανά Θείας Λειτουργίας στο ναό καύχημα όλων των ορθοδόξων, τον ναό της Του Θεού Σοφίας.

Δεν θέλω να πιστεύω στις διακηρύξεις ηγετών ότι με τον πόλεμο λύνονται τα προβλήματα και με τον θάνατο εξαφανίζεται το κακό πάνω στη Γη. Η βία οδηγεί στη βία και στον φαύλο κύκλο της καταστροφής και του θανάτου. Ο πόλεμος διαλύει ψυχές και σώματα, διαλύει τα ήθη και τον κοινωνικό ιστό και σίγουρα διαλύει περιουσίες και οικονομίες.

Προτιμώ να πιστεύω ότι το κυπριακό πρόβλημα θα λυθεί με τις προσευχές αγίων ανθρώπων και με την ταπείνωση των ηγετών και των πολιτών. Δεν θέλω να πιστεύω ότι το 50χρονο, ή 60χρονο εθνικό θέμα, θα λυθεί με συνομιλίες και κούφίες υποσχέσεις, από τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών.

Προτιμώ να πιστεύω στους εναλλακτικούς γιατρούς, οι οποίοι θεραπεύουν με βότανα, με δαίστες και άλλα εναλλακτικά φάρμακα και κυρίως χωρίς παρενέργειες. Δεν θέλω να πιστεύω στο πανάκριβο ΓεΣΥ το οποίο αδειάζει τις τσέπες των εργαζομένων, χωρίς να λείπουν οι ουρές και κυρίως χωρίς να «ει-

ρηνεύσουν» οι Πρώτες Βοήθειες. Και το χειρότερο, μειώθηκε αντί να αυξηθεί ο μέσος όρος ζωής.

Προτιμώ να πιστεύω ότι μια μέρα θα βρεθεί ένα δυνατός άνθρωπος ο οποίος θα λύσει το κυκλοφοριακό χάος, σε μια μέρα. Τόσο χρειάζεται για να φύγουν οι κάμερες φωτοεπιστήμανσης και τα πανάκριβα φώτα τροχαίας, να γίνουν όλοι οι δρόμοι μονόδρομοι και τα φώτα τροχαίας να αντικατασταθούν από κυκλικούς κόμβους. Δεν θέλω να πιστεύω ότι όλοι αυτοί οι οποίοι τοποθετούν τις κάμερες φωτοεπιστήμανσης και τα πανάκριβα φώτα τροχαίας, νοιάζονται τάχα για το καλό των πολιτών. Κάθε χρόνο στην Κύπρο, χάνουν τη ζωή τους 800 με 1.000 άνθρωποι, λόγω του μολυσμένου αέρα. Άσε τις ζημιές από τα κυρώματα, σε σπονδυλικές στήλες και στις αναρτήσεις των αυτοκινήτων.

Προτιμώ να πιστεύω στα λόγια του σοφού Σολομώντα ότι η ζωή του ανθρώπου είναι 70 χρόνια. Με δυσκολίες ο άνθρωπος μπορεί να φθάσει στα 80 χρόνια, αλλά από εκεί και πέρα η ζωή κυλά με κόπο και πόνο. Δεν θέλω να πιστεύω στις υποσχέσεις γιατρών και ερευνητών, ότι μπορούν να παρατείνουν τη ζωή του ανθρώπου, μέχρι τα 100 ή τα 120 χρόνια, με χίλια δύο φάρμακα και ένα σωρό εγχειρήσεις.

Προτιμώ να πιστεύω στην απλότητα της ζωής, την ταπεινότητα των καφεενέδων και τη χαρά της δημιουργίας στην καθημερινή βιοπάλη. Δεν θέλω να πιστεύω στα πλούτη και στη μίζερη επιδειξη μόδας, όπου η κολασμένη μοναξιά κρύβεται πίσω από τα φαντακτερά ενδύματα, ψεύτικες μονταρισμένες φωτογραφίες και ατέλειωτα ταξίδια.

Προτιμώ να πιστεύω στο όνειρο ενός καλύτερου αύριο, με πιο χαμογελαστούς ανθρώπους. Δεν θέλω να πιστεύω στους πονηρούς και δολοπλόκους, οι οποίοι καταλαμβάνουν θέσεις και αξιώματα, αλλά δεν μπορούν να ηρηνεύσουν την ψυχή τους.

Προτιμώ να πιστεύω στο θαύμα της νέας ζωής, της ήρεμης θάλασσας, του λαμπερού ήλιου και στη χαρά των όμορφων ανθρώπων. Δεν θέλω να πιστεύω στις ραδιουργίες πολιτικών και κουτοπονηριές των εμπόρων, οι οποίοι νομίζουν ότι είναι αναντικατάστατοι.

Προτιμώ να πιστεύω στους στίχους του Βασίλη Παπακωνσταντίνου και να σιγοτραγουδώ, έστω και παράφωνα. «Εγώ δε θέλω στη ζωή να κυβερνήσω, θέλω να μείνω οπαδός φανατικός, αυτών που πάντοτε την τρώνε από πίσω, και στο μηδέν ξαναγυρνάνε διαρκώς. Χαιρετίσματα λοιπόν στην εξουσία, εγώ κρατάω την ουσία, κι ονειρεύομαι...».

kaparispan@yahoo.gr

Η Μάλαγα εμπνέει

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Ο Δήμος της Μάλαγα έχει στείλει το μήνυμα, τόσο στους ξένους όσο και στους ντόπιους, ότι η πόλη της Νότιας Ισπανίας εμπνέει ασφάλεια, εμπιστοσύνη και προσφέρει ψυχαγωγία και ευκαιρίες απασχόλησης.

παλιά πόλη είναι έντονο το ρωμαϊκό και μουσουλμανικό στοιχείο, ενώ τα κτίρια του 19ου αιώνα συνυπάρχουν με τα παλαιότερα μνημεία, δίνοντας στην πόλη μια έντονη νότα πολυπολιτισμικότητας. Οι δρόμοι είναι στρωμένοι με ακριβά μάρμαρα τα οποία γυαλίζουν από την καθαριότητα, αφού

οι υπάλληλοι του δήμου τα καθαρίζουν με ειδικά μηχανήματα πριν την ανατολή του ήλιου για να υποδεχτούν τους ντόπιους και ξένους εργοδοτούμενους και επισκέπτες σε μια ολοκάθαρη πόλη.

Το πράσινο δεν λείπει από τις πλατείες της Μάλαγα, αφού η τοπική Αρχή κατάφερε, όπως μας εξήγησε η ξεναγός, να φυτέψει 365 διαφορετικά είδη δέντρων και φυτών τα οποία ευδοκίμουν λόγω του μεσογειακού κλίματος και των ιδανικών κλιματολογικών συνθηκών. Το λιμάνι της πόλης είναι τεράστιο και χρησιμοποιείται κυρίως για εμπορικούς και επιβατικούς σκοπούς. Η αύξηση της θερμοκρασίας της θάλασσας, όμως, έχει αναγκάσει τις τοπικές αρχές να απασχοληθούν ευρέως με τη γαλάζια οικονομία και να στραφούν στην τεχνολογία αλλά και τις ικανότητες νέων ανθρώπων, οι οποίοι επιστρέφουν από τις σπουδές τους, για να συμβάλουν στην ανάπτυξη της πόλης τους.

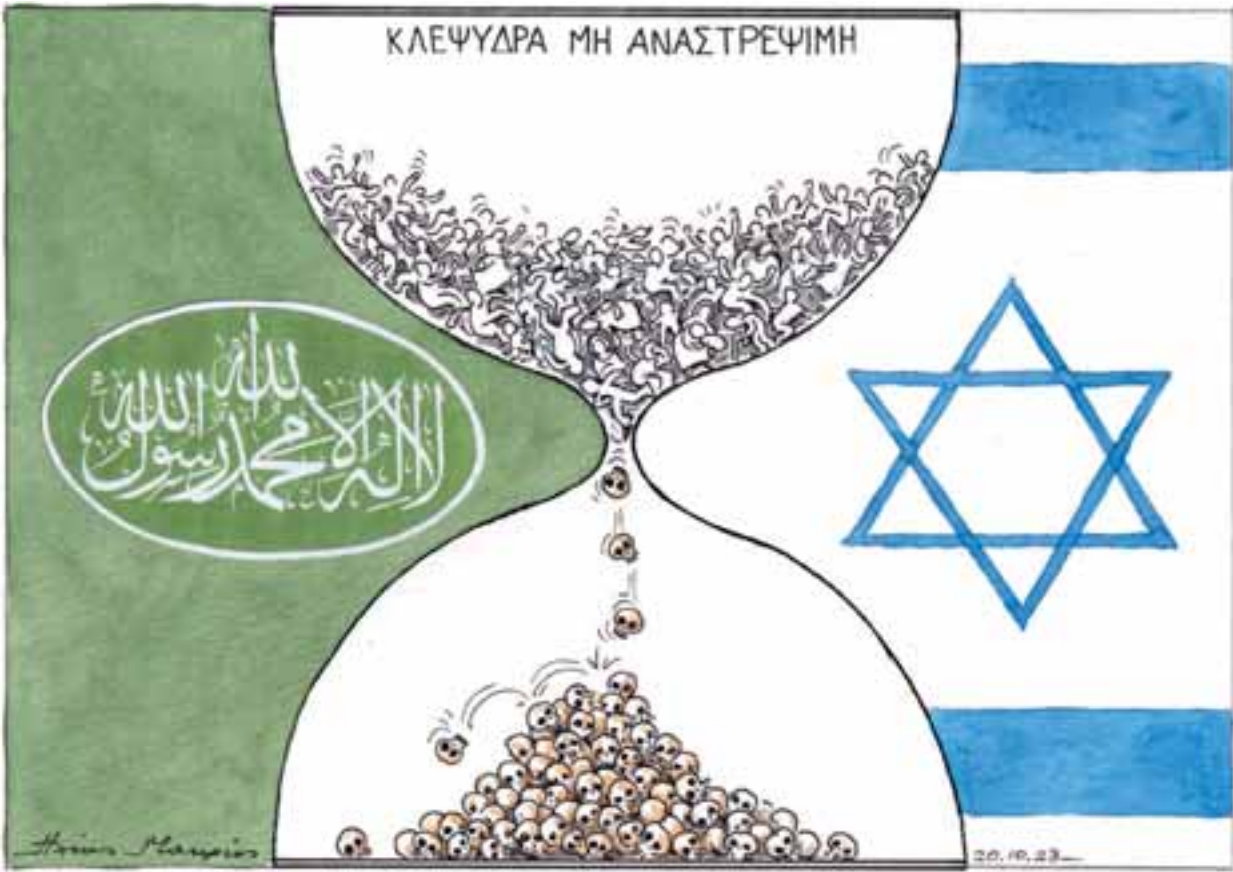
Η χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας είναι αισθητή παντού, αφού τα μέσα μαζικής μεταφοράς χρησιμοποιούν φυσικό αέριο, ενώ τα πλείστα λεωφορεία και ταξί είναι υβριδικά. Η αρχιτεκτονική της πόλης είναι με τέτοιο τρόπο σχεδιασμένη που όλοι οι δρόμοι οδηγούν προς την παραλία, ενώ ο πανζουρλισμός και η κυκλοφοριακή συμφόρηση αποτελούν άγνωστο στοιχείο.

Όταν λοιπόν υπάρχουν τοπικές

αρχές που σέβονται το περιβάλλον, λειτουργούν ως πηγή έμπνευσης και δημιουργίας, εμπνέουν τους πολίτες στη χάραξη πολιτικών προς όφελος της τοπικής κοινωνίας, τότε ναι, υπάρχει ανάπτυξη. Η Μάλαγα, στις λίγες μέρες που την γνωρίσαμε, αποτελεί σωστό παράδειγμα άσκησης τοπικής πολιτικής και πηγή έμπνευσης που έχει μεγάλο αντίκτυπο σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η εμπορικότητα στην πόλη και η πλήρης απασχόληση αποδεικνύουν ότι η κοινωνία των πολιτών είναι ευχαριστημένη, αφού η ποιότητα ζωής βρίσκεται ψηλά στις προτεραιότητες και στο όραμα των τοπικών και περιφερειακών αρχών. Οι πολίτες της Μάλαγα, όπως αναδεικνύεται μέσα από την έκφραση στο πρόσωπό τους, φαίνεται ότι είναι χαρούμενοι και σέβονται την πόλη τους, την Ιστορία και τον πολιτισμό της.

Ο τουρισμός λειτουργεί ως πηγή έμπνευσης, αφού η στήριξη και η προώθηση των τοπικών προϊόντων, αλλά και η εφαρμογή δράσεων για προστασία του περιβάλλοντος προσφέρουν ευκαιρίες πλήρους απασχόλησης στην τοπική κοινωνία, αύξησης του οικονομικού οφέλους στα νοικοκυριά και στη δημιουργία ιδανικών συνθηκών διαβίωσης και μελλοντικών επαγγελματικών προοπτικών.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δεϋνείας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΦΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Εχθρότητα και μίσος

Αν θέλεις να γνωρίσεις ποιος είσαι, θυμίζει ο Πλάτωνας, αν θέλεις να δεις την ψυχή σου, πρέπει να τη δεις στα μάτια του άλλου: «Λοιπόν, φίλε μου Αλκιβιάδη, κι η ψυχή, αν είναι να γνωρίσει τον εαυτό της, σε ψυχά πρέπει να κοιτάξει» (Αλκιβιάδης 133b, μτφ. Σεφέρη). Δεν είναι όμως μόνο η ψυχή ή τα μάτια του φίλου που μας δείχνουν ποιοι είμαστε. Είναι επίσης –και κυρίως– τα μάτια και η ψυχή του εχθρού μας. Αντίθετα από τις κοινές αντιλήψεις περί των αρνητικών παθών, η εχθρότητα είναι και αυτή μια μορφή κοινωνικοποίησης.

Ο πρώτος που το κατανόησε και το εφάρμοξε στη θεωρία του περί πολέμου ήταν ο Carl von Clausewitz. Ο Πρώτος στρατηγός ανέλυσε τον τρόπο με τον οποίο, μέσω του πολέμου, μέσω της πολεμικής διαδικασίας, ο εχθρός μας επιβάλλει τον νόμο του. Καταρχάς, ο εχθρός επιβάλλει τα μέσα με τα οποία θα διεξαχθούν οι εκθροπραξίες. Αν ο εχθρός πολεμάει τη νύχτα, τότε πρέπει και εμείς να μάθουμε να

πολεμάμε τη νύχτα, ακόμη και αν στη θρησκεία μας και στις παραδόσεις μας η νύχτα είναι ιερή και απαγορεύει κάθε μορφή φόνου. Αυτό συνεπάγεται ότι οι αξίες των εμπόλεμων τείνουν να εξομοιωθούν μέσα από μια μακρόχρονη σύγκρουση.

Η υιοθέτηση όμως των αξιών του αντιπάλου οδηγεί στην βαθύτερη κατανόησή του, κάτι που αυξάνει τις πιθανότητες μιας καλύτερης συνύπαρξης στο μέλλον. Στη συνέχεια, η γνώση του εχθρού είναι απαραίτητη για τη νικηφόρα έκβαση του πολέμου. Όσο καλύτερα γνωρίζουμε τον εχθρό μας, όσο καλύτερα γνωρίζουμε τις ικανότητες και τις αδυναμίες του αντιπάλου μας τόσο ευκολότερο θα μας είναι να τον νικήσουμε ή τουλάχιστον να μην υποστούμε συντριπτική ήττα. Τέλος, η εξοικείωση με τον εχθρό θα μας επιτρέψει τη συνύπαρξη μαζί του στον καιρό της ειρήνης που θα ακολουθήσει. Διότι, ο πόλεμος έχει ή οφείλει να έχει ως αποκλειστικό σκοπό τις διαπραγματεύσεις για την ειρήνη. Κανένας πόλεμος δεν είναι απόλυτος, κανένας πόλεμος δεν είναι

Ο πόλεμος έχει ή οφείλει να έχει ως αποκλειστικό σκοπό τις διαπραγματεύσεις για την ειρήνη. Κανένας πόλεμος δεν είναι απόλυτος, κανένας πόλεμος δεν είναι σε θέση να αφανίσει τον εχθρό από προσώπου γης.

σε θέση να αφανίσει τον εχθρό από προσώπου γης. Ο πόλεμος προϋποθέτει ότι οι εμπόλεμοι κάποια στιγμή θα αναγκασθούν εκ των πραγμάτων να συνάψουν ειρήνη και να ζήσουν ειρηνικά ο ένας δίπλα στον άλλο. Σε κάθε περίπτωση, ο πόλεμος σκοπό έχει την εξουδετέρωση του εχθρού, την αποδυνάμωση της ικανότητάς του να μας προκαλέσει κακό. Όταν ο πόλεμος δεν υπακούει σε αυτές τις στοιχειώδεις αρχές, τότε πρόκειται για μια άλλη μορφή διαμάχης που δεν στηρίζεται στην εχθρότητα αλλά στο μίσος, και μόνο κατ' ευ-

φημισμό ονομάζεται «πόλεμος».

Ο Carl Schmitt, αναλύοντας την πολιτική ως διάκριση μεταξύ φίλου και εχθρού, τονίζει δύο σημαντικά χαρακτηριστικά του πολέμου. Το πρώτο, ότι πρέπει να διακρίνουμε ανάμεσα στον εχθρό και στον πολέμο, σε αυτόν δηλαδή, ο οποίος βρίσκεται απέναντί μας στο πεδίο της μάχης. Το «αγαπάτε τους εχθρούς υμών» του Λουκά δεν αφορά τους πολέμιους, τους πολιτικούς εχθρούς, τους εχθρούς του κράτους, γράφει ο Schmitt στην «Έννοια του πολιτικού». Αφορά μόνο άτομα με τα οποία έχουμε προσωπικές διαφορές, μίση και αντιπάθειες. Σε προσωπικό επίπεδο, η εχθρότητα συμβαδίζει με το μίσος, την άρνηση του άλλου. Αντίθετα, στο πολεμικό πεδίο δεν είναι απαραίτητο η εχθρότητα να συμπορεύεται με μίσος. Οι στρατιώτες δεν είναι υποχρεωμένοι να μισούν προσωπικά αυτούς που σκοτώνουν για να τους σκοτώσουν. Αυτό συμβαίνει κυρίως για πολεμικούς λόγους. Διότι ενώ η πολεμική εχθρότητα ανοίγει τα μάτια, το προσωπικό μίσος τυφλώνει και καταστρέφει αυτόν που ζει για να μισεί. Εδώ

συνήθως κινδυνεύει να παρεξηγηθεί κανείς την ηθική κινητοποίηση που προκαλούν τα κίνητρα που δίνει κανείς σε έναν λαό για να πολεμήσει τον όποιο εχθρό του με την κρατική σκοπιμότητα, την raison d'État, της πολεμικής κινητοποίησης.

Έτσι, ενώ ο Ισραηλινός πρωθυπουργός μιλάει για «εκδίκηση», αυτό μόνο ως ηθικό κίνητρο μπορεί να λειτουργήσει και σε καμία περίπτωση ως σκοπός πολέμου. Ο σκοπός του πολέμου μόνο ένας μπορεί να είναι: η εξουδετέρωση της ικανότητας του εχθρού να προκαλέσει κακό στον ισραηλινό λαό. Αυτό σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει την εξαφάνιση του εχθρού. Είτε μας αρέσει είτε όχι, ο εχθρός μας θα παραμείνει στα σύνορά μας, θα συνυπάρχει μαζί μας, είτε ειρηνικά είτε όχι. Το ίδιο συμβαίνει με την πάγια τακτική του Ιράν και των οργανώσεων που ελέγχει, τη Χαμάς και τη Χεσμπολάχ: η άρνηση του κράτους του Ισραήλ δεν μπορεί να είναι σκοπός κάποιας πολεμικής αντιπαράθεσης. Κανείς δεν αρνείται την ύπαρξη του αντιπάλου του με τον πόλεμο. Αντίθετα, με τον

πόλεμο αναγνωρίζει τον εχθρό του με τον πλέον προφανή τρόπο. Επομένως και σε αυτήν την περίπτωση, οι ιαχές μίσους του Ιράν και των συμμάχων του, μόνο ως ηθική κινητοποίηση μπορεί να κατανοηθεί. Όταν το μίσος αντικαθιστά το αίσημα εχθρότητας στο πεδίο της μάχης, το αποτέλεσμα είναι ολέθριο για εκείνον που μισεί: τυφλωμένος από το μίσος του, είναι μονίμως καταδικασμένος να παίρνει λανθασμένες αποφάσεις, υπηρετώντας μαξιμαλιστικούς σκοπούς και επιβάλλοντας στον εαυτό του θυσίες ανήκουστες και αχρείαστες για την τελική κατάληξη του πολέμου. Και όπως μνημονεύτηκε ναρτίτερα, η κατάληξη ενός πολέμου δεν μπορεί να είναι άλλη από τις διαπραγματεύσεις για ειρήνη. Αργά ή γρήγορα, οι εμπόλεμοι θα κάτσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Το μόνο που καταφέρνει το μίσος είναι να καθυστερήσει την ειρήνη, όχι όμως να την αποτρέψει οριστικά.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Βόμβες στην αμερικανική πρεσβεία

Ένα περίεργο περιστατικό του 1964 που φύτεψε τον σπόρο της καχυποψίας μεταξύ ΗΠΑ και Μακαρίου

Του **ΑΝΤΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Στις 30 Νοεμβρίου 1963, οκτώ μόλις μέρες μετά τη δολοφονία του Τζον Κένεντι, ο πρόεδρος Αρχιεπίσκοπος Μακάριος υπέβαλε στον αντιπρόεδρο δρα Φαζίλ Κιουτσούκ τα 13 σημεία για βελτίωση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η Τουρκία απέρριψε τις προτάσεις, οι Τουρκοκύπριοι αποχώρησαν από την κυβέρνηση, το κλίμα φορτίστηκε και με την πρώτη αφορμή, την περίοδο των Χριστουγέννων του 1963, ξέσπασαν αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

Ο διάδοχος του Κένεντι, Λίντον Τζόνσον, δεν είχε προλάβει να συμπληρώσει τρεις μήνες στο Οβάλ Γραφείο, όταν συναινεσε στην ειρηνευτική αποστολή του υφυπουργού Εξωτερικών Τζορτζ Μπολ στην περιοχή, με στόχο να εκτονώσει την κατάσταση ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο ελληνοτουρκικής σύρραξης. Ο Μπολ αναμενόταν στη Λευκωσία στις 11 Φεβρουαρίου 1964.

Η ομάδα Λυσσαρίδη

Μία εβδομάδα προηγουμένως, στις 8:30 μ.μ. της 4ης Φεβρουαρίου 1964 δύο εκρήξεις προκάλεσαν υλικές ζημιές στην αμερικανική πρεσβεία, ενώ σε άλλο σημείο της Λευκωσίας πυρπολήθηκαν δύο αυτοκίνητα Αμερικανών. Οι βρετανικές μυστικές υπηρεσίες ενημέρωσαν τον σταθμό της CIA στην Κύπρο ότι πίσω από την επίθεση ήταν η ομάδα του Λυσσαρίδη, με την επισήμανση ότι ήταν ο «προσωπικός γιατρός του Μακαρίου». Τους δύο βομβιστές «των ομάδων Λυσσαρίδη» κατονόμασε στέλεχος του Κυπριακού Στρατού σύμφωνα με έγ-

Είναι άγνωστο εάν η τοποθέτηση των βομβών έγινε με οδηγίες ή ήταν σε γνώση του Μακαρίου, παρά τη διαδεδομένη εντύπωση ότι τίποτα δεν γινόταν στην Κύπρο που να μη το γνώριζε ο Μακάριος.

γραφο που κατατέθηκε στην Επιτροπή για τον Φάκελο της Κύπρου. Ωστόσο, είναι άγνωστο εάν η τοποθέτηση των βομβών έγινε με οδηγίες ή ήταν σε γνώση του Μακαρίου, παρά τη διαδεδομένη εντύπωση ότι τίποτα δεν γινόταν στην Κύπρο που να μη το γνώριζε ο Μακάριος.

Γιατί όμως ο Μακάριος ή η ομάδα Λυσσαρίδη, που λειτουργούσε ως βραχίονας του Κύπριου προέδρου, να επιδιώκει την αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ; Εκείνη, ιδιαίτερα την εποχή, που οι σχέσεις του Μακαρίου με τις ΗΠΑ βρίσκονταν ίσως στο καλύτερό τους σημείο. Τον Ιούνιο 1962, ο Κύπριος πρόεδρος είχε γίνει δεκτός από τον Τζον Κένεντι στον Λευκό Οίκο, ενώ τρεις μήνες αργότερα ο τότε αντιπρόεδρος Τζόνσον είχε επισκεφθεί επίσημα την Κύπρο. Ο Μακάριος είχε επίσης σιωπηρά συναινέσει στη συνέχιση της λειτουργίας του αμερικανικού σταθμού παρακολούθησης ραδιοφωνικών εκπομπών (FBIS) της ευρύτερης περιοχής της Μέσης Ανατολής στον Καραβά, αλλά και του άκρως απόρρητου αναμεταδότη του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας στον Γερόλλακκο.

Το κίνητρο

Ποιο ήταν λοιπόν το κίνητρο πίσω από τις βόμβες; Λόγω των διακοινοτικών ταραχών, τα στρατιωτικά αποσπάσματα της Βρετανίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας στην Κύπρο συγκρότησαν κοινή δύναμη για να θέσουν τέρμα στις συγκρούσεις. Οι ΗΠΑ πίεζαν για τη συγκρότηση ειρηνευτικής δύναμης για την Κύπρο με στρατεύματα αποκλειστικά από χώρες του ΝΑΤΟ. Οι τρεις εγγυήτριες δυνάμεις και οι Τουρκοκύπριοι συμφώνησαν,

Ο πρώτος Αμερικανός πρέσβης στην Κύπρο κ. Fraser Wilkins (αριστερά) παραδίδει τα διαπιστευτήριά του στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, στις 18 Σεπτεμβρίου 1960.

Τον Ιούνιο του 1962, ο Κύπριος πρόεδρος είχε γίνει δεκτός από τον Τζον Κένεντι στον Λευκό Οίκο, ενώ τρεις μήνες αργότερα ο τότε αντιπρόεδρος Τζόνσον είχε επισκεφθεί επίσημα την Κύπρο.

αλλά «ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος αισθάνθηκε ότι δεν μπορούσε να συμφωνήσει με αυτό το σχέδιο. Αν και αποδέχτηκε κατ' αρχήν την ανάγκη για μια διεθνή δύναμη, επέμεινε ότι θα έπρεπε να βρίσκεται υπό τον άμεσο έλεγχο των Ηνωμένων Εθνών», σύμφωνα με τον Βρετανό υπουργό Αποικιών Ντάνκαν Σάντς. Οι βόμβες είχαν στόχο να στείλουν μήνυμα εναντίον των αμερικανικών σχεδιασμών.

Οι Αμερικανοί σαφέστατα υποψιάζονταν ότι πίσω από το αντιαμερικανικό κλίμα που δημιουργείται στην Κύπρο βρισκόταν ο Μακάριος. Η ανακοίνωση της πρεσβείας ήταν αιχμηρή για τον ίδιο προσωπικά. «Κατά τις τελευταίες ολιγές εβδομάδες διεξάγεται μια συστηματική

εκστρατεία εναντίον μας εις τον ελληνισμό Κυπριακών τύπων. Διευρυνθήσαν εις την Κυβέρνησιν της Κύπρου, αλλά η εκστρατεία συνεχίσθη και έλαβε τώρα νέα μορφή», έλεγε η ανακοίνωση της πρεσβείας. Πρέσβης των ΗΠΑ στην Κύπρο τότε ήταν ο Φρέιζερ Γουίλκινς, ο οποίος ήταν πεπεισμένος ότι ο Μακάριος ήταν ενήμερος «και του ζήτησα πολλές φορές να το σταματήσει. Ποτέ όμως δεν έκανε κάτι γι' αυτό. Πάντα απέφευγε το θέμα, με βυζαντινό τρόπο».

Το αντιαμερικανικό κλίμα συντηρήθηκε και μετά τη βομβιστική επίθεση. Η εφημερίδα «Μάκν», την οποία εξέδιδε ο Νίκος Σαμψών, ο οποίος, όπως ο Λυσσαρίδης, διατηρούσε τον δικό του ιδιωτικό στρα-

τό, από την πρώτη στιγμή υπαινιχθηκε ότι η βομβιστική επίθεση ήταν σκηνοθετημένη από τους ίδιους τους Αμερικανούς. Λεζάντα κάτω από φωτογραφία με στοιβα κιβωτίων έγραφε ότι «δέκα ώρες προ των εκρήξεων εις την Αμερικανικήν πρεσβείαν είχαν αποσταλή

ΠΗΓΕΣ

- The Association for Diplomatic Studies and Training Foreign Affairs Oral History Project CONSUL GENERAL CHARLES W. MCCASKILL.
- The Association for Diplomatic Studies and Training Foreign Affairs Oral History Project Foreign Affairs Series GEORGE MCFARLAND.
- The Association for Diplomatic Studies and Training Foreign Affairs Oral History Project Foreign Affairs Series FRASER WILKINS.
- Λευτέρης Παπαδόπουλος «Η μαρτυρία μου ενώπιον της Ad Hoc Επιτροπής της Κυπριακής Βουλής δια τον Φάκελον Κύπρου: προδότες και προδοσίες εις βάρος της πατρίδος μου, της γλυκειάς Κύπρου» (Λευκωσία: [χ.ό.], 2010).

εις τις οικίας των Αμερικανών εν Λευκωσία τα ανωτέρω κιβώτια διά την τοποθέτησιν σκευών και μετακόμισιν» («Μάκν», 6 Φεβρουαρίου 1964, σελ. 4).

Θέσεις μάχης

Ο Γουίλκινς την ώρα της έκρηξης ήταν σπíti με την οικογένειά του. Η πρεσβευτική κατοικία ήταν μέρος του συμπλέγματος της πρεσβείας, που βρισκόταν στην περιοχή πλησίον του πρώην ξενοδοχείου Χίλτον, το οποίο όμως δεν είχε ακόμη λειτουργήσει. Μόλις αντιλήφθηκε τι είχε συμβεί, μάζεψε άρον-άρον την οικογένειά του και συνοδευόμενος από ένοπλους πεζοναύτες έσπευσε για ασφάλεια στο Προεδρικό Μέγαρο, όπου όμως βρήκε μόνο αστυνομικούς της Προεδρικής Φρουράς που έβγαζαν σκοπιά. Ο Μακάριος δεν ήταν εκεί, αλλά στην Αρχιεπισκοπή, όπου διέμενε και απ' όπου μετέβη απευθείας στην πρεσβεία μόλις πληροφορήθηκε το γεγονός («Ελευθερία», 5 Φεβρουαρίου 1964, σελ. 1 και 8). Στην περίμετρο της πρεσβείας είχαν αναπτυχθεί ένοπλοι πεζοναύτες έτοιμοι να αποκρούσουν πιθανή επίθεση και αργότερα προστέθηκε και βρετανικό τεθωρακισμένο, ενώ η κυπριακή αστυνομία βρισκόταν σε αμφισβασία, προσπαθώντας να διερευνήσει την υπόθεση.

Τρεις ναυλωμένες πτήσεις της εταιρείας Παναμέρικαν θα μετέφεραν τους Αμερικανούς στην ασφάλεια της Βηρυτού και το ζεύγος Γουίλκινς αποχαιρέτησε το κάθε ένα από τα 700 γυναικόπαιδα που αναχώρησαν.

Το σχέδιο εκκένωσης

Το περιστατικό είχε και μια παράπλευρη απώλεια. Σύμφωνα με τον γενικό πρόξενο την περίοδο εκείνη Τσαρλς Μακόσκιλ, μόλις επέστρεψε στην πρεσβεία ο Γουίλκινς συγκάλεσε σύσκεψη και αποφάσισε να εφαρμόσει το σχέδιο εκκένωσης γυναικόπαιδων από την Κύπρο. «Ήταν μια αμφιλεγόμενη κίνηση, αλλά την ανακοίνωσε στην κυπριακή τηλεόραση το απόγευμα μετά την έκρηξη της βόμβας και δεν μπορούσε να κάνει πίσω», υποστηρίζει ο Μακόσκιλ. «Έπρεπε να εκκενώσω 1.200 από τους 2.000 Αμερικανούς στο νησί», θυμάται ο Γουίλκινς, ο οποίος εξηγεί ότι «είχαμε μια ασυνήθιστα μεγάλη πρεσβεία εκεί, συνολικά περίπου 500 άτομα, εκ των οποίων τα 35 ήταν της πρεσβείας. Τα υπόλοιπα ήταν όλα μυστικές επικοινωνίες υπό το ΣΕΑ [Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας] και το FBIS, και ούτω καθεξής».

Την επομένη, ο Γουίλκινς στεκόταν με τη σύζυγό του στη σκάλα των αεροσκαφών στο αεροδρόμιο Λευκωσίας, το οποίο το 1964 εξακολουθούσε να διαχειρίζεται η Βασιλική Αεροπορία της Βρετανίας. Τρεις ναυλωμένες πτήσεις της εταιρείας Παναμέρικαν θα μετέφεραν τους Αμερικανούς στην ασφάλεια της Βηρυτού και το ζεύγος Γουίλκινς αποχαιρέτησε το κάθε ένα από τα 700 γυναικόπαιδα που αναχώρησαν. Ωστόσο, μια βδομάδα αργότερα, όταν έφτασε στο νησί ο Μπολ «δεν είχαν φύγει όλες οι σύζυγοι της Πρεσβείας και άκουσα ότι [ο υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ] ήταν έξαλλος που κάποιοι ήταν ακόμα εκεί. Έδωσε στους υπόλοιπους εξαρτώμενους μόνο λίγες μέρες για να φύγουν» και φρόντισε να αντικατασταθεί ο Γουίλκινς. «Προφανώς [ο Μπολ] αποφάσισε ότι το πρόβλημα απαιτούσε μια αλλαγή πρόσβη», σύμφωνα με τον Μακόσκιλ. Ο Γουίλκινς, ο οποίος είχε χειριστεί άσπαρα την εκκένωση, δεν άντεξε την πίεση και «άρχισε να νίβει πολύ», σύμφωνα με τον Τζορτζ Μακφάρλαντ, πρόξενο και πολιτικό σύμβουλο της πρεσβείας το 1964.

Ωστόσο, ένα χρόνο αργότερα το όνομα του Γουίλκινς βρέθηκε μπλεγμένο σε δημοσιεύματα της κυπριακής εφημερίδας «Αγών» για κατασκοπία. Δημοσίευμα των «New York Times» για το θέμα της κατασκοπίας περιλαμβάνει δήλωση εκπροσώπου της πρεσβείας ότι «ισχυριστεί ότι Αμερικανοί έχουν εμπλακεί σε δραστηριότητες που είναι εθνικές προς τα συμφέροντα της Κυβέρνησης, της Κύπρου είναι προφανώς ψευδείς» («The New York Times», 6 Μαρτίου, 1965).

Συνέντευξη στον **ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΛΑΚΑΣΑ**

Ο Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου Γεώργιος (Παπαχρυσόστομου), όπως είναι ο πλήρης τίτλος του, γεννήθηκε το 1949 στο χωριό Αθναίνου στη Λάρνακα. Με υποτροφία του ΙΚΥ σπούδασε Χημεία και Θεολογία στο ΕΚΠΑ και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στη Βρετανία. Συνελήφθη από τις τουρκικές δυνάμεις κατοχής κατά τη διάρκεια αντικατοχικής διαδήλωσης, οι οποίες τον κακομεταχειρίστηκαν, με αποτέλεσμα να προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και να επιτύχει την καταδίκη της Τουρκίας για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στις 24 Δεκεμβρίου 2022 εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Κύπρου με 11 ψήφους επί 16 ψηφισάντων αρχιερέων. Η εκλογή του έγινε δεκτή με μεγάλη χαρά σε Λευκωσία, Αθήνα και Φανάρι, διότι είναι γνωστός για την επιμονή του στη σύσφιγξη των σχέσεων με την Εκκλησία της Ελλάδος και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, σε αντίθεση με τον κύριο αντίπαλό του, μητροπολίτη Λεμεσού, που κινείται εγγύτερα στο Πατριαρχείο Μόσχας. Μιλώντας στην «Κ», μεταξύ άλλων απευθύνει έκκληση στην Ελλάδα να μην κλείσει τα άλλα ανοικτά ζητήματα που έχει με την Τουρκία αφήνοντας έξω το Κυπριακό.

– Η Κύπρος αντιμετωπίζει οξύτατο δημογραφικό πρόβλημα. Ποια είναι η θέση της Εκκλησίας της Κύπρου;

– Το δημογραφικό ανησυχεί πάρα πολύ την Εκκλησία της Κύπρου διότι με τους δείκτες υπογεννητικότητας που έχουμε, κοντεύουμε προς αφανισμό. Γι' αυτό δημιουργήσαμε ήδη ένα Ταμείο στην Αρχιεπισκοπή, το οποίο θα ενεργοποιηθεί εντός λίγων μηνών, για να μπορεί να προσφέρει κάποια οικονομική βοήθεια σε ανθρώπους που θα αποκτήσουν τουλάχιστον ένα τρίτο παιδί.

– Έχετε ζητήσει ως Εκκλησία Κύπρου να τιμάται στα σχολεία της Ελλάδας ο αγώνας της Κύπρου για την απελευθέρωσή της από την αγγλική αποικιοκρατία;

– Ακριβώς. Πιστεύω ότι ως ένα τμήμα του ελληνισμού έχουμε το δικαίωμα να ζητήσουμε από την Ελλάδα να βάλει στα σχολεία κάποιες σελίδες της Ιστορίας μας. Όπως μαθαίνουμε και για την ιστορία της Βορείου Ηπείρου, της Μικράς Ασίας, γιατί να μην ξέρουμε και για την ιστορία της Κύπρου. Και νομίζω ότι ο απελευθερωτικός αγώνας μας ήταν μια σπουδαία σελίδα στην ιστορία του κυπριακού ελληνισμού. Αυτή που απεδείκνυε την ελληνικότητα της Κύπρου από τα βάθη των αιώνων. Πέρασαν τόσοι κατακτητές, δεν κατάφεραν να αλλάξουν την προσήλωσή μας προς το εθνικό κέντρο. Πάντα προσβλέπαμε στο ελληνικό κέντρο ως μητέρα πατρίδα και αυτός ο αγώνας έγινε για να ενωθεί η Κύπρος με την Ελλάδα. Νομίζω ότι είναι καλό να το ξέρι και ο ελληνισμός ολόκληρος.

– Πρόσφατα η κυπριακή κυβέρνηση απέλασε Ρώσο δημοσιογράφο διότι θεωρήθηκε απειλή για την εθνική ασφάλεια. Είναι αλήθεια ότι έγινε προσπάθεια από ξένα κέντρα να επηρεαστούν οι εκλογές για την ανάδειξη Αρχιεπισκόπου στην Κύπρο ώστε να ανατραπεί η απόφαση του προκατόχου σας για την αναγνώριση του ουκρανικού αυτοκεφάλου;

– Ακούμε και εμείς τέτοιες διαδόσεις. Δεν διαπιστώσαμε κάποια άμεση επέμβαση ξένων κέντρων για το θέμα. Ψήφισε ο λαός ελεύθερα και η Ιερά Σύνοδος στο δεύτερο στάδιο επέλεξε ελεύθερα από τα τρία πρόσωπα που επέλεξε ο λαός. Το ότι υπήρχε η διάδοση ότι πιθανόν να ευνοείτο κάποιος ο οποίος θα άλλαζε την απόφαση για αναγνώριση του αυτοκεφάλου της Ουκρανίας το ακούσαμε, αλλά δεν μπορούμε να το αποδείξουμε.

– Η επίσκεψή σας, αμέσως μετά την εκλογή σας, στο Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν ήταν

μια επίσκεψη αβροφροσύνης. Η ενότητα της Ορθοδοξίας σάς απασχολεί; Πώς μπορεί να υπάρξει μια τέτοια ενότητα χωρίς το Πατριαρχείο Μόσχας;

– Η επίσκεψή μου καθορίζεται από το γεγονός ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο είναι το πρώτο στη σειρά των αυτοκεφάλων Εκκλησιών. Και επομένως, εάν ξεκινήσουμε τις ειρνικές, όπως λέγονται, επισκέψεις μας, από εκεί θα ξεκινούσαμε. Και ως Εκκλησία Κύπρου έχουμε πάντα μια ιδιαίτερη σχέση με το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Η θέση ότι ο Οικουμενικός Πατριάρχης δίνει το αυτοκέφαλο είναι κατοχυρωμένη και από την πράξη της τελευταίας χιλιετίας. Εκείνος έδωσε τα αυτοκέφαλα παντού, από τις Εκκλησίες της Ρωσίας, Ελλάδος, Σερβίας, Ρουμανίας κ.λπ. Τι το καινούργιο έκανε τώρα; Και όταν συζητείτο στις πανορθόδοξες διασκέψεις η αλλαγή του τρόπου απονομής του αυτοκεφάλου, γιατί δεν ήλθαν οι Ρώσοι να ψηφίσουν να συζητήσουμε το θέμα και να γίνει δεκτός ένας νέος τρόπος απονομής του αυτοκεφάλου; Είναι κάτι για το οποίο νομίζω ότι βρίσκονται εν αδιέξο. Εμείς προσπαθούμε να έχουμε φιλικές σχέσεις ως κράτος με τη Ρωσία, αλλά και ως Εκκλησία. Πάντα είχαμε αδελφικές σχέσεις με όλες τις Εκκλησίες. Και σήμερα ακόμη τεινύουμε χειρά αδελφούσυνης προς την Εκκλησία της Ρωσίας. Εκείνοι σταμάτησαν να μας μνημονεύουν, εμείς τους μνημονεύουμε.

– Ως μητροπολίτης Πάφου εκδώσατε ένα δίτομο έργο για τον

Γεώργιος

Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου

Να μην κλείσουν τα ελληνοτουρκικά χωρίς την Κύπρο

Οι σχέσεις με το Πατριαρχείο Μόσχας, το δημογραφικό και οι ρατσιστικές επιθέσεις στη Μεγαλόνησο

«Η αμυντική θωράκιση θα πρέπει να είναι ενιαία για να μπορέσουμε να αποκρούσουμε τον τουρκικό επεκτατισμό», λέει στην «Κ» ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Γεώργιος.

“

Η Κύπρος είναι το τελευταίο φυλάκιο του ελληνισμού. Αν πέσει η Κύπρος, θα αρχίσει και το ξήλωμα της Ελλάδος. Θα έλθει η σειρά του Αιγαίου, θα έλθει η σειρά της Θράκης, της Μακεδονίας.

Ο Μακάριος ήταν ο νέος Μωυσής που ηγήθηκε της εξόδου του λαού του από τη γη της δουλείας προς την ελευθερία.

Μακάριο. Εκεί γράφετε «δεν δούλωσε πουθενά το πνεύμα του, δεν έγινε κανενός συμφέροντος υπήκοος ή υπρέτης». Ο Μακάριος είναι ακόμη πηγή έμπνευσης για την Κύπρο;

– Βεβαίως, γιατί ήταν ο άνθρωπος ο οποίος εργάστηκε ανιδιοτελώς για τον λαό του. Από το 1191 που καταλύθηκε η Βυζαντινή Αυτοκρατορία στην Κύπρο, ο κυπριακός λαός ήταν υπόδουλος σε πολλούς ξένους αφέντες, Φράγκους, Τούρκους, Αγγλούς. Ο Μακάριος ήταν εκείνος ο νέος Μωυσής που ηγήθηκε της εξόδου του λαού του από τη γη της δουλείας προς την ελευθερία. Οσα έκανε ήταν μια προσπάθεια για το καλό του τόπου του. Γι' αυτό και σήμερα ανατρέχουμε στις αξίες και στις υποθήκες τις οποίες μας άφησε, για να μπορέσουμε να απελευθερώσουμε τον τόπο μας. Ένα παράδειγμα: Όταν είδε ότι η Τουρκία χρησιμοποιούσε μετά την εισβολή τις συνομιλίες απλώς για να κερδίσει χρόνο και να εμπεδωθούν οι θέσεις της στα Κατεχόμενα, κήρυξε τον μακροχρόνιο αγώνα. Μας προειδοποίησε «πρέπει να κρατήσετε για να απελευθερωθεί ο τόπος».

– Την 1η Σεπτεμβρίου στη Λεμεσό υπήρξαν οργανωμένα ρατσιστικά επεισόδια που εξέθεσαν την Κύπρο παγκοσμίως. Γιατί έγιναν; Τι κάνει η Εκκλησία ώστε να απομονωθεί ο ακροδεξιός λόγος του μίσους και του ρατσισμού;

– Δεν θα έλεγα ότι ήταν ρατσιστικά τα γεγονότα που έγιναν. Ξεκίνησαν βέβαια, θα τα δούμε

ως συνέχεια κάποιων γεγονότων που έγιναν σε κωμόπολη της Πάφου, στη Χλώρακα. Εκεί η συγκέντρωση μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο, λαθρομεταναστών, δημιουργεί προβλήματα στον ντόπιο πληθυσμό. Έχουν μπει σε κάποιες ακατάλληλες πολυκατοικίες, αρνούνται να βγουν από εκεί, το κράτος προσπαθεί να τους πείσει ότι το νερό είναι ακατάλληλο, και είναι και το ρεύμα το οποίο κλέβουν. Δεν μπορούσαν να τους πείσουν ότι πρέπει να φύγουν. Έγιναν τα επεισόδια εκεί, και ως αποτέλεσμα και σε απάντηση προς εκείνα, έγιναν και στη Λεμεσό. Είναι ένας κίνδυνος ο οποίος υπάρχει στην Κύπρο λόγω του μεγάλου αριθμού αυτών των λαθρομεταναστών που έρχονται στην Κύπρο. Δεν έχουμε κανένα ρατσισμό εναντίον τους. Ανθρώπους που έχουν πράγματι κάποια ανάγκη, φεύγουν από εμπόλεμες καταστάσεις, τους δεχόμαστε και μπορούμε να τους βοηθήσουμε. Η συντριπτική πλειονότητά τους όμως έρχεται από την Τουρκία, από το αεροδρόμιο της Κωνσταντινούπολης μεταφέρονται στο παράνομο αεροδρόμιο των Κατεχομένων και διοχετεύονται προς τις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου. Είναι για να αλλοιώσουν και τον δημογραφικό χαρακτήρα των ελεύθερων περιοχών, και κάποια στιγμή, αφού είναι στη συντριπτική πλειονότητά τους μουσουλμάνοι, να χρησιμοποιηθούν ως πέμπτη φάλαγγα, αν γίνουν κάποιες φασαρίες, έκτροπα στην Κύπρο. Επομένως είναι όργανο στα χέρια της Τουρκίας το λεγόμενο μεταναστευτικό, και έτσι πρέπει να το δούμε ως θέμα επιβίωσης του λαού μας. Δεν είναι ανθρωπιστικό, αλλά προσπάθεια της Τουρκίας για να αλλοιώσει τον χαρακτήρα μας.

– Στον ενθρονιστήριο λόγο σας κάνατε έκκληση για την ενεργοποίηση του δόγματος του ενιαίου αμυντικού χώρου Ελλάδας - Κύπρου. Γιατί;

– Είμαστε Έλληνες και πρέπει να παραμείνουμε Έλληνες, γι' αυτό και λέμε ότι πρέπει να είναι κοινή η αντιμετώπιση της Τουρκίας σε όλο τον χώρο και της Ελλάδος και της Κύπρου. Η Κύπρος είναι, εξακολουθούμε να το λέμε, το τελευταίο φυλάκιο του ελληνισμού. Αν πέσει η Κύπρος, θα αρχίσει και το ξήλωμα της Ελλάδος. Εάν καταφέρει η Τουρκία, όπως το επιδιώκει, να πείσει την Ελλάδα να λύσει τα άλλα προβλήματά της μαζί της και να βγάλει έξω το Κυπριακό, όταν θα αποτελειώσει πρώτα εμάς μόνους –εύκολη λεία η Κύπρος–, θα ξεκινήσει ύστερα με την Ελλάδα. Θα έλθει η σειρά του Αιγαίου, θα έλθει η σειρά της Θράκης, της Μακεδονίας. Τότε θα ξεκινήσουν τα προβλήματα. Η Ελλάδα και η Κύπρος είμαστε μέλη των Ηνωμένων Εθνών και της Ε.Ε. και εάν χρησιμοποιήσουμε τη δύναμή μας μπορούμε να κάνουμε θαύματα. Θα μπορούσαμε, παραδείγματος χάριν, να σταθούμε και απέναντι στους εταίρους μας και να πούμε «θα ψηφίσουμε τις κυρώσεις εναντίον της Ρωσίας για την εισβολή της στην Ουκρανία αν ψηφίσετε παρόμοιες κυρώσεις έναντι της Τουρκίας για την εισβολή στην Κύπρο». Θα μπορούσαμε επομένως, εάν το δείχνανε αυτό, να επιτύχουμε κάτι καλύτερο για εμάς. Και στην Κύπρο η αμυντική θωράκιση θα πρέπει να είναι ενιαία για να μπορέσουμε να αποκρούσουμε τον τουρκικό επεκτατισμό.

– Θεωρείτε ότι υπάρχει κάποια άλλη πολιτική απόφαση από την Ελλάδα;

– Ανησυχούμε με κάποιες πληροφορίες ότι η ελληνική κυβέρνηση προχωρεί να κλείσει τα άλλα θέματα με την Τουρκία και να αφήσει έξω το Κυπριακό. Είναι πάγια τακτική της Τουρκίας τούτη, να διαχωρίζει το Κυπριακό από τα άλλα ελληνοτουρκικά θέματα. Κάνουμε λοιπόν έκκληση προς την ελληνική κυβέρνηση, προς τον πολιτικό κόσμο, να μην αφήσουν την Κύπρο έξω από τα άλλα ελληνοτουρκικά θέματα. Πρέπει να είναι κοινή η αντιμετώπιση της Τουρκίας μεταξύ Κύπρου και Ελλάδος.

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Ο ΦΟΒΟΣ
ΤΟΥ ΝΤΟΜΙΝΟΑυτοψία σε
μια χώρα
πληγωμένη

Εκτός από το Τελ Αβίβ και την Ιερουσαλήμ, ο Μπερνάρ-Ανρί Λεβί επισκέφθηκε πόλεις πολύ κοντά στη Λωρίδα της Γάζας, που δέχθηκαν επίθεση.

Ο διάλογος
με τον πρόεδρο

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, κανείς δεν μπορεί να προβλέψει τη μορφή που θα πάρει η χερσαία επίθεση της Τσαχάλ (του ισραηλινού στρατού). Αν θα είναι μαζική ή στοχευμένη, μακροχρόνια ή σύντομη, ακόμη κι αν τελικά θα γίνει.

Ομως, στην Ιερουσαλήμ συνάντησα τον Ισαάκ Χέρτσογκ, τον 11ο πρόεδρο του κράτους, ο οποίος, κατ' αρχάς, έχει μόνο συμβολική εξουσία, αλλά που η αντιδρασσή του στις πολιτικές του Νετανιάχου, σε συνδυασμό με την προσωπική του αύρα, τον έχει καταστήσει κεντρική φιγούρα στην εθνική πολιτική σκηνή.

Ούτε μια φορά δεν μου μίλησε για «εκδίκηση», καθώς περπατούσαμε στον κήπο της προεδρικής κατοικίας. Ούτε για ένα δευτερόλεπτο. Οχι, αυτός ο πρώην δικηγόρος, βουτηγμένος στην εβραϊκή κουκούτσα και στον ανθρωπισμό, δεν έχασε ούτε για ένα δευτερόλεπτο το μέτρο και τη συγκέντρωσή του. Πάντοτε έτσι ήταν.

Ομως, αισθάνομαι ότι ανησυχεί. Έχει γένια τριών ημερών και, πίσω από τα λεπτά γυαλιά του, μία όψη αϋνίας που δεν έχω ξαναδεί. Είναι πεπεισμένος ότι η σφαγή της 7ης Οκτωβρίου είναι η «χειρότερη τραγωδία στη νεότερη ιστορία του Ισραήλ». Κι έχει πλέον μία βεβαιότητα: η Χαμάς δεν είναι «ούτε μια οργάνωση αντίστασης ούτε ένα εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα, αλλά μία διδυμη αδελφή του Ισλαμικού Κράτους».

Ο δυτικός κόσμος, λέει με μια υποψία συγκρατημένου θυμού στη φωνή του, βρίσκεται μπροστά στη «στιγμή της αλήθειας»: του: θα καταλάβει ότι είναι αδύνατον να μην τιμωρήσει τους «σφαγείς παιδιών» στο μουσικό φεστιβάλ Supertovna; Θα διασφαλίσει ο ίδιος, μαζί με το Ισραήλ, ότι «εκείνοι που έδωσαν την εντολή γι' αυτή την κτηνωδία δεν θα έχουν ποτέ ξανά την ευκαιρία να το επαναλάβουν»;

Τον ΜΠΕΡΝΑΡ-ΑΝΡΙ ΛΕΒΙ

Ο πόλεμος, δυστυχώς. Όπως στον Πόλεμο των Εξι Ημερών... Όπως στο Γιομ Κιπούρ... Όπως στους πολέμους του Λιβάνου και στους πρώτους πολέμους της Γάζας. Φθάνει, εκείνη τη μοιραία 7η Οκτωβρίου, η είδηση ενός πογκρόμ που ήταν σε εξέλιξη σε μια χώρα που οι Εβραίοι αισθάνονται ασφαλείς. Και, όπως κάθε φορά εδώ και μισό αιώνα, για να τηρήσω την αρχή μου να βρίσκομαι εκεί, ακριβώς εκεί, στο πλευρό αυτού του Ισραήλ που έχει την ίδια ηλικία με εμένα, εύθραυστο και δυνατό, αμφιλεγόμενο ως προς την ίδια του την ύπαρξη, αλλά ταυτόχρονα αδιατάρακτα δημοκρατικό, πήρα το πρώτο αεροπλάνο.

Πάω στην Ασντόντ, την Ασκελόν, αυτές τις ισραηλινές πόλεις κοντά στη Λωρίδα της Γάζας όπου χτυπούν οι σειρήνες και οι λιγοστοί οδηγοί σταματούν στη μέση του δρόμου για να πηδήξουν και να κρυφτούν στα καντάκια.

Κάνω μια παράκαμψη προς την Μπερ Σεβά, ανατολικότερα, στην «πύλη της ερήμου», στο Ιατρικό Κέντρο Σορόκα όπου ένα κομβίο από ελικόπτερα, στρατιωτικά και πολιτικά, φέρνουν τραυματίες με έναν τρομερό ρυθμό. Κι έπειτα επιστρέφω στη Σντερότ, η οποία, από όλες τις πόλεις του Νότου, είναι η πιο εκτεθειμένη κάθε φορά που ξεσπάει πόλεμος. Εκεί συνειδιποποιώ ότι έχω δει την πόλη μόνο κάτω από βροχές πυραύλων.

Πώς μοιάζει, άραγε, η Σντερότ όταν τα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο, όταν μπορούν να γελάσουν και να παίξουν, και δεν είναι, όπως σήμερα, στριμωγμένα σε υπόγεια, όπου παρά το παχύ τσιμέντο μπορούν ακόμη να ακούσουν το σφύριγμα των ρουκετών; Ποια είναι η πραγματική όψη της Σντερότ όταν δεν βρίσκεται στη μέση της άδειας λεωφόρου Μεναχέμ Μπεγκίν, με θέα το πρησμένο σώμα ενός τζιχαντιστή με τα πόδια του μαύρα και γυμνά και το όπλο του ακόμη κοντά του. Ενός τζιχαντιστή που σκοτώθηκε τις τελευταίες ώρες της επίθεσης και δεν έχει προλάβει κάποιος να τον σκεπάσει, όπως τους άλλους πιο πέρα, με μια κουβέρτα ή έναν μουσαμά;

Και ποιος είναι ο Γκόσι, 83 ετών, όταν δεν έχει περάσει την προηγούμενη νύχτα στο κελάρι του σπιτιού του ακούγοντας, πάνω από το κεφάλι του και τα κεφάλια των εγγονιών του, τα βήματα των δολοφόνων που τον ψάχνουν – ξέροντας ότι είναι εκεί, φωνάζουν το όνομά του, φωνάζουν και τα παιδιά με τα ονόματά τους. Κι εκείνος τα προτρέπει σιωπλά, με το δαχτυλάτο στα χείλη του, να μην απαντήσουν, ούτε να κλάψουν.

Σήμερα το πρωί η Σντερότ είναι μια νεκρή πόλη. Οι λεωφόροι της είναι μια σειρά από πονεμένες, έρημες λωρίδες όπου αναρωτιέται κανείς για ποιον λάμπει ο

ήλιος σε αυτόν τον ασυνήθιστα ζεστό Οκτώβριο.

Ο επικεφαλής του πυροσβεστικού σταθμού της πόλης πυροβολήθηκε από κοντινή απόσταση, ενώ έδινε μάχη με τη φωτιά σε ένα σπίτι όπου βρισκόταν εγκλωβισμένο ένα ζευγάρι αναπήρων. Στην κηδεία του, στην αίσχουσα διοίκησης του στρατώνα, συναντάμε μερικούς ανθρώπους: τον δήμαρχο, που δείχνει αφηρημένος μέσα στο υπερμέγεθες αλεξίσφαιρο γιλέκο του, κάποιους ελεύθερους σκοπευτές τοποθετημένους στην είσοδο, που με τη σειρά τους αποτούν τα σέβη τους στον νεκρό, τους συμπολεμιστές του, με τα ζυγωματικά στραπατσариμένα και τα μάτια υγρά στις τεράστιες κόγχες τους, ενώ μενους σε μια θλίψη χωρίς λέξεις – και αυτή την έκφραση που λέει ότι οι Εβραίοι δεν ήρθαν για να κάνουν πόλεμο, αλλά για να προσευχηθούν, να μελετήσουν, να χτίσουν βιβλιοθήκες και μερικά φορές να βήσουν τις φωτιές που άναψαν άνθρωποι με μίσος.

Πόλη- φάντασμα

Αυτή η ατμόσφαιρα της πόλης-φάντασμα, ο θάνατος παντού, αυτό το κουφάρι ενός αστυνομικού τμήματος που έπρεπε να καταστραφεί για να φύγουν και οι τελευταίοι τρομοκράτες, και το παράξενο θέαμα του δημοσιογράφου της «Χααρέτζ», Γκίντεον Λεβί, να συνομιλεί φιλικά με έναν στρατιώτη που φοράει την κιτά του – όλα αυτά μου ραγίζουν την καρδιά.

Όμως το πιο δύσκολο κομμάτι της διαδρομής μου είναι τα κιμπούτς του Νότου. Εκεί όπου οι ισλαμιστές της Χαμάς πραγματοποίησαν τη μεγαλύτερη σφαγή τους. Καθώς μπαίνω στο Κφαρ Αζά, ο στρατός έχει μόλις τελειώσει με την περισυλλογή των πτωμάτων. Εγώ όμως βρίσκομαι με μια ομάδα της Ζάκα, ενός οργανισμού λίγο-πολύ ενσωματωμένου στον στρατό, αποστολή του οποίου είναι να βρίσκει υπολείμματα ανθρώπων σωμάτων και να τα παραδίδει για μια εβραϊκή κηδεία με όλες τις τιμές. Ανάμεσά τους βρίσκονται πολίτες και στρα-

Ο Μπερνάρ-Ανρί Λεβί συνομιλεί με Ισραηλινούς στρατιώτες. Κατά την επίσκεψή του σε πόλεις του ισραηλινού Νότου, ο Γάλλος φιλόσοφος είδε τα απομεινάρια της φρίκης. «Τοιμεντόλιθοι και ματωμένα σίδερα. Ποτέ δεν φανταζόμουν πως άψυχα αντικείμενα θα μπορούσαν να μου προκαλέσουν τέτοια συναισθήματα».

Στα κιμπούτς
του Νότου, στα
σπίτια των νεκρών

Το οδοιπορικό του φιλοσόφου στα χωριά που δέχτηκαν
την εισβολή και οι συνομιλίες του με πολίτες και στρατιώτες

“

Με διατάζουν να μπω
σε ένα σπίτι, ανοιχτό
από παντού. Όλοι
οι ένοικοι του είναι
νεκροί με τα χέρια
δεμένα στην πλάτη.
Πυροβολημένοι
στο πίσω μέρος
του κεφαλιού. Κάποιους
τους αποτελείωσαν
με μαχαίρι.

τιώτες. Άνθρωποι θυμωμένοι με τις παραλείψεις της κυβέρνησης, οι οποίοι μέχρι την προηγούμενη εβδομάδα έδιναν αγώνα για να εξαιρεθούν από τη στρατιωτική θητεία, αλλά που, όταν ξέσπασε ο πόλεμος, έτρεξαν να πολεμήσουν ως έφεδροι, όπως θα έκανε οποιοσδήποτε.

Κανείς δεν αναρωτιέται πλέον στ' αλήθεια ποιος πιστεύει τι και ποιος όχι. Υπάρχει μια ατμόσφαιρα συμφιλίωσης. Και το μόνο που μετράει είναι ο ιερός σκοπός του να φθάσουμε όσο το δυνατόν πιο κοντά στον φράχτη από όπου μπήκαν οι επιτιθέμενοι. Να βρούμε ένα κομμάτι καμένων σάρκας, ένα πέλμα παγιδευμένο ακόμη στο παπούτσι του, κάποιο ίχνος DNA, έστω μία σταγόνα αίματος.

Πολύ γρήγορα χρειάζεται όμως να σταματήσουμε καθώς πέφτουμε πάνω στο άψυχο κορμί

ενός τζιχαντιστή που φοβόμαστε ότι μπορεί να είναι παγιδευμένο με εκρηκτικά.

Επειτα, σχεδόν αμέσως, ξεσπάει μια στιγμή πανικού. Ακούγονται διαφορετικές εντολές που η μία αναιρεί την άλλη. Δύο τρομοκράτες έχουν εκ νέου εισβάλει στα εδάφη μας. Στρέφουμε το βλέμμα στον ουρανό και βλέπουμε ένα drone σαν γεράκι. Καταφθάνει μια ομάδα στρατιωτών και αμέσως παίρνει θέσεις μάχης. Κάποιοι πέφτουν μπρούμυτα στο έδαφος, άλλοι σκαρφαλώνουν σε ταράτσες και κάποιοι κινούνται προς τον φράχτη, από όπου βλέπουμε να πετάγονται σπιθές.

Κι εμένα με διατάζουν να μπω σε ένα σπίτι, ανοιχτό από παντού. Όλοι οι ένοικοι του είναι νεκροί με τα χέρια δεμένα στην πλάτη. Πυροβολημένοι στο πίσω μέρος του κεφαλιού. Κάποιους τους αποτελείωσαν με μαχαίρι. Εδώ θα χρειαστεί να μείνω τις επόμενες δύο ώρες μη ξέροντας τι να κάνω πέρα από το να ακούω έναν γείτονα που γλίστρε να μου μιλάει για την επίθεση και να με οδηγεί από το ένα δωμάτιο στο άλλο. Το ταβάνι μαυρισμένο από τις εκρήξεις, οι τοίχοι διάτρητοι από τις σφαίρες, ο καναπές ριγμένος ανάποδα στην άκρη του σαλονιού. Στο δωμάτιο των παιδιών τα μπλοκ ζωγραφικής είναι ακόμη ανοικτά και μια πλαστική γάτα με μπαταρίες νιαουρίζει κάθε μισή ώρα. Στην κουζίνα ένα άθικτο πιάτο με σοκολατάκια κι ένα σιρόπι για τον βήχα. Και στο τέλος του διαδρόμου το «δωμάτιο ασφαλείας». Οι τζιχαντιστές δεν κατάφεραν να ανοίξουν τη βαριά πόρτα και τις έριξαν χειροβομβίδα. Το μόνο που έχει απομείνει είναι τοιμεντόλιθοι και ματωμένα σίδερα.

Ποτέ δεν φανταζόμουν πως άψυχα αντικείμενα θα μπορούσαν να μου προκαλέσουν τέτοια συναισθήματα.

Οι σπάνιες ουτοπίες

Τι είναι όμως το Κφαρ Αζά; Και τι κοινό έχει με το Σαάντ, το Μπέρι, το Ρέιμ και τις άλλες μαρτυρικές πόλεις σε αυτή την περιο-

κή του Ισραήλ; Λοιπόν, δεν είναι απλώς πόλεις. Ούτε είναι απλώς χωριά. Είναι τα κιμπούτς, οι αγροτικές κοινότητες. Χαρακτηριστικές του πρώτου Ισραήλ και αυτού που υπάρχει εδώ σήμερα. Είναι τα ζωντανά απομεινάρια του φιλελεύθερου Ισραήλ, του οποίου οι κάτοικοι συχνά ήταν από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές της ειρήνης με τους Παλαιστίνιους.

Η Χαμάς εναντίον των κιμπούτς. Οι ισλαμιστές εναντίον των οπαδών μιας από τις σπάνιες ουτοπίες του 20ού αιώνα που άντεξε. Αυτό είναι και το νόημα αυτού του πολέμου που αρχίζει.

Μία μέρα με εκτεταμένους πολεμικούς συναγερμούς, κατά την οποία ο «Σιδηρούς Θόλος» (Iron Dome) δούλεψε ασταμάτητα, συνάντησα στο Τελ Αβίβ τον πρώην αναπληρωτή πρωθυπουργό Μπένι Γκαντζ, έναν ταξιαρχο με άσφογο μπτρώο, θρυλικό αλεξίπτωτιστή που, πριν από 30 χρόνια, ήταν υπεύθυνος για την επιχείρηση Salomon, η οποία επαναπάτρισε τους Εβραίους της Αιθιοπίας.

«Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι το κράτος των Εβραίων, που απειλείται από κάθε σύνορο, βρίσκεται στα πρόθυρα πολέμου. Και πρέπει να έχουμε κατά νου ότι υπάρχουν δύσκολες ώρες – και σήμερα είναι μία από αυτές! – όπου ολόκληρο το Ισραήλ, κάτω από τη διπλή πίεση των εχθρών από έξω και από μέσα, κινδυνεύει να βυθιστεί».

Με αυτά τα λόγια σπκώνεται όρθιος. Συνεχίζει να μου διηγείται ακούραστα μια σειρά από υπέροχες και συγκλονιστικές ιστορίες:

Ενας φίλος, στρατηγός εν αποστρατεία, που παίρνει το αυτοκίνητό του με το όπλο στο χέρι για να πάει να σώσει την οικογένειά του που πολιορκείται στο κιμπούτς... Ενας αξιωματικός που σχεδιάζει την απελευθέρωση ενός άλλου κιμπούτς, όταν πληροφορείται ότι ο γιος του είναι ανάμεσα στους πρώτους νεκρούς. Παίρνει δέκα λεπτά για να συνέλθει και να κλάψει κι ύστερα συνεχίζει, σαν να μην έχει συμβεί τίποτα. Και μετά οι όμηροι. Ο αριθμός τους αυξάνεται διαρκώς. Και η διάσωσή τους είναι ιερή.

Για τον Γκαντζ, όπως και για τον πρόεδρο του κράτους, δεν υπάρχει αμφιβολία: οι Παλαιστίνιοι δεν είναι εχθροί του Ισραήλ. Η Χαμάς, ωστόσο, πρέπει να καταστραφεί. Αντίπαλοι του Νετανιάχου που τον καλούσαν να παραιτηθεί και τώρα απρόθυμα τον αναγνωρίζουν ως αρχιστράτηγό τους. Υποστηρικτές του Νετανιάχου. Εβραίοι που φορούν τενφίλντ [μικρά δερμάτινα κουτάκια με αποσπάσματα από την Τора] και εκείνοι που δεν φορούν.

Δεν έχω ακούσει κανέναν από αυτούς να αρνείται ότι αυτός ο πόλεμος, δυστυχώς, είναι δίκαιος και πρέπει να κερδηθεί.

Η Χαμάς και η Αριστερά

Γιατί πολλοί προοδευτικοί σε Ευρώπη και ΗΠΑ δυσκολεύονται να καταδικάσουν την τρομοκρατία

Του **ΓΙΑΣΑ ΜΟΥΝΚ**

Μετά την 7η Οκτωβρίου, ο κόσμος έγινε μάρτυρας της χειρότερης σφαγής Εβραίων μετά το Ολοκαύτωμα. Εκατοντάδες θεατές μουσικού φεστιβάλ δολοφονήθηκαν εν ψυχρώ. Εβραίοι γονείς, σε σκηνές που θύμιζαν τη δεκαετία του 1940, εκλιπαρούσαν τα παιδιά τους να μην κάνουν θόρυβο για να μην τους ακούσουν οι δολοφόνοι που τους αναζητούσαν. Περισσότεροι από 190 άνθρωποι παραμένουν στα νύχια των τρομοκρατών, οι οποίοι έχουν εκθέσει τις τάσεις γενοκτονίας τους στην ιδρυτική διακήρυξη της Χαμάς.

Πολλοί άνθρωποι, ανεξαρτήτως θρησκείας και πεποιθήσεων, αναγνωρίζουν ότι αυτά τα εγκλήματα αποτελούν τερατώδια. Ηγέτες κρατών έχουν καταδικάσει τις τρομοκρατικές επιθέσεις χωρίς περιστροφές. Πολίτες εκφράζουν την οδύνη τους σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Εκατομμύρια θρηνούν. Παρά τη στήριξη αυτή, όμως, μεγάλος αριθμός ανθρώπων και οργανισμών παρέμειναν ασυνήθιστα σιωπηλοί, ενώ κάποιοι έφθασαν ακόμη και στο σημείο να πανηγυρίσουν τη σφαγή.

Την ώρα που ο Βρετανός πρωθυπουργός Ρισί Σούνακ καταδικάζει τη Χαμάς, το BBC, για παράδειγμα, αρνείτο κατηγορηματικά να αποκαλέσει τρομοκράτες τους ενόπλους της Χαμάς, παρότι έβαλαν στο στόχαστρό τους αμάχους επιδιώκοντας πολιτικά οφέλη. Πολλά σχολεία, πανεπιστήμια και μη κερδοσκοπικά ιδρύματα, που μας συνθηθίζουν σε καταγγέλτες και εκδηλώσεις μνήμης για κάθε είδους τραγωδίες, έμειναν και αυτά σιωπηλά. Ορισμένα από τα διασημότερα πανεπιστήμια του κόσμου, όπως το Πρίνστον, το Γέιλ και το Στάνφορντ, λησμόνησαν να εκδώσουν ανακοίνωση, κάτι που έκαναν μόνο ύστερα από πίεση μέσω των social media. Στο Χάρβαρντ χρειάσθηκε ένα οργισμένο μήνυμα στην εφαρμογή X/Twitter από τον πρώην υπουργό Οικονομικών των ΗΠΑ και πάλι ποτέ πρόεδρος του ιδρύματος, Λάρι Σάμπερς, προκειμένου το πανεπιστήμιο να συμμορφωθεί.

Ακόμη χειρότερα, υπάρχουν άνθρωποι και οργανισμοί οι οποίοι γιορτάζουν ενεργά το πογκρόμ. Πολλοί πυρήνες της οργάνωσης «Αμερικανοί Δημοκρατικοί Σοσιαλιστές», στην οποία ανήκουν ακόμη και εν ενεργεία μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων, ενθάρρυναν τους οπαδούς τους να παραστούν σε διαδηλώσεις πρωτοποίησης της Χαμάς. Ο πυρήνας της οργάνωσης «Οι Ζωές των Μαύρων Έχουν Αξία» στο Σικάγο επαινέσε τους τρομοκράτες που πέταξαν με ανεμόπτερα και δολοφόνησαν ανθρώπους στο μουσικό φεστιβάλ. Πανεπιστημιακοί έσπευσαν να χαρακτηρίσουν τις τρομοκρατικές επιθέσεις μέρος του αντιαποικιακού αγώνα. «Μεταποικιακή, αντιαποικιακή και αποαποικισμός δεν είναι απλές λέξεις που μαθαίνεις στο μάθημα. Οι Ισραηλινοί έποικοι δεν είναι άμαχοι», έγραψε καθηγητής του Πανεπιστημίου Μακμάστερ στον Καναδά σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Ολα αυτά δημιουργούν ένα απλό ερώτημα: Πώς είναι δυνατόν τόσο μεγάλη μερίδα της Αριστεράς να τάσσεται στο πλευρό τρομοκρατών με ατζέντα γενοκτονίας; Γιατί διεθνείς θεσμοί υπήρξαν τόσο διστακτικοί να καταδικάσουν μία από τις χειρότερες τρομοκρατικές επιθέσεις της εποχής μας;

Οι ιδεολογικές ρίζες

Τις τελευταίες ημέρες πολλοί έδωσαν διάφορες ερμηνείες για την επιλεκτική αυτή σιωπή. Άλλοι είπαν ότι έφταιγε η δικαιολογημένη ανησυχία για τις ανήθικες πράξεις ισραηλινών κυβερνήσεων, οι οποίες τύφλωσαν πολλούς ακτιβιστές έναντι των δεινών που αντιμετωπίζουν αθώοι Ισραηλινοί πολίτες. Ορισμένοι επισήμαναν ότι οι επικεφαλής θεσμικών οργάνων δεν θέλησαν να προκαλέ-

CHRISTIAN LEEZ/THE NEW YORK TIMES

Νέοι με παλαιστινιακές μαντίλες και άλλοι με υψωμένες γροθιές διαδηλώνουν στη Νέα Υόρκη, την Τρίτη. Τις τελευταίες ημέρες, ακτιβιστικές οργανώσεις στις ΗΠΑ δεν αρκούνται στις εκδηλώσεις υποστήριξης της Παλαιστίνης, αλλά διατυπώνουν ακραίες θέσεις. Οι «Αμερικανοί Δημοκρατικοί Σοσιαλιστές» ενθάρρυναν τους οπαδούς τους να παραστούν σε διαδηλώσεις ηρωοποίησης της Χαμάς, ενώ ο πυρήνας της οργάνωσης «Black Lives Matter» στο Σικάγο επαινέσε τους τρομοκράτες που πέταξαν με ανεμόπτερα και δολοφόνησαν ανθρώπους στο μουσικό φεστιβάλ Supernova.

σουν την οργισμένη αντίδραση των ακτιβιστών.

Κάθε μία από αυτές τις ερμηνείες περιέχει ψήγμα αλήθειας. Είναι αλήθεια ότι ορισμένοι άνθρωποι στον κόσμο αναλώνονται στο αντισημιτικό μίσος, ενώ άλλοι εστιάζουν εμμονικά την προσοχή τους σε όσα έχει κάνει λάθος το Ισραήλ. Αυτό είναι κατανοητό για Παλαιστίνιους, των οποίων οι πρόγονοι έχασαν τις εστίες τους, αλλά δεν μπορεί να ισχύει για τους αριστερούς ακτιβιστές με την επιμονή τους να καταδικάζουν με μεγαλύτερο πάθος ένα εβραϊκό κράτος, παρά άλλα με παρόμοια ή και χειρότερα ατοπήματα στο ενεργητικό τους. Είναι επίσης αλήθεια ότι πολλοί επικεφαλής θεσμών, όπως πανεπιστήμια και ιδρύματα, έχουν πεισθεί ότι οφείλουν να αποφύγουν πάση θυσία κάθε αντιπαράθεση.

Η επιλεκτική ευαισθησία της Αριστεράς έχει και ακόμη μία βαθύτερη ιδεολογική και όχι αταβιστική ή καιροσκοπική ρίζα. Τις τελευταίες δεκαετίες άσπυψε για τον ρόλο που πρέπει να παίζει η ταυτότητα στον σύγχρονο κόσμο αλλοιώσαν το ίδιο το νόημα του τι σημαίνει να είναι κανείς αριστερός. Η καινοφανής αυτή ιδεολογία, την οποία ονομάζω «σύνθεση ταυτότητας», επιμένει ότι πρέπει να αντιμετωπίζουμε τον κόσμο μέσα από το πρίσμα ταυτοτικών κατηγοριών, όπως η φυλή. Υποστηρίζει ότι «κλειδί» για να κατανοήσει κανείς οποιαδήποτε πολιτική αντιπαράθεση είναι να τη συλλάβει με όρους συσχετισμού ισχύος μεταξύ ομάδων με διαφορετικές ταυτότητες. Αναλύει τη φύση των σχέσεων εξουσίας αυτών μέσα από ένα υπεραπλουστευτικό σχήμα, βασισμένο στη βορειοαμερικανική εμπειρία, που αντιπαράθετεί τους λευκούς στους λεγόμενους έγχρους (people of color). Τέλος, επιβάλλει αυτό το σχήμα—που στην ακαδημαϊκή συζήτηση του συρμού θα μπορούσε να αποκληθεί «νεοαποικιακό»—και σε πολύπλοκες διενέξεις σε μακρινούς (προς την Αμερική) τόπους.

Η Αριστερά αδυνατεί να αναγνωρίσει ότι μέλη της μιας μειονότητας μπορεί να είναι ρατσιστές απέναντι σε μια άλλη μειονότητα. Έτσι, τα εγκλήματα με μαύρους δράστες και θύματα Εβραίους στις

ΗΠΑ, ακόμη κι αν έχουν αντισημιτικό κίνητρο, δεν χαρακτηρίζονται ποτέ ρατσιστικά. Αντίθετα, ο «δομικός ρατσισμός», αυτός που ασκείται από κρατικές ή θεομοθετημένες συλλογικές οντότητες, είναι η μόνη πηγή ρατσισμού, σύμφωνα με τη νέα κυρίαρχη άποψη.

Η αντίληψη ότι ο ρατσισμός είναι αποκλειστικά δομικός μας τυφλώνει σε μορφές διακρίσεων που υφίστανται μέλη υποτιθέμενων κυρίαρχων κοινωνικών ομάδων. Η Αφροαμερικανίδα ηθοποιός Γουίπ Γκόλντμπεργκ έχει αμφισβητήσει ότι το Ολοκαύτωμα «είχε να κάνει με τη φυλή» των θυμάτων του. Αφού, από την αμερικανική σκοπιά, οι Εβραίοι και οι μη Εβραίοι Γερμανοί είναι λευκοί, η Γκόλντμπεργκ δεν ήταν σε θέση να διασπαστεί ότι μια ιδεολογία μπορεί να επικεντρωθεί στις φυλετικές διαφορές μεταξύ τους. «Δεν μπορείς να ξεχωρίσεις έναν Εβραίο στον δρόμο», είχε εσφαλμένως ισχυριστεί. «Μπορείς να ξεχωρίσεις εμένα. Αλλά όχι εκείνους».

Στην περίπτωση του Ισραήλ, αυτό έχει οδηγήσει πολλούς παρατηρητές στην υπόθεση ότι υπάρχει ξεκάθαρος διαχωρισμός μεταξύ των φυλετικών ρόλων Ισραηλινών και Παλαιστίνιων. Στο μυαλό τους οι Ισραηλινοί είναι οι λευκοί και οι Παλαιστίνιοι οι «έγχρωμοι». Και αφού, ιστορικά, οι λευκοί εξουσίαζαν τους μη λευκούς, ενισχύεται η εντύπωση ότι είναι αδύνατον οι Ισραηλινοί να πέφτουν θύματα ρατσιστικού μίσους. Οι μεταποικιακοί απολογητές τρομοκρατικών οργανώσεων, όπως η Χαμάς και η Χεζμπολάχ, συνθηθίζουν να μην μονοψώνουν τον εγκληματισμό της βίας από τον Φραντς Φανόν. Η επιπόλαιη ανάγνωση του έργου του δεν τους επιτρέπει, όμως, να συνειδητοποιήσουν τις προειδοποιήσεις που απευθύνει σε όσους χρησιμοποιούν τη βία, εξηγώντας πώς αυτή αποδεικνύεται ηθικά και πολιτικά καταστροφική.

Κατακραυγή

Πολλοί παρατήρησαν τις τελευταίες ημέρες πόσο έχει ξεστρατίσει μερίδα της Αριστεράς. Πολλοί αριστεροί πανεπιστημιακοί έφριξαν βλέποντας φίλους και συναδέλφους τους να γιορτάζουν τη δολοφονία βρεφών. Η απόφαση ισχυ-

ρών κινήματων, όπως το «Black Lives Matter» (BLM), να ηρωοποιήσουν τρομοκράτες έχει προκαλέσει κατακραυγή. Ο βουλευτής Σρι Τανεντάρ απαρνήθηκε δημόσια τη συμμετοχή του στην αριστερή οργάνωση «Αμερικανοί Δημοκρατικοί Σοσιαλιστές».

Αυτή είναι μια καλή αρχή. Σε μια ελεύθερη χώρα ο καθένας πρέπει να έχει δικαίωμα να εκφράσει τη στήριξη του σε εξτρεμιστικές οργανώσεις, όσο απεχθείς κι αν είναι αυτές. Εκπαιδευτικοί και θεσμικοί φορείς, όμως, πρέπει να σταματήσουν να στηρίζουν ακρίτως οργανώσεις όπως η BLM, οι οποίες αποθεώνουν τρομοκράτες. Οι πολίτες, από τη μεριά τους, πρέπει να απαιτούν από τα μετριοπαθή πολιτικά κόμματα, όπως οι Δημοκρατικοί, να πάρουν να ανέχονται μεταξύ τους μέλη ή οργανώσεις, οι οποίες θεωρούν ότι οι μαζικές δολοphonίες είναι ηθικά επιτρεπτές.

Οι ζωές των μαύρων έχουν μεγάλη αξία. Θα έπρεπε, όμως, να έχει καταστεί σαφές, ακόμη και πριν από τη σφαγή στο Ισραήλ, ότι η αποδοχή αυτής της αλήθειας είναι συμβατή με τις σοβαρές ανησυχίες για τις επιμέρους οργανώσεις που μιλούν εκ μέρους του κινήματος BLM. Αντίστοιχα, η αποικιοκρατία παραμένει μία από τις μεγαλύτερες αδικίες στην Ιστορία. Θα έπρεπε, όμως, να είναι σαφές, ακόμη και πριν από τη σφαγή της 7ης Οκτωβρίου, ότι αυτή η αλήθεια είναι συμβατή με σοβαρές ανησυχίες για τη μεταποικιακή συζήτηση και την ηρωοποίηση της βίας αντιστάσης εναντίον του καθενός που χαρακτηρίζεται «έποικος».

Για ανθρώπους όπως η φεμινίστρια συγγραφέας Τζούντιθ Μπάτλερ ένα κίνημα ορίζεται ως αριστερό εάν παλεύει για όσους πετούνται ότι βρίσκονται στο περιθώριο. Σύμφωνα με τη λογική της, εφόσον η Χαμάς είναι οργάνωση μη προνομιάτων εγκλωβισμένων που μάχεται τους προνομιάτους λευκούς Εβραίους, τότε πρέπει να θεωρείται μέρος της παγκόσμιας πάλης κατά της καταπίεσης, παρότι η πολιτική της στα θέματα γυναικών και ομοφυλοφίλων είναι πιο οπισθοδρομική από εκείνη πολλών ακροδεξιών καθεστώτων.

Πολλοί υποστηρικτές της σύνθεσης ταυτότητας έχουν αγαθά

κίνητρα. Κεντρικά σημεία αυτής της ιδεολογίας προσφέρουν, όμως, κάλυψη σε διάφορες μορφές ρατσισμού και στέρησης της ανθρωπίνης υπόστασης από ευάλωτες ομάδες ανθρώπων, που αποτελεί ανάθεμα για τις ιστορικές αξίες της Αριστεράς. Είναι ώρα για τους πολλούς λογικούς ανθρώπους, οι οποίοι σιωπούσαν καθώς αυτές οι ιδέες ενισχύονταν, να υψώσουν τις φωνές τους εναντίον τους.

Ο επερχόμενος πόνος

Κάθε φιλεύσπλαχνη θεώρηση του κόσμου πρέπει να αναγνωρίζει ότι οι άμαχοι δεν αξίζει να υποφέρουν εξαιτίας της καταγωγής ή λόγω των πράξεων όσων υποστηρίζουν ότι μιλούν εξ ονόματός τους. Γι' αυτόν τον λόγο νιώθω εξίσου μεγάλη ενσυναίσθηση για τα παιδιά της Παλαιστίνης που θα πεθάνουν από τους βομβαρδισμούς της Γάζας, όση αισθάνομαι για τα παιδιά εβραϊκού θρησκευματος που σκοτώθηκαν στην επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ. Κάθε θάνατος αμάχου είναι τραγωδία.

Ενώ, όμως, κανείς άμαχος, θύμα πολέμου, δεν αξίζει αυτή τη μοίρα, φιλόσοφοι αναγνώρισαν εδώ και αιώνες τον καίριο διαχωρισμό μεταξύ μορφών στρατιωτικής βίας που μπορεί να είναι νόμιμες και εκδοχών τρομοκρατίας που θα παραμείνουν για πάντα ανήθικες. Στην πρώτη κατηγορία η ένοπλη στρατιωτική βία στοχεύει στρατιωτικούς στόχους, παρότι κάποιοι θάνατοι αμάχων είναι αναπόφευκτοι ως αποτέλεσμα τέτοιων επιθέσεων και παρά τις προσπάθειες στρατιωτών να περιορίσουν αυτές τις παράπλευρες απώλειες. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκει η ιδεολογική ένοπλη δράση εναντίον πολιτικών εγκαταστάσεων με στόχο την εξόντωση όσο το δυνατόν περισσότερων αμάχων. Ο θάνατος αθώων είναι εδώ ο στόχος και όχι η ανεπιθύμητη παρενέργεια της επίθεσης. Το Ισραήλ δεν επέλεξε αυτόν τον πόλεμο και η χώρα έχει δικαίωμα να αμυνθεί. Οι ερχόμενες ημέρες θα δείξουν κατά πόσον ο ισραηλινός στρατός είναι ικανός να τηρήσει τους νόμιμους κανόνες διεξαγωγής ενός τέτοιου πολέμου. Όπως σωστά έχουν επισημάνει πολιτικοί, όπως ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, είναι επιτακτικό ο ισραηλινός στρατός να σεβαστεί αυτούς τους κανόνες. Αν δεν το κάνει, κάθε ανελέητη κριτική κατά της ισραηλινής κυβέρνησης θα είναι απόλυτα δικαιολογημένη.

Την ίδια ώρα, γνωρίζουμε ήδη ότι η Χαμάς δεν σκοπεύει να τηρήσει τους παραπάνω κανόνες, όπως απέδειξε με την αιφνιδιαστική επίθεσή της που οδήγησε στη δολοφονία περισσότερων από 1.000 ανδρών, γυναικών, βρεφών και γιαγιάδων, Εβραίων με καταγωγή από την Ανατολική Ευρώπη και τη Βόρεια Αφρική, χριστιανών και μελών άλλων θρησκειών, Ισραηλινών, Ταϊλανδών, Αμερικανών, Καναδών, Γερμανών και Κινέζων.

Η Αριστερά έχει τη δυνατότητα να μιλήσει με σαφήνεια σε αυτή την ιδεολογική ομάδα. Για να το κάνει με αποτελεσματικότητα θα πρέπει να εγκαταλείψει την ζύλινη κομματική γλώσσα που αποθάρρυνε τόσους ιδεαλιστές και τους επέτρεψε να πέσουν στον πάντα υπάρχοντα πειρασμό να επινοήσουν δικαιολογίες για τα αδικαιολόγητα. Ο πόνος του φίλου μου είναι άλλωστε πάντα εννοητικός, ενώ αυτός του εχθρού μου πάντα απολαυστικός. Για να διατηρήσουμε αλώβητη την ηθική μας υπόσταση στις δύσκολες ημέρες που έρχονται, πρέπει να ανακτήσουμε τη χαμένη μας οικουμενικότητα, η οποία—ακόμη και στις πιο σκοτεινές μας ώρες—μας θυμίζει την ανθρωπιά μας και μας επιτρέπει να θρηνούμε χωρίς δισταγμό τη δολοφονία αθώων, ανεξάρτητα από την καταγωγή ή τη θρησκεία τους.

Ο Κ. Γιάσα Μουνκ είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Johns Hopkins University των ΗΠΑ και σύμβουλος έκδοσης της εφημερίδας Die Zeit.

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Ο ΦΟΒΟΣ
ΤΟΥ ΝΤΟΜΙΝΟ

«Για να διατηρήσουμε αλώβητη την ηθική μας υπόσταση, πρέπει να ανακτήσουμε τη χαμένη μας οικουμενικότητα», γράφει ο Γιάσα Μουνκ.

“

Πώς είναι δυνατόν τόσο μεγάλη μερίδα της Αριστεράς να τάσσεται στο πλευρό τρομοκρατών με ατζέντα γενοκτονίας; Γιατί διεθνείς θεσμοί υπήρξαν τόσο διστακτικοί να καταδικάσουν μία από τις χειρότερες τρομοκρατικές επιθέσεις της εποχής μας;

Η Αριστερά αδυνατεί να αναγνωρίσει ότι μέλη της μιας μειονότητας μπορεί να είναι ρατσιστές απέναντι σε μια άλλη μειονότητα. Έτσι, τα εγκλήματα με μαύρους δράστες και θύματα Εβραίους στις ΗΠΑ, ακόμη κι αν έχουν αντισημιτικό κίνητρο, δεν χαρακτηρίζονται ποτέ ρατσιστικά.

Σε μια ελεύθερη χώρα, ο καθένας πρέπει να έχει δικαίωμα να εκφράσει τη στήριξη του σε εξτρεμιστικές οργανώσεις, όσο απεχθείς κι αν είναι. Εκπαιδευτικοί και θεσμικοί φορείς, όμως, πρέπει να σταματήσουν να στηρίζουν ακρίτως οργανώσεις, οι οποίες αποθεώνουν τρομοκράτες.

**Φέτος, τα Χριστούγεννα
έρχονται νωρίτερα**

ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ, 27/10/2023

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

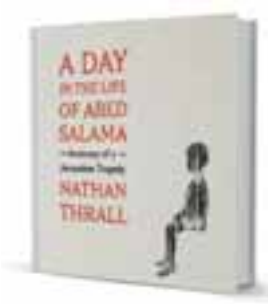
Ο ΦΟΒΟΣ
ΤΟΥ ΝΤΟΜΙΝΟ

«Σκέφτομαι μήπως είναι ανεύθυνο να μεγαλώνω τα παιδιά μου σε έναν τόπο γεμάτο μίσος και αδικία», λέει στην «Κ» ο Νέιθαν Θραλ.

Ο εκδότης μου στις ΗΠΑ έχει ραδιοφωνική εκπομπή και κάποια podcasts. Ορισμένοι ακροατές πήραν τηλεφωνο για να διαμαρτυρηθούν, ενώ οι διαφημιζόμενοι απέσυραν τα σποτ τους. Είναι μια πολύ δύσκολη στιγμή να μιλάς κριτικά για το Ισραήλ ως Εβραίος.

Μου έκανε εντύπωση πόσοι Ισραηλινοί υποστηρίζουν τη συλλογική τιμωρία 2,1 εκατ. κατοίκων στη Γάζα. Η δήλωση του προέδρου Ισαάκ Χέρτσογκ, ενός κεντροαριστερού πολιτικού, είναι σοκαριστική: «Δεν υπάρχουν αθώοι στη Γάζα». Τι άθλια δήλωση είναι αυτή!

Το βιβλίο του Νέιθαν Θραλ αποκαλύπτει πώς οι ανισότητες καθορίζουν την καθημερινότητα των Παλαιστινίων. Η κυκλοφορία του στις ΗΠΑ συνέπεσε με την «αναζωπύρωση» στη Μέση Ανατολή, ξεσηκώνοντας αντιδράσεις από την εβραϊκή κοινότητα.

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Ο Νέιθαν Θραλ, Αμερικανός δημοσιογράφος και συγγραφέας που ζει στην Ιερουσαλήμ, έχει συνηθίσει τον χαρακτηρισμό του «ενοχικού Εβραίου, ο οποίος αυτομαστιγώνεται» όταν μιλάει επίμονα για το καθεστώς apartheid εις βάρος των Παλαιστινίων στο Ισραήλ και στα κατεχόμενα εδάφη. Τις μέρες που ακολούθησαν την επίθεση της Χαμάς, ο μοναχικός αυτός δρόμος που έχει επιλέξει έγινε ακόμη πιο δύσκολος. Δεν είχε συμπληρωθεί καν ένα πενήντηρο από την κυκλοφορία του νέου του βιβλίου «Μια μέρα στη ζωή του Αμπέντ Σαλάμα» (εκδόσεις Allen Lane στο Ηνωμένο Βασίλειο και Metropolitan Books στις ΗΠΑ) και ο Θραλ βρέθηκε να το παρουσιάζει σε μια δικασμένη δυτική κοινή γνώμη. «Σε κάποια φιλελεύθερη συναγωγή στην οποία μιλούσα, μου έκαναν κριτική ότι η χρονική συγκυρία είναι λανθασμένη για ένα τέτοιο βιβλίο. Ο εκδότης μου στις ΗΠΑ έχει ραδιοφωνική εκπομπή και κάποια podcasts. Ορισμένοι ακροατές πήραν τηλεφωνο για να διαμαρτυρηθούν, ενώ οι διαφημιζόμενοι απέσυραν τα σποτ τους. Είναι μια πολύ δύσκολη στιγμή να μιλάς κριτικά για το Ισραήλ ως Εβραίος».

Το βιβλίο του Θραλ εκκινεί από ένα αυτοκινητιστικό δυστύχημα τον Φεβρουάριο του 2012, έξω από την Ιερουσαλήμ, και αποτελεί μια διευρυμένη εκδοχή του ομώνυμου άρθρου που είχε γράψει στη λογοτεχνική επιθεώρηση New York Review of Books το 2021. Ο 5χρονος Μιλάντ Σαλάμα ανυπομονεί για τη σχολική εκδρομή της τάξης του σε θεματικό πάρκο. Στον δρόμο το σχολικό στο οποίο επιβαίνει συγκρούεται με ένα ημιφορτηγό και τυλίγεται στις φλόγες. Επικρατεί χάος, τα παιδιά μεταφέρονται σε διαφορετικά νοσοκομεία, κάποια αγνοούνται, άλλα δεν μπορούν να αναγνωριστούν. Το βιβλίο περιγράφει την αγωνιώδη γραφειοκρατική οδύσσεια του πατέρα του Μιλάντ, Αμπέντ, να βρει τον γιο του. Ταυτόχρονα διατρέχει τη σύνθετη ιστορία της περιοχής και αποκαλύπτει πώς οι ανισότητες εις βάρος των Παλαιστινίων καθορίζουν κάθε έκφραση της καθημερινότητάς τους. Υπάρχει κάτι emblematico στο δυστύχημα, το οποίο λαμβάνει χώρα σε μια περιοχή τύπου Γ' στη Δυτική Οχθη, που ελέγχεται πλήρως από το Ισραήλ και στην οποία έχουν ξεπηδήσει σχεδόν 200 εβραϊκοί εποικισμοί. Εξαιτίας του οδικού λαβυρινθού στην περιοχή (κάποιοι δρόμοι είναι πλήρως απαγορευμένοι για τους Παλαιστινίους και άλλοι φυλάσσονται από ισραηλινά σημεία ελέγχου), τα σωστικά συνεργεία καθυστερούν να φθάσουν, να ανασύρουν τους τραυματίες και να τους μεταφέρουν στα νοσοκομεία. Τα πυροσβεστικά οχήματα και τα ασθενοφόρα είναι σταθμευμένα μόλις ενάμιση χιλιόμετρο μακριά, σε εβραϊκό οικισμό. Αδιαφορούν όμως. Οι παλαιστινιακές γειτονιές κοντά στο τείχος εξακολουθούν μέχρι και σήμερα να μη διαθέτουν τέτοιου είδους υπηρεσίες. «Αν δύο Παλαιστίνιοι έφηβοι πετούσαν πέτρες στον δρόμο, ο στρατός θα είχε φθάσει σε δευτερόλεπτα. Αν κινδύνευαν Εβραίοι, θα είχαν στείλει ελικόπτερο. Ένα φλεγόμενο σχολικό, όμως, γεμάτο νήπια από την Παλαιστίνη...» λέει πικρόχολα ένας από τους διασώστες. «Τα παιδιά προέρχονταν από ένα σχολείο στη γειτονιά που λέγεται Ανάτα, η οποία περιβάλλεται από ένα τσιμεντένιο τείχος. Έχει 130.000 κατοίκους. Η μισή περιοχή έχει προσαρτηθεί επισήμως από το Ισραήλ, ανήκει στη μητροπολιτική Ιερουσαλήμ και η άλλη μισή όχι. Κι όμως, και τα δύο κομμάτια μοιάζουν ίδια. Πρόκειται για μια μεγάλη περιοχή στα όρια της εγκατάλειψης. Δεν υπάρχει ούτε ένα ΑΤΜ», εξηγεί ο συγγραφέας του βιβλίου, Νέιθαν Θραλ, στην «Κ». «Οι υπηρεσίες είναι υποτυπώδεις, οι άνθρωποι καίνε τα σκουπίδια τους στη μέση του δρόμου, δεν υπάρχουν πεζοδρόμια, οι υποδομές καταρρέουν. Δεν υπάρχουν παιδικές χαρές. Ο λόγος που αυτά τα παιδιά πάνε εκδρομή σε έναν μακρινό κι όχι έναν κοντινό παιδότοπο είναι επειδή οι εγγύτεροι είναι στην άλλη πλευρά του τείχους στην Ιερουσαλήμ. Οι κάτοικοι της Ανάτα, όμως, έχουν

διαφορετικό στάτους και διαφορετικά επίπεδα ελευθερίας στις μετακινήσεις. Όσοι έχουν πράσινη ταυτότητα δεν μπορούν να εισέλθουν στην Ιερουσαλήμ. Αντίθετα, όσοι έχουν μπλε έχουν αυτήν τη δυνατότητα. Έτσι, το λεωφορείο γεμάτο με παιδιά προσχολικής ηλικίας, με μπλε και πράσινες ταυτότητες, δεν μπορεί να πάει στην παρακείμενη παιδική χαρά στην ανατολική Ιερουσαλήμ. Υποχρεώνεται να κάνει μια μακρινή εκδρομή, στην άλλη πλευρά του τείχους».

Παράλληλοι κόσμοι

Στον λόφο πάνω από το σχολείο των παιδιών βρίσκεται το πάνινο campus του σημαντικότερου πανεπιστημίου της χώρας, του Εβραϊκού Πανεπιστημίου της Ιερουσαλήμ. Η αντίθεση είναι εκκωφαντική. Όταν βρίσκεται κανείς στον περιποιημένο κήπο του ιδρύματος και κοιτάει κάτω, βλέπει το περικλειστο γκέτο. Δίπλα περνάει ο διαβόητος «αυτοκινετόδρομος του apartheid» με δύο ξεχωριστές λωρίδες, μία για τους Ισραηλινούς και μία για τους Παλαιστινίους. «Τη μέρα του δυστυχήματος παρατηρεί κανείς τις σοβαρές συνέπειες ανάλογα με το αν κάποιος έχει πράσινη ή μπλε ταυτότητα. Όταν λοιπόν οι γονείς σπεύδουν στο σημείο του δυστυχήματος, ανακαλύπτουν ότι όλα τα παιδιά έχουν ήδη μεταφερθεί αλλού, αφού τα ισραηλινά πυροσβεστικά οχήματα έχουν καθυστερή-

Νέιθαν Θραλ, συγγραφέας

Οδηγούμαστε σε ένα βαθύ σκοτάδι

Ξεκινώντας από τον θάνατο ενός μικρού Παλαιστίνιου σε αυτοκινητικό δυστύχημα, ο Αμερικανοεβραίος δημοσιογράφος ξετυλίγει το νήμα του Μεσανατολικού στο βιβλίο του που μόλις κυκλοφόρησε στις ΗΠΑ σε «λάθος» στιγμή

Ο Αμπέντ Σαλάμα με τη φωτογραφία του Μιλάντ, του γιου του που έχασε τη ζωή του σε τροχαίο δυστύχημα πηγαίνοντας εκδρομή με το σχολικό λεωφορείο. Αυτό το τραγικό περιστατικό και όσα ακολούθησαν έγιναν αφορμή για να γράψει ο Νέιθαν Θραλ το βιβλίο του. «Πέρασα τα δύο τελευταία χρόνια μαζί του για την έρευνα του βιβλίου, έχουμε πολύ στενή σχέση», λέει ο Αμερικανοεβραίος συγγραφέας.

σει. Τα παιδιά έχουν διακομιστεί σε διαφορετικό νοσοκομείο ανάλογα με την ταυτότητα που έχουν οι Παλαιστίνιοι περαστικοί που σπεύδουν στο σημείο. Έτσι, όσοι έχουν μπλε ταυτότητα τα μεταφέρουν στο κοντινό νοσοκομείο που είναι πολύ καλύτερο και βρίσκεται στην ανατολική Ιερουσαλήμ. Όσοι έχουν πράσινη ταυτότητα τα πάνε με το αυτοκίνητό τους στη Ραμάλα ή στην Ναμπλούς στη Δυτική Οχθη. Οι γονείς φθάνουν στο σημείο και δεν ξέρουν πού είναι τα παιδιά τους. Κι αν οι ίδιοι έχουν πράσινη ταυτότητα, δεν μπορούν καν να πάνε να ψάξουν στο νοσοκομείο της ανατολικής Ιερουσαλήμ», λέει ο Θραλ.

Δύο χρόνια έρευνας

Με τον ήρωα του βιβλίου του, Αμπέντ Σαλάμα, δεν είναι μόνο φίλοι. Ταξιδεύουν παντού μαζί για την παρουσίαση του βιβλίου. «Μην ξεχνάτε ότι πέρασα τα δύο τελευταία χρόνια μαζί του για την έρευνα του βιβλίου, έχουμε πολύ στενή σχέση».

Στόχος του Θραλ είναι να μπει ο αναγνώστης στη θέση των ανθρώπων που παλεύουν να ζήσουν κάθε λεπτό σε αυτό το σύστημα που διεισδύει τόσο βαθιά στις πιο μύχιες πτυχές της ζωής τους. Κάποια στιγμή που ο Αμπέντ φοβάται μην χάσει την καλοπληρωμένη δουλειά του στην Ιερουσαλήμ, όταν σταδιακά το Ισραήλ δυσχεραίνει την είσοδο των Παλαιστινίων στην

πόλη, διαλέγει μια σύντροφo που θα του επιτρέψει να έχει την μπλε ταυτότητα και θα του εξασφαλίσει ελεύθερες μετακινήσεις.

Στο Ισραήλ ο συγγραφέας δεν έχει βρει ακόμη εκδοτικό οίκο για την έκδοση του βιβλίου του. «Είστε λοιπόν ένας Εβραίος που μισεί τον εαυτό του;» ρωτά χρησιμοποιώντας τη γνώση στα αγγλικά αρνητική έκφραση «self hating Jew». «Αυτή η κατηγορία εκτοξεύεται συστηματικά εναντίον οποιουδήποτε Εβραίου επικρίνει την κατοχή ή μιλάει για το σύστημα του apartheid». Το βιβλίο του κυκλοφόρησε λίγες μέρες πριν από την επίθεση της Χαμάς. Ήταν απλή σύμπτωση ή είχε την αίσθηση ότι κάτι σοβαρό επρόκειτο να γίνει; «Οι τίτλοι των εφημερίδων όταν βγήκε στα βιβλιοπωλεία ήταν “Η Δυτική Οχθη φλέγεται”. Διενεργούνταν ήδη μαζικοί εκτοπισμοί κι ήταν διάχυτη η βία από εποικισμούς στην Δυτική Οχθη. Ωστόσο εγώ εργαζόμουν χρόνια για το βιβλίο. Η ιδέα είναι ακριβώς αυτή, ότι δεν χρειάζεται να πάρει κανείς μια έκτακτη, ιδιαίτερη περίπτωση, μια στιγμή κατά την οποία ο Τύπος δίνει έμφαση στην Παλαιστίνη, αλλά κάτι τόσο καθημερινό όσο ένα αυτοκινητιστικό δυστύχημα. Το πρόβλημα είναι ότι η κοινή γνώμη ασχολείται με την περιοχή μόνο όταν κλιμακώνεται η βία. Και πάλι το ερώτημα είναι πολύ στενό: “Πώς επιστρέφουμε στην πρότερη κα-

τάσταση, εκείνη που προηγήθηκε της βίας; Πώς αποκαθιστούμε την ηρεμία;”. Στη συνέχεια όλοι αποστρέφουν την προσοχή τους από το σύστημα που πυροδοτεί τη βία, που βασίζεται σε μια πολύ βαθιά ριζωμένη αδικία».

Οι κόρες του Θραλ πηγαίνουν σε ένα πειραματικό σχολείο που είναι πολύ ιδιαιτέρo, μεικτό, όλα τα μαθήματα γίνονται και στις δύο γλώσσες και υπάρχει ποσόστωση Παλαιστινίων - Εβραίων 50-50 σε κάθε τάξη. Το ενδιαφέρον είναι ότι οι γονείς σε αυτό το μεικτό σχολείο έχουν επιλέξει τα παιδιά τους να εκτίθενται στην άλλη πλευρά. Ακόμη όμως και σε αυτήν τη μικρή ομάδα γονιών, κάποιες από αυτές τις οικογένειες ζουν σε εβραϊκούς εποικισμούς. «Σοκαρίστηκα όταν το έμαθα, γιατί έχουν κανονικοποιηθεί τόσο πολύ οι εποικισμοί. Ένας στους δέκα Εβραίους μένει σε κάποιον από αυτούς. Οι ίδιοι οι Ισραηλινοί δεν το συνειδητοποιούν ότι είναι εποικισμοί. “Α, αυτό είναι στην ανατολική Ιερουσαλήμ, δεν μετράει. Ξέρουμε ότι αυτό θα παραμείνει κομμάτι του Ισραήλ ό,τι κι αν γίνει”, είναι η λογική τους. Τείνουν να αναδεικνύουν τις ακραίες περιπτώσεις εποίκων, τους παλαβούς που ζουν στα υψώματα και οπλοφορούν, είναι φρικτοί κι ευθύνονται για όλα. Ωστόσο η πλειονότητα των εποίκων ανήκει στη μεσαία και ανώτερη τάξη, με θέσεις στην κυβέρνηση και στον δημόσιο τομέα, σε τεχνολογικές επιχειρήσεις, είναι μέρος της ελίτ».

Αποκτήνωση

Το μέγεθος της αγριότητας και της αποκτήνωσης που συντελείται και από τις δύο πλευρές τον αρρωσταίνει. Στο βιβλίο του δεν προσπαθεί να δαιμονοποιήσει τους Εβραίους και να εξιδανικεύσει τους Αραβες: «Οι ήρωες καταφθάνουν σε ένα φλεγόμενο λεωφορείο και το μόνο που σκέφτονται είναι τα δικά τους τραύματα: ο Ισραηλινός νοσηλεύτης τις επιθέσεις αυτοκτονίας, η Παλαιστίνια γιατρός ότι και η ίδια όταν ήταν νέα αναγκάστηκε να ανασύρει σορούς από τα συντρίμια το 1985, όταν το Ισραήλ βομβάρδισε τα γραφεία της “Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης” στην Τύνιδα. Ισραηλινοί έφηβοι πανηγυρίζουν επειδή κάπκαν ζωντανά μικρά παιδιά Παλαιστινίων!» λέει με αγανάκτηση. Σήμερα, μετά την 7η Οκτωβρίου και την επικείμενη ισραηλινή επιδρομή στη Γάζα, είναι εξίσου απαισιόδοξος. «Μου έκανε εντύπωση πόσο Ισραηλινοί υποστηρίζουν τη συλλογική τιμωρία 2,1 εκατ. κατοίκων στη Γάζα. Η δήλωση του προέδρου Ισαάκ Χέρτσογκ, ενός κεντροαριστερού πολιτικού, είναι σοκαριστική: “Δεν υπάρχουν αθώοι στη Γάζα”. Τι άθλια δήλωση είναι αυτή! Οδηγούμαστε σε ένα βαθύ σκοτάδι». Η μόνη βεβαιότητά του είναι ότι έπειτα από όλα αυτά ο πρωθυπουργός Μπέντζαμιν Νετανιάχου θα τιμωρηθεί από το εκλογικό σώμα.

Νιώθει ποτέ συνενοχή που με την παρουσία του στο Ισραήλ διαιωνίζει το σύστημα το οποίο καταγγέλλει; «Βρίσκω δικαιολογίες για τον εαυτό μου, επειδή δεν είμαι Ισραηλινός πολίτης. Οτι είμαι εκεί ως δημοσιογράφος για να καλύψω την περιοχή. Οτι δεν είμαι εκεί ως Αμερικανοεβραίος, ο οποίος βοηθάει το Ισραήλ να επικρατήσει στον δημογραφικό πόλεμο Εβραίων - Αράβων. Στο τέλος της ημέρας, όμως, ζω εκεί με όλα τα προνόμια, τα οποία οι Παλαιστίνιοι δεν απολαμβάνουν. Όσο κι αν τους κάνω κήρυγμα ότι αντιτίθενται στο σύστημα και πως προσπαθώ να βοηθήσω να μπει ένα τέλος, εκείνοι ξέρουν ότι έχω δικαιώματα τα οποία οι ίδιοι δεν έχουν». «Θα φύγει μόνιμα από τη χώρα;» αναρωτιέμαι, όταν μου λέει πως η οικογένειά του αποχώρησε προσωρινά και έφθασε μόλις - μέσω Αθηνών - στη Νέα Υόρκη με ένα ειδικά ναυλωμένο αεροσκάφος για Αμερικανούς πολίτες. «Η αλήθεια είναι ότι το ρίσκο για τη σύζυγο και τα παιδιά μου είναι πολύ μικρό, ακόμη και τώρα που βρίσκεται σε εξέλιξη ένας πρωτόγνωρος πόλεμος στη Γάζα. Για πρώτη φορά όμως εδώ και 12 χρόνια που ζω στο Ισραήλ, σκέφτομαι πραγματικά μήπως είναι ανεύθυνο να μεγαλώνω τα παιδιά μου σε έναν τόπο γεμάτο μίσος και αδικία».

Οι αντάρτες είχαν «πλάτες»

Στη δεύτερη ανάγνωση του αποτελέσματος, το Μαξίμου περιλαμβάνει και τη «λευκή απεργία» ορισμένων βουλευτών της Ν.Δ.

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Εφταίξε η «αντισυσπείρωση»; Ή μήπως οι λάθος επιλογές προσώπων, που έφεραν ήττες στον δεύτερο γύρο των αυτοδιοικητικών εκλογών; Και το ένα και το άλλο. Η δεύτερη ανάγνωση του αποτελέσματος από το Μαξίμου είναι λίγο πιο σύνθετη από τα συμπεράσματα της πρώτης βραδιάς. Και συμπεριλαμβάνει ένα βαρύ μπτρώο με τον ρόλο που έπαιξαν –ή δεν έπαιξαν, επιλέγοντας τη «λευκή απεργία»– στις τοπικές εκλογές ορισμένοι βουλευτές του κόμματος. Σε κάθε περίπτωση, τα μηνύματα χρησιμεύουν ήδη ως βάση για να σχεδιαστεί η στρατηγική ενόψει των ευρωεκλογών του Ιουνίου 2024.

Η αντισυσπείρωση

Η άποψη του πρωθυπουργού –εκπεφρασμένη και δημοσίως, αλλά και στις ιδιωτικές του συνομιλίες– είναι πως το αποτέλεσμα του δεύτερου γύρου δεν αποτελεί πολιτικό μήνυμα στην κυβέρνηση του, καθώς αυτό που συνέβη μεταξύ πρώτης και δεύτερης κλήψης ήταν να συσπαστεί το 60% έναντι του 40%, που είναι καταγεγραμμένο υπέρ της Ν.Δ., όπως φάνηκε στις πρόσφατες εθνικές εκλογές. «Για τον Κυριάκο Μητσοτάκη το μείζον ήταν να διαπιστώσει μετά το δύσκολο καλοκαίρι που περάσαμε, πως η Ν.Δ. εξακολουθεί να έχει την ίδια κοινωνική αποδοχή κι αυτό το διαπιστώσε στον πρώτο γύρο», λέει χαρακτηριστικά κυβερνητική πηγή. Στο Μαξίμου βλέπουν έναν συσπασμό «των πάντων» εναντίον του κυβερνώντος κόμματος, κάτι «που δεν μπορεί να επαναληφθεί στις ευρωεκλογές, καθώς εκεί θα ανταγωνιστούν όλα τα κόμματα ξεχωριστά», συνεπώς «δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας», όπως επισημαίνει η ίδια πηγή.

Απόδειξη του συσπασμού είναι τα... μαθηματικά: η Ν.Δ. κέρδισε 202 δήμους, εκ των οποίων τους 165 στον α' γύρο. Δηλαδή στον β' γύρο κέρδισε μόλις 37 από τους 84, ποσοστό κάτω από 50%. Παρά την αίσθηση πάντως οι απώλειες προήλθαν από

Στην Πειραιώς, δεν θεωρούν ότι η κάλπη της περασμένης Κυριακής εξέπεμψε πολιτικό μήνυμα, αφού η κυβέρνηση βρέθηκε αντιμέτωπη με μια «ανορθόδοξη» συμμαχία δυνάμεων. Και μπορεί στον β' γύρο να κέρδισε μόλις 37 από τους 84 δήμους, όμως ήδη από τον α' γύρο είχε επικρατήσει σε 165.

Εκτιμάται ότι οι υποψήφιοι της Ν.Δ. βρέθηκαν αντιμέτωποι με μια συγκυριακή συστράτευση όλων των δυνάμεων της αντιπολίτευσης.

μία ανορθόδοξη συμμαχία, δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητη η απώλεια τόσο των Δήμων Αθηναίων και Θεσσαλονίκης όσο και τεσσάρων περιφερειών, κάτι που αποτελεί «καμπανάκι». Ο αντίλογος του Μαξίμου είναι πως σε αυτές τις περιπτώσεις αποδοκιμάστηκαν τα πρόσωπα και το έργο που (δεν) έκαναν και όχι η Ν.Δ. ως κόμμα, η οποία συγκράτησε τα ποσοστά της. Προς επίρρωση αυτής της άποψης υπάρχουν οι περιπτώσεις του Τζιτζικώστα και του Χατζημάρκου, που εξελέγη-

σαν με ποσοστά άνω του 60% από τον πρώτο γύρο. Η αποστροφή του Κυριάκου Μητσοτάκη στην τελευταία του συνέντευξη (ΑΝΤ1) πως 11 από τους 13 περιφερειάρχες προέρχονται από τη Ν.Δ. είναι ενδεικτική της οπτικής πως έχασαν πρόσωπα και όχι η –εϋρύτερη– παράταξη.

Μπτρώο απειθάρχων

Την ίδια ώρα το Μαξίμου εστιάζει σε ένα ακόμη στοιχείο με έντονο εσωκομματικό ενδιαφέρον που συνετέλεσε –σύμφωνα με την ανάλυση που γίνεται στην Ηρώδου Αττικού– στην απώλεια περιφερειών. Σύμφωνα με την ανάλυση, βουλευτές του κόμματος, για διαφορετικούς λόγους ο καθένας, δεν έδωσαν τη μάχη απολύτως συντεταγμένοι με την επιλογή της Ν.Δ. Τέτοιες αποκλίσεις ή προεκλογικές ολιγωρίες χρεώνονται στους βουλευτές του Βορείου Αιγαίου Χριστόδουλο Στεφανιάδη, Χαράλαμπο Αθα-

νασίου και Νότη Μπατράκη. Στη Θεσσαλία ο εναγκαλισμός του Κώστα Αγοραστό με τον Χρήστο Τριαντόπουλο έφερε τους περισσότερους βουλευτές της περιφέρειας απέναντι. Στη Δυτική Μακεδονία ο Μιχάλης Παπαδόπουλος και η Μαρία Αντωνίου θεωρείται ότι δεν κινήθηκαν για την εκλογή του Γιώργου Κασαπίδη, ενώ στην Αν. Μακεδονία και Θράκη ο πρώην υπουργός Νίκος Παναγιωτόπουλος κράτησε ισορροπίες μεταξύ Μέτιου και Κοιφίδη. Από την άλλη, ο Ευριπίδης Στυλιανίδης μπορεί να είχε στενό του συνεργάτη στο ψηφοδέλτιο του Μέτιου, ωστόσο ο ίδιος ποτέ δεν βρήκε χημεία με τον απερχόμενο περιφερειάρχη. Στην Πελοπόννησο, ο Λαμπρόπουλος από τη Μεσσηνία και ο Ανδριάνας από την Αργολίδα επέλεξαν επίσης ίσες αποστάσεις μεταξύ Πτωχού και Τατούλη.

Ξεχωριστά συμπεράσματα εξάγονται από την εκλογή - έκ-

Η επιτυχία του Δούκα, αλλά και του Πτωχού, εκλαμβάνεται ως κριτήριο για το προφίλ των υποψηφίων που θα αναζητηθούν στις ευρωεκλογές.

πληξη του Χάρη Δούκα στην πρωτεύουσα, που δημιουργεί επίδραση σε όλο το πολιτικό σκηνικό. Ο νέος δήμαρχος Αθηναίων είναι χαμηλών τόνων, πολιτεύτηκε χωρίς ακρότητες και κυρίως ήταν άφθορτος. Η Ν.Δ. θα αναζητήσει πρόσωπα με τέτοια χαρακτηριστικά ενόψει των ευρωεκλογών, που θα μπορούν να έχουν και διείσδυση σε άλλους χώρους. Το μοντέλο που αναζητεί ο Κυριάκος Μητσοτάκης εφαρμόστηκε στην Πελοπόννησο και στην επιτυχία που είχε

στην πρώτη του εκλογική δοκιμασία ο τεχνοκράτης Δημήτρης Πτωχός. Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό πως τα ευρωψηφοδέλτια της Ν.Δ. θα είναι πλήρως ανανεωμένα –μόνο ο Βαγγέλης Μείμαράκης και η Άννα Μισέλ Ασημακοπούλου θα είναι ξανά υποψήφιοι με βεβαιότητα– και θα αναζητηθούν πρόσωπα με αυτά τα χαρακτηριστικά. Στο «γαλάζιο» επιτελείο εκφράζεται πάντως και η ανησυχία ότι η «πασοκοποίηση» του κόμματος κόστισε, καθώς η νίκη τεσσάρων ανταρτών έδειξε ότι ένα μεγάλο κομμάτι της κοιματικής βάσης έχει τάσεις αποστασιοποίησης από την κυβέρνηση. Η απάντηση του Μαξίμου σ' αυτές τις ανησυχίες, είναι ότι η Ν.Δ. του Κυριάκου Μητσοτάκη έχει καταφέρει μέχρι στιγμής να συνδυάζει στο «μείγμα» της την άγκυρα στα δεξιά με το άνοιγμα στο Κέντρο –συνδυασμός που αντανακλάται και στα πρόσωπα.

Τα σενάρια ανασχηματισμού

Αρμόδιες πηγές λένε στην «Κ» πως μετά την ολοκλήρωση του εκλογικού κύκλου εθνικών και αυτοδιοικητικών, η κυβέρνηση σκοπεύει να «τρέξει» πιο γρήγορα και με μεγαλύτερη συνέπεια τη μεταρρυθμιστική ατζέντα, με έμφαση στις ανάγκες της κοινωνίας. Στο τελευταίο υπουργικό ο Κυριάκος Μητσοτάκης, εκτός από το μήνυμα που έστειλε στους υπουργούς να αφήσουν την έπαρση, έδωσε έμφαση στο νομοθετικό έργο. Οσον αφορά τα σενάρια περί ανασχηματισμού, διαψεύδονται μετ' επιτάσεως. «Επειδή έχασαν κάποιοι περιφερειάρχες δεν θα κάνει ανασχηματισμό ο Μητσοτάκης», λέει χαρακτηριστικά κυβερνητική πηγή, παραπέμποντας στις καλές τις αλλαγές στο κυβερνητικό σχήμα. Οι πληροφορίες που δόσανε πως ο πρώτος υπουργός μετά τα Χριστούγεννα θα βάλει στο τραπέζι ξανά την πιθανότητα αλλαγών, ειδικά όσο πηγαίνουμε προς τις ευρωεκλογές, ώστε στην κρίσιμη μάχη του Ιουνίου η κυβέρνηση να είναι «πιο φρέσκια».

Αναζητεί «Δούκες» για να προσπεράσει τον ΣΥΡΙΖΑ

Η στρατηγική του ΠΑΣΟΚ για τις ευρωεκλογές έχει ως πρώτο στόχο την ανάδειξή του στη δεύτερη θέση

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Οι εκλογές τελείωσαν, αρχίζει η προετοιμασία για τις ευρωεκλογές. Αυτό είναι το κλίμα που κυριαρχεί στη Χαριλάου Τρικούπη, καθώς στο ΠΑΣΟΚ θεωρούν ότι μέχρι την εκλογική αναμέτρηση του Ιουνίου δεν υπάρχει περιθώριο επανάπαυσης. Ο στόχος προσδιορισμένος και διακηρυγμένος: να κατακτήσει το κόμμα τη δεύτερη θέση και να ανατρέψει τα δεδομένα των πρόσφατων εθνικών εκλογών.

Οι συνεργάτες του Νίκου Ανδρουλάκη πιστεύουν ότι το αποτέλεσμα των αυτοδιοικητικών εκλογών διαμορφώνει ένα ιδιαίτερα θετικό μομέντο για το κόμμα τους. Ανεξαρτήτως των μεγεθών και της αποτίμησης συνολικά σε ποσοστά, η επιτυχία του Χάρη Δούκα στον Δήμο Αθηναίων αποτελεί μια πολύ σημαντική σημειολογική νίκη. Όπως και η επικράτηση του Στέλιου Αγγελούδη στην Θεσσαλονίκη, ασχέτως αν το κόμμα δεν τον είχε δώσει χρίσμα. Σημαντική είναι και η επικράτηση του Δημήτρη Κουρέτα στη Θεσσαλία.

Στη Χαριλάου Τρικούπη μπορούν να υπερηφανεύονται ότι πέτυχαν «τρία στα τρία» όσον αφορά τις διεκδικήσεις στις οποίες έδιναν βαρύτητα στον δεύτερο γύρο των αυτοδιοικητικών εκλογών. «Δίνεται ένα ισχυρό μήνυμα ότι το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ, παραμένει στο παιχνίδι και παρουσιάζει ένα όλο και πιο ενισχυμένο αποτύπωμα.

Και αυτή είναι η μία πλευρά του νομίσματος. Η άλλη πλευρά είναι ότι συγκριτικά ο ΣΥΡΙΖΑ δεν έχει να παρουσιάσει κάποια σημαντική επιτυχία στις αυτοδιοικητικές εκλογές. Είχαμε το παράδοξο ενός πολιτικού αρχηγού να πανηγυρίζει από τη Νέα Υόρκη για τη νίκη άλ-

Ενόψει ευρωεκλογών θα δοθεί προτεραιότητα σε υποψηφίους με επαγγελματικές «περγαμινές», γνώση των προβλημάτων και θετικό αντίκτυπο στις τοπικές κοινωνίες.

λου κόμματος, διότι διαφορετικά θα έπρεπε να εξηγήσει την ήττα του δικού του», σχολιάζει στέλεχος του ΠΑΣΟΚ.

Είναι, όμως, ενόψει των ευρωεκλογών, ο ΣΥΡΙΖΑ ο αντιπαλος; Στη Χαριλάου Τρικούπη θέτουν ως πρώτο στόχο την κατάκτηση της δεύτερης θέσης στις ευρωεκλογές. Υπό αυτή την έννοια, η προσοχή είναι στραμμένη στον σταυρό. Σε σχέση με την κυβέρνηση, για το ΠΑΣΟΚ οι αυτοδιοικητικές εκλογές ήταν μια πρώτη, καταγεγραμμένη αποδοκιμασία κυβερνητικών επιλογών σε πρόσωπα και προεκλογική στρατηγική που είναι σημαντική όχι τόσο από πλευράς μεγεθών, όσο διότι έδειξε ότι δεν είναι απρόσβλητη

Ο Νίκος Ανδρουλάκης παρακολουθεί την κεντρική προεκλογική συγκέντρωση του Χάρη Δούκα. Στη Χαριλάου Τρικούπη, θεωρούν ότι έχουν πλεονέκτημα έναντι του ΣΥΡΙΖΑ στην προσπάθεια ανάδειξης νέων ικανών στελεχών.

η υπεροπλία της Ν.Δ., όπως μέχρι τώρα εμφανιζόταν.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αρχίζει η διαμόρφωση της στρατηγικής με την οποία το κόμμα θα πορευθεί προς τις ευρωεκλογές. Στο ΠΑΣΟΚ περιμένουν τις δημοσκοπήσεις που θα δημοσιοποιηθούν το προσεχές διάστημα. Πιστεύουν ότι σε αυτές θα αποτυπώνεται το κλείσιμο της ψαλίδας με τον ΣΥΡΙΖΑ και –γιατί όχι;– πιθανόν και η αλλαγή στη σειρά των κομματικών εκλογών ήταν μια πρώτη, καταγεγραμμένη αποδοκιμασία κυβερνητικών επιλογών σε πρόσωπα και προεκλογική στρατηγική που είναι σημαντική όχι τόσο από πλευράς μεγεθών, όσο διότι έδειξε ότι δεν είναι απρόσβλητη

Προς τούτο εκτιμούν ότι συντείνουν και οι εσωκομματικές διεργασίες στον ΣΥΡΙΖΑ, που μετά την ανάδειξη νέας ηγεσίας δεν δείχνει να βρίσκει τον βηματισμό του, αντίθετα φαίνεται να βυθίζεται σε όλο και πιο μεγάλη εσωστρέφεια.

Σε αυτή την πορεία φθοράς του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης αποδίδουν στο ΠΑΣΟΚ τις έμμεσες ή άμεσες προσκλήσεις για συμπίεση, συνεργασία, ακόμη και κοινή κάθοδο στις ευρωεκλογές, όπως ακούστηκε από τον κ. Χρήστο Σπίρτζη. «Δεν θα δώσουμε το φιλί της ζωής στον ΣΥΡΙΖΑ», ξεκαθαρίζουν.

Στο ΠΑΣΟΚ πιστεύουν ότι διαθέτουν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με το κόμμα της

αξιωματικής αντιπολίτευσης. Τόσο στις εθνικές εκλογές όσο και στις πρόσφατες αυτοδιοικητικές εκλογές κατάφεραν να αναδείξουν μια σειρά από νέα στελέχη, με καλό αντίκτυπο στην κοινωνία. Όπως, για παράδειγμα, οι δύο βουλευτές Επικρατείας του κόμματος, Παναγιώτης Δουδωνής και Δημήτρης Μάντζος, οι αναμφίβολα ο νέος δήμαρχος Αθηναίων, Χάρης Δούκας. Έτσι και για τις ευρωεκλογές θα δοθεί προτεραιότητα στην ανάδειξη υποψηφίων με «περγαμινές» στις επαγγελματικές δραστηριότητές τους, με γνώση των θεμάτων και των προβλημάτων, και με θετικό αντίκτυπο στις τοπικές κοινωνίες. Σημαντικό ρόλο για την τελική επιλογή θα έχει η διαδικασία με την οποία θα γίνουν οι ευρωεκλογές, αν δηλαδή θα προχωρήσει ο σχεδιασμός για κατάτμηση της χώρας σε περιφέρειες, επιμέρους ψηφοδέλτια και ανάδειξη με σταυροδοσία. Ειδικά στην περίπτωση που θα ισχύσει ο σταυρός, στη Χαριλάου Τρικούπη θεωρούν ότι η επιλογή υποψηφίων με τα παραπάνω χαρακτηριστικά είναι μονόδρομος.

Θεματικές περιόδους

Πριν, ωστόσο, φθάσουμε στα πρόσωπα, στόχος είναι να περάσει στους ψηφοφόρους το μήνυμα ότι η ουσιαστική αντιπολιτευόμενη δύναμη απέναντι στην κυβέρνηση είναι το ΠΑΣΟΚ και όχι ο ΣΥΡΙΖΑ που τυπικά βρίσκεται στη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Ετσι σχεδιάζονται μια σειρά από θεματικές περιόδους σε όλη τη χώρα, παρεμβάσεις και εκδηλώσεις στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου διαπιστώθηκε στις εθνικές εκλογές μεγαλύτερη υστέρηση του κόμματος. Ακρίβεια, στέγη, υγεία, παιδεία, όλες οι βασικές θεματικές που απασχολούν την κοινωνία θα βρεθούν στο επίκεντρο της κινητικότητας. Παράλληλα θα επιδιωχθεί ενίσχυση της κοινοβουλευτικής πίεσης προς την κυβέρνηση με όλα τα διαθέσιμα εργαλεία στη Βουλή.

Σε σχέση με τον ΣΥΡΙΖΑ, στο ΠΑΣΟΚ πιστεύουν ότι στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης η προσοχή θα παραμείνει στραμμένη στο εσωκομματικό μπρά ντε φερ τουλάχιστον μέχρι το συνέδριο και έπειτα από αυτό ίσως οι εξελίξεις θα αποδειχθούν καταλυτικές. Είναι αυτή η εικόνα αποδιάρθρωσης του ΣΥΡΙΖΑ, εκτιμούν στο ΠΑΣΟΚ, που αρχίζει να τροφοδοτεί τη συζήτηση για επαναπαύση στα χέρια η μεταγραφές. Συζήτηση που προκαλεί αντιδράσεις από την πλευρά των στελεχών που έμειναν στο κόμμα τα «πέτρινα χρόνια» της μνημονιακής απίσχνασης. Συζήτηση, επίσης, που δεν δείχνει να ενδιαιρεί ιδιαίτερα τη Χαριλάου Τρικούπη, καθώς πολλά στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ φέρουν την τοξικότητα από την κυβερνητική θητεία του κόμματος. Για αρχή, στο ΠΑΣΟΚ θέλουν πίσω τους ψηφοφόρους που έφυγαν προς τον ΣΥΡΙΖΑ. Όχι τα στελέχη.

Το Παγκόσμιο Κύπελλο του 2030 «καίει» τη FIFA

Η αναμενόμενη ανάθεση του Μουντιάλ σε έξι χώρες ανέβασε το θερμόμετρο

Φαίνεται ότι η προσπάθεια της FIFA να τους έχει όλους ευχαριστημένους αναφορικά με την ανάθεση του Παγκοσμίου Κυπέλλου του 2030 δεν άφησε τελικά κανέναν ικανοποιημένο, με τις φωνές για «σφάλμα», «τραγωδία» και «σκάνδαλο» να πολλαπλασιάζονται μερικές μέρες μετά την απόφαση του προέδρου Τζάνι Ινφαντίνο και τις εξηγήσεις που υποχρεώθηκε να δώσει για τη διεξαγωγή του Μουντιάλ του Ιωβηλαίου σε έξι χώρες και τρεις ηπείρους.

Η ανακοίνωση της διεθνούς ομοσπονδίας, που θα πρέπει πάντως να επικυρωθεί το 2024, προβλέπει τη φιλοξενία του μεταπροσχεούς Μουντιάλ στην Ισπανία, στην Πορτογαλία και στο Μαρόκο, αλλά και τη διεξαγωγή από ένα ματς σε Ουρουγουάη, Αργεντινή και Παραγουάη. Η FIFA τόνισε ότι αυτό γίνεται για τα 100 χρόνια από το πρώτο Παγκόσμιο Κύπελλο που έγινε στην Ουρουγουάη, ενώ η Αργεντινή θα φιλοξενήσει αγώνα ως... φιναλίστ του πρώτου εκείνου Μουντιάλ και η Παραγουάη επειδή... εκεί είναι τα γραφεία της συνομοσπονδίας της Νότιας Αμερικής (CONMEBOL).

Βλέποντας τη FIFA να ξεπερνά τον εαυτό της στο «μαγείρεμα», ο τέως πρόεδρος της διεθνούς ομοσπονδίας, ο διαβόητος Ζεπ Μπλάτερ,

χαρακτήρισε «γελοία» την απόφαση ανάθεσης σε έξι χώρες και τρεις ηπείρους, άποψη που πολλοί παράγοντες διεθνώς συμμερίζονται τόσο για το πρακτικό όσο και για το ηθικό του πράγματος. «Τα τελικά του Παγκοσμίου Κυπέλλου οφείλουν να είναι

Εντονες αντιδράσεις από τη Χιλή που έμεινε εκτός, την Αργεντινή που θέλει περισσότερα ματς, αλλά και από το Μαρόκο και την Ισπανία για τον τελικό.

μια συνεκτική διοργάνωση», δήλωσε σε ελβετική εφημερίδα, τονίζοντας ότι το 2030 το Μουντιάλ έπρεπε δικαιωματικά να γίνει εξ ολοκλήρου στη Νότια Αμερική.

Εξάλλος ήταν και ο Γκαμπριέλ Μπόριτς, πρόεδρος της Χιλής, η οποία είχε συμμετάσχει στην κοινή υποψηφιότητα της Νότιας Αμερικής με Ουρουγουάη, Αργεντινή και Παραγουάη, αλλά έμεινε απέξω: «Δεν είστε σοβαροί, κύριοι», δήλωσε απευθυνόμενος στους ιθύνοντες του παγκόσμιου ποδοσφαίρου στη Ζυρίχη, ενώ επικοινωνήσε

Πληθαίνουν οι φωνές που μιλούν για «μαγειρήματα» του προέδρου της FIFA Τζάνι Ινφαντίνο σχετικά με το επετειακό Παγκόσμιο Κύπελλο του 2030.

διαμαρτυρόμενος με τους ομολόγους του της Αργεντινής και της Παραγουάης.

Ούτε στην Αργεντινή είναι ευχαριστημένοι, όμως. Η ομοσπονδία της χώρας φέρεται να πιέζει για τη διεξαγωγή περισσότερων αγώνων στη χώρα το 2030, ενώ η FIFA θέλει να γίνει μόνο ένα εντός έδρας παιχνίδι της εθνικής Αργεντινής, το πρώτο της στον όμιλο, και οι υπόλοιποι αγώνες να διεξαχθούν στην Ιβηρική και στο Μαρόκο, όπως θα γίνει και με τους ομίλους στους οποίους θα συμμετά-

σχουν Ουρουγουάη και Παραγουάη.

Αντιδικία προκύπτει και μεταξύ Μαρόκου και Ισπανίας. Οι δύο άσπονδοι γείτονες δεν έχουν φτάσει σε κάποιο συμβιβασμό σχετικά με το ποιος από τους δύο πρόκειται να φιλοξενήσει τον τελικό. Αν και σε εμάς τους Ευρωπαίους φαντάζει προφανής η επιλογή της Μαδρίτης, το Μαρόκο θεωρεί εαυτόν αδικημένο ύστερα από πέντε αποτυχημένες προσπάθειες ανάληψης της διοργάνωσης και ζητεί να γίνει ο τελικός στην Καζαμπλάνκα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η νίκη της Αγγλίας επί της Ιταλίας με 3-1 αποτέλεσε όχι μόνο σάλπισμα πρόκρισης, αλλά και εκδίκησης για την προ διετίας ήττα στον τελικό του Euro.

Euro 2024: το τοπίο των προκριματικών

Με δύο αγωνιστικές να απομένουν για την ολοκλήρωση των προκριματικών του Euro 2024, το τοπίο αναφορικά με τα εισιτήρια έχει ξεκαθαρίσει σε μεγάλο βαθμό στους περισσότερους ομίλους, αλλά κάποιοι εξακολουθούν να αγωνιούν για τις μάχες του Νοεμβρίου.

Ήδη την πρόκριση για τα τελικά της Γερμανίας έχουν κατακτήσει (πέρα από την οικοδέσποινα) οι Γαλλία,

Ποιοι πήραν το εισιτήριο, ποιοι ελπίζουν, ποια είναι τα θρίλερ δύο αγωνιστικές πριν από το φινάλε.

Ισπανία, Σκωτία, Αγγλία, Αυστρία, Βέλγιο, Πορτογαλία και Τουρκία. Για τους Αγγλους μάλιστα η προχθεσινή νίκη με ανατροπή επί της Ιταλίας με 3-1 αποτέλεσε όχι μόνο σάλπισμα πρόκρισης, αλλά και εκδίκησης για την προ διετίας ήττα από τους Ιταλούς στον τελικό του Euro.

Τυπική διαδικασία φαίνεται και η

επικύρωση της πρόκρισης για Ολλανδία, Ουγγαρία, Σερβία και Σλοβακία, ενώ θεωρείται μάλλον απίθανο το Καζακστάν να αρπάξει το εισιτήριο μιας εκ των Σλοβενίας και Δανίας για να αποφύγει και το μπαράζ του Μαρτίου με την Ελλάδα.

Η ήττα της Ιταλίας από την Αγγλία καθιστά «τελικό» τον αγώνα της Σκουάντρα Ατζούρα με την εθνική Ουκρανίας στις 20 Νοεμβρίου, πιθανότατα στην Πολωνία. Αν τρεις μέρες νωρίτερα οι Ιταλοί έχουν νικήσει τη Βόρεια Μακεδονία εντός έδρας, θα τους αρκεί η ισοπαλία με την Ουκρανία.

Στο νήμα θα κριθεί η πρόκριση μεταξύ Ουαλλίας και Κροατίας. Ισόβαθμες οι δύο ομάδες, έχουν από δύο ματς να δώσουν, αλλά η Ουαλλία πλεονεκτεί στα μεταξύ τους παιχνίδια (μία νίκη και μία ισοπαλία). Δύο θέσεις παίζονται ακόμη μεταξύ Ρουμανίας, Ελβετίας και Ισραήλ.

Πολύ σπουδαία αναμένεται και η μάχη Πολωνίας - Τσεχίας σε τέσσερις εβδομάδες, αν και οι Τσέχοι μπορεί να αποκλείσουν τους Πολωνούς ακόμη και με ήττα, εφόσον τρεις μέρες μετά νικήσουν τους Μολδαβούς εντός.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Δύρω... γενεθλίων συμφωνία για το γήπεδο: Τις τελευταίες μέρες ακούγεται όλο και πιο έντονα στα ποδοσφαιρικά στέκια της πρωτεύουσας, ότι υπάρχει σοβαρό ενδιαφέρον από επενδυτή που είναι έτοιμος να αναλάβει όλο το κόστος ανέγερσης γηπέδου για τον ΑΠΟΕΛ. Ο επενδυτής ακούγεται πως είναι Κύπριος που διαμένει στις ΗΠΑ, και γίνεται μάλιστα λόγος για καταρχήν συμφωνία. Ο ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας ήρθε μάλιστα στο νησί μας πριν από μερικούς μήνες και είχε επαφές με τη διοίκηση της εταιρείας «ΑΠΟΕΛ Ποδόσφαιρο». Η διοίκηση Πετρίδη αναμένεται ότι ανήμερα των 97ων γενεθλίων του ΑΠΟΕΛ, στις 8 Νοεμβρίου 2023, θα προβεί σε

ανακοίνωση των σημαντικών εξελίξεων για το γηπεδικό θέμα.

Ομόνοια και μπάσκετ: Με τη διοίκηση του σωματείου τα έβαλε ο κόσμος της Ομόνοιας για την απόφασή της να αναστείλει για ένα χρόνο τη λειτουργία του τμήματος καλαθοσφαίρας. Είναι πολύ δύσκολο να δεχθεί κάποιος ότι η Ομόνοια δεν είναι σε θέση να συντηρήσει ούτε ομάδα στη Β΄ κατηγορία. Τις τελευταίες μέρες, φαίνεται πάντως να υπάρχει κινητικότητα που μπορεί να φέρει σημαντικές εξελίξεις.

Ανδρόνικος Κακουλλής: Ρίχνοντας κανείς μια ματιά στα στατιστικά των παικτών της Ομόνοιας διαπιστώ-

νει ότι ο Ανδρόνικος Κακουλλής διατηρεί δύο πρωτιές. Μία στα γκολ (6) μία στις ασίστ (3), ενώ είναι ένας από τους παίκτες της Ομόνοιας που έπαιξαν σε όλα τα μέχρι στιγμής ματς. Η εικόνα της προόδου ενός νεαρού Κύπριου ποδοσφαιριστή. Όταν γίνεται σωστή δουλειά αυτά είναι τα αποτελέσματα.

Στην πράξη δεν: Συνάντηση με τους προπονητές των Εθνικών ομάδων Γυναικών, Futsal, Ελπίδων K21, Νέων και Νεανίδων K19, Παίδων K17, K16 και K15 και Κορασίδων K17 είχε το πρωί ο πρόεδρος της ΚΟΠ Γιώργος Κούμας, στην παρουσία του υπεύθυνου εθνικών ομάδων Θεόδωρου Θεοδούλου, του τεχνικού διευθυντή μικρών εθνι-

κών ομάδων, γυναικών και futsal Δημήτρη Παπαδόπουλου και υπηρεσιακών παραγόντων της Ομοσπονδίας. Συζητήθηκαν όλα τα θέματα που αφορούν τις εθνικές ομάδες και έγινε συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων για την καλύτερη λειτουργία και οργάνωση των εθνικών μας ομάδων. Ωραία και καλά όλα αυτά, αλλά στην πράξη τι γίνεται; Γιατί δεν... γίνεται.

Τιμούρ Κετσπάγια: Δυστυχώς ο Τιμούρ Κετσπάγια δεν έχει πια κανένα πισιστικό επικήρμημα υπεράσπισης της δουλειάς του στο αντιπροσωπευτικό μας συγκρότημα. Όσο για τις δηλώσεις του, είναι καλύτερα για όλους να μη μιλά μετά από κάθε ματς.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Στο Μπέρμινχαμ και στην Κύπρο

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

«Η φανέλα με το νούμερο 22 έχει γίνει συνώνυμη με τον Τζουντ, το ανέβασμα του στην πρώτη ομάδα σε ηλικία μόλις 16 ετών και 38 ημερών και την ποιότητα του. Όπως αποφάσισε το κλαμπ θα αποσυρθεί ο αριθμός, για να θυμόμαστε ότι ήταν ένας από μας και για να εμπνεέει όλους τους υπόλοιπους» ανέφερε η ανακοίνωση της Μπέρμινχαμ, που γνωστοποιούσε την ομολογουμένως πρω-

τόγνωρη απόφασή της να προβεί σε μια τέτοια κίνηση για έναν έφηβο ο οποίος όντως λίγο αργότερα μεταγράφηκε στη γερμανική Ντόρτμουντ σε μια κίνηση που λογίζεται ως η ακριβότερη που έγινε στην ιστορία για έναν 17χρονο ποδοσφαιριστή.

Δεν πρόκειται για άλλον πέραν του Τζουντ Μπέλινγκχαμ, ο οποίος αφού αγωνίστηκε για τρία χρόνια στον γερμανικό σύλλογο, αποτελεί εδώ και μήνες αναγκατάστατο μέλος της Ρεάλ Μαδρίτης, της πιο πετυχημένης δηλαδή ομάδας στην ιστορία του ποδοσφαίρου.

Η πορεία του 20χρονου πια, σούπερ παίκτη, αναμφισβήτητα θα μας απασχολήσει για τα επόμενα δέκα με δεκαπέντε χρόνια, σε τούτο όμως το κείμενο θα εστιάσουμε στον τρόπο σκέψης που έχουν στην αγγλική ομάδα και την όλη προσέγγισή τους προς ένα παιδί που ήδη διαπρέπει.

Πέραν της επιβεβαιωμένης διορατικότητας που διαθέτουν οι της Μπέρμινχαμ, αλλά και της γνώσης που αποδεδειγμένα κατέχουν, οι Άγγλοι προβαίνουν σε μια τέτοια κίνηση ακριβώς γιατί επιθυμούν να εμπνεύσουν με το παράδειγμα του Τζουντ τις επόμενες γενιές ποδοσφαιριστών που θα φορέσουν τη φανέλα του συλλόγου.

Ακριβώς τοποθετώντας τη φιγούρα του Μπέλινγκχαμ στην ιστορία της ομάδας, επιθυμούν να εξασφαλίσουν ότι προτερήματα κατείχε ο ποδοσφαιριστής, όπως η ταπεινότητα, το ταλέντο, η αφοσίωση και η πλήρη δουλειά, για να θεμελιωθούν στη φιλοσοφία της ομάδας, την οποία θα υιοθετούν οι παίκτες που έρχονται από το μέλλον. Δεν υποτίμησαν την ηλικία του παίκτη, δεν επαναπαύτηκαν στα εκατομμύρια που έλαβαν από την μεταγραφή του και δεν προσπάθησαν να υποσκελίσουν το άτομο, με το μεγαλείο του κλαμπ.

Αντιθέτως έσπευσαν να υποκλιθούν στο τεράστιο ταλέντο του, εκφράζον την ευγνωμοσύνη τους που ήταν ένας εξ αυτών και φυσικά επικείμενη να διαφυλάξουν τις αξίες που προσέβει ένας τέτοιος μεγάλος παίκτης όπως ο Μπέλινγκχαμ.

Στο υποθετικό σενάριο που φέρει έναν αντίστοιχο Μπέλινγκχαμ να μεγαλώνει ποδοσφαιρικά στην Κύπρο, ο καθένας από нас as σκεφτεί ποια θα ήταν τα στοιχεία της υπόθεσης και ποια εξέλιξη θα υπήρχε.

Κακόγουστο έργο σε επανάληψη...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Αν περίμενε κάποιος να δεχθεί και από τη Γεωργία τέσσερα γκολ η εθνική μας για να διαπιστώσει πως το πρόβλημα είναι διαχρονικό και βαθύτερο, πλανάται πλάνην οικτρά! Αν θα έπρεπε να διασυρθεί και όχι απλά να χάσει από την ανώτερη Γαλλία η εθνική των ελπίδων, για να διαπιστώσει κάποιος την απουσία οποιουδήποτε σχεδιασμού στήριξης των κυπρίων ποδοσφαιριστών, πρώτα τον εαυτό του κοροϊδεύει και μετά όλους εμάς.

Πιο τραγικό από την τραγωδία που λέγεται Εθνική Κύπρου, η λογική εκτίμηση, πως όλοι αντιλαμβάνονται ότι με τον τρόπο που λειτουργούμε δεν υπάρχει πιθανότητα επιτυχίας, παρά μόνο κάποιες (λιγοστές) ελπίδες, μιας παρένθεσης ή μιας αναλαμπής. Και ενώ το αντιλαμβάνονται δεν το αλλάζουν! Δεν χρειάζεται να είναι κάποιος ιδιαίτερα ποδοσφαιρικά καταρτισμένος, για να διαπιστώσει πως χώρες περιορισμένου ποδοσφαιρικού εκποτισματος, όπως η Κύπρος, για να διεκδικήσουν και πολύ περισσότερο να πετύχουν το πιο πάνω βήμα, θα πρέπει να δουλέψουν μεθοδικά, με μακροπρόθεσμο πλάνο και με απαραίτητη προϋπόθεση να μπει, σε κάποιες περιπτώσεις, το οπαδικό συμφέρον πιο πίσω από το γενικότερο συμφέρον και καλό του κυπριακού ποδοσφαίρου. Στοιχεία τα οποία απουσιάζουν παντελώς από ποδόσφαιρό μας. Καμία πρόσληψη προπονητή τα τελευταία χρόνια δεν έχει γίνει με κριτήρια, τα χαρακτηριστικά του εκάστοτε προπονητή στη βάση ενός σχεδιασμού και της αγωνιστικής φιλοσοφίας που αυτός επιβάλλει για την εθνική. Καλός ή κακός, ιδανικός ή όχι ο Τιμούρ Κετσπάγια για την εθνική, δεν είναι η ουσία, ούτε και η μόνη λύση του προβλήματος. Όπως δεν ήταν ο Κωστένογλου, ο Βάλερι ή ο Νιόπλιας, όπως δεν θα είναι και οι όποιοι επόμενοι. Ο κάθε προπονητής που πέρασε, εδώ και πολλά χρόνια από την Εθνική, απλά προσπάθησε, όπως ο ίδιος θεωρούσε καλύτερα, και τα αποτελέσματα είναι γνωστά, με ελάχιστες τις εξαιρέσεις. Όσο για την πραγματική θέληση να βοηθηθεί η Εθνική σε βάρος της εξυπηρέτησης σωματειακών συμφερόντων, ούτε καν χρήζει αναφοράς...

Γι' αυτό και η συζήτηση για την Εθνική κατάντησε μονότονη. Γι' αυτό και δεν αναμένεται θεαματική διαφορά. Το πολύ-πολύ να ψάξουμε αργά ή γρήγορα για τον επόμενο προπονητή, με τον οποίο θα... διαφημίσουμε το επόμενο νεο ξεκίνημα. Για την ώρα, το μόνο που κρατά κανείς από την όλη κατάσταση και γενικότερα το κατάντημα της εθνικής μας ομάδας, είναι την πρόσφατη δήλωση του Τιμούρ Κετσπάγια, πως κουραστήκαμε όλοι, «εντός» και «εκτός» εθνικής, να λέμε τα ίδια και τα ίδια...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,82%

Χ.Α.
0,45%

Dow Jones
-1,15%

Nasdaq
-2,47%

Nikkei
-3,27%

Dax
-2,46%

FTSE 100
-1,90%

ΣΕ ΗΠΑ-Ε.Ε.
Υψηλά για
καιρό θα
παραμείνουν
τα επιτόκια
Σελ. 10

Πετρέλαιο
3,06%

€/ \$
0,55%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΠΑΝΑΚΡΙΒΟ ΕΔΕΣΜΑ

«Κόβουν» τη φέτα οι ξένοι λόγω τιμής

Στα σούπερ μάρκετ της Αυστραλίας, η ελληνική φέτα πωλείται περίπου προς 25 ευρώ/κιλό, στη Σουηδία 19 ευρώ και στη Γερμανία από 12 έως 19 ευρώ το κιλό. Η εκτίναξη της τιμής της φέτας, λόγω του ακριβού αιγοπρόβειου γάλακτος, έχει περιορίσει την κατανάλωση στις ξένες αγορές. **Σελ. 7**

ΕΚΤΕΘΕΙΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΕΝΟΙΚΙΟ

Λιγότεροι Έλληνες έχουν δικό τους σπίτι

Μειώνεται το ποσοστό ιδιοκατοίκησης στην Ελλάδα. Βρίσκεται στο 72,8% ενώ ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι 69,1%. Όμως, το ότι πολλά ιδιόκτητα σπίτια βαρύνονται με στεγαστικό δάνειο, στην πραγματικότητα το 40% των Ελλήνων είναι εκτεθειμένο είτε στο υψηλό ενοίκιο είτε στη δόση. **Σελ. 12**

Ο πληθωρισμός, η ακρίβεια και το νέο πακέτο μέτρων

Τα στοχευμένα, τα οριζόντια, η έλλειψη ψηφιακού κράτους και οι θεσμοί

Το πακέτο μέτρων ύψους 141 εκατομμυρίων ευρώ που ανακοίνωσε η κυβέρνηση δεν ανατρέπει τη δημοσιονομική εικόνα του κράτους. Η κυβέρνηση επέλεξε εν μέσω των μέτρων να εξαγγείλει και μέτρα τα οποία

είναι οριζόντια και όχι μόνο μέτρα με στόχευση. Βραχυπρόθεσμα θα δούμε να έχουν θετική επίδραση στον Κύπριο πολίτη, αλλά σε βάθος χρόνου πιθανό να «πάνε πίσω» την οικονομία. Το κράτος δεν μπορεί

να λειτουργήσει με στοχευμένα και ουσιαστικά μέτρα τα οποία να μην δίνουν τροφή σε πληθωριστικές πολιτικές. Η απουσία του ψηφιακού κράτους έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να δώσει στόχευση σε μέτρα

τα οποία να μην αντιτίθενται σε αποφάσεις και εντολές των θεσμών. Όλοι οι θεσμοί έχουν τονίσει ότι πρέπει να δίνονται μέτρα μόνο με στόχευση και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. **Σελ. 4**

Στη θάλασσα το πρώτο πλοίο με αιολικά ιστία

Μία νέα, πιο «πράσινη» εποχή στη ναυσιπλοΐα εγκαινιάζουν τα φορτηγά πλοία που κινούνται με αιολικά ενέργεια και θα μπορούσαν να μειώσουν τη χρήση καυσίμων έως και 30%. Τον δρόμο δείχνει το «Ρyxis Ocean», ένα πλοίο μεταφοράς κύδην φορτίου που μοιάζει με οποιοδήποτε άλλο, έχει ωστόσο μια μεγάλη διαφορά: είναι το πρώτο φορτηγό πλοίο, εξοπλισμένο με γιγαντιαία αιολικά ιστία. **Σελ. 11**

Ανάγκη για ολοκληρωμένο πρόγραμμα στην οικονομία

Συνέντευξη Τ. Γιασεμίδη

Ανάσα στους καταναλωτές δίνουν τα βραχυπρόθεσμα μέτρα που ανακοινώθηκαν από την κυβέρνηση, δηλώνει ο οικονομολόγος Τάσος Γιασεμίδης. Τονίζει, όμως, την ανάγκη για διαμόρφωση ολοκληρωμένου πλάνου για την οικονομία. Αναφέρεται στις συνέπειες που θα έχει ενδεχόμενη περιφερειακή σύρραξη στη Μέση Ανατολή, τα δημοσιονομικά, την ΑΤΑ, την επιδότηση επιτοκίων και τονίζει την ανάγκη προώθησης ολιστικής στεγαστικής πολιτικής. **Σελ. 5**

Οι υψηλές θερμοκρασίες μειώνουν τον τουρισμό

Η κλιματική αλλαγή

Αρνητικές επιπτώσεις στον τουρισμό θα έχει η κλιματική αλλαγή. Στην περίπτωση της Κύπρου η υπερθέρμανση του πλανήτη μπορεί να επιφέρει απώλειες στις τουριστικές αφίξεις μέχρι και 9,1% σε σύγκριση με τα δεδομένα του 2019. Όπως τονίστηκε σε συνέδριο που διοργάνωσε το υπουργείο Τουρισμού και ο Κυπριακός Σύνδεσμος Αειφόρου Τουρισμού, η ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών αποτελούν μονόδρομο. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Κυπριακή οικονομία: ανθεκτικότητα και διαρθρωτικές αδυναμίες

Οι θετικές αξιολογήσεις από διεθνείς οργανισμούς καταδεικνύουν ικανοποιητική πορεία της κυπριακής οικονομίας και ανθεκτικότητα σε αντίξοες συνθήκες. Η ικανότητα προσαρμογής των επιχειρήσεων στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και η ελκυστικότητα της Κύπρου, λόγω του υψηλού μορφωτικού επιπέδου των απασχολούμενων και της συμμετοχής της στην Ευρωζώνη, αποτελούν βασικούς θετικούς παράγοντες.

Παρά το δυσμενές εξωτερικό περιβάλλον και τις γεωπολιτικές εντάσεις, τα αυξανόμενα επιτόκια και τον υψηλό πληθωρισμό, ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να ανέλθει στο 2-2,5% το 2023. Η ανεργία διατηρείται στο ικανοποιητικό επίπεδο του 6,7%, ενώ οι εντεινόμενες ελλείψεις εργατικού δυναμικού καλύπτονται από ξένους εργάτες. Ο πληθωρισμός παρουσιάζει πτωτική τάση και αναμένεται να μειωθεί κάτω του 3% το 2024. Ωστόσο, οι υψηλές αυξήσεις τιμών βασικών προϊόντων (ηλεκτρισμός, τρόφιμα, κ.λπ.) επηρεάζουν το βιοτικό επίπεδο των μισθωτών και τροφοδοτούν την ανισότητα.

Παράλληλα, τα πλεονάσματα στα δημόσια οικονομικά, αλλά και η πτωτική τάση του δημόσιου χρέους, αποτελούν σταθεροποιητικούς παράγοντες που επιτρέπουν πρόσβαση στις διεθνείς αγορές με ανεκτό κόστος δανεισμού.

Βασικοί συντελεστές από τομεακής πλευράς, της σχετικά ικανοποιητικής εικόνας, περιλαμβάνουν την αξιοποίηση της θετικής συγκυρίας για τον τουρισμό, τη βελτίωση στους τομείς των υπηρεσιών, μεταξύ άλλων λόγω της εγκατάστασης σημαντικού αριθμού ξένων εταιρειών και τη διατήρηση της δραστηριότητας στις κατασκευές, παρά τα υψηλά επιτόκια, το αυξανόμενο κατασκευαστικό κόστος και τον τερματισμό του αμφιλεγόμενου επενδυτικού σχεδίου προσέλκυσης ξένων επενδυτών.

Ταυτόχρονα, δυσμενείς αξιολογήσεις, κυρίως σε ό,τι αφορά τη μετάβαση προς την πράσινη και την ψηφιακή οικονομία, αλλά και σε θέματα ισών ευκαιριών μεταξύ φύλων, επιβεβαιώνουν υστέρηση σε κείριας σημασίας, για τη μελλοντική ανάπτυξη, τομείς. Περαιτέρω κίνδυνοι γεωπολιτικού χαρακτήρα είναι επίσης ορατοί, π.χ. μακροχρόνια διένεξη στην Ουκρανία και το Ισραήλ.

Συνολικά, ωστόσο, οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές παραμένουν θετικές και η ευνοϊκή συγκυρία προσφέρει την ευκαιρία για επικέντρωση της πολιτικής στην αντιμετώπιση των μακροχρόνιων προκλήσεων, ιδιαίτερα στους νευραλγικούς τομείς της ενέργειας και της ψηφιακής οικονομίας. Απαιτούνται, μεταξύ άλλων, παρεμβάσεις μακροχρόνιου χαρακτήρα στο ηλεκτρικό δίκτυο και γενικότερα στις υποδομές, ενέργειες που θα επιτρέψουν μεγαλύτερη διείσδυση των ΑΠΕ, καθώς και η προώθηση ενός φιλόδοξου στρατηγικού σχεδίου ψηφιοποίησης του δημόσιου τομέα.

Σε ό,τι αφορά την κοινωνική πολιτική, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορθά προκρίνει την προώθηση στοχευμένων σχεδίων δαπανών στήριξης των ευάλωτων ομάδων και τερματισμό ad hoc επιδοτήσεων των τιμών.

Λαμβανομένων υπόψη των διαφανόμενων μακροχρόνιων ελλείψεων εργατικού δυναμικού, κείριας σημασίας για τη μελλοντική πορεία της οικονομίας είναι η προώθηση μιας ισοζυγισμένης μεταναστευτικής πολιτικής, η οποία θα επιτρέψει την ελεγχόμενη εισαγωγή ξένων εργατικών δυναμικού και την ενσωμάτωσή του στην οικονομία και την κοινωνία.

Η αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η αντίστοιχη πολιτική βούληση μπορούν και πρέπει να αποτελέσουν βασικά εργαλεία προώθησης των πιο πάνω πολιτικών.

*Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

NUROFEN
ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας.
Διαβάστε προσεκτικά το φύλλο οδηγιών χρήσης.

MSI life pharma

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	4,17%	0,10%
Γερμανία	2,93%	0,15%
Γαλλία	3,51%	0,04%
Ιταλία	4,94%	0,19%
Ισπανία	4,03%	0,14%
Ιρλανδία	3,33%	0,08%
Ελλάδα	4,39%	0,12%
Ην. Βασίλειο	4,67%	0,25%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB	Θετική

PwC Κύπρου
Annual Review 2023
Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα μας

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΓΙΑΟΥΝΤΣΕΝ / REUTERS

Το Ισραήλ, ο πόλεμος και οι εξαγωγές αερίου

Η βιομηχανία φυσικού αερίου του Ισραήλ είναι σημαντική τόσο για την Ανατολή όσο και για τη Δύση. Τα γειτονικά Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα έβλεπαν τον τομέα των ορυκτών καυσίμων σαν γέφυρα με το Ισραήλ και οι Ευρωπαίοι ως υποκατάστατο του ρωσικού αερίου, αλλά οι επιθέσεις της Χαμάς περιπλέκουν τα πράγματα και για τους δύο.

Το πρόβλημα της Ευρώπης με το φυσικό αέριο είναι ηπιότερο από το 2022, όταν οι τιμές είχαν φτάσει στα 133 ευρώ η μεγαβατώρα. Οι ευρωπαϊκές απο-

Η Ευρώπη θεωρεί δεδομένο το ισραηλινό αέριο για την αναπλήρωση των μειωμένων ρωσικών εξαγωγών.

θήκες αερίου είναι πλήρεις και η κατανάλωση περίπου 15% χαμηλότερη σε σύγκριση με τα προ της κρίσης επίπεδα. Πριν από τις επιθέσεις της Χαμάς, το Ισραήλ συγκαταλεγόταν στους σίγουρους προμηθευτές που θα αναπλήρωναν το 155 δισ. κυβικά μέτρα χαμένου φυσικού αερίου, όσα ήταν δηλαδή οι εξαγωγές της Ρωσία στην Ευρώπη το 2021. Ο όγκος αυτός αερίου κάλυπτε το 1/3 της κατανάλωσης στη Γηραιά Ηπειρο.

Εκτός από όλα αυτά το Ισραήλ εξήγε στην Ευρώπη περίπου 6 δισ. κ.μ. LNG. Δεδομένης της

στήριξης από τις Βρυξέλλες, το Ισραήλ ίσως καταφέρει να οικοδομήσει τις δικές του υποδομές για τις εξαγωγές LNG. Ο πόλεμος όμως μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα. Περιπλέκει επίσης μια σημαντική γεωπολιτικά συγχώνευση. Τον Μάρτιο, η κρατική πετρελαϊκή των Εμιράτων, ADNOC, υπέβαλε προσφορά ύψους 2 δισ. δολ. μαζί με τη βρετανική BP για την εξαγορά του 50% της NewMed Energy, που παράγει το υπεράκτιο φυσικό αέριο του Ισραήλ. Η εταιρεία αυτή ελέγχει το 35% του κοιτάσματος Λεβιάθαν, του μεγαλύτερου της χώρας, και δεδομένου ότι έχουν μεσολαβήσει από το 2020 οι Συμφωνίες του Αβραάμ και οι σχέσεις τους έχουν εξομαλυνθεί, η συμφωνία έχει ευρύτερη σημασία.

Από τη στιγμή που άρχισε ο πόλεμος, οι μετοχές της NewMed έχουν υποχωρήσει περίπου 20% μολονότι οι εργασίες στο Λεβιάθαν συνεχίζονται κανονικά. Αν και η BP έχει επιβεβαιώσει το ενδιαφέρον της, ο ρόλος της ADNOC μπορεί να είναι επικίνδυνος από πολιτικής απόψεως, σε περίπτωση κλιμάκωσης της σύγκρουσης. Δεδομένου ότι η NewMed θα εξακολουθήσει να ανήκει κατά 50% στον ισραηλινό όμιλο Delek, μια συμφωνία θα σήμαινε πως χρήματα Αράβων θα κατέληγαν σε Ισραηλινούς επενδυτές ως μερίσματα. Κάτι πολύ δύσκολο, δεδομένου ότι όλο και περισσότεροι πολίτες υποφέρουν ιδιαίτερας μετά τις επιθέσεις στο νοσοκομείο Αλ Αχλί αλ Αραμπί, για τις οποίες αλληλοκατηγορούνται οι Παλαιστίνιοι με τους Ισραηλινούς.

Εκτός εάν διακοπούν οι εργασίες σε πολλά κοιτάσματα φυσικού αερίου, η Ευρώπη έχει γενικά μια καλή ισορροπία σε ό,τι αφορά την επάρκεια σε φυσικό αέριο γι' αυτόν τον χειμώνα. Και πάλι, πάντως, ο τομέας φυσικού αερίου του Ισραήλ έχει μετατραπεί από χέρι βοηθείας σε ενδεχόμενο πονοκέφαλο.

ΔΗΚΤΗΣ

Μέτρα εντός των δυνατοτήτων

Η δημοσιονομική πειθαρχία πάνω από όλα. Αυτό ήταν το μύτο που ακολούθησε η κυβέρνηση στην εξαγγελία των μέτρων κατά της ακρίβειας. Με συνολικά μέτρα άμεσης επίδρασης ύψους 141 εκ. ευρώ, για διάστημα μερικών μηνών, είναι ξεκάθαρο ότι τα δημοσιονομικά περιθώρια είναι περιορισμένα όση θέληση και αν υπάρχει για στήριξη των ευάλωτων. Σε σχέση με τους ευάλωτους να σημειώσουμε ότι ακόμα και αυτά τα 141 εκ. ευρώ δεν στοχεύθηκαν σε αυτούς που πραγματικά τα έχουν ανάγκη όχι γιατί δεν υπάρχει θέληση αλλά γιατί δεν υπάρχει η δυνατότητα προφανώς έχει να κάνει με την ανάγκη χρήσης της τεχνολογίας, κάτι όμως που δεν φαίνεται ότι το έχουμε εύκολο αν κανείς αναλογιστεί ότι το e-kalathi παραμένει ακόμη ανεφάρμοστο, μια επιλογή που έχει περιορισμένες τεχνολογικές απαιτήσεις. Φανταστείτε να επικριρείτο στόχευση στην αντίλη των καυσίμων.

Κεφαλαιοποίηση τραπεζών

Μετά από 10 συνολικά αυξήσεις των επιτοκίων ύψους 450 μονάδων βάσης, η χρηματοοικονομική σταθερότητα παρουσιάζεται ιδιαίτερα εύθραυστη καθώς οι τράπεζες καλούνται να προσαρμωθούν σε ένα γρηγορά μεταβαλλόμενο επιτοκιακό περιβάλλον. Ανησυχία επίσης επικρατεί και για την αγορά ακινήτων, κυρίως των εμπορικών, όπου και εκεί οι τράπεζες έχουν σημαντική έκθεση κινδύνου. Προς το παρόν η κατάσταση παραμένει υπό έλεγχο καθώς η αύξηση των δανειστικών επιτοκίων και η υποχώρηση της ανάπτυξης θα απαιτήσουν χρόνο για να επεράσουν» στην πραγματική οικονομία. Στα θετικά σημειώνεται η ισχυρή κεφαλαιοποίηση των τραπεζών που σύμφωνα με την τελευταία άσκηση ακραίων σεναρίων είναι επαρκής για μια δύσκολη οικονομική συγκυρία. Η εποπτική αρχή προκειμένου να διασφαλίσει την ανθεκτικότητα των τραπεζικών ισολογισμών δεν ευνοεί και δε θα προχωρήσει σε χαλάρωση των ελάχιστων εποπτικών απαιτήσεων όπως ενδεχομένως θα επιθυμούσαν οι τραπεζικές διοικήσεις.

Ρευστότητα τραπεζών

Εκτός από κεφάλαια, οι τράπεζες καλούνται να διατηρούν και επαρκείς δείκτες ρευστότητας για να αντιμετωπίσουν απρόβλεπτες καταστάσεις, όπως είδαμε να συμβαίνει προ μερικών μηνών σε συγκεκριμένες τράπεζες. Η χρήση των ηλεκτρονικών καναλιών για διευκραίωση τραπεζικών συναλλαγών σε συνδυασμό με τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για διάδοση ειδήσεων έχουν δημιουργήσει ένα εντελώς νέο σκηνικό. Σε αυτό το πλαίσιο αναπτύσσε-

Η κυπριακή πολιτεία έχοντας πορευτεί για πολλά χρόνια χωρίς ουσιαστικές υποδομές στα θέματα μεταφορών, ενέργειας και παιδείας «παραδίδει» σήμερα τους λιγότερο προνομιούχους στο έλεος της ακρίβειας.

ται προβληματισμός κατά πόσο θα πρέπει να ενταχθούν και συγκεκριμένες εποπτικές απαιτήσεις για την ρευστότητα σε ορισμένες τράπεζες κατά το μοντέλο που γίνεται στα κεφάλαια. Όπως αφήνεται να νοηθεί, οι υφιστάμενοι κανονισμοί επιτρέπουν κάποια ευελιξία όμως η συζήτηση που βρίσκεται υπό εξέλιξη ίσως «παράξει» μια συνολικότερη προσέγγιση στο ζήτημα.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Μη Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός

Μη Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός καλείται το σύνολο των ατόμων που δεν είναι ικανά ή διαθέσιμα για εργασία, δηλ. τα άτομα τα οποία είτε δεν μπορούν είτε δεν θέλουν να εργαστούν. Τα άτομα αυτά δεν περιλαμβάνονται στο εργατικό δυναμικό (οικονομικά ενεργό πληθυσμό) μιας οικονομίας, το οποίο αποτελείται από εργαζόμενους και άνεργους.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής διοίκησης και οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Εχουν δουλειά, καλό μισθό, αλλά όχι σπίτι

Γιατί πολλοί Αμερικανοί αναγκάζονται να ζουν στα αυτοκίνητά τους

Της ΡΟΥΚΜΙΝΙ ΚΑΛΙΜΑΚΙ

Η Κρίσταλ Οντέτ χρησιμοποιεί ως «κρεβατοκάμαρα» τα πίσω καθίσματα του αυτοκινήτου της. Για να απλώσει τα πόδια της, είναι απαραίτητο να αφήσει τη μία πόρτα μισάνοικτη και αυτό δεν είναι καθόλου εύκολο, καθώς οι νύχτες

Στο Ντένβερ, άνθρωποι με εισόδημα 1.500 δολαρίων τον μήνα δεν βρίσκουν σπίτι - Ένα διαμέρισμα με ένα υπνοδωμάτιο κοστίζει κατά μέσον όρο 1.655 δολάρια τον μήνα.

του φθινοπώρου είναι ήδη παγωμένες στην Ουάσιγκτον. Η κόρη της ζητάει να την κλείσει.

Το εντυπωσιακό είναι πως η Οντέτ δεν είναι άνεργη. Κερδίζει 72.000 δολάρια τον χρόνο, εργαζόμενη σε κρατική δομή ως κοινωνική λειτουργός, αλλά ένας συν-

δυασμός κακής τύχης, χρέους και χαμηλής πιστοληπτικής αξιολόγησης (credit score) την έδιωξε από το σπίτι της στη Μπελβού του Σιάτλ, που έχει γίνει μία από τις ακριβότερες πόλεις στις Ηνωμένες Πολιτείες, και έχει καταστήσει την εύρεση νέας εστίας μια οδύσσεια. Η πρόσφατη έξωση από το παλιό της σπίτι την οδήγησε σε χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων έξω από μια εκκλησία Βαπτιστών στο Κίρκλαντ.

Έτσι, το αυτοκίνητό της, η μεγαλύτερη επένδυσή της, έγινε το σπίτι όπου ζει με την κόρη της. Η οροφή εκτελεί χρέη τραπεζαρίας, το πορτ-μπαγκάζ είναι η ντουλάπα και το πάρκινγκ η αυλή τους.

Η Οντέτ βέβαια δεν είναι η μόνη. Σε πολλές πολιτείες των Ηνωμένων Πολιτειών, οι άνθρωποι που ζουν μέσα στα οχήματά τους αποτελούν πλέον την πλειονότητα των αστέγων.

Πάρκινγκ για αστέγους

Στο Κινγκ Κάουντι, όπου κατοικεί η Οντέτ, το ποσοστό ανέργειας σε 53% ενώ στο Λος Άντζελες ξεπερνά το 60%. Πολλοί από τους ανθρώπους αυτούς έχουν δουλειές. Στο Ντένβερ, 135 από τους 217

Σε πολλές πολιτείες της Αμερικής, οι άνθρωποι που ζουν μέσα στα οχήματά τους αποτελούν πλέον την πλειονότητα των αστέγων. Δεν είναι άνεργοι. Πολλοί έχουν οικογένειες και παιδιά.

ανθρώπους που κοιμούνται στα ειδικά διαμορφωμένα πάρκινγκ, που ανοίγουν το ένα μετά το άλλο για να μπορούν να τους φιλοξενήσουν με ασφάλεια, είχαν το τρέχον έτος εισόδημα κατά μέσον όρο 1.500 δολάρια τον μήνα. Ένα διαμέρισμα με ένα υπνοδωμάτιο κοστίζει, όμως, κατά μέσον όρο 1.655 δολάρια τον μήνα.

«Είναι ειρωνικό να κερδίζω ένα θεωρητικά καλό εισόδημα και να μην μπορώ να νοικιάσω ένα σπίτι», σημειώνει η Οντέτ, «βγάζω 32 δολάρια την ώρα, ωστόσο, ακόμη δυσκολεύομαι πολύ».

Πολλά πράγματα αλλάζουν όταν πρέπει να ζήσεις μέσα σε ένα αυτοκίνητο. Η Οντέτ αναγκάζεται να μην πίνει νερό το βράδυ για να

μη χρειάζεται να χρησιμοποιεί τη φορητή τουαλέτα, πράγμα που την οδηγεί σε αφυδάτωση. Αναγκάζεται να γυρίζει τις πατούσες της για να χωρέσει. Πλέον, δεν μπορεί να φορέσει τα παπούτσια του τένις.

Στον χρόνο ανάμεσα στη δουλειά και στη φροντίδα του τετράτροχου σπιτιού της, η Οντέτ έψαχνε για σπίτι. Πολλοί ιδιοκτήτες την απέρριπταν, όμως, όταν έβλεπαν τα στοιχεία σχετικά με τα χρέη της ή της ζητούσαν τεράστιες προκαταβολές, που αδυνατούσε να δώσει.

Ασφάλιστρα υγείας

Με το που έμπαινε ο μισθός στον τραπεζικό της λογαριασμό,

έφευγε κατευθείαν σε χρέη, ενώ η νόσος του Κρον από την οποία πάσχει την ανάγκαζε να πληρώνει υπέρογκα ποσά σε ασφαλίσεις υγείας. Τον περασμένο Αύγουστο, όμως, είχε ένα πολύ καλό νέο. Σχεδόν ξέσπασε σε κλάματα όταν έμαθε πως ο ιδιοκτήτης ενός σπιτιού είχε εγκρίνει την προσφορά της. Παραλίγο να το χάσει μέσα από τα χέρια της, καθώς δεν μπορούσε να έχει «καταθέσεις ασφαλείας» ύψους 2.000 δολαρίων, όπως της απαιτήθηκε.

Η εκκλησία, ωστόσο, που της είχε παραχωρήσει το πάρκινγκ στο οποίο έζησε τόσους μήνες, της πλήρωσε τελικά το ποσό και τον προηγούμενο μήνα μετακόμισε.

Μια νέα εθνική ανάγκη

Σε όλη τη χώρα τα πάρκινγκ έχουν αναλάβει χρέη «ακίνητης περιουσίας» για πολλούς ανθρώπους που αντιμετωπίζουν προβλήματα όμοια με εκείνα της κυρίας Οντέτ. Δεκάδες τέτοια πάρκινγκ έχουν ανοίξει τα τελευταία πέντε χρόνια, ενώ νέα ανακοινώνονται κάθε λίγους μήνες, ακόμη και σε πολιτείες με μικρότερο πρόβλημα στέγασης όπως η Πενσιλβάνια και η Βόρεια Καρολίνα. Βρίσκονται διάσπαρτα στις μεσοδυτικές πολιτείες, στην Ουάσιγκτον και στη Μινεσότα. Διατρέχουν σαν «ραχοκοκαλιά» την ακτή του βορειοδυτικού Ειρηνικού, παρέχοντας ένα ασφαλές καταφύγιο για μια αυξανόμενη ομάδα εργαζόμενων Αμερικανών που βρίσκονται «κολλημένοι» σε μια μέση κατάσταση που πλέον δεν συγχωρεί. Κερδίζουν λίγα για να μπορούν να πληρώσουν ενοίκιο, αλλά πάρα πολλά για να λάβουν κρατική βοήθεια, και έχουν μετατρέψει τα αυτοκίνητά τους σε μια μορφή προσίτης στέγης. Χρειάζονται όμως ένα μέρος στο οποίο να μην κινδυνεύουν. Η ιδέα της παροχής χώρου στάθμευσης για τους άστεγους αυτοκινητιστές έχει ηλικία σχεδόν δύο δεκαετιών, με τον πρώτο γνωστό χώρο να ανοίγει στη σκιά των αρχοντικών της Σάντα Μπάρμπαρα το 2004. Αλλά η ιδέα δεν πήρε σάρκα και οστά σε εθνικό επίπεδο για αρκετό καιρό. Πλέον τείνει να γίνει μια εθνική ανάγκη.

Χρηματοδοτείται από
την Ευρωπαϊκή Ένωση
NextGenerationEU

Κύπρος — το αύριο
ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΔΩΡΕΑΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Αναβαθμίστε τις
γνώσεις & δεξιότητές σας

Η Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Κύπρου (ΑνΑΔ) υλοποιεί τέσσερα νέα έργα τα οποία έχουν συμπεριληφθεί στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2021-2026 (ΣΑΑ) και αφορούν στην παροχή προγραμμάτων κατάρτισης για απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που συμβαδίζουν με τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Ψηφιακές Δεξιότητες. Προγράμματα κατάρτισης που στοχεύουν στην απόκτηση νέων και την αναβάθμιση των υφιστάμενων ψηφιακών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της Κύπρου. Το θεματολόγιο των προγραμμάτων κατάρτισης αφορά σε βασικές ψηφιακές δεξιότητες, Microsoft Office, ψηφιακό μάρκετινγκ, Κυβερνοασφάλεια, Amazon Web Services, Microsoft Azure, Microsoft Power BI και Προγραμματιστή Ηλεκτρονικών Εφαρμογών.

Πράσινη Οικονομία. Προγράμματα κατάρτισης για απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που σχετίζονται με την πράσινη οικονομία. Το θεματολόγιο των προγραμμάτων κατάρτισης εστιάζεται σε διάφορους θεματικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης της κυκλικής οικονομίας, της πράσινης επιχειρηματικότητας και των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, των φωτοβολταϊκών συστημάτων, του έξυπνου δικτύου και των σύγχρονων τεχνολογιών, της ηλεκτροκίνησης, των ανερχόμενων τεχνολογιών και των έξυπνων, πράσινων πόλεων.

Γαλάζια Οικονομία. Προγράμματα κατάρτισης για απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που σχετίζονται με τη γαλάζια οικονομία. Το θεματολόγιο των προγραμμάτων κατάρτισης αφορά κυρίως στον θαλάσσιο εγγραμματισμό, τη θαλάσσια ρομποτική, την πράσινη μετάβαση στον τομέα της κρουαζιέρας, τις πολιτικές για τη γαλάζια οικονομία, την παράκτια, θαλάσσια και βενθική οικολογία, την απανθρακοποίηση στη ναυτιλία, τον ψηφιακό μετασχηματισμό ναυτιλιακών δραστηριοτήτων, την επιστημονική κατάδυση και την υποβρύχια αρχαιολογία.

Επιχειρηματικότητα. Πρόγραμμα κατάρτισης για απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων επιχειρηματικότητας. Στοχεύει στην απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων από ανέργους, οι οποίοι ενδιαφέρονται να ιδρύσουν τη δική τους επιχείρηση, σε θέματα ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας για τη δημιουργία και λειτουργία επιχείρησης.

Δικαιούχοι συμμετοχής στα προγράμματα κατάρτισης, τα οποία προσφέρονται δωρεάν, είναι απασχολούμενοι στον ιδιωτικό, δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, αυτοαπασχολούμενοι και άνεργοι.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλουν την αίτησή τους για συμμετοχή μέσω του συστήματος «Ερμής» της ΑνΑΔ. Σημειώνεται ότι ο κατάλογος των θεμάτων επικαιροποιείται σε συνεχή βάση.

Ενημερωθείτε στο www.anad.org.cy

ΕΠΕΝΔΥΟΥΜΕ ΤΩΡΑ, ΣΤΟ ΔΙΚΟ ΣΟΥ ΑΥΡΙΟ!

Η έλλειψη ψηφιακού κράτους έφερε και τα οριζόντια μέτρα

Έχουν δώσει εντολή οι θεσμοί, να δίνονται μόνο με στόχευση και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η κυβέρνηση «άκουσε» τις φωνές των πολιτών για την ακρίβεια που την τροφοδοτεί ο πληθωρισμός, η ενεργειακή ακρίβεια και οι πόλεμοι. Το πακέτο μέτρων που έφτιαξε ύψους 141 εκατομμυρίων ευρώ – διότι τα 55 εκατομμύρια ευρώ βοήθειας είναι μακροπρόθεσμες εφαρμογές– δεν ανατρέπουν την δημοσιονομική εικόνα του κράτους, ωστόσο πιθανώς θα κοστίσουν παραπάνω «αργότερα». Και αυτό διότι η κυβέρνηση επέλεξε εν μέσω των μέτρων να εξαγγείλει και μέτρα τα οποία είναι οριζόντια και όχι μόνο μέτρα με στόχευση. Βραχυπρόθεσμα θα δούμε να έχουν θετική επίδραση στον Κύπριο πολίτη, αλλά σε βάθος χρόνου θα «πάνε πίσω» την οικονομία. Είναι πρακτικά συνέχιση μερικών μέτρων τα οποία είχαν παρθεί και από την προηγούμενη κυβέρνηση, επίσης οριζόντια, με τα αποτελέσματά τους να βιώνουμε σήμερα. Το κράτος εν έτει 2023 ξανά δεν μπορεί να λειτουργήσει με στοχευμένα και συσυστακτικά μέτρα τα οποία να μην δίνουν τροφή σε πληθωριστικές πολιτικές. Η απουσία του ψηφιακού κράτους και της δημιουργίας μίας «ψηφιακής εικόνας» του κάθε πολίτη που ζει νόμιμα στο κράτος αυτό, έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να δώσει στόχευση σε μέτρα τα οποία να μην αντιτίθενται σε αποφάσεις της νομισματικής πολιτικής που έχουν αποφασισθεί να ακολουθούνται από τον Ιούλιο του 2022. Οι αποφάσεις της οικονομικής ενίσχυσης ύψους 141 συν 55 εκατ. ευρώ από την κυβέρνηση ενέχουν

αποφάσεις σε οριζόντια μέτρα που είναι ενάντια στις γραμμές των θεσμών. Υπενθυμίζεται πως, από το πρώτο διάστημα του 2023 έχουν «δώσει εντολή» να δίνονται μέτρα μόνο με στόχευση και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Παράλληλα, επιστρέφοντας στα της νομισματικής πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει προχωρήσει σε αυξήσεις 450 μονάδων βάσης

Η κυβέρνηση επέλεξε ορθώς να μη «χαλάσει» τη δημοσιονομική εικόνα του κράτους αναφορικά με την ποσότητα της βοήθειας που θέλησε να παραχωρήσει από αρχές Νοεμβρίου.

για να πολεμήσει τον πληθωρισμό. Το να μπαίνει στη διαδικασία το κράτος να επιδοτεί οριζόντια –ανεξαρτήτου οικονομικών διαστρωματώσεων– καύσιμα και φωτοβολταϊκά, είναι μέτρα που θα τονώσουν περαιτέρω την κατανάλωση και τον πληθωρισμό.

Όπως σημειώνουν πηγές που μπορούν να εκφράσουν άποψη για τα μέτρα, το μεγαλύτερο πρόβλημα εστιάζεται στην έλλειψη της ψηφιακής εικόνας του κάθε πολίτη. Εάν το κράτος γνώριζε χαρακτηριστικά του πληθυσμού ζωγραφίζοντας την οικονομική εικόνα του κάθε πολίτη, τότε θα μπορούσε να προχωρήσει σε στοχευμένα μέτρα

τα οποία θα δίνονταν με προπληρωμένες κάρτες, με επιταγές, με όποιο τρόπο επέλεγε το ίδιο. Τα οριζόντια μέτρα –που ευτυχώς δεν είναι όλα διότι υπάρχουν και στοχευμένα– δείχνουν την αδυναμία του κράτους να δώσει λύσεις που στο μέλλον δεν θα του γυρνούσαν «μπούμερανγκ». Το να δίνονται μέτρα κατά της ακρίβειας είναι κίνηση προς τη σωστή κατεύθυνση, αναμφίβολα, ωστόσο θα πρέπει να γίνουν κινήσεις για το ψηφιακό κράτος που να βοηθά σε πολλά επίπεδα.

0,50% - 0,70% του ΑΕΠ

Η κυβέρνηση επέλεξε ορθώς να μην «χαλάσει» τη δημοσιονομική εικόνα του κράτους αναφορικά με την ποσότητα της βοήθειας που θέλησε να παραχωρήσει από αρχές Νοεμβρίου. Όπως αναφέρθηκε κατά τις ανακοινώσεις είναι κοστολογημένα και λαμβάνουν υπόψη τις δημοσιονομικές δυνατότητες. Η βοήθεια των 150 εκατ. ευρώ «χοντρά-χοντρά» και των 200 εκατ. ευρώ αντίστοιχα αν συνυπολογίζουμε και τα μέτρα στεγαστικών πολιτικής, αντιστοιχούν σε ποσοστό 0,50% έως 0,70% του κυπριακού ΑΕΠ των 28 δισ. ευρώ. Ως ποσοστό είναι λίγο, ωστόσο υπάρχουν και οι «φωνές» που αναφέρουν ότι τα ποσά δεν είναι τόσο πρόβλημα. Εάν ήταν στοχευμένα τα μέτρα, πιθανώς να μπορούσε η βοήθεια σε δημοσιονομική βάση να ήταν και διπλάσια από τα 150 και 200 εκατ. που ανακοίνωσαν.

Τα άμεσα μέτρα

Βάσει των μέτρων που ανακοινώθηκαν από την κυβέρνηση, ανα-

Το να μπαίνει στη διαδικασία το κράτος να επιδοτεί καύσιμα και φωτοβολταϊκά θα έχουν ως αποτέλεσμα την περαιτέρω ενίσχυση της κατανάλωσης και του πληθωρισμού.

μένεται κλιμακωτή επιδότηση του ηλεκτρικού ρεύματος από την 1η Νοεμβρίου 2023 μέχρι τις 29 Φεβρουαρίου 2024, για οικιακούς, εμπορικούς και βιομηχανικούς καταναλωτές η επιδότηση καλύπτει το 100% της αύξησης της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος. Πρόσθετα, η μείωση του ειδικού φόρου κατανάλωσης καυσίμων κίνησης, κατά 8,33 σεντ το λίτρο, για τους μήνες Νοέμβριο του 2023 μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2024. Επίσης, η μείωση του φόρου κατανάλωσης στο πετρέλαιο θέρμανσης κατά 6,39 σεντ το λίτρο, από τον Δεκέμβριο του 2023 μέχρι και τον Μάρτιο του 2024. Πέραν των παραπάνω, αποφασίστηκε επιδότηση κατά 2% του επιτοκίου των στεγαστικών δανείων που έχουν συναφθεί από την 1η Ιανουαρίου 2022 μέχρι την 31η Δεκεμβρίου του 2023 για αγορά και ανέγερση πρώτης κατοικίας, για οικογένειες με ετήσιο εισόδημα €50.000. Όσον αφορά στα προϊόντα, αποφασίστηκε μηδενικός συντελεστής ΦΠΑ στο κρέας και τα λαχανικά, από την 1η Δεκεμβρίου 2023 μέχρι το τέλος Μαΐου 2024. Αναφορικά με τα ενοίκια, αποφασίστηκε επιδό-

τηση ενοικίου για λήπτες ΕΕΕ με εφάπαξ ποσό €300 σε όσους λαμβάνουν επιδότηση ενοικίου ή τόκων στεγαστικού δανείου. Το ποσό αυξάνεται στα €500 σε δικαιούχους με σοβαρή αναπηρία. Περαιτέρω αποφασίστηκε εφάπαξ ενίσχυση στους λήπτες επιδόματος διακίνησης αναπήρων με ποσό €120. Ακόμα, ανακοινώθηκε η επέκταση του επιδόματος τέκνου για πολύτεκνους καλύπτοντας τα παιδιά μέχρι την ολοκλήρωση των προπτυχιακών σπουδών τους για απόκτηση πρώτου πτυχίου. Τέλος, στο πλαίσιο των άμεσων μέτρων ανακοινώθηκε αύξηση κατά 5% του επιδόματος τέκνου.

Μεσο-μακροπρόθεσμα μέτρα

Στο πλαίσιο των μεσοπρόθεσμων μέτρων ανακοινώθηκε η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών χωρίς την καταβολή κεφαλαίου σε μικρού και μεσαίου μεγέθους κατοικίες, με την παραχώρηση αρχικής χορηγίας €1.000 και αποπληρωμή του υπόλοιπου ποσού με δόσεις, μέσω του λογαριασμού ηλεκτρικού ρεύματος. Παράλληλα, ανακοινώθηκε η αύξηση της ισχύος αυτοπαραγωγής και ιδιοκατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος σε επιχει-

ρήσεις, μέσω φωτοβολταϊκών. Βασισμένα στα μέτρα στεγαστικής πολιτικής ανακοινώθηκε το Σχέδιο «Ανακαινίζω - Ενοικιάζω», για ένταξη κενών και αδρανών κατοικιών στην αγορά ενοικίου. Πρόσθετα, ανακοινώθηκε η ενίσχυση υφιστάμενων πολεοδομικών κινήτρων για ανέγερση οικιστικών μονάδων, μέρος των οποίων θα παραχωρούνται με προσιτό ενοίκιο. Πλέον των πιο πάνω, αποφασίστηκε το Σχέδιο, «Κτίζω και Ενοικιάζω» σε ιδιωτική γη, με αξιοποίηση πρόσθετου συντελεστή δόμησης και φορολογικών κινήτρων για κατασκευή και ενοίκιαση οικιστικών μονάδων σε προσιτές τιμές. Επίσης, η κυβέρνηση ανακoinώσε μέσα στα σχέδια 55 εκατ. ευρώ την κοινωνική Στέγαση μέσα από την ανέγερση οικιστικών μονάδων σε συγκεκριμένα τεμάχια γης. Ακόμα, ανακοινώθηκε η παραχώρηση οικοπέδων στην ύπαιθρο για οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα. Τέλος, αναφορικά με τα μέτρα στεγαστικής πολιτικής, αποφασίστηκε στεγαστική επιδότηση νεαρών ζευγαριών ή και νέων μέχρι 41 ετών με παραχώρηση εφάπαξ χορηγίας από €20.000 μέχρι €50.000, στη βάση κριτηρίων.

Εξι χιλιάδες σπίτια με φωτοβολταϊκό από το 2024

Στο σχέδιο περιλαμβάνεται και το virtual net metering – Στο ακουστικό το κράτος για αποθήκευση ενέργειας

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Αρχές της νέας χρονιάς, και συγκεκριμένα εντός Ιανουαρίου 2024, θα προκηρυχθεί το σχέδιο «Φωτοβολταϊκά για όλους», με το ακριβές χρονοδιάγραμμα να εξαρτάται από την ηλεκτρονική πλατφόρμα στην οποία θα υποβάλλονται και θα αξιολογούνται οι αιτήσεις. Με την προκήρυξη του σχεδίου το υπουργείο Ενέργειας βάζει ένα λιθαράκι στην αύξηση της οικιακής παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ. Το ζητούμενο

Στις πέντε χιλιάδες έχει υπολογιστεί το κόστος για τα φωτοβολταϊκά συστήματα στο πλαίσιο του σχεδίου. Συνολικά 30 εκατ. το κόστος.

ωστόσο της αποθήκευσης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, μετρίθεται για αργότερα. Σε κάθε περίπτωση, η εφαρμογή του σχεδίου το οποίο πέρασε από το Υπουργικό την προηγούμενη εβδομάδα, ήταν κάτι που ανέμεναν οι καταναλωτές, και εκτιμάται ότι θα πετύχει και τον στόχο για μείωση της κατανάλωσης συμβατικών ενέργειας. Σύμφωνα με τον υπουργό Ενέργειας Γιώργο Παπαναστασίου, το σχέδιο «Φωτοβολταϊκά για όλους» αφορά την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών ισχύος 4,16 κιλοβάτ, με κόστος που υπολογίζεται στις 5 χιλιάδες ευρώ. «Αυτή είναι η μάξιμουμ

Το όριο στην ισχύ του εγκατεστημένου φωτοβολταϊκού είναι 4,16 κιλοβάτ, ώστε να απευθύνεται σε μικρά και μεσαία σπίτια.

ισχύς και ο λόγος που το περιορίσαμε είναι για να απευθύνεται σε μέτριοι μεγέθους σπίτια και μικρά, που είναι εκείνος ο κόσμος που δεν διαθέτει το κεφάλαιο για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού». Ο υπουργός διευκρίνισε ότι το φωτοβολταϊκό μπορεί να καλύψει ανάγκες κατανάλωσης μικρού και μεσαίου μεγέθους σπιτιών τεσσάρων ατόμων με διμηνιαία κατανάλωση στις 800-1.000 κιλοβατώρες.

Το ripple control

Σημειώνεται ότι σε κάθε νέο φωτοβολταϊκό σύστημα που εγκαθίσταται πλέον, πρέπει να μπαί-

νει και το σύστημα ripple control για να μπορεί ο διαχειριστής συστήματος μεταφοράς να ελέγχει την ροή της παραγωγής μέσα στο δίκτυο. Ο λόγος, όπως εξηγείται αρμοδίως στην εφημερίδα, είναι το γεγονός ότι, πολλές φορές συγκεντρώνεται παραγωγή σε ένα σημείο του δικτύου και η κατανάλωση σε εκείνο το σημείο του δικτύου δεν είναι αρκετή, οπότε αποκόπτεται η ενέργεια. Πάντως αυτό που προκύπτει είναι ότι με την εφαρμογή του σχεδίου «Φωτοβολταϊκά για όλους» και την αύξηση της οικιακής παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, είναι ότι θα

διακόπτεται περισσότερες μέρες τον χρόνο η παραγωγή για τα νοικοκυριά σε περιόδους φθινοπώρου και άνοιξης. Αυτή την στιγμή, διακόπτεται δύο μέρες τον χρόνο για τα νοικοκυριά, συνήθως Κυριακή και Δευτέρα του Πάσχα, σύμφωνα με πληροφορίες από τον διαχειριστή συστήματος μεταφοράς Κύπρου.

Στο ακουστικό

Κι ενώ γίνονται βήματα για την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ, το μεγάλο κενό στην Κύπρο παραμένει η αποθήκευση ενέργειας. Σε αυτό το κομμάτι δεν υπάρχουν

ακόμα σχέδια, αν και είναι υπό μελέτη διάφορα σενάρια. Όπως ανέφερε ο κ. Παπαναστασίου, είναι στο πλάνο του υπουργείου να προχωρήσει με σχέδιο αποθήκευσης ενέργειας από ηλιακή και αιολική παραγωγή, τόσο για οικιακούς καταναλωτές όσο και για εμπορικούς. Ο υπουργός έκανε λόγο για δύο ευρωπαϊκών κανονισμών. Πάντως, το συγκεκριμένο σύστημα, εφόσον προχωρήσει, θα το χειρίζεται ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου.

Με την προσθήκη άλλων έξι χιλιάδων οικιακών καταναλωτών, αναμένεται ότι θα αυξηθούν οι μέρες που θα χρησιμοποιείται το ripple control στην παραγωγή.

Στο δεύτερο, όπως ανέφερε, η σκέψη είναι για χρήση μπαταρίας ώστε να μην διοχετεύεται η παραγωγή ενέργειας στο δίκτυο, αλλά να αξιοποιείται από τον ίδιο τον παραγωγό/καταναλωτή σε μεταγενέστερο στάδιο. Διευκρίνισε ότι αυτό που προέχει είναι η αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας κεντρικά, ενώ παρέθεσε τις σκέψεις ώστε: α. να δημιουργηθεί ένα κεντρικό σύστημα αποθήκευσης ενέργειας της παραγωγής από ΑΠΕ και β. παράλληλα να γίνουν μικροί αποθηκευτικοί χώροι-μπαταρίες κοντά σε φωτοβολταϊκά πάρκα, ώστε την ώρα που παράγουν και

δεν υπάρχει κατανάλωση, να μην απορρίπτεται η ενέργεια. Σύμφωνα με τον υπουργό, γίνεται μια προσπάθεια αυτή την περίοδο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ώστε να δοθεί παρέκκλιση προκειμένου να δημιουργηθεί ένα κεντρικό κρατικό σύστημα αποθήκευσης, αν και επικαλείται κωλύματα λόγω ευρωπαϊκών κανονισμών. Πάντως, το συγκεκριμένο σύστημα, εφόσον προχωρήσει, θα το χειρίζεται ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου.

Η περιγραφή του σχεδίου

Το σχέδιο παρουσιάστηκε στο πλαίσιο ανακοίνωσης του νέου πακέτου μέτρων στήριξης της οικονομίας και περιγράφεται ως εξής: Θα παρέχει στους δικαιούχους τη δυνατότητα εγκατάστασης φωτοβολταϊκού συστήματος χωρίς την καταβολή αρχικού κεφαλαίου. Οι δικαιούχοι θα λαμβάνουν χορηγία ύψους 1.000 ευρώ και το υπόλοιπο ποσό θα αποπληρώνεται με διμηνιαία δόση €150 μέσω του λογαριασμού ηλεκτρισμού, όταν θα αρχίσει η παραγωγή ηλεκτρισμού από το φωτοβολταϊκό για το υποστατικό.

Το ύψος του σχεδίου εκτιμάται σε ποσό €30 εκατομμύρια, το οποίο θα προέρχεται από το Ταμείο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΕΞΕ), που αποτελεί το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο της Κυπριακής Δημοκρατίας για την προώθηση των ΑΠΕ και της ΕΞΕ. Το αποθεματικό του Ταμείου ΑΠΕ-ΕΞΕ, αυτή τη στιγμή είναι πέραν των €70 εκατομμυρίων.

Τάσσος Γιασεμίδης, οικονομολόγος

Μέτρα μιας ανάσας, ανάγκη για πλάνο ολοκληρωμένο

Οίκοι, Κομισιόν και ΕΚΤ τάσσονται ενάντια στα οριζόντια μέτρα, διότι αποτελούν ενίσχυση της ζήτησης και της κατανάλωσης

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

Τα μέτρα που ανακοινώθηκαν από την κυβέρνηση είναι βραχυπρόθεσμα και δίνουν μια ανάσα στους καταναλωτές, δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο οικονομολόγος Τάσσος Γιασεμίδης. Τονίζει, όμως, την ανάγκη για διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου πλάνου για την οικονομία. Χαρακτηρίζει «κλειδί» την κάθοδο στην Κύπρο μια μεγάλης διεθνούς τράπεζας, επισημαίνοντας ότι μια τέτοια εξέλιξη θα ενίσχυε την αξιοπιστία της χώρας ως χρηματοοικονομικό κέντρο. Θεωρεί άστοχη τη συζήτηση για φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών και τονίζει την ανάγκη προώθησης ολιστικής στεγαστικής πολιτικής.

-Ποιοι κίνδυνοι ελλοχεύουν για την οικονομία από την κρίση στο Ισραήλ;

Οι συνέπειες είναι δύσκολο να εκτιμηθούν σε αυτή τη φάση, διότι θα παίξει ρόλο η διάρκεια της σύρραξης. Ένα σενάριο περιφερειακής σύγκρουσης τρομάζει τις αγορές. Αυτή η ρευστότητα επηρεάζει, όπως φάνηκε, και τις τιμές του πετρελαίου. Οι τομείς που ενδεχομένως να επηρεαστούν είναι ο τουρισμός, που τα τελευταία χρόνια υπήρξε σημαντική αύξηση στις αφίξεις από το Ισραήλ, και ο τομέας των ακινήτων με τις αγορές να αφορούν είτε μόνιμη κατοικία για εξασφάλιση άδειας παραμονής και μετεγκατάστασης ή επενδυτικούς λόγους. Υπήρξαν και σημαντικές επενδύσεις από το Ισραήλ στον τουρισμό, τα ακίνητα, τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και μετεγκατάσταση ή μεταφορά μέρους δραστηριοτήτων εταιρειών από το Ισραήλ στην Κύπρο.

-Ποια η κατάσταση της οικονομίας σήμερα;

Οι αποδόσεις της οικονομίας τα τελευταία χρόνια ήταν ιδιαίτερα θετικές ενισχύοντας την ανθεκτικότητα της, κάτι που έφερε και

τις αναβαθμίσεις. Όμως, ως εξωγενής οικονομία είναι επιρρεπής σε εξωτερικές προκλήσεις και ήδη παρουσιάζει επιβράδυνση. Συνεπώς, χρειάζεται προσοχή στις αποφάσεις που λαμβάνονται ώστε η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών να διασφαλίζεται.

-Πώς κρίνετε τα μέτρα που ανακοίνωσε η κυβέρνηση;

Τα μέτρα είναι βραχυπρόθεσμα και δίνουν μια ανάσα, όμως υπάρχει ανάγκη για ένα ολοκληρωμένο πλάνο για την οικονομία. Υπάρχουν και στοχευμένα μέτρα, αλλά, και οριζόντια. Οίκοι αξιολόγησης, Κομισιόν και Ευρωπαϊκή Κεντρική

Θα δημιουργηθεί στρέβλωση στο παζάρι τη μέρα απόσυρσης του μηδενικού ΦΠΑ, οπότε πολίτες θα τρέχουν να στοκάρουν, αν μου επιτρέπεται η έκφραση, καφέδες και πάνες.

Τράπεζα τάσσονται ξεκάθαρα ενάντια στα οριζόντια μέτρα, διότι αποτελούν έμμεση ενίσχυση της ζήτησης και της κατανάλωσης. Επομένως, μέτρα στοχευμένα και κοστολογημένα με υπολογισμένο το δημοσιονομικό κόστος κινούνται προς την ορθή κατεύθυνση. Κάποια από τα μέτρα επηρεάζουν τον κρατικό προϋπολογισμό του 2024, επομένως θεωρώ ότι υπήρξε συνεννόηση με την Κομισιόν για τη διάρκεια και τον οριζόντιο τους χαρακτήρα, όπως το μέτρο για τα καύσιμα. Ακόμη και το σχέδιο «φωτοβολταϊκά για όλους», ενδεχομένως να μην είναι για όλους, λαμβάνοντας υπόψη το εκτιμώμενο κόστος (περίπου 30 εκατομμύρια) και τα ποσά που χρειάζονται για εγκατάσταση οικιακών φωτοβολταϊκών. Συνεπώς, είναι αναγκαία

η προώθηση εγκατάστασης φωτοβολταϊκών σε κάθε σπίτι με υποθήκη γρήγορων διαδικασιών αδειοδότησης. Ενδεχομένως, χρειάζεται και προώθηση ενός σχεδίου «ενοικιάσεως στέγης», δηλαδή εταιρείες να προχωρούν σε εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και να πληρώνονται με βάση το όφελος που προκύπτει για κάθε νοικοκυριό.

-Ανακοινώθηκε και επιδότηση επιτοκίων.

Το μέτρο που ανακοινώθηκε αφορά δανειολήπτες με οικογενειακό εισόδημα μέχρι 50 χιλιάδες ευρώ και αν αναφερόμαστε σε μικτά, ενδεχομένως να είναι περιορισμένη η εφαρμογή του μέτρου. Ζητούμενο είναι οι διαδικασίες και τα έγγραφα που θα απαιτηθούν να μην είναι αντικίνητρο όπως στην περίπτωση του σχεδίου «Εστία». Προκύπτει, επίσης, παραθυράκι για νέα δάνεια μέχρι τέλος του '23. Υπενθυμίζεται ότι το κράτος την περίοδο του κορωνοϊού επιδότησε μέχρι τέσσερα χρόνια το επιτόκιο στεγαστικών δανείων και ουσιαστικά ώθησε αρκετό κόσμο να πάρει δάνεια που ενδεχομένως να μην τα ήθελαν, αλλά να το έκαναν επειδή θεωρήθηκε ως ευκαιρία λόγω επιδότησης. Όμως, με την απότομη αύξηση των επιτοκίων, αρκετές τέτοιες περιπτώσεις δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις δόσεις τους. Συνεπώς, χρειάζεται προσοχή στην υιοθέτηση τέτοιων μέτρων για να μην έχεις τα αντίθετα αποτελέσματα. Ταυτόχρονα, οι πολίτες αναμένουν το νέο πλαίσιο εκποιήσεων και εκτιμώ ότι θα έχουμε το ίδιο σενάριο στη Βουλή με πρόταση για αναστολή.

-Ο μηδενικός ΦΠΑ σε προϊόντα αποδίδει;

Τις πρώτες μέρες όντως οι τιμές μειώθηκαν και αυτό αναμένεται να συμβεί και με τα νέα προϊόντα που προστέθηκαν στη λίστα, όμως ειδικά στα τρόφιμα ο πληθωρισμός αυξήθηκε. Είναι οριζόντιο μέτρο, οπότε κάποιος με οικονομική άνε-

Ανακοινώσεις ή διαρροές εν είδει απειλής για φορολόγηση υπερκερδών τραπεζών δεν βοηθούν στη σταθερότητα και δεν αποτελούν σοβαρή οικονομική πολιτική.

ση, βρίσκοντας τα προϊόντα πιο φθηνά, θα ενισχύσει τις αγορές του άρα και τη ζήτηση με αποτέλεσμα να επέλθει τελικά άνοδος στη τιμή και όχι πτώση όπως είναι η επιδίωξη του μέτρου. Μεγάλη στρέβλωση στο παζάρι θα δημιουργηθεί την τελευταία μέρα απόσυρσης του μέτρου, οπότε πολίτες θα τρέχουν να στοκάρουν, αν μου επιτρέπεται η έκφραση, καφέδες και πάνες.

-Γίνεται συζήτηση για στήριξη ευάλωτων ομάδων. Πώς εντοπίζονται αυτές οι ομάδες;

Ένα μεγάλο στοίχημα είναι ο ψηφιακός μετασχηματισμός που θα επέτρεπε τη δημιουργία βάσεων δεδομένων που να συνδέουν Τμήμα Κτηματολογίου, Τμήμα Εφόρου Φορολογίας και Κοινωνικές Ασφαλίσεις σε συνδυασμό με τις οφειλές σε κρατικές υπηρεσίες και τραπεζικά ιδρύματα, ώστε να υπάρχει άμεση πληροφόρηση και να λαμβάνονται γρήγορα αποφάσεις.

-Θα μπορούσε να υπήρχαν κι άλλα μέτρα;

Επιδότηση κόστους ψώνισματος στη βάση κριτηρίων, όπως έγινε στην Ελλάδα.

Ενίσχυση επιδοματικής πολιτικής σε χαμηλοσυνταξιούχους.

Παραχώρηση φορολογικής αφαίρεσης σε τόκους εξυπηρετούμενου δανείου για οικιστικούς σκοπούς, δηλαδή οι πληρωτέοι τόκοι, μέχρι ενός ποσού που θα καθοριστεί, να αφαιρούνται από το φορολογητέο εισόδημα.

Στοχευμένη επιδότηση καυσίμων για οχήματα μικρού κυβισμού, προωθώντας έτσι την πράσινη μετάβαση, παρά οριζόντιο μέτρο.

-Υπήρξαν ανακοινώσεις και για το στεγαστικό.

Υπάρχει ανάγκη για νέα στεγαστική πολιτική και αναμένουμε τις λεπτομέρειες των προγραμμά-

των που ανακοινώθηκαν. Φαίνεται ότι προωθείται, μέσα από έναν πολεοδομικό επανασχεδιασμό, η ενίσχυση της κάθετης ανάπτυξης, με ενίσχυση των πολεοδομικών κινήτρων, δηλαδή παραχώρηση αδειών για περισσότερους ορόφους. Προωθείται επίσης η επανεξέταση των πολεοδομικών ζωνών και η ενίσχυση της προσφοράς σε ακίνητα μέσω του συστήματος

Η επαναφορά του φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας κυρίως για αδρανή ακίνητα, θα μπορούσε να ωθήσει σε ανάπτυξη τους και να χρηματοδοτήσει στεγαστικά προγράμματα.

build to rent που εφαρμόζεται σε άλλες χώρες, με μέρος της οικιστικής ανάπτυξης να αφορά κοινωνικές κατοικίες. Ποσοστό της ανάπτυξης από τον ιδιώτη θα διοχετεύεται σε προγράμματα της κυβέρνησης ως αντιστάθμισμα πολεοδομικών κινήτρων ή/και φοροπαλλαγών σε ΦΠΑ και φόρο εισοδήματος. Η επαναφορά του φόρου ακίνητης ιδιοκτησίας κυρίως για αδρανή ακίνητα θα μπορούσε να ωθήσει σε ανάπτυξη τους και να χρηματοδοτήσει στεγαστικά προγράμματα.

-Και η ΑΤΑ παρουσιάζεται ως μέτρο κατά του πληθωρισμού.

Η ΑΤΑ αναπληρώνει, όχι για όλους, τη χαμένη αγοραστική αξία των εισοδημάτων. Θα μπορούσε όμως να ενταχθεί σε ένα πλαίσιο κλιμακωτής απόδοσης. Να υπάρχει

αξιολόγηση και ανάλογα με την απόδοση του υπαλλήλου να είναι και το ποσό που θα δοθεί, ή ακόμη και συνδυασμός με ένα μικρό ποσό αυτόματης αναπροσαρμογής και το υπόλοιπο ανάλογα με την παραγωγικότητα του τμήματος και του δημόσιου υπαλλήλου. Παρόμοια ρύθμιση υπάρχει ή θα μπορούσε να υπάρξει και στον ιδιωτικό τομέα.

-Πώς πρέπει να αξιοποιείται το πλεόνασμα σε τέτοιες συνθήκες;

Το πλεόνασμα αποτελεί ανάχωμα για δύσκολες περιόδους που ενδεχομένως να προκύψουν, όπως ήταν η πανδημία. Δίνει, επίσης, τη δυνατότητα μείωσης του δημόσιου χρέους (πέραν των δύο δισεκατομμυρίων λήγει το 2024) μέσω αποπληρωμών, ειδικά τώρα που το κόστος δανεισμών είναι υψηλό λόγω αύξησης των επιτοκίων.

-Υπάρχουν φωνές για φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών.

Οποιοσδήποτε απόφαση λαμβάνονται από την πολιτεία και αφορούν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να λαμβάνονται σε συνεννόηση με την ΕΚΤ. Ανακοινώσεις ή διαρροές εν είδει απειλής, π.χ. φόρος επί των υπερκερδών των τραπεζών, δεν βοηθούν στη σταθερότητα ενώ κατά την άποψή μου δεν αποτελούν σοβαρή οικονομική πολιτική. Αν όντως μια κυβέρνηση θέλει να λάβει ένα τέτοιο μέτρο, τότε ετοιμάζει το σχετικό νομοσχέδιο, διαβουλευτεί με την Κεντρική Τράπεζα και το καταθέτει στη Βουλή. Υπενθυμίζεται ότι οι τράπεζες καταβάλλουν τον ειδικό φόρο χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Μέρος αυτού του ποσού καταλήγει στο ταμείο ανακεφαλαιοποίησης και μέρος στο πάγιο ταμείο του κράτους.

«Κλειδί» η κάθοδος στην Κύπρο μιας μεγάλης διεθνούς τράπεζας

-Η συνεχής αύξηση επιτοκίων φέρνει επιπτώσεις;

Η αύξηση των επιτοκίων έχει σκοπό την αφαίρεση ρευστότητας από την αγορά, τη μείωση ζήτησης και κατανάλωσης προϊόντων και άρα πτώση των τιμών. Εκ του αποτελέσματος η επιθετικότητα στην αύξηση των επιτοκίων δεν οδήγησε στην αναμενόμενη μείωση του πληθωρισμού που παρουσιάζεται ανθεκτικός, ιδιαίτερα στα τρόφιμα. Το πρόβλημα φαίνεται να είναι ο πληθωρισμός της προσφοράς, δηλαδή τα προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα για τα τρόφιμα, όπως η καταστροφή των υποδομών εξαγωγής στην Ουκρανία, οι φυσικές καταστροφές και οι αποφάσεις του ΟΠΕΚ για μείωση της παραγωγής πετρελαίου που οδηγεί σε αύξηση των τιμών των καυσίμων και άρα του ηλεκτρισμού στην Κύπρο. Επιπλέον, έχουμε χάσει τη δυνατότητα να είμαστε αυτόνομοι ως οικονομία όσο θα έπρεπε. Ο πρωτογενής τομέας που παλαιότερα αποτελούσε το 18% του ΑΕΠ, αφέρθηκε να παρακμάσει στο βαθμό άλλων τομέων. Είναι δύσκολο να εξηγήσεις στους παλαιότερους ότι επειδή έχει πόλεμο στην Ουκρανία ακριβαίνει το ψωμί στην Κύπρο.

-Ποιο είναι το ζητούμενο; Αύξηση καταθετικών επιτοκίων

ή μείωση/συγκράτηση δανειστικών;

Αν τα τραπεζικά ιδρύματα κρατούσαν τα καταθετικά επιτόκια χαμηλά για να μπορέσουν να απορροφήσουν μέρος της αύξησης των δανειστικών επιτοκίων ώστε να διευκολυνθούν οι δανειολήπτες που χρειάζονται αναδιάρθρωση,

Είναι δύσκολο να εξηγήσεις στους παλαιότερους ότι επειδή έχει πόλεμο στην Ουκρανία ακριβαίνει το ψωμί στην Κύπρο.

θα υπήρχε αυτή η συζήτηση; Η αύξηση των ΜΕΔ δεν είναι προς το συμφέρον κανενός. Οπότε θεωρώ ότι τα τραπεζικά ιδρύματα θα συνεχίσουν να προχωρούν σε βιώσιμες αναδιρθρώσεις με την ευελιξία που τους δίνει το επιτοκιακό περιθώριο. Επισημαίνεται η σημασία της εφαρμογής του Κώδικα της Κεντρικής Τράπεζας για τις αναδιρθρώσεις. Σημειώνεται ότι τα τραπεζικά ιδρύματα διαθέτουν σημαντική ρευστότητα ειδικά μετά τη συσσώρευση την εποχή

Ενδεχομένως τέλος 2024 να δούμε κάποιες μειώσεις στα επιτόκια, όχι όμως με τον ρυθμό που είχαμε τις αυξήσεις τους τελευταίους 18 μήνες.

του κορωνοϊού, οπότε δεν έχουν διάθεση να ανταγωνιστούν με αυξημένα επιτόκια για να αντλήσουν καταθέσεις. Θεωρώ ότι προτεραιότητά τους είναι ο περιορισμός οποιωνδήποτε νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων και η διασφάλιση της κερδοφορίας για τους μετόχους τους.

-Υπάρχει κίνδυνος για ένα νέο κύμα μη εξυπηρετούμενων δανείων;

Οι αναλύσεις συγκλίνουν στο γεγονός ότι, οι οικονομίες δεν

έχουν βιώσει ακόμη τον συνολικό αντίκτυπο των αρνητικών συνεπειών από τις αποφάσεις των Κεντρικών Τραπεζών. Αυτό ενδεχομένως να παρατηρηθεί προς το τέλος του έτους. Ενδεχομένως να υπάρξει σταδιακή αύξηση των ΜΕΔ και των αναγκαιών επισφαλειών. Οπότε, θα πρέπει να εξεταστεί η πορεία του τραπεζικού τομέα στο σύνολό του, προς το τέλος του έτους.

-Πότε μπορεί να αρχίσει η μείωση των δανειστικών επιτοκίων;

Αναμένεται να υπάρξει μια παρατεταμένη περίοδος ψαλών επιτοκίων, όπως, άλλωστε, ανέφερε η κα Λαγκάρντ. Οι κεντρικές τράπεζες έχουν να ισορροπήσουν μεταξύ του πληθωρισμού και της επιβράδυνσης της οικονομίας στις αποφάσεις τους για τα επιτόκια. Ενδεχομένως τέλος 2024 να δούμε κάποιες μειώσεις, όχι όμως με τον ρυθμό που είχαμε τις αυξήσεις τους τελευταίους 18 μήνες.

-Η αύξηση των επιτοκίων επηρεάζει την προσπάθεια προσέλκυσης ξένων επενδύσεων;

Η αύξηση των επιτοκίων οδηγεί την παγκόσμια οικονομία σε επιβράδυνση. Οι αποδόσεις των ομολόγων και των καταθέσεων (όχι στην Κύπρο) δίνουν περισσότερα κίνητρα στους επενδυτές να κρατήσουν τα κεφάλαιά τους στα συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά προϊόντα παρά να επενδύσουν π.χ. στην Κύπρο. Ένας επενδυτής στην περίοδο των μηδενικών επιτοκίων είχε μεγαλύτερο κίνητρο να επενδύσει π.χ. σε ένα ακίνητο με απόδοση ενοικίου 5%-7% και με προοπτική αύξησης της αξίας του, παρά τώρα.

-Πώς μπορούμε να προσελκύσουμε επενδύσεις σε τέτοιες οικονομικές συνθήκες;

Είναι απαραίτητο να διατηρήσεις ανταγωνιστικότητα ως χώρα

και να έχεις στρατηγικό πλάνο. Η Κύπρος εφαρμόζει τις κυρώσεις στη Ρωσία με αποτέλεσμα να μειωθούν οι ρωσικές επενδύσεις, επηρεάζοντας οριζόντια τους οικονομικούς τομείς. Οι ερωτήσεις που πρέπει να απαντηθούν είναι ποιους τομείς θέλουμε να προωθήσουμε, σε ποιες χώρες και με ποιο πλάνο; «Κλειδί» αποτελεί η κάθοδος στην Κύπρο μιας μεγάλης διεθνούς τράπεζας. Θα ενίσχυε την εικόνα και την αξιοπιστία της χώρας ως χρηματοοικονομικό κέντρο, τις επαγγελματικές υπηρεσίες που αντιμετωπίζουν προκλήσεις και την περαιτέρω προώθηση νέων χρηματοοικονομικών μέσων όπως τα επενδυτικά ταμεία. Περαιτέρω, μέσα από τα κίνητρα που παραχωρήθηκαν για την μετεγκατάσταση εταιρειών ή δραστηριοτήτων τους στην Κύπρο μαζί με το προσωπικό τους, η Κύπρος κατάφερε να προσελκύσει σημαντικό αριθμό εταιρειών. Η μεταφορά της έδρας με το προσωπικό τους κυρίως από εταιρείες τεχνολογίας οδήγησαν σε αυξημένη κατανάλωση, ζήτηση σε ακίνητα, κινητικότητα στον ξενοδοχειακό τομέα και στον τομέα της εκπαίδευσης. Φυσικά δημιουργήθηκαν και προβλήματα, όπως η αύξηση των τιμών των ακινήτων και των ενοικίων, η έλλειψη θέσεων σε σχολεία και προσωπικού.

Hot spot κλιματικής αλλαγής η περιοχή της Κύπρου, κάτι που αναμένεται να επιφέρει σειρά δυσμενών επιπτώσεων και στον τουρισμό.

Λιγότερες διανυκτερεύσεις λόγω θερμοκρασίας

Αρνητικές επιπτώσεις προβλέπονται για την Κύπρο και την Ελλάδα με πιθανή μείωση 8% και 2% αντιστοίχως

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

«**Φίλοι** και άνθρωποι που συναντώ και τους μιλώ για τη δουλειά μου, μου λένε: Mas αρέσει να ταξιδεύουμε με την ΤΥΙ και να πηγαίνουμε στην Κύπρο, αλλά βλέπουμε πολύ πλαστικό κάποιες φορές, γιατί υπάρχει τόσο πολύ πλαστικό παντού, τι μπορούμε να κάνουμε; ». Και αυτό είναι απλώς ένα μικρό κομμάτι, σε σχέση με όλες τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν σε σχέση με την βιωσιμότητα και την αειφορία στον τουρισμό ανέφερε η Kathrin Mollers, Group Di-

Στην περίπτωση της Κύπρου η υπερθέρμανση του πλανήτη μπορεί να επιφέρει απώλειες στις τουριστικές αφίξεις μέχρι και 9,1% σε σύγκριση με τα δεδομένα του 2019.

rector Sustainability &ESG, TUI Group, περιγράφοντας μία πτυχή, αυτή της οπτικής ρύπανσης και της ρύπανσης του περιβάλλοντος, για την οποία θα πρέπει να γίνουν διορθωτικές ενέργειες. Η κα Mollers μιλούσε στο πλαίσιο του συνεδρίου για την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις του στον τουρισμό, που διοργάνωσε το υφυπουργείο Τουρισμού και ο Κυπριακός Σύνδεσμος Αειφόρου Τουρισμού την περασμένη Πέμπτη στη Λευκωσία. Ένα συνέδριο ομολογούμενως διαφωνιστικό σε σχέση

Γύρω στο 8-10% των εκπομπών ρύπων διεθνώς προέρχονται από τον τομέα του τουρισμού και των ταξιδιών και η εκτίμηση είναι ότι θα αυξηθεί μέχρι το 25% μέχρι το 2030 σε σχέση με τα επίπεδα του 2016.

με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής για την Κύπρο γενικότερα, αλλά και τις προεκτάσεις στον τουρισμό, που καθιστούν μονόδρομο την ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών σε επίπεδο τουριστικών επιχειρήσεων, αλλά και πιο ολιστικά, μέσα από συγκεκριμένες δράσεις που θα πρέπει να ενσωματωθούν στην στρατηγική του, το υφυπουργείο Τουρισμού.

Μέχρι 9% πιο κάτω

Άμεσο αντίκτυπο στις διανυκτερεύσεις αναμένεται να έχει

έστω και μισός βαθμός αύξησης της θερμοκρασίας, αφού κάτι τέτοιο επηρεάζει την άνεση των τουριστών. Προβλέπεται μάλιστα μείωση κατά 8% στις διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα και 2% στην Κύπρο, σύμφωνα με το επιστημονικό άρθρο Climate impacts, συμπεράσματα του οποίου παρουσίασε στο συνέδριο ο δρ Χρίστος Γιαννακόπουλος, διευθυντής ερευνών Ινστιτούτου Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης, και Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών. Σύμφωνα μάλιστα με το σενάριο

αύξησης της θερμοκρασίας κατά 1,5°C και 2°C τα επόμενα χρόνια, εκτιμάται ότι η Κύπρος θα έχει τη μεγαλύτερη επιπτώση στην τουριστική ζήτηση με μείωση κατά 1,86%, ενώ την ίδια ώρα επωφελούνται βορειότερες περιοχές. Έτσι, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις ειδικών, η μέγιστη θετική επίδραση, δηλαδή αύξηση της ζήτησης, θα μπορούσε να σημειωθεί στην παράκτια περιοχή της Φινλανδίας (+3,25%).

Όσον αφορά το σενάριο υπερθερμανσης του πλανήτη, που με-

ταφράζεται σε αύξηση της θερμοκρασίας κατά 4°C τα επόμενα χρόνια, προκύπτει ότι, σε 52 περιφέρειες σε Βουλγαρία, Ελλάδα, Κύπρο, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Πορτογαλία και Ρουμανία θα υπάρξει απώλεια τουριστικών ροών σε σύγκριση με το 2019.

Στην περίπτωση της Κύπρου, αυτές οι απώλειες μπορεί να φτάσουν και το 9,1% σε σύγκριση με το 2019. Σαφώς πρόκειται για στοιχείο το οποίο αναμένεται ότι θα ληφθεί υπόψη κατά την επικαιροποίηση της εθνικής στρατηγικής

τουρισμού, τόσο σε σχέση με τις δράσεις που θα πρέπει να αναπτυχθούν για αντιμετώπιση των επερχόμενων αλλαγών στο κλίμα, όσο και στον στόχο για τους αριθμούς αφίξεων μέχρι το 2035.

Η Κύπρος, και ευρύτερα η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, θεωρούνται hot spot της κλιματικής αλλαγής, ανέφερε χαρακτηριστικά.

Τα σενάρια

Ο δρ Γιώργος Ζίτσης, ερευνητής του κέντρου Αριστείας για την κλιματική αλλαγή και την ατμοσφαιρική ρύπανση του Ινστιτούτου Κύπρου, παρουσίασε δύο σενάρια, ένα αισιόδοξο σενάριο –στην περίπτωση λήψης μέτρων– και ένα απαισιόδοξο το οποίο είναι αυτό που θα επικρατήσει αν συνεχίσουμε το business as usual, ή διαφορετικά, αν συνεχίσουμε με τους ίδιους ρυθμούς χωρίς την εφαρμογή αλλαγών και δράσεων. Στο αισιόδοξο σενάριο, η θερμοκρασία θα συνεχίσει να αυξάνεται για 1-2 δεκαετίες και μετά θα σταθεροποιηθεί σε πιο διαχειρίσιμα επίπεδα.

Προβλέπονται μεταβολές, αν και μικρές, στη βροχόπτωση και θέρμανση του πλανήτη, αλλά σαφώς πιο ήπια σε σχέση με το απαισιόδοξο σενάριο, στο οποίο κινούμαστε αυτή τη στιγμή. Σε αυτό το σενάριο, η θερμοκρασία ενδέχεται να συνεχίσει να αυξάνεται και στο τέλος του αιώνα να ξεπεράσει τους +4-4,5°C. Βάσει αυτού του σεναρίου, η βροχόπτωση θα μειωθεί κατά 20-30% σε σχέση με τα επίπεδα του προηγούμενου αιώνα και αναμένεται επιμήκυνση της ξηρής περιόδου κατά τέσσερις περίπου μήνες.

Το αποτύπωμα του συνεδρίου για την κλιματική αλλαγή

Οι οργανωτές του συνεδρίου επιχείρησαν να μεταφέρουν το αντικείμενό του –την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και του zero waste– στις λεπτομέρειες της διοργάνωσής του. Έτσι, σύμφωνα με τον πρόεδρο του Κυπριακού Συνδέσμου Αειφόρου Τουρισμού Φίλιππο Δρουσιώτη, απέφυγαν τις πλαστικές μπουκάλες νερού, χρησιμοποιώντας ψύκτες νερού και προσφέροντας στους συνεδρους επαναχρησιμοποιούμενες μπουκάλες. Για τη διακόσμηση του χώρου χρησιμοποίησαν καλλωπιστικά δέντρα τα οποία θα μεταφυτευτούν, αντί καλλωπιστικών λουλουδιών. Μάλιστα όπως ανέφερε, 300 δενδρύλλια θα δοθούν από το Τμήμα Δασών τα οποία θα μεταφυτευτούν σε σημείο που θα τους υποδειχθεί στον δήμο Αγλαντζιάς την πρώτη εβδομάδα Δεκεμβρίου που είναι η εβδομάδα εθελοντισμού. Στο πλαίσιο της προσπάθειας μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος του συνεδρίου, συνδύασαν δρομολόγια ώστε να μην

γίνονται διπλές διαδρομές, μειώνοντας έτσι τον αριθμό των δρομολογίων των ομιλητών και των διοργανωτών του συνεδρίου. Επιπλέον, δεν χρησιμοποιήθηκε τυπωμένο υλικό ενώ και η πινακίδα του συνεδρίου θα επαναχρησιμοποιηθεί σε επόμενο ανάλογο συνέδριο που θα διοργανωθεί στο μέλλον και οι καρέκλες των πανελίστ ήταν από ανακυκλωμένο υλικό. Επιπρόσθετα, το φαγητό του συνεδρίου θα διατεθεί σε φιланθρωπικό ίδρυμα, είπε. Τέλος, το λογότυπο του συνεδρίου αποτελεί δημιουργία μαθητών του λυκείου Πέτρου και Παύλου στη Λεμεσό. Πρόκειται για μικρές και απλές ενέργειες, όπως εξήγησε ο κ. Δρουσιώτης, που οδηγούν στην επίτευξη του στόχου της αλλαγής κουλτούρας για την ευαισθητοποίηση και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Το παράδειγμα της ΤΥΙ

Γύρω στο 8-10% των εκπομπών ρύπων διεθνώς προέρχονται από

Το λογότυπο του συνεδρίου αποτελεί δημιουργία μαθητών του λυκείου Πέτρου και Παύλου στη Λεμεσό.

τον τομέα του τουρισμού και των ταξιδιών και η εκτίμηση είναι ότι θα αυξηθεί μέχρι το 25% μέχρι το 2030 σε σχέση με τα επίπεδα του 2016. Δεν πρέπει απλά να συζητάμε

για τους πυλώνες στρατηγικής για την αειφορία, αλλά το ζητούμενο είναι να γίνουν ουσιαστικές ενέργειες προς αυτή την κατεύθυνση, ανέφερε η Kathrin Mollers, Group

Director Sustainability &ESG, TUI Group. Στην ατζέντα της ΤΥΙ περιλαμβάνονται μεσοπρόθεσμοι στόχοι που πρέπει να επιτευχθούν μέχρι το 2030, που θα βοηθήσουν για την επίτευξη του μακροπρόθεσμου στόχου των μηδενικών εκπομπών ρύπων και της κυκλικής οικονομίας στην εταιρεία μέχρι το 2050. Συγκεκριμένα, μέχρι το 2030 οι αερογραμμές της ΤΥΙ θα πρέπει να μειώσουν τις εκπομπές ρύπων κατά 24% σε σχέση με το 2019, κατά 27,5% στον τομέα της κρουαζιέρας, και κατά 46,2% στον τομέα ξενοδοχείων και φιλοξενίας. Εξήγησε ότι αυτοί οι στόχοι θα επιτευχθούν με εκσυγχρονισμό του στόλου κάτι που θα καλύψει το 50% του στόχου για τις αερομεταφορές της εταιρείας, με τη χρήση Βιώσιμων Αεροπορικών Καυσίμων (10,1% από το 24%) και θα ληφθούν λειτουργικά μέτρα για τη βελτίωση της απόδοσης καυσίμου (1,4%). Στον τομέα των ξενοδοχείων, η προσπάθεια αφορά τη λιγότερη κατανάλωση ενέργειας

μέσα από αποτελεσματικά μέτρα, όπως παραγωγή ενέργειας μέσω ΑΠΕ και μηδενικές εκπομπές. Στον τομέα της κρουαζιέρας, τα μέτρα αφορούν τον σχεδιασμό δρομολογίων και τις μεθόδους και τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την συντήρηση των πλοίων, καθώς και τη χρήση εναλλακτικών καυσίμων. Η εκπρόσωπος της ΤΥΙ τόνισε ότι η βιωσιμότητα και η αειφορία είναι ομαδική προσπάθεια η οποία πρέπει να καταβάλλεται και εσωτερικά από όλα τα τμήματα μιας τουριστικής εταιρείας. Εξήγησε ότι η αειφορία είναι ένα από τα πλέον φλέγοντα ζητήματα που απασχολούν τόσο τους επενδυτές, όσο και τους πελάτες της εταιρείας –κυρίως στη Γερμανία– αλλά και το προσωπικό της εταιρείας. Περιέγραψε μάλιστα ότι η προσήλωση μιας εταιρείας στην αειφορία αποτελεί πλέον ένα καθοριστικό παράγοντα για τους νέους εργαζόμενους και είναι κάτι που θα πρέπει να απασχολήσει και τις τουριστικές επιχειρήσεις.

Η ακριβή φέτα χάνει μερίδιο στις αγορές του εξωτερικού

Οι ξένοι καταναλωτές στρέφονται στα σαφώς φθηνότερα λευκά τυριά

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Μετά τις απομιμήσεις από δανικές, βουλγάρικες, γαλλικές, μαλαισιανές εταιρείες, ακόμη και ελληνικές εταιρείες –για να μην ξεχνάμε τα κρούσματα νοθείας του προϊόντος από εγχώριους παραγωγούς– η φέτα, το πλέον γνωστό στην παγκόσμια αγορά ελληνικό τυρί, βρίσκεται αντιμέτωπη με έναν ακόμη κίνδυνο: η αύξηση της τιμής του αιγοπρόβειου γάλακτος έχει οδηγήσει σε σοβαρές ανατιμήσεις όχι μόνο στην εγχώρια αγορά, αλλά και στις ξένες αγορές. Ήδη, τα στοιχεία για τις εξαγωγές της φέτας κατά το α΄ εξάμηνο του 2023, αν και δείχνουν αύξηση της αξίας κατά 22%, μαρτυρούν και την υποχώρηση της ζήτησης, με τον όγκο πωλήσεων να έχει μειωθεί περίπου κατά 3% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2022.

Ο κίνδυνος για το κορυφαίο προϊόν ΠΟΠ (προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης) της Ελλάδας είναι αφενός άμεσος, καθώς ήδη η μείωση του όγκου πωλήσεων φτάνει ακόμη και στο 30% σε ορισμένες αγορές, όπως αυτή της Αυστραλίας, προκαλώ-

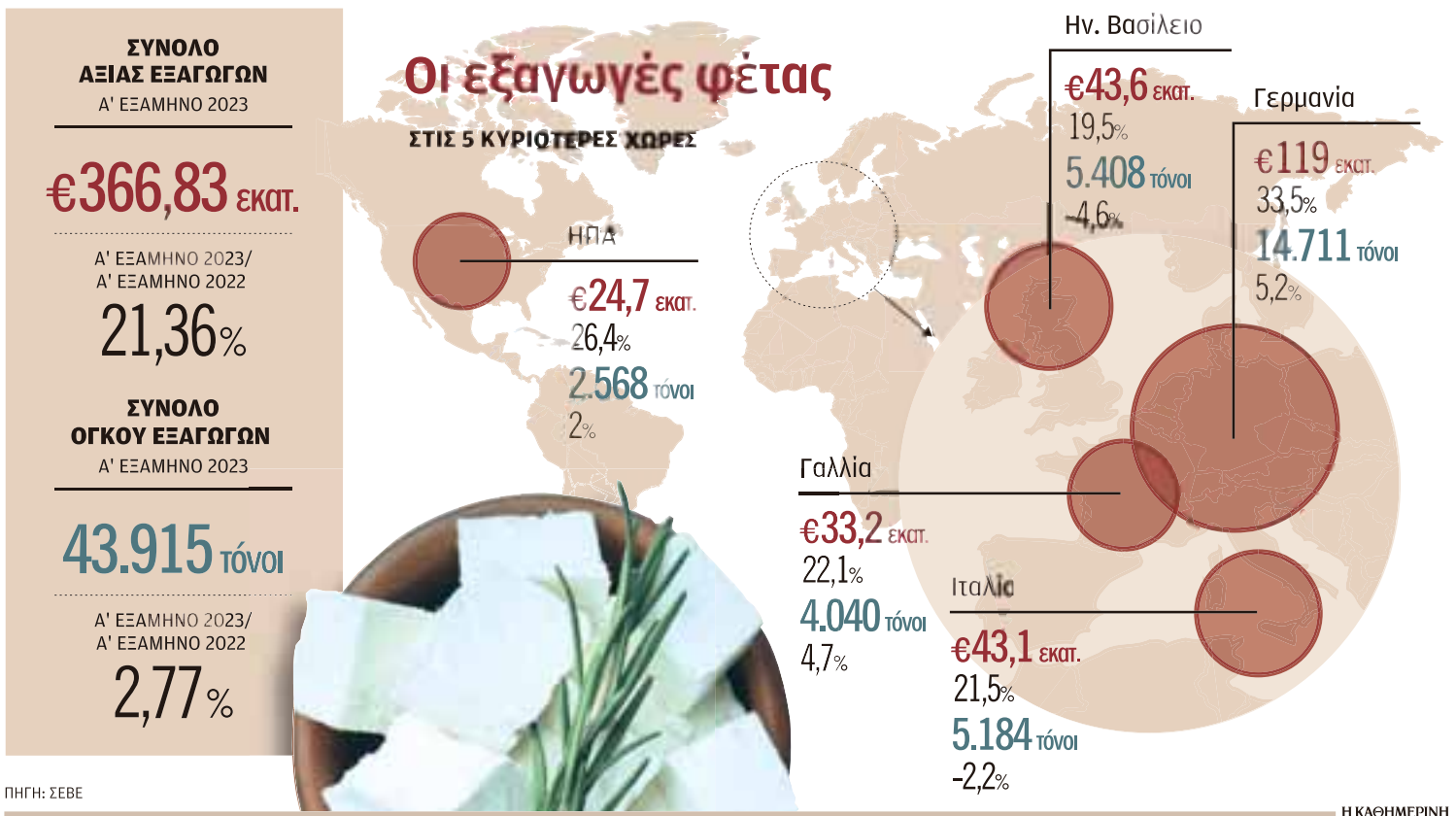
ντας πλέον απώλειες και σε αξία πωλήσεων, και αφετέρου έμμεσος, καθώς στρέφει μερίδα των καταναλωτών στο λευκό τυρί και σε απομιμήσεις φέτας ή σε τυριά τύπου φέτας, κατηγορία στην οποία αναπτύσσουν μεγάλη δραστηριότητα χώρες τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Βουλγαρία και η Δανία, όσο και τρίτες χώρες, όπως ο Καναδάς και όχι μόνο.

Μάλιστα, σε Αυστραλία και Καναδά είναι συχνό το φαινόμενο να τυριά τύπου φέτας να έχουν ελληνοπρεπή ονόματα ή ακόμη και να παράγονται από επιχειρήσεις που ανήκουν σε Έλληνες ομογενείς.

Ακριβό γάλα

«Η κατανάλωση έχει υποχωρήσει λόγω της αύξησης της τιμής της φέτας από 6,70 ευρώ/κιλό τιμή πώλησης (όχι λιανική) σε 8,35 ευρώ/κιλό τιμή πώλησης, ήτοι περίπου 25%, ως net τιμή στο εξωτερικό.

Η αύξηση είναι απόλυτα λογική και ακολουθεί την αύξηση της τιμής του αιγοπρόβειου γάλακτος στην Ελλάδα», επισημαίνει, μιλώντας στην «Κ», ο κ. Μιχάλης Παναγιωτάκης, διευθύ-

Το 7,9% του ΑΕΠ προέρχεται από την ποντοπόρο ναυτιλία

Στα 148,3 δισ. ανήλθε το ναυτιλιακό συνάλλαγμα τη δεκαετία 2012-2022

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

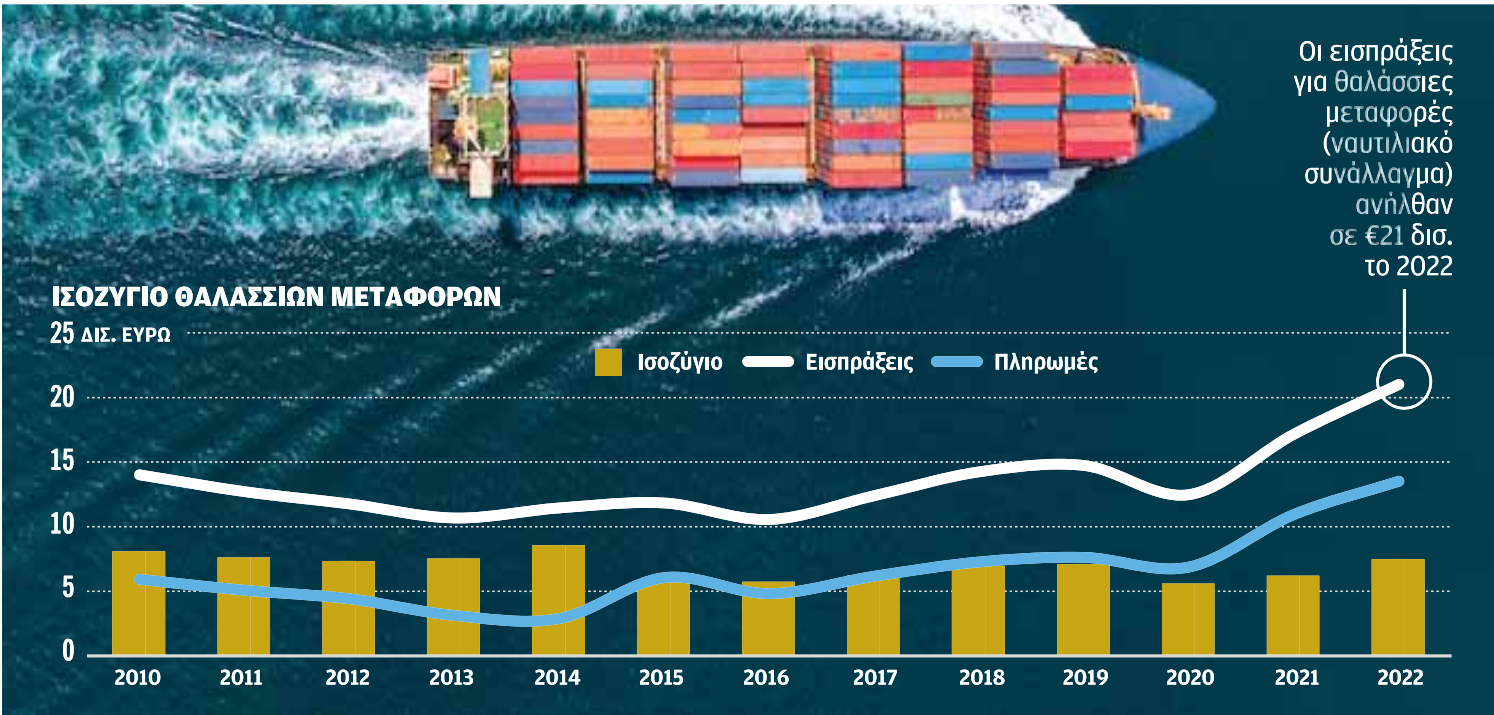
Στο **7,9%** ανέρχεται η συνολική συμβολή της ποντοπόρου εμπορικής ναυτιλίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, με βάση τον μέσο όρο της περιόδου 2018-2021 εκτιμήθηκε στα 14,1 δισ. ευρώ ετησίως, ενώ σε όρους απασχόλησης αντιστοιχεί σε 86.300 θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης. Παράλληλα, τα δημόσια έσοδα που παράγει –άμεσα ή έμμεσα– η δραστηριότητα της εμπορικής ναυτιλίας υπολογίζονται σε 1,9 δισ. ευρώ ετησίως. Τα ευρήματα αυτά προκύπτουν από τη νέα μελέτη του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) με τίτλο «Η συμβολή της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία». Προοπτικές και προκλήσεις».

Η ναυτιλία στην Ελλάδα εξακολουθεί να έχει με διαφορά το μεγαλύτερο μερίδιο στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΙΑ) της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με άλλα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη (3,1%, έναντι μόλις 0,2% κατά μέσον όρο στην Ε.Ε.). Την τελευταία δεκαετία (2012-2022) η χώρα υπολογίζεται ότι εισέπραξε 148,3 δισ. ευρώ από

θαλάσσιες μεταφορές στο εξωτερικό, ποσό που αντιστοιχεί στο 42% του ακαθάριστου χρέους της Γενικής Κυβέρνησης.

Στην απασχόληση, οι κάτοικοι της Ελλάδας που απασχολούνται στον κλάδο ανέρχονται σε περίπου 45.900. Στους ναυτικούς που απασχολούνται σε πλοία συμβεβλημένα με το ΝΑΤ το 30% είναι αξιωματικοί ενώ το υπόλοιπο αφορά κατώτερα πληρώματα. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν μείωση εισόδου νέων ναυτικών, αλλά και πολύ μικρή συμμετοχή γυναικών στον κλάδο, αν και το ποσοστό συμμετοχής Ελλήνων ναυτικών σε πλοία συμβεβλημένα με το ΝΑΤ σημειώνει σταδιακή ανάκαμψη μετά το 2014.

Σύμφωνα με το ΙΟΒΕ, στους κλάδους που ωφελούνται από την ελληνόκτητη ναυτιλία συμπεριλαμβάνονται η διαχείριση ακίνητης περιουσίας, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, αλλά και οι κλάδοι ενέργειας, κατασκευών και χερσαίων μεταφορών. Παράλληλα, ισχυρή χαρακτηρίζεται η στήριξη που έχουν προσφέρει τα ναυτιλιακά κεφάλαια, ιστορικά, στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηρι-

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ανάγκη ενίσχυσης του ναυτιλιακού επαγγέλματος στην Ελλάδα είναι επιτακτική, αναφέρει η μελέτη του ΙΟΒΕ.

οτήτων σε διάφορους κλάδους, όπως η αεροπορία, η διύλιση πετρελαίου, οι τράπεζες και ο τουρισμός. Επιπρόσθετα, αναφέρει το ΙΟΒΕ, κοινωφελή ιδρύματα που βασίζονται σε ναυτιλιακά κεφάλαια προσφέρουν σημαντική κοινωνική αρωγή και αποτελούν βασική πηγή χρηματοδότησης δράσεων της κοινωνίας των πολιτών στην Ελλάδα.

Την τελευταία δεκαετία η ελληνική σημαία έχει απολέσει περίπου το 25% της δύναμής της, με το μεγαλύτερο τμήμα της παραπάνω επίδοσης να προέρχεται από τα μεγαλύτερα σε χωρητι-

κότητα πλοία (άνω των 30.000 ΚΟΧ), τα οποία εγγράφονται σε άλλα νηολόγια.

Η ανάγκη ενίσχυσης του ναυτιλιακού επαγγέλματος στην Ελλάδα είναι, κατά το ΙΟΒΕ, επιτακτική για τη διατήρηση της ελληνικής ναυτιλιακής παράδοσης στη θάλασσα, καθώς και για τη βιωσιμότητα των ναυτιλιακών γραφείων που λειτουργούν στην επικράτεια.

«Παρά την κυριαρχία της ναυτιλίας, το ελληνικό νηολόγιο, δηλαδή η ελληνική σημαία, γίνεται ολοένα και λιγότερο προτιμητέο εξαιτίας και της περιοριζόμενης προσφοράς ναυτικών κατοίκων Ελλάδας», σημειώνει το ΙΟΒΕ, προσθέτοντας πως «παρά την πρόσφατη αυξητική τάση στους εισακτέους σπουδαστές στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού, ο αριθμός των αποφοίτων εξακολουθεί να είναι περιορισμένος».

Σύμφωνα με τη μελέτη του

ΙΟΒΕ, που χρηματοδοτήθηκε από το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη, στις μεγαλύτερες προκλήσεις της ελληνόκτητης ποντοπόρου ναυτιλίας περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η επίτευξη της ανθρακικής ουδετερότητας κοντά στο 2050 τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η λύση στο αίνιγμα της νέας γενιάς καυσίμων που θα επιτρέψει την ανθρακικά ουδέτερη ναυτιλία αλλά με ανταγωνιστικούς όρους, ο ψηφιακός μετασχηματισμός του κλάδου και η εξεύρεση διαθέσιμων ανταγωνιστικών χρηματοδοτικών εργαλείων για τη μετάβαση στην επόμενη μέρα.

Η πράσινη μετάβαση της ναυτιλίας απαιτεί επενδύσεις σε νέα πλοία και συστήματα πρόωσης, όπως και νέες τεχνολογίες, υποδομές και εκπαίδευση προσωπικού. Σύμφωνα με το ΙΟΒΕ, αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο (Βασίλεια III) αλλά και διεθνείς

πρωτοβουλίες (Αρχές του Ποσειδώνα, Sea Cargo Charters) θέτουν τις βάσεις για τη σύνδεση των παρεχομένων χρηματοδοτήσεων με τις επιδόσεις των ναυτιλιακών στο μέτωπο της βιώσιμης ανάπτυξης. Ομόλογα και δάνεια με ρήτρες βιωσιμότητας είναι κάποια από τα εργαλεία που, υπό προϋποθέσεις, μπορούν να υποστηρίξουν την πράσινη μετάβαση της ναυτιλίας. «Ωστόσο, η ανάγκη για παρουσία των διαχρονικών επιδόσεων των ναυτιλιακών επιχειρήσεων με διαφάνεια και συστηματικό τρόπο είναι έκδηλη», σημειώνει η μελέτη. Οι αναφορές ESG (περιβαλλοντική, κοινωνική και εταιρική διακυβέρνηση) γίνονται περισσότερο διαδεδομένες στον κλάδο, ενώ το ανανεώσιμο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο προβλέπει την ανάγκη έκδοσης ετήσιων αναφορών ESG και σε μικρομεσαίες εισηγμένες επιχειρήσεις από το 2027.

Σε υψηλά 15ετίας οι αξίες των μεταχειρισμένων εμπορικών πλοίων

Χρειάστηκαν 15 χρόνια, αλλά οι τιμές των μεταχειρισμένων πλοίων επανέκαμψαν τελικά στα επίπεδα-ρεκόρ στα οποία είχαν περιέλθει το 2008, τις παραμονές δηλαδή της κατάρρευσης της Lehman Brothers και του επακόλουθου ξεσπάσματος της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης, που γκρέμισε σχεδόν κατά 95% τη ναυλαγορά μέσα σε λίγους μήνες την περίοδο 2008-2009. Το βασικό μέτρο απεικόνισης των τιμών πώλησης μεταχειρισμένων ποντοπόρων εμπορικών πλοίων, που είναι ο δείκτης Baltic S&P index, βρέθηκε την περασμένη Παρασκευή σε υψηλό 15 ετών, στο υψηλότερο επίπεδο από το κραχ του 2008. Σ' αυτή τη συγκυρία οι ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις εμφανίζονται καθαροί πωλητές, καθώς το τελευταίο δωδεκάμηνο τα πλοία που έχουν εκποιήσει είναι περισσότερα από αυτά που έχουν αγοράσει.

Η επιστροφή των αξιών των πλοίων σε επίπεδα-ρεκόρ προέρχεται από τις αυξημένες τιμές αγοραπωλησιών μεταχειρισμέ-

Πρωταγωνιστούν στις αγοραπωλησίες ναυτιλιακές επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων, ακολουθούν μενες από κινεζικές.

νων, τόσο φορτηγών μεταφορών ξηρού χύδην φορτίου όσο και δεξαμενοπλοίων. Είναι χαρακτηριστικό πως τον τελευταίο ενάμιση μήνα οι αυξήσεις των αξιών είναι σχεδόν καθημερινές. Οι τιμές των δεξαμενοπλοίων και των bulker (φορτηγά πλοία μεταφοράς χύδην φορτίων) αυξάνονται συνεχώς από τις αρχές Σεπτεμβρίου.

Πρωταγωνιστές βάσει του αριθμού των πλοίων που αγοράζουν και πουλούν παραμένουν ναυτιλιακές επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων, ακολουθούμενες από κινεζικές, καθώς συνεχίζεται η διαρκής δραστηριότητα της ελληνικής πλοιοκτησίας να

Το τελευταίο δωδεκάμηνο εταιρείες ελληνικών συμφερόντων έχουν αγοράσει 219 πλοία, ενώ παράλληλα έχουν πουλήσει συνολικά 257, επωφελοόμενες από τις υψηλές τιμές.

ανανεώνει τον στόλο της με πιο σύγχρονο τονάζ αλλά και να είναι πωλητής (net seller overall) στα υψηλά της αγοράς. Σύμφωνα με στοιχεία της Allied Quantum Sea, το τελευταίο δωδεκάμηνο ελλη-

νικών συμφερόντων εταιρείες έχουν αγοράσει 219 ποντοπόρα εκ των οποίων τα 153 φορτηγά, τα 47 δεξαμενόπλοια, τα 7 μεταφορές εμπορευματοκιβωτίων και ένα μεταφοράς υγροποιημέ-

νου αερίου. Παράλληλα έχουν πουλήσει συνολικά 257 πλοία, επωφελοόμενες από τις υψηλές τιμές, εκ των οποίων τα 95 φορτηγά, τα 142 δεξαμενόπλοια, τα 5 εμπορευματοκιβωτίων και τα 13 υγροποιημένου αερίου.

Ο εβδομαδιαίος Baltic S&P index ενισχύθηκε λιγότερο από μία ποσοστιαία μονάδα στην τελευταία διαπραγμάτευση της εβδομάδας, αλλά αυτό ήταν αρκετό για να τον τοποθετήσει πάνω από κάθε άλλη ένδειξη των τελευταίων 15 χρόνων.

Ο δείκτης Baltic Exchange έφτασε τις 5.044 μονάδες, από το πρόσφατο επίπεδο των 4.966, αλλά μόνο μερικές μονάδες υψηλότερα από το προηγούμενο υψηλό 15ετίας των 5.041 που έφτασε τον Ιούνιο. Ο δείκτης συνδυάζει τιμές δεξαμενοπλοίων και φορτηγών πλοίων μεταφοράς χύδην φορτίων και η άνοδός του οφείλεται σε κέρδη και στις δύο αγορές.

Ο υποδείκτης πλοίων ξηρού χύδην φορτίου ανέβηκε στις 3.215 μονάδες την περασμένη Παρασκευή, συνεχίζοντας τη

σταθερή άνοδο από τότε που «βυθίστηκε» στις 3.126 στις 8 Σεπτεμβρίου, σημειώνοντας το υψηλότερο σημείο για τα πλοία αυτά από τις 23 Ιουνίου. Οι άνοδοι αυτοί έρχονται σε μια αγορά που χαρακτηρίζεται από πολλή πλεονάζουσα χωρητικότητα.

Οι τελευταίες συναλλαγές ανέβασαν τον αριθμό των μεγάλων φορτηγών πλοίων capesize που πουλήθηκαν μέχρι στιγμής φέτος σε 78, υπερδιπλάσιο νούμερο σε σχέση με το αντίστοιχο κατά την ίδια περίοδο του 2022. Την περασμένη Παρασκευή, μεσίτες ανέφεραν πώληση ενός capesize, κινεζικής κατασκευής, ναυπήγησης 2009, εξοπλισμένο με scrubbers έναντι 22,7 εκατ. δολαρίων. Τον Ιούλιο, ένα φορτηγό capesize με αυτά τα χαρακτηριστικά άλλαξε χέρια για 18,9 εκατ. δολάρια.

Αλλά και ο δείκτης τιμών μεταχειρισμένων δεξαμενοπλοίων εκτινάχθηκε στις 6.873 μονάδες την Παρασκευή, καταγράφοντας νέο ιστορικό υψηλό.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥΣ

Η Ελλάδα, 32η καλύτερη χώρα για ψηφιακούς νομάδες

Σχετικά ψηλά στη λίστα με τους ιδανικούς προορισμούς για την εξ αποστάσεως εργασία βρίσκεται η Ελλάδα, τάση η οποία άρχισε να διαδίδεται κυρίως κατά τη διάρκεια της πανδημίας και εξακολουθεί να κυριαρχεί ακόμη και σήμερα.

Ψηφιακοί νομάδες τρίτων χωρών, ή και Ευρωπαίοι εργαζόμενοι, συνήθως δεν έχουν μόνιμη διεύθυνση εργασίας, αναζητώντας προορισμούς με καλές υποδομές, συνδεσιμότητα στο ίντερνετ καθώς και καλή ποιότητα υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τον παγκόσμιο δείκτη εξ αποστάσεως εργασίας (GRWI) που δημιούργησε η εταιρεία κυβερνοασφάλειας NordLayer, από τις 108 χώρες τις οποίες αξιολογεί η εταιρεία, η Ελλάδα κατατάσσεται στην

Στην 6η θέση σε ζητήματα ασφάλειας στον κυβερνοχώρο, 46η ως προς τις ψηφιακές και υλικές υποδομές.

32η θέση στη σχετική λίστα, μετά τη Μάλτα (30) και τη Λετονία (31η), ενώ τη χώρα μας ακολουθούν η Σλοβενία, η Νέα Ζηλανδία και η Κύπρος.

Στις πρώτες θέσεις ξεχωρίζουν η Δανία, η Ολλανδία, η Γερμανία, η Ισπανία και η Σουηδία, ενώ στις χαμηλότερες θέσεις κατατάσσονται η Μοζαμβίκη (106η), η Ζιμπάμπουε (107η) και η Ανγκόλα (108η). Όπως ανα-

φέρει η έρευνα, η σύνθεση του δείκτη έγινε με βάση 4 επιμέρους δείκτες: ασφάλεια στον κυβερνοχώρο (υποδομές, ανταπόκριση και νομικά μέτρα), οικονομική ασφάλεια (τουριστική ελκυστικότητα, ευχέρεια στην αγγλική γλώσσα, κόστος ζωής και υγειονομική περίθαλψη), ψηφιακές και υλικές υποδομές (ποιότητα Διαδικτύου), ηλεκτρονικές υποδομές, ηλεκτρονική διακυβέρνηση κ.λπ. και κοινωνική ασφάλεια.

Εάν και οι επιδόσεις της χώρας μας την τοποθετούν υψηλότερα στη λίστα σε σύγκριση με γειτονικές χώρες, όπως η Κύπρος (35η), η Βουλγαρία (42η) και η Ρουμανία (38η), ακόμη σε βασικούς δείκτες, που αποτελούν κύριο παράγοντα για την ομαλή εξ αποστάσεως εργασία,

η Ελλάδα είναι αρκετά πίσω. Ενδεικτικά, ως προς τις ψηφιακές και υλικές υποδομές, η χώρα μας κατατάσσεται στην 46η θέση μετά τη Μπαχρέιν (44η) και την Κροατία (45η θέση) και πριν από τη Βραζιλία (47η θέση). Η συνδεσιμότητα στο Διαδίκτυο, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αλλά και γενικώς οι υποδομές αποτελούν βασικά κριτήρια για την προσέλκυση εργαζομένων και ψηφιακών νομάδων στη χώρα μας. Ως προς την οικονομική ασφάλεια (τουριστική ελκυστικότητα, ευχέρεια στην αγγλική γλώσσα, κόστος ζωής), η χώρα μας καταλαμβάνει την 42η θέση μετά την Ισλανδία, ενώ αρκετά καλές είναι οι επιδόσεις της όσον αφορά την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο (6η θέση).

Δ.Κ.

Δανία, Ολλανδία, Γερμανία, Ισπανία και Σουηδία βρίσκονται στην κορυφή της λίστας με τους ιδανικούς προορισμούς για εξ αποστάσεως εργασία.

Σε υψηλό 11 ετών το κόστος δανεισμού της Ιταλίας

Η επιδείνωση των δημοσιονομικών μεγεθών της χώρας πίσω από τις πιέσεις

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Πάνω από το 5% και στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 11 ετών και από την κρίση χρέους στην Ευρωζώνη σκαρφάλωσαν την Πέμπτη οι αποδόσεις των 10ετών ιταλικών ομολόγων, τη στιγμή που οι κινήσεις στα ομόλογα των υπολοίπων χωρών ήταν σταθεροποιητικές, με τις αγορές να στέλνουν έτσι ένα ξεκάθαρο μήνυμα για το ποια χώρα θεωρούν ότι ενέχει τον υψηλότερο κίνδυνο στην περιοχή.

Αντίθετα, η απόδοση του ελληνικού 10ετούς κινήθηκε πτωτικά και διαμορφώθηκε στο 4,36% με το spread έναντι της Γερμανίας να υποχωρεί στις 143 μονάδες βάσης, από 154 μ.β. την Τετάρτη και στα χαμηλότερα επίπεδα από τις 20 Σεπτεμβρίου. Το ιταλικό spread, αν και παραμένει χαμηλότερο από τα επίπεδα που είχε βρεθεί στο παρελθόν και σε περιόδους αναταράξεων, λόγω και της γενικότερης ανοδικής κίνησης που έχουν καταγράψει τα ομόλογα το τελευταίο διάστημα στο πλαίσιο της νομισματικής σύσφιγξης της ΕΚΤ, ωστόσο έχει «εδραιωθεί» πλέον πάνω από τις

200 μονάδες βάσης (στις 206 μ.β. την Πέμπτη), παρουσιάζοντας αύξηση 60 μ.β. από το καλοκαίρι.

Οι λόγοι πίσω από τις υψηλές πιέσεις που δέχεται το κόστος δανεισμού της Ιταλίας –το οποίο, σύμφωνα με τη Société Générale, εάν πλησιάσει το 5,5% το χρέος της θα «σκάσει», καθώς δεν θα είναι πια βιώσιμο– είναι η επιδείνωση των δημοσιονομικών της μεγεθών και προοπτικών, που εκτιμάται ότι θα έχουν αντίκτυπο στη βαθμολογία της χώρας από τους οίκους αξιολόγησης, με την απώλεια της επενδυτικής βαθμίδας από έναν τουλάχιστον οίκο το αμέσως επόμενο διάστημα να θεωρείται πολύ πιθανή. Όπως σημειώνει ο Ντάνιελ Λενζ, αναλυτής της DZ Bank, «τη στιγμή που η Ελλάδα απολαμβάνει ανοδικές τάσεις στην αξιολόγησή της, η Ιταλία θα πρέπει όλο και περισσότερο να φοβάται ότι θα χάσει την επενδυτική βαθμίδα».

Η ιταλική κυβέρνηση ανακοίνωσε μέσα στην εβδομάδα μέτρα ύψους 24 δισ. ευρώ για το 2024 σε μειώσεις φόρων και αυξήσεις δαπανών, τα οποία θα χρειαστούν περίπου 16 δισ. ευρώ πρόσθετου δανεισμού, ενώ έχει ήδη το-

Κρίσιμες οι αξιολογήσεις των μεγάλων οίκων το επόμενο διάστημα, από τη Moody's πιθανότατα το μεγάλο «χτύπημα».

ποθετήσει τον στόχο για το έλλειμμα του προϋπολογισμού στο 5,3% φέτος και στο 4,3% το 2024. Παράλληλα διαμήνυσε ότι το έλλειμμα δεν θα υποχωρήσει στο όριο του 3% που θέτει η Ε.Ε. πριν από το 2026, ωθώντας τη Fitch να στείλει προειδοποιητικό μήνυμα ότι προχωράει «σε σημαντική δημοσιονομική χαλάρωση».

Τα παραπάνω βάζουν τις κρίσιμες αξιολογήσεις των οίκων για την Ιταλία, που ακολουθούν το αμέσως επόμενο διάστημα, στο επίκεντρο των αγορών. Η ανακοί-

νωση της S&P σήμερα το βράδυ αναμένεται να αποτελέσει την πρώτη «απάντηση» των οίκων στον προϋπολογισμό και τα σχέδια της κυβέρνησης Μελόνι και τις επιπτώσεις τους στην πιστοληπτική ικανότητα της Ιταλίας, ενώ έως τα μέσα περίπου του Νοεμβρίου όλοι οι υπόλοιποι οίκοι αναμένεται να δώσουν κι αυτοί τις «ετυμηγορίες» τους. Σύμφωνα με αναλυτές, η Ιταλία είναι απίθανο να βγει αλώβητη από τις αξιολογήσεις αυτές και εκτιμούν πως αν και τόσο η S&P σήμερα όσο και οι DBRS (27/10) και Fitch (10/11) είναι πιο πιθανό να υποβαθμίσουν μόνο τις προοπτικές της χώρας σε αρνητικές από σταθερές, η Moody's πιθανότατα θα δώσει το μεγάλο «χτύπημα». Όπως τονίζει η Société Générale, «οι αξιολογήσεις των οίκων αναμένεται να θυμίσουν στις αγορές ότι η Ιταλία έχει αυτή τη στιγμή τη δεύτερη χαμηλότερη βαθμο-

λογία στην Ευρωζώνη και πως σύντομα μπορεί να γίνει η χώρα με τη χαμηλότερη αξιολόγηση».

Σημειώνεται πως η DBRS δίνει την υψηλότερη βαθμολογία στην Ιταλία στο BBB high, ακολουθούμενη από την S&P και τη Fitch στο BBB, ενώ η Moody's δίνει τη χαμηλότερη αξιολόγηση, Baa3, μόλις μία βαθμίδα πάνω από την επενδυτική. Το πιο πιθανό, σύμφωνα με αναλυτές, είναι ότι η Moody's –της οποίας η ετυμηγορία αναμένεται στις 17 Νοεμβρίου– θα υποβαθμίσει την Ιταλία σε junk δεδομένου ότι δίνει ήδη αρνητικές προοπτικές από τον Αύγουστο του 2022 (κάτι που υποδηλώνει υποβάθμιση σε διάστημα περίπου 12 μηνών).

Είναι κατανοητό πως οποιαδήποτε αρνητική κίνηση από τους οίκους θα οδηγήσει σε διεύρυνση των ιταλικών spreads, κάτι που αναμένεται να αποτελέσει σημαντικό «πονοκέφαλο» για την ΕΚΤ,

καθώς μια τέτοια εξέλιξη θα μπορούσε να επηρεάσει τα ομόλογα και της υπόλοιπης Ευρωζώνης και ειδικά της περιφέρειας, θέτοντας προκλήσεις στη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, μια ενδεχόμενη υποβάθμιση της αξιολόγησης μπορεί να στείλει τα ιταλικά spreads «άνετα» πάνω από τις 250 μ.β. και στα επίπεδα που βρίσκονταν κατά το ξέσπασμα της πανδημίας το 2019 και πριν από την έκτακτη παρέμβαση της ΕΚΤ. Όπως επισημαίνει η Société Générale, η βελτίωση στις άλλες οικονομίες (όπως η Ελλάδα) άφησε την Ιταλία να αποτελεί την εξαίρεση και οι αγορές έχουν αλλάξει την αντίληψή τους. Έτσι προβλέπει πως θα ακολουθήσει μεγαλύτερη διεύρυνση του ιταλικού spread και οι αξιολογήσεις των οίκων αυτόν τον μήνα και τον Νοέμβριο θα μπορούσαν να είναι ο καταλύτης γι' αυτό.

Η Ε.Ε. απαντά στον νέο κινεζικό Δρόμο του Μεταξιού με τη Διεθνή Πύλη

Ηγέτες και αρχηγοί τουλάχιστον 20 κρατών θα καταφθάσουν την επόμενη εβδομάδα στις Βρυξέλλες για να συμμετάσχουν στις 25 και 26 Οκτωβρίου σε σύνοδο της Ε.Ε. με αντικείμενο ένα ευρωπαϊκό διεθνές σχέδιο υποδομών. Ο λόγος για τη Διεθνή Πύλη (Global Gateway) που, σύμφωνα με την επίσημη παρουσίαση της Κομισιόν, όπως διατυπώνεται στην ιστοσελίδα της, σχεδιάζει να προωθήσει «έξυπνες, καθαρές και ασφαλείς συνδέσεις ανάμεσα στον ψηφιακό τομέα, τον ενεργειακό τομέα και τον τομέα των μεταφορών». Η Διεθνής Πύλη διαθέτει κεφάλαια 300 δισ. ευρώ και στοχεύει στην κατασκευή υποδομών σε αναδυόμενες οικονομίες και αναπτυσσόμενες χώρες. Γι' αυτό και στη σύνοδο της επόμενης εβδομάδας μεταξύ των προσκεκλημένων συγκαταλέγονται οι ηγέτες του Μπανγκλαντές, της Σενεγάλης, της Ναμίμπια και της Μολδαβίας, ενώ αναμένεται να επιβεβαιωθεί η συμμετοχή εκπροσώπων της Αιγύπτου και της Δημοκρατίας του Κονγκό.

Πρόκειται για τη μάλλον αρ-

Ηγέτες τουλάχιστον 20 κρατών στη σύνοδο με αντικείμενο ένα διεθνές σχέδιο υποδομών.

γοποιημένη προσπάθεια της Ε.Ε. να παρουσιάσει τη δική της απάντηση στον Δρόμο του Μεταξιού και παρουσιάζεται μια εβδομάδα μετά το τρίτο φόρουμ του φιλόδοξου, γιγάντιου και διδάλωδους σχεδίου της Κίνας, που συγκέντρωσε στο Πεκίνο τους ηγέτες 130 χωρών. Πηγές της Κομισιόν που προτίμησαν την ανωνυμία τόνισαν πως ζητούμενο είναι μια μικρή σύνοδος που, όμως, θα δώσει το εναρκτήριο λάκτισμα για την ενεργοποίηση του ευρωπαϊκού σχεδίου. Η συγκεκριμένη σύνοδος, πάντως, αναμένεται να φέρει σε επαφή τους εκπροσώπους ορισμένων εκ των χωρών που συμμετέχουν, όπως και τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και τις χώρες-μέλη της Ε.Ε. με χώρες εταίρους της και

Στο πλαίσιο της συνόδου η Ε.Ε. αναμένεται να υπογράψει δύο μνημόνια συνεργασίας με τη Δημοκρατία του Κονγκό και με τη Ζάμπια, τα οποία θα διευκολύνουν την πρόσβαση της Γηραιάς Ηπείρου σε πρώτες ύλες,

ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που είναι πρόθυμες να προχωρήσουν σε επενδύσεις στα σχέδια της Κομισιόν. Ως εκ τούτου αναμένεται να συμμετάσχουν εκπρόσωποι των μεγαλύτερων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων μεταξύ

των οποίων οι Orange, Allianz, Alstom, Danone, Enel, Siemens και Telefonica. Στο πλαίσιο της συνόδου θα λειτουργήσουν ομάδες εργασίας που θα ανταλλάξουν απόψεις σε θέματα πράσινης ενέργειας, παιδείας και

έρευνας, πρώτων υλών στρατηγικής σημασίας, διαδρόμων μεταφορών αλλά και ζητήματα σχετικά με τη μεταποίηση και την παραγωγή προϊόντων υγείας και τις ψηφιακές υποδομές.

Στο πλαίσιο της συνόδου, η Ε.Ε. αναμένεται να υπογράψει δύο μνημόνια συνεργασίας με τη Δημοκρατία του Κονγκό και τη Ζάμπια, τα οποία θα διευκολύνουν την πρόσβαση της Γηραιάς Ηπείρου σε πρώτες ύλες. Οι εν λόγω συμφωνίες εντάσσονται στην ευρύτερη προσπάθεια της Ε.Ε. να διαφοροποιήσει τους προμηθευτές της για να περιορίσει την εξάρτησή της από την Κίνα. Εντάσσονται, παράλληλα, και σε ένα ακόμη στρατηγικής σημασίας σχέδιο της Ε.Ε., τη σιδηροδρομική γραμμή που θα συνδέει την Ανγκόλα με τη Δημοκρατία του Κονγκό και τη Ζάμπια και θα διευκολύνει τη φόρτωση πρώτων υλών και μεταλλών μέσω του Ατλαντικού.

Η προσπάθεια της Ε.Ε. έπεται του νέου οικονομικού διαδρόμου που παρουσίασε ο Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν από κοινού με συμμάχους της υπερδύ-

ναμης τον περασμένο μήνα στη σύνοδο του G20.

Πρόκειται για έναν οικονομικό διάδρομο αποτελούμενο από δύο επιμέρους διαδρόμους που θα συνδέουν την Ινδία με τη Μέση Ανατολή και τις χώρες της Μέσης Ανατολής με την Ευρώπη, και ο οποίος έχει σχεδιαστεί για να λειτουργήσει ως αντίπαλος του οποίου θα συνδέει την Ινδία με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, τη Σαουδική Αραβία, την Ιορδανία και το Ισραήλ, και το δεύτερο θα συνδέει τις χώρες αυτές με την Ευρώπη. Πέραν των άμεσα εμπλεκόμενων χωρών, το σχετικό μνημόνιο συνεργασίας έχει συνυπογράψει και η Ουάσιγκτον που αναφέρεται ως «συμμετέχουσα» στο σχέδιο καθώς προωθεί τη σύσφιγξη των εμπορικών σχέσεων, των δεσμών οικονομικής συνεργασίας και των συνδέσεων ανάμεσα τους.

Το χρηματιστήριο του Λονδίνου ανέκτησε το στέμμα του

Το στέμμα του μεγαλύτερου χρηματιστηρίου της Ευρώπης πήρε και πάλι η αγορά του Λονδίνου, παραγκωνίζοντας εκείνη του Παρισιού. Η άνοδος στις τιμές του πετρελαίου έδωσε ώθηση στις ενεργειακές εταιρείες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο του Λονδίνου.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Bloomberg, η συνολική κεφαλαιοποίηση των εταιρειών του Λονδίνου –εξαιρουμένων των ETF και των ADRs– ανέρχεται στα 2.888,4 δισ. δολάρια έναντι 2.887,5 δισ. δολαρίων του Παρισιού.

Το Λονδίνο είχε χάσει τον τίτλο του μεγαλύτερου χρηματιστηρίου της Ευρώπης τον περασμένο Νοέμβριο, έπειτα από

Ξεπέρασε σε κεφαλαιοποίηση την αγορά του Παρισιού, μετά την άνοδο των μετοχών ενεργειακών εταιρειών.

μια πτωτική πορεία των μετοχών που ξεκίνησε με το δημοψήφισμα της Βρετανίας για την έξοδο από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2016. Η αγορά του Λονδίνου, όμως, στην οποία οι μετοχές των εταιρειών πρώτων υλών εμφανίζουν υψηλή στάθμιση, υπεραποδίδει το τελευταίο διάστημα, λόγω της αύξησης των τιμών

του πετρελαίου. «Το Ηνωμένο Βασίλειο τα έχει πάει καλύτερα λόγω του μείγματος των τομέων του», εξηγεί με δηλώσεις της στο Bloomberg η Τζάνετ Μουί, επικεφαλής ανάλυσης αγοράς της RBC Brewin Dolphin. «Ο ενεργειακός τομέας μπορεί να προσφέρει αντιστάθμιση κινδύνου έναντι της έκθεσης σε κλάδους των οποίων η ανάπτυξη είναι πιο ευαίσθητη στα επιτόκια ή στον πληθωρισμό», σημειώνει.

Η Barclays αναβάθμισε τον ενεργειακό κλάδο σε overweight την Τετάρτη, ουσιαστικά συστήνοντας στους πελάτες της να αυξήσουν τις θέσεις τους σε βρετανικές μετοχές και μετοχές αξίας.

Η εικόνα αυτή έρχεται σε αντίθεση με εκείνη του Παρι-

σιού, όπου το χρηματιστήριο βρίσκεται υπό πίεση εξαιτίας της οικονομικής επιβράδυνσης της Κίνας.

Οι μετοχές των LVMH, L'Oreal, Hermes International και Kering αποτελούν σχεδόν το ένα πέμπτο του δείκτη CAC 40 και βρέθηκαν στο τιμόνι ενός χρηματιστηριακού ραλί νωρίτερα μέσα στη χρονιά. Όλες αυτές οι μετοχές ωστόσο έχουν υποχωρήσει από τα πρόσφατα υψηλά τους, καθώς οι αναλυτές προειδοποιούν ότι η ζήτηση για ακριβές τσάντες και κοσμήματα αναμένεται να επιβραδυνθεί στην Κίνα, όπως και στην Ευρώπη.

Αυτό τους κόστισε κεφαλαιοποίηση σχεδόν 270 δισ. δολαρίων από τα υψηλά του Απριλίου.

Η συνολική κεφαλαιοποίηση των εταιρειών του Λονδίνου –εξαιρουμένων των ETF και των ADRs– ανέρχεται στα 2.888,4 δισ. δολάρια έναντι 2.887,5 δισ. δολαρίων του Παρισιού.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η μεγάλη συμμαχία
Ιαπωνίας - Ινδίας

Του ΠΙΡΑΝΑΒ ΚΙΡΑΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η **Ινδία** και η Ιαπωνία συσφίγγουν τις σχέσεις τους. Οι κυβερνήσεις του Ινδού πρωθυπουργού Ναρέντρα Μόντι και του Ιάπωνα ομολόγου του Φούμιο Κισί-ντα αποτελούν μέρος της λεγόμενης ομάδας ασφαλείας Quad με τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Αυστραλία, που έχει στόχο την αντιμετώπιση του κινεζικού επεκτατισμού στην Ασία. Οι δύο χώρες ιδρύουν τώρα από κοινού ένα επενδυτικό ταμείο, σε ένα ακόμη σημάδι ότι οι οικονομικοί δεσμοί της τρίτης και της πέμπτης μεγαλύτερης οικονομίας του κόσμου θα ενισχυθούν ώστε να συνάδουν με τον γεωπολιτικό δεσμό τους. Το Εθνικό Ταμείο Επενδύσεων και Υποδομών της Ινδίας (NIIF), το οποίο μπορεί να υπερηφανεύεται για επενδύσεις σε μετοχές ύψους σχεδόν 5 δισ. δολαρίων, δήλωσε στις 4 Οκτωβρίου ότι ιδρύει ένα ταμείο 600 εκατ. δολαρίων με την κρατική Ιαπωνική Τράπεζα Διεθνούς Συνεργασίας για επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και άλλα έργα. Αυτό εκπληρώνει τη δέσμευση του Κισίντα να επενδύσει 5 τρις. γεν. ή περίπου 42 δισ. δολάρια στην Ινδία μέσα στην επόμενη πενταετία. Η Ινδία είναι ήδη ο μεγαλύτερος αποδέκτης της υπερπρόντιας αναπτυξιακής βοήθειας της Ιαπωνίας.

Η χώρα της νότιας Ασίας καλείται να επενδύσει σε μεγάλο βαθμό στην αναβάθμιση των υποδομών της και στη μετάβαση σε πιο πράσινες πηγές ενέργειας. Θα χρειαστούν επενδύσεις ύψους 350 δισ. δολαρίων σε παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας την επόμενη δεκαετία για να καλύψει την αυξανόμενη ζήτηση, εκτιμά η Wood Mackenzie. Μια κοινοπραξία με τους Ιάπωνες θα βοηθούσε. Και αυτό γιατί οι Ιάπωνες δανειστές έχουν ασυνήθιστη πρόσβαση σε φθηνή χρηματοδότηση χάρη στην εξαιρετικά εύκολη νομισματική πολιτική της χώρας τους και αναζητούν αποδόσεις στο εξωτερικό. Οι ιαπωνικές εταιρείες επιδιώκουν να επεκτείνουν την παρουσία τους στη γιγάντια αναδυόμενη αγορά της Ινδίας. Όσο για τις εταιρείες που έχουν ήδη παρουσία στη χώρα, αναζητούν αξιόπιστους συνεργάτες, σύμφωνα με τον Οργανισμό Εξωτερικού Εμπορίου της Ιαπωνίας. Είναι μια ευπρόσδεκτη εξέλιξη, αφού οι επενδύσεις δις. δολαρίων της Nippon Telegraph and Telephone και της Daiichi

Sankyo στην Ινδία το 2009 και το 2008 κατέλυναν σε διεθνή διαστήρια. Επειτα από ένα πλάφον 1.400 ιαπωνικών εταιρειών στην Ινδία την τελευταία πενταετία, ο αριθμός τους στην υποήπειρο φαίνεται ότι θα αυξηθεί. Ινδία και Ιαπωνία μπορούν επίσης να συνεργαστούν σε άλλους τομείς, καθώς είναι οι δεύτεροι και τρίτοι μεγαλύτεροι παραγωγοί χάλυβα στον κόσμο. Περισσότερο από το 60% του άνθρακα που χρειάζονται, ωστόσο, για την παραγωγή του κράματος συγκεντρώνεται στην Κίνα και στη Ρωσία. Ο Σατζάν Τζιντάλ, πρόεδρος της πολυεθνικής εταιρείας παραγωγής χάλυβα JSW με έδρα τη Βομβάη, μίλησε ανοικτά για υποβολή προσφορών σε συνεργασία με ιαπωνικές και νοτιοκορεατικές εταιρείες για τη μινάδα οπτανθρακοποίησης της Canada's Teck Resources, μια

Ινδία και Ιαπωνία μπορούν επίσης να συνεργαστούν σε άλλους τομείς, καθώς είναι ο δεύτερος και τρίτος μεγαλύτερος παραγωγός χάλυβα στον κόσμο.

Το κοινό επενδυτικό
ταμείο, οι ιαπωνικές
επενδύσεις στη χώρα
της νότιας Ασίας
και η συνεργασία
στον χάλυβα.

επιχείρηση που θα μπορούσε να αξίζει 8 δισ. δολάρια. Μια επιτυχημένη συμμαχία στα εμπορεύματα έχει επίσης πάρει μορφή. Η Nippon Steel συνεργάστηκε με την ArcelorMittal, με επικεφαλής τον Λακσμί Μιτάλ, για να αγοράσει την ινδική Essar Steel το 2018, και πέρυσι η κοινοπραξία απέκτησε λιμάνια και περιουσιακά στοιχεία ενέργειας. Το νέο fund μπορεί να είναι μικρό, αλλά οι δύο χώρες φαίνονται διατεθειμένες να βαδίσουν μαζί προς το μέλλον.

Υψηλά επιτόκια για περισσότερο
καιρό σε Ευρώπη και ΗΠΑ

Ανησυχία τραπεζιτών για τον πληθωρισμό μετά τη νέα κρίση στη Μέση Ανατολή

Τα επιτόκια θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα για πολύ καιρό ακόμη, παρά τη μερική αποκλιμάκωση που έχει σημειώσει έως τώρα ο πληθωρισμός τόσο στην Ευρώζωνη όσο και στις ΗΠΑ. Εμμεσα ή άμεσα αυτό το μήνυμα προκύπτει από τις δηλώσεις των αξιωματούχων της ΕΚΤ, που βλέπουν τον νέο πόλεμο στη Μέση Ανατολή να στοιχειοθετεί μείζονα αποσταθεροποιητικό παράγοντα, ικανό να επιταχύνει τον πληθωρισμό. Εν ολίγοις, να περιορίσει δραστικά τα περιθώρια ελιγμών των κεντρικών τραπεζών και να τους επιβάλει τη διατήρηση μιας αρκετά περιοριστικής νομισματικής πολιτικής, παρά την ανησυχία τους για το ενδεχόμενο πλήγμα στην ανάπτυξη. Μετά τη σαφέστατη τοποθέτηση της προέδρου της

Ο επικεφαλής της
Fed, Τζερόμ Πάουελ,
άφησε ανοικτό
το ενδεχόμενο
περαιτέρω αύξησης
των επιτοκίων.

ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, στη σύνοδο του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας ότι «τα επιτόκια θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα για όσο χρειαστεί προκειμένου να επιστρέψει ο πληθωρισμός σε επίπεδα κοντά στον στόχο», έχει ακολουθήσει σειρά δηλώσεων στελεχών της Τράπεζας που εκφράζουν ανησυχία για το ενδεχόμενο νέας επιτάχυνσης του πληθωρισμού εξαιτίας του πολέμου στη Μέση Ανατολή. Χαρακτηριστική ήταν η δήλωση του Ρόμπερτ Χόλτζμαν, διοικητή της Τράπεζας της Αυστρίας και στελέχους της ΕΚΤ, που τόνισε πως «από την τελευταία μας συνεδρίαση έχει αλλάξει η αίσθησή μας περί του κινδύνου, καθώς οι εξελίξεις στη Μέση Ανατολή ενδέχεται να οδηγήσουν σε αύξηση των τιμών του πετρελαίου και κατά συνέπεια σε νέα επιτάχυνση του πληθωρισμού». Ο ομόλογός του της Εσθονίας, Μάντις Μίλερ, άφησε επίσης να εννοηθεί πως η ΕΚΤ πρέπει να είναι σε ετοιμότητα για να λάβει τα μέτρα της, όταν τόνισε πως «πρέπει να παρακολουθούμε προσεκτικά τις εξελίξεις και με ιδιαίτερη προσοχή σε οποιαδήποτε ένδειξη νέας ανόδου

Βάσει των νέων στοιχείων, της εικόνας όπως εξελίσσεται και των κινδύνων, θα λάβουμε αποφάσεις για το κατά πόσον χρειάζεται ακόμη πιο περιοριστική νομισματική πολιτική και για το πόσο καιρό θα παραμείνει περιοριστική η νομισματική μας πολιτική, σημείωσε χθες σε ομιλία του στην Οικονομική Λέσχη της Νέας Υόρκης ο κ. Πάουελ.

Προς αλλαγή στρατηγικής στην Ιαπωνία

Η **τελευταία** χώρα στον κόσμο που έχει ακόμη αρνητική επιτόκία, η Ιαπωνία, ενδέχεται σύντομα να τα εγκαταλείψει και να αυξήσει το κόστος του δανεισμού μειώνοντας, έτσι, το χάσμα που τη χωρίζει από τις άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες. Αυτή είναι η εκτίμηση του Μακότο Σακουράι, πρώην στελέχους της Τράπεζας της Ιαπωνίας στην προηγούμενη διοίκησή της, που πιθανολογεί μια αύξηση των επιτοκίων του γιεν στην επικείμενη συνεδρίαση της 31ης Οκτωβρίου. «Ενδέχεται να το κάνουν οποιαδήποτε στιγμή και δεν θα αποτελεί έκπληξη δεδομένης της ανάκαμψης που σημειώνει η οικονομία», τόνισε ο Μακότο Σακουράι σε συνέντευξη που παραχώρησε χθες σε διεθνή ΜΜΕ, αφού πρώτα εξήγησε ότι τα πραγματικά επιτόκια έχουν υποχωρήσει σημαντικά στην Ιαπωνία. Πρόσθεσε ότι ακριβώς γι' αυτό «η Τράπεζα της Ιαπωνίας πρέπει να εγκαταλείψει την υπερβολικά χαλαρή νομισματική πολιτική και να επιστρέψει σε κανονικά επίπεδα επιτοκίων, που θα αντανakλούν τις μεταβολές στην οικονομία». Η αντίδραση της αγοράς στις δηλώσεις του ήταν μια άμεση ενίσχυση του γιεν, με την ισοτιμία του να διαμορφώνεται στα 149,62 γιεν προς το δολάριο ενώ οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων της Ιαπωνίας σημείωσαν άνοδο στα υψηλότερα επίπεδα από τον Ιούλιο.

των τιμών, όπως η πρόσφατη άνοδος των τιμών της ενέργειας εξαιτίας των γεωπολιτικών εξελίξεων». Την ανησυχία του εξέφρασε και ο Κωνσταντίνος Ηροδότου, ομόλογός του της Κύπρου, καθώς τόνισε ότι «δυστυχώς οι πρόσφατες εξελίξεις στο Ισραήλ παράλληλα με τη

θλιβερή ανθρώπινη διάσταση τους αυξάνουν και τους οικονομικούς κινδύνους, όπως συνέβη με τις τιμές της ενέργειας και αν η κρίση παραταθεί θα έχουν επιπτώσεις στον πληθωρισμό». Την ίδια στιγμή, «υψηλότερα επιτόκια για περισσότερο καιρό» είναι τις τελευταίες ημέ-

ρες η μόνιμη επωδός μεταξύ των στελεχών της αμερικανικής Federal Reserve, την οποία και επιβεβαίωσε ο επικεφαλής της ομοσπονδιακής τράπεζας των ΗΠΑ, Τζερόμ Πάουελ. Σε ομιλία του στην Οικονομική Λέσχη της Νέας Υόρκης, ο κ. Πάουελ άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο περαιτέρω αύξησης των επιτοκίων, καθώς τόνισε πως τα στελέχη της Fed «θα λάβουμε αποφάσεις για το κατά πόσον χρειάζεται ακόμη πιο περιοριστική νομισματική πολιτική και για το πόσο καιρό θα παραμείνει περιοριστική η νομισματική μας πολιτική βάσει του συνόλου των νέων στοιχείων, της εικόνας όπως εξελίσσεται και των κινδύνων». Τόνισε επίσης πως «δεδομένης της αβεβαιότητας και δεδομένων των κινδύνων, η επιτροπή νομισματικής πολιτικής προχωράει προσεκτικά». Ανάμεσα στα στελέχη της Fed που έχουν ταχθεί ανοικτά υπέρ της διατήρησης των επιτοκίων σε υψηλά επίπεδα ήταν ο πρόεδρος της Fed Νέας Υόρκης, Τζον Γουίλιαμς, που επανέλαβε πως η Fed «πρέπει να διατηρήσει την περιοριστική νομισματική πολιτική για αρκετό καιρό».

BLOOMBERG, CNBC

Διπλωμάτες στρατολογούν οι πολυεθνικές

Προσλαμβάνουν πρώην πρεσβευτές και στρατιωτικούς για να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες γεωστρατηγικές απειλές

Μυστικούς πράκτορες και διπλωμάτες αντί για χρηματοοικονομικούς συμβούλους στρατολογούν πλέον οι εταιρείες για να αντιμετωπίσουν τις αυξανόμενες γεωστρατηγικές απειλές και τις επακόλουθες κρίσεις σε αγορές-στόχους και αλυσίδες εφοδιασμού. Ενώ ορισμένες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν εξειδικευμένους συμβούλους, άλλες όπως οι Hitachi και Lazard έχουν προσλάβει πρώην διπλωμάτες, ανώτερους δημοσίους υπαλλήλους και πολιτικούς για να προσφέρουν συμβουλές απευθείας σε στελέχη. Στο παρελθόν «υπήρχε πάντα κάποιος συνταξιούχος διπλωμάτης στο γωνιάκο γραφείο μιας πολυεθνικής, έτοιμος να συμβουλευτεί τον διευθύνοντα σύμβουλο για κάποιες τοπικές πολιτικές δυσκολίες», λέει ο λόρδος Μάλοχ-Μπράουν, πρώην διπλωμάτης και πρόεδρος του Open Society Foundations. Αυτή η τάση πλέον διευρύνεται. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έπιασε μια σειρά από

επιχειρήσεις απροετοίμαστες για τις συνέπειες. Πλέον εξετάζουν πολύ πιο προσεκτικά τα πολιτικά σημεία ανάφλεξης, όπως οι σχέσεις της Κίνας με την Ταϊβάν, τις επιπτώσεις στη Μέση Ανατολή από την επίθεση της Χαμάς στο Ισραήλ και μια πιθανή δεύτερη προεδρική θητεία του Ντόναλντ Τραμπ. Στην Ιαπωνία λόγω χάρη, η οποία έχει τεταμένες σχέσεις με γείτονες, όπως η Κίνα και η Ρωσία, πολυεθνικές εταιρείες όπως η Hitachi, η Suntory και οι μεγαλύτερες τράπεζες της χώρας έχουν προσλάβει την τελευταία τριετία πρώην διπλωμάτες, εμπειρογνώμονες διεθνών σχέσεων και ξένους ανταποκριτές σε μια προσπάθεια να επεκτείνουν την εμπειρία τους στην εκτίμηση γεωπολιτικών κινδύνων. Ενδεικτικό είναι ότι σε τρεις από τις μεγαλύτερες εταιρείες της χώρας (Mitsubishi, Mitsuι και Itochu) διπλωμάτες και εμπειρογνώμονες κυριάρχησαν στους πιο πρόσφατους γύρους προσλήψεων. «Δύο συνάδελφοί μου πή-

Στην Ιαπωνία, σε τρεις από τις μεγαλύτερες εταιρείες της χώρας (Mitsubishi, Mitsuι και Itochu) διπλωμάτες και εμπειρογνώμονες κυριάρχησαν στους πιο πρόσφατους γύρους προσλήψεων.

γαν πρόσφατα να δουλέψουν σε εμπορικούς οίκους και ένας σε μια ενεργειακή εταιρεία», επιβεβαίωσε Ιάπωνας διπλωμάτης που βρίσκεται επί του παρόντος εκτός συνόρων, αλλά έχει ήδη δεχθεί τουλάχιστον μία προσφορά. Η εισβολή στην Ουκρανία, τονί-

ζει ένας άλλος σύμβουλος που έχει εργαστεί σε πολλές ιαπωνικές εταιρείες, ενίσχυσε την ιδέα ότι οι κίνδυνοι γίνονται λιγότερο προβλέψιμοι και οι επιχειρήσεις χρειάζονται εξωτερική βοήθεια. Βιομηχανίες όπως το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, με σημα-

ντικές δραστηριότητες σε ασταθείς περιοχές του κόσμου, είναι παραδοσιακά οι κύριοι πελάτες γεωπολιτικών συμβούλων. Ένας άλλος κλάδος που έχει δημιουργήσει σημαντική εσωτερική γεωπολιτική τεχνογνωσία είναι ο τεχνολογικός τομέας των ΗΠΑ, ο οποίος βασίζεται σε ένα συνδυασμό εξάρτησης από εξειδικευμένα τσιπ που κατασκευάζονται στην Ταϊβάν και την παρουσία του στην κινεζική αγορά. Ορισμένοι αναλυτές λένε ότι οι μεγάλες τεχνολογικές επιχειρήσεις έχουν συγκεντρώσει σημαντικό πολιτικό βάρος μετατρέποντας κορυφαία στελέχη σε πρεσβευτές της βιομηχανίας. Η Microsoft είναι μία από τις μοναδικές εταιρείες που έχει επιχειρηματικό γραφείο στην έδρα του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη. Καθώς οι εταιρείες αναζητούν περισσότερη καθοδήγηση, αρκετοί πρώην αξιωματούχοι μυστικών υπηρεσιών και διπλωμάτες έχουν μετακινηθεί πρόσφατα στον ιδιωτικό τομέα. Ο πρώην σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας

του Ηνωμένου Βασιλείου, σερ Στίβεν Λάβγκροουθ, έγινε ανώτερος σύμβουλος στην επενδυτική τράπεζα Lazard φέτος, ενώ ο πρώην επικεφαλής της M16, σερ Αλεξ Γιάνγκερ, εντάχθηκε στην Goldman Sachs το 2021. Αμφότεροι προστίθενται σε έναν μακρύ κατάλογο υψηλόβαθμων δημοσίων υπαλλήλων και διπλωματών που συμβουλευτούν εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων του πρώην προέδρου της Παγκόσμιας Τράπεζας Μπομπ Ζέλικ και του Πασκάλ Λαμί, πρώην επιτρόπου Εμπορίου της Ε.Ε. και γενικού διευθυντή του ΠΟΕ, οι οποίοι εργάζονται για την εταιρεία δημοσίων σχέσεων Brunswick. Οι εταιρείες που προσλαμβάνουν πρώην πρεσβευτές, στρατιωτικούς και αξιωματούχους πληροφοριών για συμβουλευτική εργασία θα μπορούσαν να πληρώνουν αμοιβές από 2.300 έως 5.700 ευρώ την ώρα, λέει ο Μαρκ Φρίμπερν, συνεργάτης του headhunter Odgers Berndtson.

FINANCIAL TIMES

Στις θάλασσες το πρώτο ανεμοκίνητο φορτηγό πλοίο

Δύο ιστία ύψους 37,5 μέτρων παράγουν βοηθητική πρόωση με αιολική ενέργεια

Μία νέα, πιο «πράσινη» εποχή στη ναυσιπλοΐα εγκαινιάζουν τα φορτηγά πλοία που κινούνται με αιολική ενέργεια και θα μπορούσαν να μειώσουν τη χρήση καυσίμων έως και 30%. Τον δρόμο δείχνει το «Pyxis Ocean», ένα πλοίο μεταφοράς χύδην φορτίου που μοιάζει με οποιοδήποτε άλλο, έχει ωστόσο μια μεγάλη διαφορά: είναι το πρώτο φορτηγό πλοίο, εξοπλισμένο με γιγαντιαία αιολικά ιστία. Η ναυτιλιακή εταιρεία Cargill Ocean Transportation, η οποία το έχει ναυλώσει, ευελπιστεί

Αναμένεται να προσφέρει μέση εξοικονόμηση καυσίμου έως και 30% σε νεότευκτα πλοία, η οποία θα μπορούσε να αυξηθεί περαιτέρω με τη συνδυαστική χρήση βιοκαυσίμων.

ότι η τεχνολογία θα βοηθήσει τη βιομηχανία να χαράξει μια πορεία προς ένα μέλλον με μικρότερο περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Ο κλάδος της ναυτιλίας εκτιμάται πως ευθύνεται για το 3% περίπου των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Το «Pyxis Ocean» της Mitsubishi Corporation αποτελεί το πρώτο πλοίο που εξοπλίζεται με δύο WindWings, δύο ιστία ύψους 37,5 μέτρων, τα οποία μπορούν να εγκατασταθούν στο κατάστρωμα ενός εμπορικού πλοίου και να παράγουν βοηθητική πρόωση με τη βοήθεια της αιολικής ενέργειας. Τα εν λόγω ιστία κατασκευάζονται από τη Yara Marine Technologies και η

Τα ιστία που τοποθετήθηκαν στο «Pyxis Ocean» της Mitsubishi Corporation ανυψώνονται μόνο όταν το πλοίο βρίσκεται εκτός λιμανιού, ενώ είναι κατασκευασμένα από το ίδιο υλικό με τις ανεμογεννήτριες, ώστε να είναι ανθεκτικά.

χρήση τους αναμένεται να προσφέρει μέση εξοικονόμηση καυσίμου έως και 30% σε νεότευκτα πλοία, η οποία θα μπορούσε να αυξηθεί περαιτέρω με τη συνδυαστική χρήση βιοκαυσίμων. Στο παρθενικό του ταξίδι, το πλοίο απέπλευσε από τη Σαγκάη την 1η Αυγούστου με περίπου 20 άτομα πλήρωμα και έφτασε στην Παρανάγουα της Βραζιλίας τον Σεπτέμβριο πριν αποπλεύσει για το ισπανικό νησί της Τενερίφης και τέλος για την Πολωνία. Τα ιστία του ανυψώνονται μόνο όταν το πλοίο βρίσκεται εκτός λιμανιού, ενώ είναι κατασκευασμένα από το ίδιο υλικό με τις ανεμογεννήτριες, ώστε να είναι ανθεκτικά. «Πρό-

κειται για ένα από τα πιο αργά έργα που έχουμε κάνει, αλλά χωρίς αμβολία με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο για τον πλανήτη», δήλωσε στο BBC ο επικεφαλής της ομάδας Τζον Κούπερ, ο οποίος εργαζόταν για την ομάδα Formula One της McLaren. Θεωρεί ότι αυτό το ταξίδι θα αποτελέσει σημείο καμπής για τη ναυτιλιακή βιομηχανία. Τα αιολικά ιστία προστέθηκαν στο ηλικίας έξι ετών σκάφος, με βασικό στόχο τη μείωση της χρήσης καυσίμων, σύμφωνα με τον πρόεδρο της Cargill Γιαν Ντίλεμαν, αλλά εάν το σκάφος τροφοδοτείται με βιοκαύσιμο, το ποσοστό αυτό θα μπορούσε να φτάσει το 50%.

Η ναυτιλιακή βιομηχανία συμφώνησε τον Ιούλιο να μειώσει τις εκπομπές στο μηδέν μέχρι το 2050, αλλά δεδομένου του μεγέθους και της πολυπλοκότητας του κλάδου, ζητήματα όπως η έλλειψη πράσινων καυσίμων θα μπορούσαν να προκαλέσουν καθυστερήσεις. «Ο άνεμος δεν πρόκειται να μας οδηγήσει στο μηδέν, εκτός αν είμαστε όλοι πρόθυμοι να σβήσουμε τους κινητήρες και να γυρίσουμε τον χρόνο πίσω. Αυτό που προσπαθούμε να κάνουμε εδώ με τη συγκεκριμένη τεχνολογία, είναι να συνδυάσουμε κατά κάποιο τρόπο τα καλύτερα στοιχεία και των δύο κόσμων, να έχουμε δηλαδή αξιοπιστία (με κινητήρα), αλλά να μειώσουμε παράλληλα σημαντικά τη χρήση καυσίμου», είπε ο Ντίλεμαν στο CNBC. Σε κάθε περίπτωση, η απόδοση των WindWings θα παρακολουθείται στενά το επόμενο διάστημα προκειμένου να βελτιωθεί περαιτέρω ο σχεδιασμός και η λειτουργία τους, με στόχο το «Pyxis Ocean» να αποτελέσει σημείο αναφοράς όχι μόνο για την Cargill αλλά και για ολόκληρο τον ναυτιλιακό κλάδο.

Η Cargill έχει παραγγείλει πέντε πλοία μεταφοράς χύδην φορτίου με μεθανόλη, το πρώτο εκ των οποίων το 2022, πριν από τη δοκιμή δηλαδή των αιολικών ιστίων στη θάλασσα. Μόλις αξιολογηθεί η απόδοσή τους, η εταιρεία ελπίζει να συνεργαστεί με το ναυπηγείο που κατασκευάζει τα νέα πλοία για να προσθέσει την τεχνολογία των WindWings στον σχεδιασμό τους. Υπάρχουν βέβαια και εμπόδια. Τα WindWings δεν είναι κατάλληλα για όλα τα πλοία: δεν θα ήταν δυνατή η εγκατάστασή τους σε φορτηγό πλοίο που μεταφέρει μεγάλα εμπορευματοκιβώτια τα οποία έχουν πολλά επίπεδα, για παράδειγμα.

Η ΕΚΤ ξεκινάει διετή διερευνητική περίοδο για το ψηφιακό ευρώ

Ενα βήμα πιο κοντά στην έκδοση του ψηφιακού ευρώ βρίσκεται πλέον η ΕΚΤ, καθώς έδωσε το πράσινο φως για την έναρξη της «προπαρασκευαστικής φάσης», η οποία θα διαρκέσει δύο χρόνια.

Παρότι εκκρεμεί η τελική απόφαση για την υιοθέτηση του ψηφιακού νομίσματος, στο διάστημα αυτό η ΕΚΤ σκοπεύει να διαμορφώσει το πλαίσιο των σχετικών κανόνων και να επιλέξει τους φορείς, οι οποίοι θα αναλάβουν την ανάπτυξη της πλατφόρμας και των κατάλληλων υποδομών.

«Πρέπει να ετοιμάσουμε το νόμισμά μας για το μέλλον», δήλωσε η πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ. «Οραματιζόμαστε ένα ψηφιακό ευρώ σαν μία ψηφιακή μορφή μετρητών, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για όλες τις ψηφιακές πληρωμές, δωρεάν, και πληροί τις υψηλότερες προδιαγραφές ιδιωτικότητας. Θα συνυπάρχει με τα μετρητά, τα οποία θα είναι πάντοτε διαθέσιμα, χωρίς να μένει κανείς πίσω», προσέθεσε.

Η ΕΚΤ δεν είναι βέβαια η μοναδική κεντρική τράπεζα που εξετάζει την ιδέα των ψηφιακών νομισμάτων. Σύμφωνα με δημοσκόπηση της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, η πλειονότητα πραγματοποιεί σχετικά πειράματα ή υλοποιεί πιλοτικά προγράμματα.

Η ΕΚΤ πάντως ξεκίνησε το πρόγραμμα το 2021 και έκτοτε έχει ερευνήσει διάφορες λειτουργίες σχεδιασμού. Παρότι εξακολουθούν να υπάρχουν προβληματισμοί, αναμφίβολα οι αρμόδιοι αξιωματούχοι θα προχωρήσουν το έργο. Επικαλούνται διάφορα οφέλη, όπως την ευρεία αποδοχή πληρωμών κατά μήκος του μπλοκ και την απουσία των διακυμάνσεων που εμφανίζει, για παράδειγμα, η αγορά κρυπτονομισμάτων.

Η ΕΚΤ επεσήμανε, όμως, ότι η έναρξη της προπαρασκευαστικής φάσης «δεν αποτελεί απόφαση σχετικά με το εάν θα εκδώσουμε ψηφιακό ευρώ».

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση ετοιμάζει ένα ρυθμιστικό πλαίσιο, το οποίο θα αποτελέσει τη νομική βάση και θα ορίζει τα βασικά στοιχεία των ψηφιακών χρημάτων, αφήνοντας όμως την τελική απόφαση περί έκδοσης και υιοθέτησης του νομίσματος στην ΕΚΤ.

ελληνική φλόγα

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΛΛΑΣ & ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΩΝΑΣΗ

Μια δίτομη έκδοση με την καθηλωτική αφήγηση του Νίκου Γκατζογιάννη

ΚΥΡΙΑΚΗ
29/10

Επιλέξτε τον τόμο που σας λείπει!

Μειώνονται οι Έλληνες με δικό τους σπίτι

Το ποσοστό ιδιοκατοίκησης στη χώρα μας υποχώρησε στο 72,8% και πλησιάζει πλέον τον μέσο όρο της Ευρώπης

Του **ΘΑΝΟΥ ΤΣΙΡΠΟΥ**

Φθίνει το ποσοστό ιδιοκατοίκησης στην Ελλάδα. Τα τελευταία επίσημα στοιχεία της Eurostat καταγράφουν το ποσοστό στο 72,8%, μειωμένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες συγκριτικά με το 2013, πλησιάζοντας ολόένα πιο κοντά στον μέσο όρο της Ε.Ε., που διαμορφώνεται πλέον στο 69,1%.

Αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι πολλά από τα ιδιόκτητα σπίτια επιβαρύνονται με στεγαστικό δάνειο, τότε προκύπτει ότι οι τέσσερις στους 10 είναι εκτεθειμένοι είτε στο υψηλό ενοίκιο είτε στο ακριβό στεγαστικό λόγω της αύξησης των επιτοκίων. Είναι σαφές ότι το «ισχυρό χαρτί» των Ελλήνων κατά τη σύγκριση της εισοδηματικής και περιουσιακής τους κατάστασης σε σχέση με αυτή των υπόλοιπων Ευρωπαίων χάνει την ισχύ του χρόνου με τον χρόνο, κάτι που σημαίνει ότι ολόένα και περισσότεροι εκτίθενται στις υψηλές μηνιαίες καταβολές για την κάλυψη των στεγαστικών τους αναγκών. Το... δυστύχημα είναι ότι η προοπτική δείχνει να συνεχίζεται η πτωτική τάση. Με τις τιμές των ακινήτων να ανεβαίνουν την τελευταία 5ετία με 5πλάσιο ρυθμό σε σχέση με τον αντίστοιχο των εισοδημάτων, αλλά και το κόστος δανεισμού να αυξάνεται κατά περισσότερο από 30% σε πραγματικούς όρους, η ενοίκιαση φαντάζει ως η μόνη ρεαλιστική λύση για ολόένα και περισσότερους.

Τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της Eurostat αφορούν το 2022 και αποτυπώνουν περαιτέρω «σύγκλιση» (προς τα κάτω) της Ελλάδας με τις υπό-

λοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Η Ιταλία, για παράδειγμα, που μέχρι και το 2018 είχε χαμηλότερα ποσοστά σε σχέση με τη χώρα μας, πλέον μας έχει ξεπεράσει φτάνοντας τον δικό της δείκτη στο 74,3%. Ολόκληρος ο ευρωπαϊκός νότος εμφανίζει πλέον μεγαλύτερα ποσοστά ιδιοκατοίκησης: η Πορτογαλία είναι στο 78%, η Ισπανία στο 76% και μόνο η Γαλλία εμφανίζει χαμηλότερο ποσοστό της τάξης του 64%. Όσο για τις βαλκανικές χώρες, διατηρούν τα πολύ υψηλά ποσοστά του 80%-90% τα οποία διέθετε και η Ελλάδα, αλλά αρκετές δεκαετίες πίσω.

Τέσσερις στους 10 είναι εκτεθειμένοι είτε στο υψηλό ενοίκιο είτε στο ακριβό στεγαστικό λόγω της αύξησης των επιτοκίων.

Από τους ιδιοκτήτες ακινήτων (το 72,8% του συνόλου δηλαδή), ποσοστό 11% αφορά αυτούς που έχουν υποθηκεύσει την ιδιοκτησία τους για να εξυπηρετήσουν στεγαστικό δάνειο. Το ποσοστό αυτό φθίνει συνεχώς μετά το 2017 (σ.σ. τότε ήταν στο 15,7%), κάτι που αποδίδεται στην πολυετή οικονομική κρίση. Για όλη τη 10ετία από το 2010 μέχρι και το 2020 κορυφώνταν ελάχιστα στεγαστικά δάνεια, ενώ πλέον συμπληρώνονται 18-20 χρόνια από το προηγούμενο «μπούμ» της αγοράς ακινήτων, κάτι που σημαίνει ότι έχει

	Ποσοστό ιδιοκατοίκησης		Ιδιοκατοίκηση με δάνειο		Ενοίκιο	
	ΕΛΛΑΔΑ	Ε.Ε.-27	ΕΛΛΑΔΑ	Ε.Ε.-27	ΕΛΛΑΔΑ	Ε.Ε.-27
2013	75,8%	70,7%	15,6%	25,9%	24,2%	29,3%
2014	74,0%	70,7%	13,3%	25,6%	26,0%	29,3%
2015	75,1%	70,2%	14,1%	25,5%	24,9%	29,8%
2016	73,9%	70,1%	13,9%	25,3%	26,1%	29,9%
2017	73,3%	70,0%	15,7%	24,8%	26,7%	30,0%
2018	73,5%	69,9%	14,2%	24,9%	26,5%	30,1%
2019	75,4%	69,8%	12,7%	25,0%	24,6%	30,2%
2020	73,9%	70,0%	11,9%	26,5%	26,1%	30,0%
2021	73,3%	69,9%	11,8%	26,1%	26,7%	30,1%
2022	72,8%	69,1%	11,0%	24,7%	27,2%	30,9%

ΠΗΓΗ: Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ήδη αρχίσει η αποπληρωμή των στεγαστικών που χορηγήθηκαν τότε. Είναι ενδεικτικό ότι το ελληνικό ποσοστό του 11%, είναι πολύ χαμηλότερο σε σχέση με τον μέσο όρο της Ε.Ε. των 27 (σ.σ. διαμορφώνεται στο 24,7%) και ένα από τα χαμηλότερα σε ολόκληρη την Ευρώπη. Προφανώς αυτό αποδίδεται στο γεγονός ότι στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες δεν σταμάτησε η βασική λειτουργία των τραπεζών επί μια 10ετία, δηλαδή η χορήγηση δανείων. Ενδεικτικά, στο Βέλγιο τα υποθηκευμένα ιδιόκτητα σπίτια αντι-

στοιχούν στο 45,7%, στη Γερμανία στο 21,7% και στην Ισπανία στο 30,5%.

Η σύγκλιση όσον αφορά τον αριθμό των νοικοκυριών που ζουν στο ενοίκιο ουσιαστικά έχει γίνει. Το ελληνικό ποσοστό, από το 24,2% που ήταν το 2013 έχει φτάσει στο τέλος του 2023 στο 27,2%. Εκεί δηλαδή που είχαμε πάνω από πέντε ποσοστιαίες μονάδες διαφορά σε σχέση με τον μέσο όρο της Ε.Ε., τώρα η απόσταση έχει μειωθεί στις 3,7 μονάδες. Ποια είναι όμως η διαφορά της Ελλάδας σε σχέση με την υπόλοι-

πη Ευρώπη; Η Ελλάδα δεν έχει αναπτυγμένο τον θεσμό της «κοινωνικής κατοικίας», όπως πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Ετσι, στη στατιστική της Eurostat όπου αποτυπώνονται τα ποσοστά των νοικοκυριών που διαβιούν σε σπίτια με μειωμένο ή μηδενικό ενοίκιο, η Ελλάδα εμφανίζεται με το ισχνό 6,5%, όταν στη Γαλλία, για παράδειγμα, φτάνει το 20,9% και στην Ολλανδία το 25,4%. Η Ελλάδα έχει προτιμήσει να επιδοτεί τους ενοικιαστές ώστε να μπορούν να καταβάλλουν τα υψηλά μισθώματα (π.χ. στε-

γαστικό επίδομα, φοιτητικό επίδομα), γι' αυτό και «πατώνει» στη στατιστική της προσφοράς θνητών ή μηδενικών ενοικίων. Ο μέσος όρος για τις χώρες της Ε.Ε. είναι 10,7%.

Πανευρωπαϊκό πρόβλημα

Το στεγαστικό πρόβλημα δεν είναι ελληνικό αλλά πανευρωπαϊκό. Η έκθεση Housing Europe για το 2023 αποτυπώνει αύξηση της τάξης του 47% στις τιμές των ακινήτων στην περίοδο από το 2010 μέχρι το 2022 και αύξηση των ενοικίων κατά 19% το ίδιο διάστημα. Στην Ελλάδα η αύξηση έγινε τα τελευταία χρόνια και ήταν ακόμη μεγαλύτερη.

Με βάση τον δείκτη της Τράπεζας της Ελλάδος, η αύξηση έχει ξεπεράσει το 60% από το 2018 μέχρι και τους πρώτους μήνες του 2023, ποσοστό πολλαπλάσιο σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό μεταβολής των μισθών. Η χώρα μας, όμως, έχει και άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που μεγάλωνουν το πρόβλημα και τα οποία αποτυπώνονται στην έκθεση Housing Europe. Από τα 6,37 εκατ. ακίνητα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κατοικίες, τα 4,122 εκατ. εμφανίζονται ως χρησιμοποιούμενα και τα 2,24 εκατ. ως κενά. Κοινωνική κατοικία στην Ελλάδα δεν υπάρχει, σε αντίθεση με άλλες χώρες στις οποίες ο θεσμός ανθεί. Η Ιρλανδία, για παράδειγμα, έχει μερίδιο 9% στην κοινωνική κατοικία, στην Ολλανδία το ποσοστό εκτινάσσεται στο 29%, ενώ στη Γαλλία το ποσοστό του 17% μεταφράζεται σε περισσότερες από 5,2 εκατ. κατοικίες σε σύνολο 37,4 εκατ.

Σε μόλις δύο χρόνια το Περιστέρι έγινε Αλιμος

Με τα χρήματα που αγοράζες σπίτι στα νότια προάστια το 2021, σήμερα μπορείς να αποκτήσεις σε περιοχές των δυτικών προαστίων

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Στερεύουν οι προσιτές περιοχές για αγορά ακινήτου. Με τα χρήματα που αγοράζες κατοικία στα νότια ή ακόμη και στα βόρεια προάστια πριν από δύο-τρία χρόνια, σήμερα αγοράζεις σπίτι στα δυτικά προάστια.

Για παράδειγμα, ένα παλαιό διαμέρισμα στην περιοχή του Περιστερίου στοιχίζει σήμερα περίπου 1.500 ευρώ/τ.μ., τιμή που μέχρι πριν από μερικά χρόνια είχαν κατοικίες στον Χολαργό ή τον Αλιμο.

Αντίστοιχα, η μέση τιμή πώλησης μεταχειρισμένης κατοικίας στον Χολαργό (2.230 ευρώ/τ.μ.) είναι ανάλογη της τιμής πώλησης στη Γλυφάδα το 2018.

Πρόκειται για ένα φαινόμενο που οφείλεται στην κατακόρυφη αύξηση των τιμών, ιδίως στις περιοχές όπου οι αξίες είχαν υποχωρήσει περισσότερο κατά τη διάρκεια της κρίσης. Σήμερα αυτά τα σημεία καταγράφουν υψηλότερο ρυθμό ανόδου των τιμών, με αποτέλεσμα να περιορίζονται και οι επιλογές των υποψήφιων αγοραστών.

Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Αξιών των τιμών των κατοικιών, που επιμελείται η Geoaxis, εταιρεία πιστοποιημένων εκτιμητών ακινήτων, κατά το φετινό τρίτο τρίμηνο οι τιμές πώλησης παλαιών κατοικιών καταγράφουν ετήσια αύξηση 13,8% κατά μέσον όρο, ενώ συγκριτικά με μόλις προ διετίας η μέση αύξηση των τιμών αγγίζει το εντυπωσιακό 41,4%. Αυτό το γεγονός παρατηρείται σε μια περίοδο κατά την οποία τα επιτόκια δανεισμού έχουν επίσης εκτιναχθεί.

Κάπως έτσι, ένα νεόδμητο δια-

μέρισμα στους Αμπελοκήπους κοστίζει σήμερα 2.800 ευρώ/τ.μ. κατά μέσον όρο. Με αυτά τα χρήματα αποκτούσε κανείς νεόδμητο ακίνητο στο Μαρούσι μόλις πριν από ένα χρόνο (σήμερα κοστίζει 3.300 ευρώ/τ.μ.) ή στον Χολαργό πριν από δύο χρόνια. Σήμερα στον Χολαργό ένα νεόδμητο στοιχίζει 4.050 ευρώ/τ.μ. Αντίστοιχα, με τα 2.450 ευρώ/τ.μ., που στοιχίζει σήμερα μια νέα κατασκευή στο Περιστέρι, μπορούσε να αγοράσει αντίστοιχης ποιότητας ακίνητο στο Παλαιό Φάληρο μόλις πριν από δύο χρόνια.

Όπως προκύπτει από τα στοι-

Οι τιμές πώλησης παλαιών κατοικιών καταγράφουν ετήσια αύξηση 13,8% το πρώτο τρίμηνο, ενώ σε σχέση με πριν από δύο χρόνια 41,4%.

χεία τιμών της Geoaxis, η οποία επικεντρώνει την ανάλυσή της σε πέντε αντιπροσωπευτικές περιοχές της Αττικής, η μεγαλύτερη άνοδος των τιμών κατά τη διετία 2021-2023 εντοπίζεται στα παλαιά διαμερίσματα του Χολαργού. Ένα τέτοιο ακίνητο κοστίζει σήμερα 2.235 ευρώ/τ.μ., έχοντας καταγράψει αύξηση κατά 49% (και 12,6% σε ετήσια βάση). Εντυπωσιακό είναι και το «ράλι» τιμών στο Μαρούσι, όπου η μέση τιμή διαμορφώνεται σήμερα σε 1.850 ευρώ/τ.μ. (για μεταχειρισμένα ακίνητα ασφαλώς), έχοντας καταγράψει αύξηση κατά 45% σε

ΠΕΡΙΟΧΗ	Περιστέρι	Π. Φάληρο	Μαρούσι	Αμπελόκηποι	Χολαργός
γ' τρίμ. 2022 ▶	€1.270/τ.μ.	€1.535/τ.μ.	€1.620/τ.μ.	€1.315/τ.μ.	€1.985/τ.μ.
γ' τρίμ. 2023 ▶	€1.490/τ.μ.	€1.750/τ.μ.	€1.850/τ.μ.	€1.460/τ.μ.	€2.235/τ.μ.
ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	17,3%	14%	14,2%	11%	12,6%
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ 2021	37,7%	34,6%	45,2%	40,7%	49,1%
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ (2014-2023)	61%	56%	71%	53%	64%

ΠΗΓΗ: Geoaxis Property & Valuation Services

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

σχέση με το 2021 αλλά και 71% έναντι του 2014.

Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω τιμές αφορούν τυπικά ακίνητα σε κάθε περιοχή και όχι κατασκευές υψηλών προδιαγραφών ή κατοικίες που βρίσκονται σε ιδιαίτερα προνομιακά σημεία. Τέτοιου είδους κατοικίες πωλούνται ακόμη και 25% περισσότερο από τα τυπικά ακίνητα.

Όπως τονίζει ο κ. Γιάννης Ξυλός, επικεφαλής της Geoaxis, «η τόσο έντονη αύξηση των τιμών πιθανόν θα φρενάρει τους επόμενους μήνες λόγω συρρίκνωσης της ζήτησης. Αυτό θα συμβεί λόγω

της αύξησης των επιτοκίων δανεισμού, της αύξησης του κόστους των υλικών κατασκευής/ανακαίνισης και του ενεργειακού κόστους, γεγονότα που θα οδηγήσουν τους πιθανούς αγοραστές σε στάση αναμονής. Σε καμία περίπτωση η αγορά δεν βιώνει συνθήκες φούσκας σήμερα, καθώς το επίπεδο της προσφοράς εξακολουθεί να είναι πολύ περιορισμένο σε σχέση με τη ζήτηση, ιδιαίτερα νεόδμητων διαμερισμάτων».

Παρόμοια είναι τα συμπεράσματα και του Παρατηρητηρίου Αγοράς Κατοικιών ΤΟΠΟ GES ΙΚΕ,

με βάση τα στοιχεία που προκύπτουν από τα συμβόλαια αγοραπωλησίας κατοικιών που καταχωρίζονται στο Μητρώο Αξιών Μεταβιβάσεων Ακινήτων, της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων.

Ειδικότερα, κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο στον Δήμο Αθηναίων η μέση κατοικία που πωλήθηκε ήταν 16% ακριβότερη από το 2022 και 34% σε σχέση με το 2021.

Αντίστοιχα, στα νότια προάστια η τιμή του μέσου ακινήτου αυξήθηκε κατά 39% σε ετήσια βάση σε 1.820 ευρώ/τ.μ. (146.000 ευρώ

κατά μέσον όρο) και κατά 43% έναντι του 2021. Όπως είναι εμφανές, οι τιμές που δηλώνονται στα συμβόλαια φαίνεται πως είναι υποδεέστερες των εμπορικών τιμών, καθώς η μέση τιμή πώλησης στα νότια προάστια υπολογίζεται ότι ξεπερνάει σήμερα τις 3.000 ευρώ/τ.μ.

Στα δυτικά προάστια, η μέση τιμή πώλησης αυξήθηκε κατά 20% από πέρυσι και κατά 39% σε σχέση με το 2021. Στο κέντρο του Πειραιά κατά το πρώτο εξάμηνο η τιμή του μέσου ακινήτου που μεταβιβάστηκε αυξήθηκε κατά 47% σε σχέση με το 2022.

Μεγάλη αύξηση στον Πειραιά

Σύμφωνα με την ανάλυση της ΤΟΠΟ GMS ΙΚΕ, «κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023 φαίνεται ότι επανέρχεται η ανοδική τάση στην αγορά κατοικιών στην Αττική με μεγάλο “νικητή” τον Πειραιά, όπου η αύξηση είναι πολύ μεγάλη. Οι περιοχές που είχαν φρενάρει, δηλαδή η Ανατολική Αττική, τα προάστια του Πειραιά, τα βόρεια και τα δυτικά προάστια, παρουσιάζουν σημαντική αύξηση στις αγοραπωλησίες και ακολουθούν τις περιοχές που μέχρι τώρα οδηγούσαν την κούρσα, όπως το κέντρο της Αθήνας και τα νότια προάστια.

Φαίνεται ξεκάθαρα ότι η αλλαγή της πολιτικής για την Golden Visa έπαιξε τον ρόλο της στη διαμόρφωση της αγοράς στις περιοχές αυτές συνολικά. Επιπλέον είναι ξεκάθαρο και η αύξηση της δηλωμένης αξίας των ακινήτων που ξεπερνάει κατά πολύ τα προηγούμενα χρόνια, ιδιαίτερα στις περιοχές όπου παρέμεινε το ποσό των 250.000 ευρώ στην Golden Visa», καταλήγει η εταιρεία.

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

Η ρευστότητα της έννοιας του οικείου

Η «Κ» μιλάει με τον Βασίλη Βασιλειάδη καλλιτεχνικό διευθυντή της Μπιενάλε Λάρνακας 2023

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ

Κλείσαμε ραντεβού με τον Βασίλη Βασιλειάδη, καλλιτεχνικό διευθυντή της Μπιενάλε Λάρνακας, στη Δημοτική Πινακοθήκη της πόλης, το μεσημέρι της Δευτέρας, «να περπατήσουμε στην πόλη και να επισκεφθούμε τους διάφορους εκθεσιακούς χώρους» μου λέει στο τηλέφωνο, συμφωνήσα φυσικά, γιατί με ενδιέφερε να δω πώς η ίδια η πόλη ζει αυτό το καλλιτεχνικό γεγονός, που μόνο αμελητέο δεν είναι. Άλλωστε, στην Μπιενάλε Λάρνακας 2023 συμμετέχουν εκατό ένας καλλιτέχνες από τριάντα πέντε χώρες (συμπεριλαμβανομένων και δέκα Κύπριων) και ήδη από τις 11 Οκτωβρίου, έως τις 24 Νοεμβρίου, η Λάρνακα κινείται σε εικαστικούς ρυθμούς. Τα έργα της κεντρικής έκθεσης βρίσκονται διάσπαρτα σε έξι διαφορετικούς χώρους της πόλης, στη Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας, στο Μουσείο Πιερρίδη, στην ανακαινισμένη Δημοτική Αγορά Λάρνακας, στο EVOHK Artist Run Space, στο The Living Room και στο Μεσαιωνικό Κάστρο Λάρνακας. Πριν ξεκινήσουμε την περιήγησή μας στους διάφορους χώρους της κεντρικής έκθεσης μείναμε στη Δημοτική Πινακοθήκη για να μιλήσουμε για την Μπιενάλε, ώστε

Η Μόνα Λίζα του Banksy, έργο του για πρώτη φορά έρχεται στην Κύπρο, και έχει πυροδοτήσει ενδιαφέροντες συζητήσεις.

Είναι σημαντικό μου λέει ο Βασίλης Βασιλειάδης πως με την Μπιενάλε Λάρνακας, και άλλες παρόμοιες διοργανώσεις, κτίζεται σιγά-σιγά και ο καλλιτεχνικός τουρισμός.

αργότερα να περπατήσουμε απερίσπαστοι στην πόλη.

Ξεκινήσαμε με το θέμα της φετινής διοργάνωσης που είναι το «Home Away from Home», που επέλεξε η Yev Kavt, η επιμελήτρια της Μπιενάλε, και όπως μου εξηγεί ο κ. Βασιλειάδης το θέμα αυτό αφορά όλα τα θέματα που αφορούν το ανήκειν, με το σπίτι, με την ταυτότητα, με το πού νιώθει ο καθένας σπίτι του, με την ίδια την έννοια του σπιτιού... Μάλιστα, με όσα συμβαίνουν στη Μέση Ανατολή και τον εκτοπισμό ενός εκατομμυρίου σχεδόν Παλαιστινίων από τη Γάζα... σκέφτομαι πόσο ρευστή έννοια μπορεί να είναι η λέξη «σπίτι». Ρωτώ τον καλλιτεχνικό διευθυντή αν αλλάζει η οπτική των καλλιτεχνών σχετικά με τη θεματική αναλόγως της χώρας καταγωγής: «Σίγουρα, οι καλλιτέχνες που έρχονται από περιοχές όπου τίθεται σε αμφισβήτηση η έννοια του σπιτιού δίνουν έργα πιο έντονα, ή έργα διαμαρτυρίας. Άλλοι καλλιτέχνες το προσεγγίζουν με λιγότερο ακτιβιστική διάθεση ως προς την ταυτότητα, αλλά με μεγαλύτερη έμφαση στο περιβάλλον. Ξέρεις» μου λέει ο κ. Βασίλης Βασιλειάδης «Η Τέχνη είναι πάντα αυτοβιογραφική, ο καθένας ξεκινά πάντα από τον εαυτό του. Και το έργο τέχνης έχει να κάνει με το πόση απόσταση έχεις διανύσει ξεκινώντας πάντα από εσένα και προς ποια κατεύθυνση θέλεις να πας». Αργότερα, όταν αργότερα θα επισκεφθούμε όλους τους χώρους της έκθεσης θα το διαπιστώσω ιδίως όμοια, η προσωπική διαδρομή του καλλιτέχνη ακουμπάει το κοινό πολλές φορές από διαφορετικό δρόμο.

Τι φέρνει η Μπιενάλε Λάρνακας στα εικαστικά πράγματα της Κύπρου, ρωτώ τον Βασίλη; Και η απάντηση ομολογουμένως με εντυπωσίασε: «Κάτι πάρα πολύ σημαντικό που ανέκαθεν πιστεύα είναι ότι μπορούμε να προβάλλουμε τον πολιτισμό της Κύπρου, όχι μόνο εξαγοντας τέχνη, αλλά εισάγοντας τέχνη. Νομίζω πως για πάρα πολλά χρόνια ακολουθήσαμε το μοντέλο του προβάλλω την Κύπρο με εκθέσεις

καλλιτεχνών, στο τέλος της ημέρας όμως το καλλιτεχνικό προϊόν και ο καλλιτέχνης είναι που προβάλλεται κυρίως και η χώρα του ακολουθεί... Παραδόξως τώρα για να προβληθεί στο εξωτερικό η χώρα, θεωρώ πως πρέπει να εισάγεις... αντί να εξαγεις. Και πράγματι η Μπιενάλε της Λάρνακας έχει αφήσει ήδη στην τρίτη της έκδοση ένα αποτύπωμα στον καλλιτεχνικό κόσμο πολύ μεγάλο, που η Κύπρος δεν είχε

καταφέρει να το επιτύχει με την προηγούμενη μέθοδο. Οι καλλιτέχνες που έρχονται στην Μπιενάλε για να εκθέσουν βλέπουν ότι υπάρχουν υποδομές και ένα καλλιτεχνικό υπόβαθρο», όπως η Μπιενάλε καταφέρει να αξιοποιήσει δημιουργικά εκτός από τη Δημοτική Πινακοθήκη και την ανακαινισμένη Δημοτική Αγορά της πόλης, αλλά και να συμπράξει με άλλους φορείς, ιδιωτικούς και δημόσιους (Μουσείο Πιερρίδη,

EVOHK Artist Run Space, Μεσαιωνικό Κάστρο Λάρνακας). Ο κ. Βασιλειάδης συνεχίζει, λέγοντάς μου πως για πρώτη φορά φέτος στη Λάρνακα δεν ήρθαν μόνο οι καλλιτέχνες, αλλά πάρα πολλοί συνοδεύονται από γκαλερίστες, από τους επιμελητές τους, από τα γραφεία Τύπου που έχουν». Είναι σημαντικό μου λέει πως με την Μπιενάλε κτίζεται και ο καλλιτεχνικός τουρισμός. Στην πρώτη έκδοση της Μπιε-

νάλε μιλούσαμε για εκατοντάδες επισκέπτες, σήμερα στην τρίτη μπορούμε να μιλάμε για χιλιάδες επισκέπτες. Υπολογίζουμε ότι φέτος οι επισκέπτες θα ξεπεράσουν τις 35.000. Και αν όχι όλοι οι περισσότεροι δεν μένουν μόνο στη Λάρνακα, αλλά επισκέπτονται ολόκληρη την Κύπρο» και ενόσω μιλάμε στις υποβλητικές αίθουσες της Δημοτικής Πινακοθήκης κόσμος περιφέρεται ανάμεσα στα έργα. Κάτι που διαπίστωσα και στους υπόλοιπους χώρους, ίσως με αποκορύφωμα στο Μεσαιωνικό Κάστρο Λάρνακας, όπου εκτίθεται η Μόνα Λίζα του Banksy, που έργο του για πρώτη φορά έρχεται στην Κύπρο.

Κοινωνία και Τέχνη

Η μέθεξη αυτή άραγε βοηθάει τους Κύπριους δημιουργούς, αλλά και την κοινωνία: «Κάτι πολύ σημαντικό που καταφέρνουν όλες οι διοργανώσεις αυτού του τύπου είναι να γεφυρώσουν σιγά-σιγά το χάσμα ανάμεσα στην κοινωνία και στην Τέχνη. Η Μπιενάλε της Λάρνακας καταφέρνει να συνδυάζει δύο διαφορετικές κλίμακες το διεθνές με το τοπικό. Όσον αφορά τους δημιουργούς οι φιλοξενούμενοι καλλιτέχνες αμέσως θα αναζητήσουν Κύπριους/ες όπως και το αντίστροφο και έτσι γεννώνται πολλές συνεργασίες.

Το θέμα της φετινής διοργάνωσης που είναι το «Home Away from Home», που επέλεξε η Yev Kavt, η επιμελήτρια της Μπιενάλε Λάρνακας 2023.

Επίσης, οι δικοί μας δημιουργοί αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι η Τέχνη πρέπει να κινείται, να γίνεται βίωμα από τον θεατή». Και πριν αρχίσουμε την επίσκεψή μας στους διάφορους χώρους όπου εκτίθενται έργα της γενικής έκθεσης ρωτώ τον Βασίλη ποιος είναι ο διαχρονικός στόχος της Μπιενάλε Λάρνακας; «Θέλουμε να εδραιωθεί ως θεσμός και να γίνει σημείο αναφοράς. Διότι όπως βλέπουμε στη γύρω περιοχή τα πράγματα δεν κινούνται προς τη μεριά του πνεύματος... Μάλιστα, συζητώντας πριν από λίγες μέρες με κάποιον φίλο του είπα πως μου κάνει εντύπωση ότι εμείς διοργανώνουμε την Μπιενάλε και γύρω μας υπάρχει αυτή η συσσώρευση στρατιωτικών δυνάμεων...» και μου επαναλαμβάνει τον επίλογο από την ομιλία του στα εγκαίνια της Μπιενάλε: «Μπορεί η τέχνη να μην μπορεί να λύσει κοινωνικά προβλήματα, γίνεται όμως αντίβαρο στις ανισορροπίες που βιώνουμε καθημερινά και πολλαπλασιάζονται στις άσχημες κοινωνίες που ζούμε».

Με τον καλλιτεχνικό διευθυντή περπατήσαμε στην πόλη και συζητήσαμε αρκετά για το πώς ένα τέτοιο καλλιτεχνικό γεγονός μπορεί να αγγίξει τον καθένα, με τρόπους που ίσως να μην έχει σκεφτεί καν ο/η δημιουργός. Μοναδική παραφωνία... η απόφαση του Δήμου Λάρνακας να στήσει το δημοτικό χριστουγεννιάτικο λούνα παρκ μπροστά από τη Δημοτική Πινακοθήκη.

 Περισσότερα για την Μπιενάλε της Λάρνακας στον ιστότοπο: <https://biennalelarnaca.com>.

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

22.10 - 28.10.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΧΟΡΟΣ

Artists in Process: Emerging

Στη Στέγη Χορού Λευκωσίας παρουναιόζεται η δουλειά των φιλοξενούμενων καλλιτεχνίδων Nána Γαβριήλ και Vini Forstman που δημιούργησαν στο πλαίσιο του προγράμματος Artists in Process: Emerging. Οι φιλοξενούμενες καλλιτέχνιδες, μέσα από μια σειρά συναντήσεων και εργαστήριων με τον Χρήστο Πολυμενάκο, και ατομικό χρόνο για έρευνα και πειραματισμό, ανοίγουν την καλλιτεχνική τους πρακτική στο κοινό. Στέγη Χορού Λευκωσίας, Παρθενώνος 25, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Παρασκευή, 27 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες** www.dancehouselefkosia.com

ΘΕΑΤΡΟ

«Περλιμπλιν και Μπελίσια» από την ΕΘΑΛ

Η ΕΘΑΛ ανεβάζει, για πρώτη φορά στην 35χρονη ιστορία της, έργο του λυρικού Ισπανού, Παγκόσμιοι ποιητή και συγγραφέα Φ.Γ. Λόρκα. Ανεβάζει το «Περλιμπλιν και Μπελίσια» σε μια καινούργια μετάφραση της Μαρίνας Δημητρίου, ειδικά για την ΕΘΑΛ, σε σκηνοθεσία Αχιλλέα Γραμματικόπουλου. Το έργο είναι γραμμένο γύρω στο 1929, και είναι ένα από τα θεατρικά κείμενα του ποιητή που δεν έχουν ανέβει πολύ στη σκηνή της Κύπρου. Το «Περλιμπλιν και Μπελίσια» είναι μια ιστορία τρυφερή και οδυνηρή συνάμα, ένας ύμνος στον έρωτα που ισορροπεί ανάμεσα στο λυρικό και το γκροτέσκο. Ο Περλιμπλιν μοναχικός εργένης, ώριμος, σχεδόν σοφός και ταυτόχρονα

αφελής. Η Μπελίσια με άρωμα μυθικού συμβόλου, η νιότη! Ήρωες φτιαγμένοι από υλικό παραμυθιού. Η ΕΘΑΛ με αυτή την παραγωγή συμμετέχει για τρίτη συνεχόμενη χρονιά στο Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας. Παίζουν: Δημήτρης Αντωνίου, Μαργαρίτα Ζαχαρίου, Άνθη Κάσινου, Μυρτώ Κουγιάλη, Κωνσταντίνα Ξενοφώντος, Μελίνα Κουτσόφτα και η Μαρίνα Βρόντη. Πρεμιέρα: 26 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις: Λεμεσός: Θέατρο ΕΘΑΛ, 27, 28, 31 Οκτωβρίου και 1 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. και 29 Οκτωβρίου, ώρα 6:30 μ.μ. Λευκωσία: Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, 3, 6, 7, 8 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφώνω 25877827.**

ΕΚΘΕΣΗ

Ομαδική έκθεση House

Το σπίτι ως μέρος όπου ζούμε ή μεγαλώσαμε, επηρεάζει έντονα τον τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς μας. Ποιος είναι ο τρόπος που συνδεόμαστε με αυτό, πώς δενόμαστε ή έχουμε αποσπαστεί από αυτό. Το αφήγημα είναι διαφορετικό για τον καθένα μας... Η έννοια σπíti εγείρει ερωτήματα όπως: Τι κάνει ένα σπίτι; Είναι ένας χώρος ικανός να μας κάνει να νιώθουμε σαν στο σπίτι μας σήμερα; Ή μήπως ένα σπίτι μοιάζει περισσότερο με έναν διανοητικό χώρο ή ακόμα και ένα εικονικό μέρος,

όπως μια αρχική σελίδα ή ένα προφίλ στο Cloud. Έχουμε βιώσει ποτέ τι σημαίνει να χάνουμε το σπίτι μας; Πώς βιώσαμε τον υποχρεωτικό εγκλωβισμό μας σε αυτό, ως μέτρο προστασίας κατά την διάρκεια της πανδημίας του covid -19; Ένα σπίτι μπορεί να εξεταστεί από πολλές διαφορετικές οπτικές γωνίες: οικονομικές, πολιτικές ή φιλοσοφικές... αλλά τι γίνεται με την οπτική του εικαστικού; Συμμετέχοντες Καλλιτέχνες: Μαριάννα Κωνσταντή, Β.C Ercker, Tatiana Ferahian, Chiaki Kamikawa, Χριστί-

να Παπακυριακού, Tarmo Paunou, Janne Räisänen, Heli Ryhänen, Witte Wartena. Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λεμεσού - Αποθήκες Παπαδάκη, Λεμεσός. Διάρκεια έως 11 Νοεμβρίου. **Πληροφορίες τηλεφώνω 25367700.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Χλαρέγκιμπ - ένα πραγματικό συμβάν»

Το «Χλαρέγκιμπ - ένα πραγματικό συμβάν» βασισμένο στο έργο «Κάτω από το Γαλατόδασος» του Ντύλαν Τόμας, ανεβαίνει για πρώτη φορά στην Κύπρο σε δισκευή και σκηνοθεσία της Κατερίνας Λούρα. Ένας ύμνος στην αποδοχή, τη διαφορετικότητα, την αρμονική συνύπαρξη. Πρόκειται για το κύκνειο όσμα του σπουδαίου Ουαλού ποιητή και πεζογράφου Ντύλαν Τόμας, του μοναδικού ποιητή που λατρεύτηκε εν ζωή με επιτυχία ανάλογη ενός ροκ σταρ. Οι κάτοικοι του φανταστικού παραθαλάσσιου χωριού Χλαρέγκιμπ βιώνουν ένα συλλογικό όνειρο με έναν τρόπο απόλυτα μοναδικό. Κανείς δεν

κρίνει τις παραξενιές, τα λάθη, τις ιδιαιτερότητες, τις αποτυχίες ή τα ελαττώματα κανενός. Πλάσματα αλλόκοτα, εκκεντρικά, ιδιόμορφα που ζουν στα όρια της ηθικής και της τρέλας. Επί σκηνής: Κατερίνα Λούρα, Βαλεντίνος Κόκκινος, Kiki Κακουλλής και Κρίστη Χαραλάμους. Παίζουν οι μουσικοί: Κυριακή Ιακωβίδου (πιάνο-φλόουτο), Δημήτρης Πολυβίου (ηλεκτρική κιθάρα). Παραστάσεις, Κυριακή 22 και 29 Οκτωβρίου και 5 και 12 Νοεμβρίου, ώρα 6:00 μ.μ. Δευτέρα 13 και 20 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Δέντρο Ενότητας 44Β, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφώνω 99520835.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Τείχη από χιόνι

Το χιόνι καλύπτει τα πάντα. Οχι μόνο τους δρόμους και τα σπίτια, αλλά και τους ανθρώπους. Το ορεινό χωριό Ιντσέσου, κάπου στα βάθη της Ανατολίας, μοιάζει σαν μια ξεασμένη, μακρινή γωνιά της Γης. Εκεί ζει ως ένας από, τους μετρημένους στα δάκτυλα του ενός χεριού, δασκάλους του σχολείου, ο Σαμέτ. Είναι καθηγητής καλλιτεχνικών, έχει ιδιαίτερη, εμμονική σχεδόν, αδυναμία σε μια 14χρονη μαθήτριά του, μοιράζεται ένα σπίτι με τον συνάδελφό του Κενάν, το όνειρό του είναι να μεταταθεί στην Κωνσταντινούπολη, έχοντας ήδη συμπληρώσει τέσσερα χρόνια σε αυτό το μέρος, όπου «όλα είναι ζωωμένα και λυγισμένα από το κρύο».

Η όμορφη Νουράι, καθηγήτρια και αυτή σε άλλο σχολείο της ευρύτερης περιοχής, ριζοσπαστικοποιημένη πολιτικά, έχει χάσει το ένα της πόδι σε τρομοκρατική επίθεση (από βομβιστή αυτοκτονίας) και περπατάει με προσθετικό μέλος. Οι τρεις τους αναπτύσσουν μια σχέση μοναχικής, αμήχανης φιλίας, στην οποία πρωταγωνιστεί η Νουράι, τολμηρή, θαρραλέα, φεμινίστρια (όσο επιτρέπουν τα ήδη της απόμακρης επαρχίας στην οποία ζει μαζί με τους γονείς της).

Ο σπουδαίος, 64χρονος, Τούρκος σκηνοθέτης Νουρί Μπιλγκέ Τσεϊλάν υπογράφει μια από τις κορυφαίες δημιουργίες του στα «Ξερά χόρτα» (διαρκεί λίγο παραπάνω από τρεις ώρες, αλλά δεν πετάς ούτε μισό λεπτό της). Αυτό το ψυχογράφημα μιας χώρας και των κατοίκων της, με τον χρόνο να μοιάζει τεσοχικά ακίνητος και τη «γραμμή ανάμεσα στο καλό και στο κακό, στον πόνο και στην ευτυχία να είναι θολή», ισορροπεί αριστοτεχνικά μέσα από την κάμερα του Τσεϊλάν. Τα αντιθετικά ζεύγη αναλλάσσονται συνεχώς στα τοπία και στους ανθρώπους: το εκτυφλωτικό λευκό και το υποφωτισμένο εσωτερικό των δωματίων, η μοχθηρία με την ανδιότητά, οι διαρκείς ματαιώσεις με την ελπίδα.

Οι δύο άνδρες καθηγητές κατηγορούνται για ανάρμοστη οικειότητα με τις μαθήτρίες

Στην Τουρκία του Νουρί Μπιλγκέ Τσεϊλάν, ο βαρύς χειμώνας εναλ-λάσσεται με το καλοκαίρι, χωρίς την άνοιξη ανάμεσά τους.

τους, ο Σαμέτ εμφανίζεται αδύναμος και χαιρέκακος –οι μαθήτρίες μάλλον αδίστακτες στην αθωότητα της εφηβείας τους–, οι κάτοικοι εγκλωβισμένοι στη φτώχεια και στην προδιαγεγραμμένη μοίρα τους με, τουλάχιστον, μη ορατές διεξόδους. Και ο έρωτας πώς να ανθήσει σε αυτό το μέρος, όπου υπάρχουν μόνο δύο εποχές: βαρύς χειμώνας και καλοκαίρι.

Ο Σαμέτ νιώθει σαν «τον εγκαταλελειμμένο και παρατημένο μύλο», γκρινιάζει, βυθισμένος σε μια ρομαντική δυσανεξία. Κατηγορεί διαρκώς το χωριό για τα προβλήματά του, όμως «τα προβλήματα σε ακολουθούν όπου κι αν πας» είτε είσαι στο Ιντσέσου είτε στην Κωνσταντινούπολη. Η Νουράι τον προκαλεί: Τι αλλάζει με τον τρόπο του; «Οι φανταχτερές λέξεις δεν θα αντικαταστήσουν ποτέ έναν κουβά νερό που θα φέρεις σ' έναν τόπο που υποφέρει από έλησση», του λέει. «Μπορούμε να βοηθήσουμε αυτόν τον άθλιο κόσμο».

Ο σκηνοθέτης βλέπει την αποξένωση στη χώρα του, την περιθωριοποίηση, τις αντιφάσεις, τις πολλές διαφορετικές πτυχές των ανθρώπων, την ασφυξία της καχυποψίας (και πολιτικής), τη σκληρότητα από ένα μείγμα επιβιώσης, τραχύτητας και αδεξιότητας. «Πρέπει να διαλέξεις πλευρά. Άλλος θα σε πει δειλό, άλλος προδότη, άλλος θα 'ρθει και θα σε πει αποστάτη», σχολιάζει, αποθαρρυνμένος, ένας από τους απόμαχους του χωριού.

Ο Τσεϊλάν ενδιαφέρεται να φωτίσει το «πώς, ενώ η πθανότητα να αγαπήσουμε είναι πάντα εκεί, χτίζουμε τείχη λόγω προκαλήψεων, παλιών πολιτικών τραυμάτων και της τάσης μας να τιμωρούμε τους κοντινούς μας για δικά μας λάθη του παρελθόντος. Αλλά και το πώς ο ιδεαλισμός των νεοδιόριστων καθηγητών σε απομακρύνει περιοχές μπορεί να μετατραπεί σε απογοήτευση και αίσθηση ματαιότητας...». Στην έναρξη της ταινίας, στο απόλυτο λευκό –χιονίζει ακατάπαυστα– βλέπουμε να μπαίνει στο πλάνο, από τη μία άκρη, ένα λεωφορείο. Αποβιβάζεται ο πρωταγωνιστής, μια ακνή μαύρη κουκκίδα. Στο τέλος, καλοκαίρι πια, ανεβαίνει τον λόφο, στρωμένο από ξερά χόρτα. Καμία διαδρομή δεν αφήνει ίχνη. Στην πρώτη, καλύπτονται από το χιόνι, στη δεύτερη από τα χόρτα.

ΠΑΙΔΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

«Ο μολυβένιος στρατιώτης» από τον ΘΟΚ

Το υπέροχο παραμύθι του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, σε δισκευή για το Θέατρο από την Άνδρη Θεοδότου και σκηνοθεσία της Λέας Μαλένη, έρχεται στη σκηνή του ΘΟΚ την Κυριακή 22 Οκτωβρίου 2023, επιστρατεύοντας δράση, μουσική, παιχνίδι, μαγεία, χρώμα και πάνω από όλα φαντασία, για να συστηθεί σε μικρούς και μεγάλους θεατές. Ένα έργο που μιλά στην καρδιά και στο μυαλό. Μια θαυμάσια αλληγορία για τον φθόνο, τον σεβασμό, τη διαφορετικότητα, τη δύναμη της θέλησης και την αλληλεγγύη. Παίζουν: Χάρης Αττώνης, Λουκάς Ζήκος, Μικαέλλα Θεοδουλίδου, Μά-

η.μ. Λεμεσός, Πατίτσιο Δημοτικό Θέατρο, Σάββατο 4 Νοεμβρίου, ώρα 3:00 μ.μ. Πάφος, Μαρκίδειο Θέατρο, Σάββατο 11 Νοεμβρίου, ώρα 3:00 μ.μ. Λάρνακα, Δημοτικό Θέατρο Γεωργίου Λυκούργου, Σάββατο 2 Δεκεμβρίου, ώρα 3:00 μ.μ. **Πληροφορίες, εισιτήρια Ταμείο του Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717 και ηλεκτρονικά στη σελίδα www.thoc.org.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πολιτιστική εξωστρέφεια

Επισκέφθηκαν την περασμένη εβδομάδα την Μπιενάλε της Λάρνακας και μαζί με τον καλλιτεχνικό της διευθυντή της Βασίλη Βασιλειάδη και όπως και το 2021 η αίσθησή που αποκόμισα ήταν ότι αν θέλουμε μπορούμε να κάνουμε πολλά και ωραία για να καταστήσουμε την Κύπρο, όπως μου είπε και ο κ. Βασιλειάδης, πολιτιστικό προορισμό και να ξεφυγουμε από το πλίοσι και θάλασσα, που πλέον ελάχιστους συγκινεί ως τουριστικό σλόγκαν. Διάσπαρτοι χώροι στη Λάρνακα αξιοποιήθηκαν ως εκθεσιακοί χώροι, το Μουσείο Πιερίδη επίσης συμμετέχει. Κρίμα πάντως που ο Πολυχώρος Δημιουργικότητας και Πολιτισμού (Λέσχη Λάρνακας – Οικία Ματτέι) δεν αξιοποιήθηκε για σκοπούς της Μπιενάλε.

Την ίδια γνώμη έχω και για το Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος, το οποίο κάθε καλοκαίρι φιλοξενεί παραστάσεις από το εξωτερικό και από την Κύπρο, με ένα μεγάλο ποσοστό των θεατών να είναι θερινοί επισκέπτες του νησιού. Σημαντική συμβολή στην πολιτιστική εξωστρέφεια της χώρας έχει και το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου, που τελείωσε πριν από λίγες ημέρες, το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογραφικών Ημερών Κύπρου, το ίδιο και τα μουσικά φεστιβάλ, όπως ο Φέγγαρος, το Afrobanana και το Windcraft Music Fest, αλλά και το Animafest. Φυσικά και τα λογοτεχνικά φεστιβάλ, που μας θυμίζουν τη δημιουργία εν γένει,

Στον Δήμο Λάρνακας θεώρησαν λογικό μπροστά από την Πινακοθήκη της πόλης, όπου εκτίθενται έργα της Μπιενάλε, να στήσουν το χριστουγεννιάτικο λούνα παρκ.

μακριά από τις τοπικές λογοτεχνικές έριδες, που γίνονται και κανένα αποτέλεσμα δεν υπάρχει μακροπρόθεσμα. Όπως και να 'χει γι' αυτό υποστηρίζω ένθερμα το Χορηγικό Πρόγραμμα Φεστιβάλ Τεχνών «Κύπρια» το οποίο για δεύτερη χρονιά προκηρύσσεται, φέτος με ανανεωμένους όρους. Μας πήρε χρόνια να ξεφυγουμε από τα παλαιά «Κύπρια», τα οποία γινόντουσαν απλώς για να γίνουνται.

Τα νέα «Κύπρια» αισθάνομαι πως είναι μια πολύ καλή ιδέα για να τοποθετήσει το υφυπουργείο Πολιτισμού την Κύπρο στον πολιτιστικό χάρτη όχι μόνο της ευρύτερης περιοχής, αλλά και ολόκληρης της Ευρώπης. Αυτό που χρειάζεται είναι μεγαλύτερη εξωστρέφεια και να πειστεί το Προεδρικό και το υπουργείο Οικονομικών ότι τα χρήματα που επεν-

δύονται σε πολιτιστικές πολιτικές δεν είναι χασούρα ούτε πολυτέλεια... Τα ανανεωμένα «Κύπρια» θα βρουν τον δρόμο τους, είμαι σίγουρος, γιατί γνωρίζω ότι το έχουν πάρει σοβαρά στο Τμήμα Νεότερου και Σύγχρονου Πολιτισμού. Και με αυτή τη δεύτερη πιλοτική εφαρμογή του σχεδίου θα δουν πού κωλαίνει και πώς ωφέλησε την καλλιτεχνική δημιουργία και πόσο μεγάλωσε το καλλιτεχνικό αποτύπωμα της χώρας, εντός και εκτός.

Επαναλαμβάνω πως καλλιτεχνικές και πολιτιστικές ενέργειες όπως η Μπιενάλε της Λάρνακας, θεωρώ πως αλλάζουν, αργά αλλά σταθερά, την αντίληψή μας για το τι εστί πολιτισμός και πώς αυτός μπορεί να αλλάξει την κοσμοθεωρία μας.

Παρόμοιο χορηγικό πρόγραμμα θα μπορούσε να εκπονήσει και το υφυπουργείο Τουρισμού, να βάλει υπό τη σκέπη

του, με συντονισμένο τρόπο, τα διάφορα φεστιβάλ των κοινοτήτων, και γιατί όχι τα δύο υφυπουργεία να αρχίσουν να συνεργάζονται, με στόχο να αναδειχθεί ο τόπος και οι άνθρωποι του εν τω συνόλω τους.

Φυσικά, όλα τα καθορίζει το χρήμα, και δεν είμαι αφελής να πιστεύω πως είναι εύκολο να βρεθούν, αλλά νομίζω πως μπορούν τρόποι υπάρχουν ώστε ο πολιτισμός, με ό,τι αυτή η λέξη συνεπάγεται, να ενισχυθεί, με μακροπρόθεσμο όφελος ολόκληρης της κοινωνίας. Διότι ακόμα έχουμε δουλειά στο πώς αντιλαμβάνονται οι αξιωματούχοι μας την αξία του πολιτισμού και πώς αυτός μπορεί να διαμορφώσει την αισθητική μας – και δεν λέω να γίνουμε όλοι θεωρητικοί της τέχνης και στο τέλος να μοιάζουμε με τον Μαέβιους Παχατουρίδη, αν με εννοείτε.

Για παράδειγμα στον Δήμο Λάρνακας θεώρησαν λογικό μπροστά από την Πινακοθήκη της πόλης, όπου εκτίθενται έργα της Μπιενάλε, να στήσουν το χριστουγεννιάτικο λούνα παρκ, με αποτέλεσμα να κρύβεται το πολύ όμορφο κτήριο, στο οποίο στεγάζεται η Πινακοθήκη, σε μία περίοδο που θα έπρεπε αυτή να είναι η πρωταγωνίστρια των Φοινικύδων. Δεν μπορώ να πιστέψω πως δεν υπήρχε άλλος χώρος για να στηθεί το λούνα παρκ.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η ανθρωπολογική προσέγγιση της τέχνης

«Αποκαλώ τον εαυτό μου στωικό καλλιτέχνη» λέει στην «Κ» ο εικαστικός Umit Inatci που εκθέτει στην IsNotGallery

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η IsNotGallery παρουσιάζει την ατομική έκθεση του εικαστικού Umit Inatci, με τον τίτλο «Universalis Spiritus», ένας τίτλος που όσο συνομιλώ με τον καλλιτέχνη αντιλαμβάνομαι πως μόνον κενός περιεχομένου δεν είναι. Ζητώ από τον προσπνή Umit Inatci να μου μιλήσει για την έκθεση που παρουσιάζεται στη λευκωσιάτικη γκαλερί: «Η καλλιτεχνική γραμμή μου είναι η ανθρωπολογική προσέγγιση της τέχνης. Η αισθητική μου βάση είναι η πολιτιστική ανθρωπολογία και προσπαθώ να επιτύχω τη σύνθεση μεταξύ όλων των παγκόσμιων καλλιτεχνικών γλώσσών. Από την Ασία ως την Αμερική και από την Ευρώπη ως την Αφρική»... τον διακόπτω και του ζητώ να μου πει περισσότερα γι' αυτές τις καλλιτεχνικές γλώσσες... «Αν δεις προσεκτικά την ιστορία της Τέχνης θα συναντήσεις διαφορετικές γλώσσες εικαστικής έκφρασης, οι οποίες προέρχονται από τελετουργίες, θρησκείες ή ακόμα και από σύγχρονες τάσεις. Εγώ όλα αυτά προσπαθώ να τα συγκεράσω, να δημιουργήσω μία παγκόσμια καλλιτεχνική σύνθεση, εξ ου και ο τίτλος της έκθεσης είναι «Universalis Spiritus» μου απαντά.

Σε αυτό το παγκόσμιο μωσαϊκό συμβόλων που υπάρχει και διακρίνεται στα έργα που εκτίθενται στην γκαλερί η Κύπρος υπάρχει, ρωτώ; «Φυσικά και υπάρχει, ξεκίνησα να δημιουργώ αφηρημένους συμβολισμούς, αφηρημέ-

να σουρεαλιστικά μοτίβα, ενός είδους ερμηνευτική τέχνη, με όχημα το φοινικικό αλφάβητο, καθώς και διαφορετικών εποχών αρχαιολογικά καλλιτεχνικά μοτίβα, που συναντάμε στην Κύπρο. Γενικά στην τέχνη μου χρησιμοποιώ εκτός από αρχαία μοτίβα, αλλά και θρησκευτικά σύμβολα. Ό,τι αποτελεί τελετουργικό ή θρησκευτικό μοτίβο γίνεται ένα οντολογικό και ανθρωπολογικό επίπεδο της αισθητικής μου. Έτσι και η Κύπρος είναι παρούσα...».

Γνωρίζοντας την ακτιβιστική δραστηριοποίηση του Inatci τού απευθύνω την αναμενόμενη ίσως ερώτηση, αν η τέχνη μπορεί να γίνει πολιτικό όχημα και αν η δική του είναι τέτοια: «Εννοείται! Η τέχνη είναι πολιτική, δεν μπορεί να είναι κάτι το ξεχωριστό από την πολιτική, και φυσικά η τέχνη μου είναι μία πολιτική πράξη. Αυτό

«Ό,τι αποτελεί τελετουργικό ή θρησκευτικό μοτίβο γίνεται ένα οντολογικό και ανθρωπολογικό επίπεδο της αισθητικής μου».

που θέλω να κάνω είναι να διευρύνω τον χώρο σκέψης των ανθρώπων, αναζητώ απάντηση στο ερώτημα πώς κάνουμε τέχνη και πώς μπορούμε να προχωρήσουμε χωρίς μονοδιάστατες εικόνες». Κρατάω το ερώτημα για αργότερα... και τον αφήνω να συνεχίσει: «Η τέχνη αυτό που μπορεί να κά-

«Αν δεις προσεκτικά την ιστορία της Τέχνης θα συναντήσεις διαφορετικές γλώσσες εικαστικής έκφρασης. Εγώ όλα αυτά προσπαθώ να τα συγκεράσω, να δημιουργήσω μία παγκόσμια καλλιτεχνική σύνθεση, εξ ου και ο τίτλος της έκθεσης είναι «Universalis Spiritus» λέει ο Umit Inatci στην «Κ».

νει είναι να αλλάξει τη νοοτροπία των ανθρώπων και έτσι να αλλάξει και ο κόσμος, άρα πρέπει πρώτα να φτάσουμε σε ένα επίπεδο που θα βλέπουμε τα πράγματα αλλιώς και μετά ίσως θα είμαστε έτοιμοι να αλλάξουμε τον κόσμο. Η τέχνη από μόνη της δεν μπορεί να αλλάξει τον κόσμο, μπορεί

όμως να αλλάξει το άτομο...». Τον ρωτώ αν όλα αυτά τα χρόνια έχει δει αλλαγή... «Υπάρχουν αλλαγές στη νοοτροπία μας, αλλά δυστυχώς δεν είναι θετικές και αυτό είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα, βλέπουμε επιδείνωση σε πολλά επίπεδα, απαξίωση ανθρώπων αξιών, παρατηρούμε ότι υπάρ-

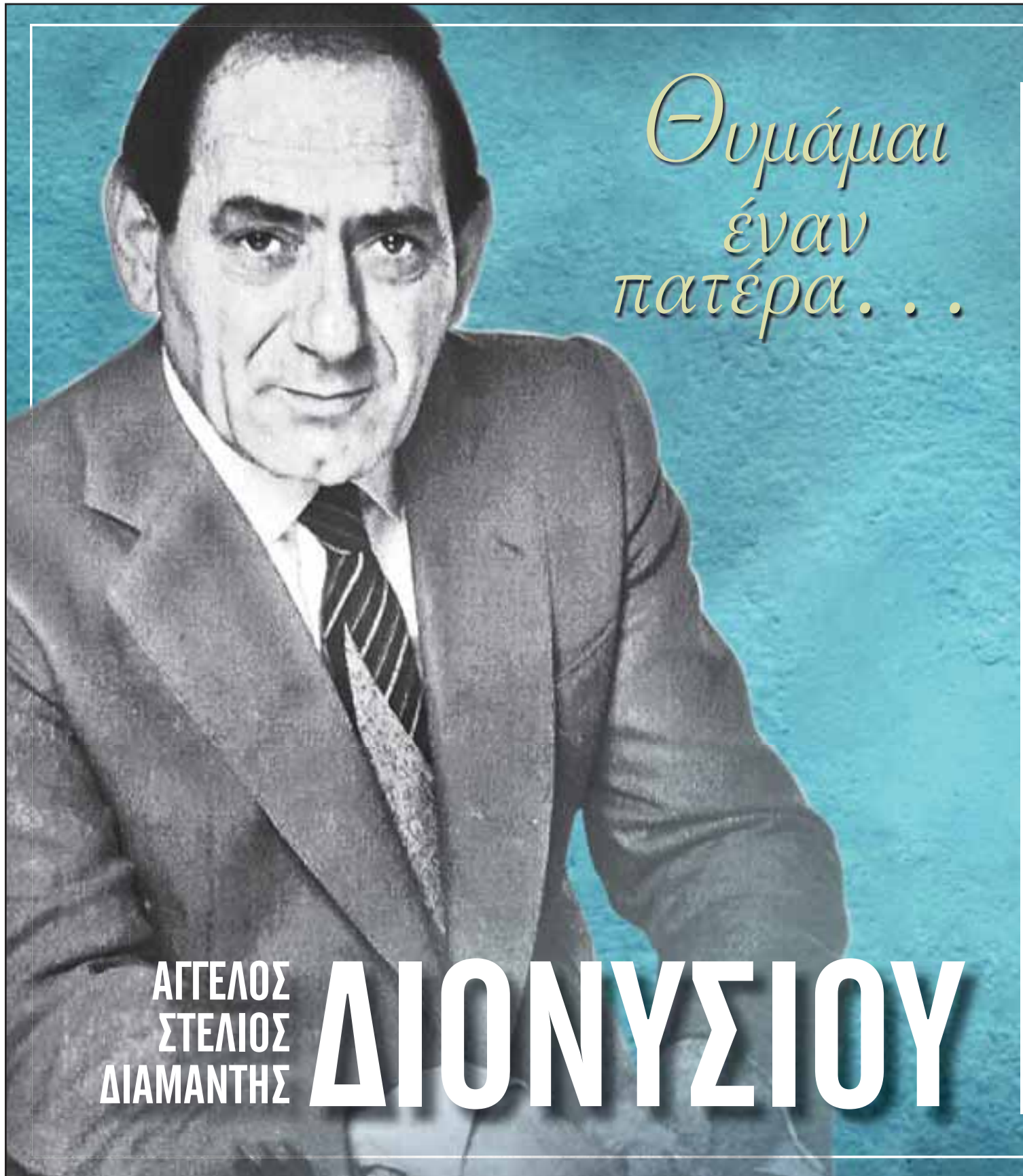
χει λιγότερη διάθεση εξερεύνησης του παγκόσμιου πολιτισμού, κλεινόμεστε ολοένα στο περιβάλλον που μας περιστοιχίζει, παραμένουμε προσκολλημένοι στην ταυτότητά μας, και αυτό μας περιορίζει, πρέπει να πάμε πιο πέρα από αυτό. Είναι χρήσιμο να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε τον άνθρωπο ως ύπαρξη πρώτα από όλα, όχι ως Έλληνα, Τούρκο, Γάλλο ή οτιδήποτε άλλο. Πρέπει να εξερευνήσουμε τις ανθρώπινες αισθήσεις... Χάνοντας όμως την αίσθηση της ταυτότητας, δεν χάνει κάποιος και ένα κομμάτι μεγάλο της ύπαρξής του, του αντιτείνω; «Ποτέ δεν χάνεις τίποτα, διότι ποτέ δεν ξεχνάμε, και εφόσον δεν ξεχνάμε πρέπει να συγκεντρώσουμε νοητικά πολλά περισσότερα πράγματα, όντας προσκολλημένοι στο παρελθόν δεν μπορούμε να προχωρήσουμε. Το παρελθόν είναι βέβαια σημαντικό, διότι αν δεν το γνωρίζεις, δεν μπορείς να προχωρήσεις στο μέλλον. Το μέλλον άλλωστε είναι και ένα κομμάτι του παρελθόντος. Κοίταξε» μου λέει «πρέπει να σκεφτόμαστε με διττό τρόπο. Το παρόν συμβαίνει με τη μνήμη του παρελθόντος, αλλά το μέλλον είναι φορές και προβολή του και πνευματικά πρέπει να είμαστε ικανοί να το διαχειριστούμε».

Ars Memoriae

Το ζήτημα της μνήμης απασχολεί διαχρονικά τον Inatci. Στα έργα του υπάρχουν εικονογράμματα, αφηρημένα σύμβολα, γραφές, όπως μου λέει, που ανήκουν στη συλλογική μνήμη... «Θέλουμε να θυμόμαστε μέσω της επιστή-

μης ή της φόρμας, γι' αυτό και την τέχνη μου θα μπορούσε κάποιος να τη χαρακτηρίσει «Ars Memoriae»» και συνεχίζει: «Δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι κώδικες στα έργα μου που σου λένε ότι αυτό σημαίνει το τάδε πράγμα, και το άλλο σημαίνει εκείνο, αλλά υπάρχουν κώδικες που είναι ασαφείς, αφηρημένοι, που μέσω αυτών όμως μπορεί ο θεατής να εντοπίσει κοινά σημεία, τα οποία θα εκλάβει ως αφετηριακό σημείο και θα προχωρήσει παρακάτω. Αυτό που και η λατινική φράση λέει: omnia ab uno, από το ένα στο όλον, και αυτή είναι η κύρια ιδέα της τέχνης μου. Δείχνει τη σχέση μεταξύ του Μακρόκοσμου και του Μικρόκοσμου, και αυτό είναι που κάνει την τέχνη μου νομίζω οικουμενική».

Κλείνοντας την κουβέντα μας, και ακούγοντας με ενδιαφέρον τον Umit Inatci να φιλοσοφεί, απαντώντας στις ερωτήσεις μου, τον ρωτώ τελικά πώς κάνει κανείς τέχνη; «Η περιπέτειά μου είναι το κυνήγι της αρχέγονης τέχνης, αναζητώ την απάντηση σε αυτή την ερώτηση μέσω της δουλειάς μου, που είναι μία γλώσσα που προσπαθεί να εξηγήσει αυτό ακριβώς το ερώτημα» και συνεχίζει: «Βάζω τον εαυτό μου στο επίκεντρο της ζωής αλλά η ζωή δεν είναι μόνο μία κατασκευή από τις ιδέες μας, αλλά είναι η φύση η ίδια, γι' αυτό πρέπει να είμαστε στενά συνδεδεμένοι με τη φύση και διά της φύσεως θα πρέπει να παράγουμε ιδέες –ακούγεται πολύ στωικό αυτό βέβαια – και γι' αυτό αποκαλώ τον εαυτό μου στωικό καλλιτέχνη».

Θυμάμαι
έναν
πατέρα...

ΑΓΓΕΛΟΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ
ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Φιλική συμμετοχή
ΠΙΤΣΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Οικοδεσπότης ο
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΝΚΟΓΛΟΥ

Συμμετέχει η Αγνή Καλουμένηου

Σκηνοθετική επιμέλεια: Σοφία Σπυράτου
Καλλιτεχνική επιμέλεια: Νίκος Στρατηγός

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ
ΤΡΙΤΗ 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 20:30

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 8 & ΠΕΜΠΤΗ 9
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 20:30

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ: **UoL** University of Limassol

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ: **ticketmaster**.cy | **ACS** | 7777 7040

ΧΟΡΗΓΟΙ: **Electroline** **Purex** **Pharma LEAD**

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: **LOVE 100.7FM** **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** **ΚΙΝΟΥ**

Ποιος την αγάπη κυβερνά...

Η Άνθη Κάσινου και ο Δημήτρης Αντωνίου, που πρωταγωνιστούν στο «Περλιμπλίν και Μπελίσσα» του Λόρκα, μιλούν στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μιλάμε με την ηθοποιό Άνθη Κάσινου και τον ηθοποιό Δημήτρη Αντωνίου για την παράσταση της ΕΘΑΛ «Περλιμπλίν και Μπελίσσα» του Φεδερίκο Γκαρσία Λόρκα, σε σκηνοθεσία Αχίλλεα Γραμματικόπουλου. Η μετάφραση της Μαρίνας Δημητρίου έγινε ειδικά για την ΕΘΑΛ και με αυτή την παραγωγή η ΕΘΑΛ συμμετέχει για τρίτη συνεχόμενη χρονιά στο Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας. Η συζήτησή μας περιστράφηκε γύρω από την έννοια της αγάπης, της ερωτικής ψευδαισθησης και του ανεκπλήρωτου ή κατ' ανάγκη έρωτα, με την Άνθη και τον Δημήτρη να μού λένε πως είναι σημαντικό να αναζητάμε πρώτα από όλα τον εαυτό μας. Όσο για την αλήθεια στον έρωτα και στη ζωή η Άνθη λέει πως η αλήθεια αποκαλύπτει τις κρυφές διαστάσεις της ανθρώπινης ύπαρξης. «Αντίθετα, η πραγματικότητα είναι η σκηνή όπου εκτυλίσσονται οι πράξεις της ζωής μας, με όλες τις εξωτερικές εκδηλώσεις και εμπειρίες» και ο Δημήτρης σημειώνει πως ο έρωτας είναι πυρετός. «Σε κάποια φάση φεύγει. Αυτό που μένει είναι η αγάπη, ο σεβασμός και κάθε είδους αφοσίωση. Ένα από τα πιο πάνω αν τελειώσει ισοδυναμεί με το τέλος της σχέσης».

–Υπάρχει νόημα στο να αγαπάς χωρίς να αγαπέσαι;
ΑΝΘΗ ΚΑΣΙΝΟΥ: Αγαπάμε γιατί εμείς οι ίδιοι έχουμε ανάγκη να αγαπηθούμε. Ζούμε με την ψευδαισθηση ότι η αγάπη μας είναι πολύτιμη και πρέπει να εκτιμάται

Δημήτρης Αντωνίου: «Ο έρωτας είναι πυρετός. Σε κάποια φάση φεύγει. Αυτό που μένει είναι η αγάπη, ο σεβασμός και κάθε είδους αφοσίωση».

από αυτούς στους οποίους τη χαρίζουμε, αλλά στην ουσία ξεχνάμε ότι τη δίνουμε για να επιστρέψει σε εμάς με ακόμη μεγαλύτερη δόνηση. Η ανιδιοτέλεια στις ανθρώπινες σχέσεις και το κυνήγι μιας ανεκπλήρωτης αγάπης ακούγεται περισσότερο σαν κινηματογραφικό σενάριο, κατ' εμέ μη εφαρμόσιμο στη ζωή.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ: Αγαπώ και αγαπιέμαι χωρίς να το επιδιώκω. Η αγάπη προκύπτει, την προσφέρω χωρίς αντάλλαγμα. Το νόημα της αγάπης υπάρχει στην ουσία της έννοιας. Δεν αγαπάς, γιατί περιμένεις αντάλλαγμα. Η ανθρώπινη υπόσταση μάς εμπνέει για αγάπη. Αν αγαπάς, δεν περιμένεις. Απλώς αγαπάς. Δεν μπορείς τίποτα άλλο να πεις. «Πιο βαθύ, πιο απλό, πιο μεγάλο» Φλέρυ Νταντωνακί.

–Ανεκπλήρωτος έρωτας, μισές καρδιές, μπορεί να χωράει λογιστικό κέρδος στις σχέσεις των ανθρώπων;

Α.Κ.: Αναμφίβολα μια υγιής σχέση έχει «οφέλη» όπως συντηρικότητα, υποστήριξη και αμοιβαία ευημερία, ωστόσο οι ανθρώπινες σχέσεις είναι περίπλοκες, πολυδιάστατες και συχνά ανακαλύπτουμε την ουσιαστική τους αξία σε πνευματική, συναισθηματική και προσωπική ανάπτυξη, πέραν των υλικών ή «λογιστικών» κερδών. Τις βλέπω σαν μια περιπέτεια της ψυχής, μια αναζήτηση που μας οδηγεί στη συνειδητοποίηση της ανθρώπινης αδυναμίας, αντίφασης και πνευματικής δίψας. Θεωρώ πως το κυριότερο «λογιστικό κέρδος» σε μια σχέση είναι μια συμφωνία μεταξύ ψυχών που αναζητούν την αλήθεια και την αφθονία στην ανταλλαγή των συναισθημάτων. Συμπέρασμα... Το λογιστικό κέρδος είναι προσωρινό, η ψυχή είναι που θα πληρώσει όμως το τίμημα της απώλειας. Στο ταξίδι του έρωτα, η γνήσια σύνδεση είναι ο μεγαλύτερος πλούτος!

«Ο γάμος όπως τον αντιμετωπίζει ο Λόρκα δεν αντιπροσωπεύει απλώς μια κοινωνική σύμβαση, αλλά ένα μεταφυσικό και φιλοσοφικό σύμβολο. Βλέπουμε τη σύγκρουση μεταξύ της ελευθερίας του ίδιου του ατόμου και της κοινωνικής πίεσης» λέει η Άνθη Κάσινου που υποδύεται την Μπελίσσα.

«Η θεατρική σκηνή είναι μία μικρογραφία της κοινωνίας. Η σκηνή λειτουργεί σαν ακτινογραφία. Αργά ή γρήγορα τα πάντα φαινονται. Στο έργο μας τα μυστικά οδήγησαν τους χαρακτήρες στα άκρα. Έτσι και στη ζωή» λέει ο Δημήτρης Αντωνίου που υποδύεται τον Περλιμπλίν.

Υπάρχει αληθινή ελευθερία;

–Είναι ο γάμος του Λόρκα όμοιος με τον γάμο του σήμερα; Αποτελεί απλώς μία κοινωνική σύμβαση;

Α.Κ.: Ο γάμος όπως τον αντιμετωπίζει ο Λόρκα δεν αντιπροσωπεύει απλώς μια κοινωνική σύμβαση, αλλά ένα μεταφυσικό και φιλοσοφικό σύμβολο. Βλέπουμε τη σύγκρουση μεταξύ της ελευθερίας του ίδιου του ατόμου και της κοινωνικής πίεσης. Ο γάμος αναδεικνύεται ως μια πρόκληση για τον αυτοπροσδιορισμό, την αναζήτηση του νοήματος, και τη σύνδεση με το ανώτερο. Ο Λόρκα θέτει ένα βασικό ερώτημα: Μπορούμε να βρούμε την αληθινή ελευθερία εντός των κοινωνικών περιορισμών; Ένα ερώτημα το οποίο αναδεικνύει την αντίφαση μεταξύ της αγωνίας του ατόμου να ελευθερωθεί και της ανάγκης για κοινωνική αποδοχή, πράγμα απίστευτα επίκαιρο εν έτει 2023.

Δ.Α.: Ο γάμος όπως τον αντιμετωπίζει ο Λόρκα σίγουρα δεν λειτουργεί ως μία κοινωνική σύμβαση. Στο έργο «Περλιμπλίν και Μπελίσσα» περισσότερο μου θυμίζει μία ποιητική ανιδιοτελή ερωτική θυσία. Ο Περλιμπλίν θυσιάζεται για την Μπελίσσα διδάσκοντάς της πώς είναι η αγάπη της ψυχής σε σύγκριση με την πρόσκαιρη αγάπη της σάρκας και της ηδονής που προκαλεί όταν δύο σώματα πάλλονται στην πράξη. Καταρχάς πώς είναι ο γάμος του σήμερα; Ποια είναι τα είδη του γάμου σήμερα και ποια η αποδοχή τους, από τους ανθρώπους του σήμερα; Νομικό, κοινωνικό ή ανθρωπιστικό το πλαίσιο διεξαγωγής και λειτουργίας τους; Ο γάμος προκύπτει από προσωπική ή κοινωνική ανάγκη;

Δημήτρης Αντωνίου: «Στο έργο “Περλιμπλίν και Μπελίσσα” περισσότερο μου [ο.σ. ο γάμος] θυμίζει μία ποιητική ανιδιοτελή ερωτική θυσία. Ο Περλιμπλίν θυσιάζεται για την Μπελίσσα διδάσκοντάς της πώς είναι η αγάπη της ψυχής σε σύγκριση με την πρόσκαιρη αγάπη της σάρκας και της ηδονής».

Άνθη Κάσινου: «Ο γάμος αναδεικνύεται ως μια πρόκληση για τον αυτοπροσδιορισμό, την αναζήτηση του νοήματος, και τη σύνδεση με το ανώτερο. Ο Λόρκα θέτει ένα βασικό ερώτημα: Μπορούμε να βρούμε την αληθινή ελευθερία εντός των κοινωνικών περιορισμών».

–Τα μυστικά μαθαίνονται, όταν τα σκεπάζεις... Τι σημαίνει αλήθεια και πραγματικότητα στον έρωτα και στη ζωή;

Α.Κ.: Στον έρωτα και στη ζωή, η αλήθεια αποκαλύπτει τις κρυφές διαστάσεις της ανθρώπινης ύπαρξης. Αντίθετα, η πραγματικότητα είναι η σκηνή όπου εκτυλίσσονται οι πράξεις της ζωής μας, με όλες τις εξωτερικές εκδηλώσεις και εμπειρίες. Στη σύγκρουση αυτών των δύο, ο έρωτας και η ζωή γίνονται ένα παιχνίδι μεταξύ του τι αποκαλύπτουμε και τι κρύβουμε. Καθώς ανακαλύπτουμε την αλήθεια μέσα από τον έρωτα και τη ζωή, αντιλαμβανόμαστε ότι αποτελεί το «εργαλείο» που ανοίγει την πόρτα για μια βαθύτερη κατανόηση της πραγματικότητας.

Δ.Α.: Τα μυστικά, όπως μένα μου έχει διδάξει η ζωή, σε μία σχέση όχι μόνο μαθαίνονται αλλά γίνονται φουρτούνες, προκαλώντας θύελλες, καταστρέφοντας το καθετί στο πέρασμά τους. Ο έρωτας είναι πυρετός. Σε κάποια φάση φεύγει. Αυτό που μένει είναι η αγάπη, ο σεβασμός και κάθε είδους αφοσίωση. Ένα από τα πιο πάνω αν τελειώσει ισοδυναμεί με το τέλος της σχέσης. Συνεπώς το λες την κατάλληλη στιγμή, λήγοντας τη σχέση, με υγεία, για να εξακολουθεί να υπάρχει αγάπη, χωρίς την κοινωνική ταυτότητα του γάμου. Η θεατρική σκηνή είναι μία μικρογραφία της κοινωνίας. Η σκηνή λειτουργεί σαν ακτινογραφία. Αργά ή γρήγορα τα πάντα φαινούνται. Στο έργο μας τα μυστικά οδήγησαν τους χαρακτήρες στα άκρα. Έτσι και στη ζωή.

Δ.Α.: Σαφώς και δεν χωράει «λογιστικό κέρδος» στον έρωτα. Συμβαίνει η σύναψη σχέσης με βάση το λογιστικό κέρδος. Η μισή καρδιά ή ο ανεκπλήρωτος έρωτας θα θυμίζει για πάντα την απώλεια της άλλης μισής ποθητής καρδιάς. Έγκειται βέβαια και η υποκειμενικότητα. Ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού στρώματος προέλευσης ένα άτομο μπορεί να βασίσει τη ζωή του σε ό,τι κατέχει και ό,τι επιθυμεί να κατέχει σε υλικά, για λόγους άνεσης, συστάσεις και κάθε είδους λειτουργίας ή εξέλιξης. Σ' αυτή την περίπτωση ο έρωτας έρχεται σε δεύτερη μοίρα. Στην αντίθετη περίπτωση, όπου ο έρωτας πρωταγωνιστεί και παραμένει ανεκπλήρωτος, κανένα λογιστικό κέρδος δεν θα επουλώσει το κενό.

–Από τη σάρκα στην ψυχή, από την άρνηση για τον γάμο στον έρωτα... πόσο απέχουν συναισθηματικά αυτές οι αποστάσεις;

Α.Κ.: Οι αποστάσεις αυτές είναι ο δρόμος από το επιφανειακό προς το βάθος, από το φυσικό προς το υπερφυσικό. Ανάμεσα σε αυτές τις δύο ακραίες αντιλήψεις, υπάρχει μια ανεξερεύνητη θάλασσα συναισθημάτων και εμπειριών που καλούμαστε να διασχίσουμε. Η ουσία βρίσκεται στην αρχή της αναζήτησης, στην προσπάθεια να κατανοήσουμε πρώτα τον εαυτό μας και έπειτα τις προσδοκίες μας απέναντι στον άλλον. Είναι μια πορεία από την αναζήτηση στην εύρεση, και από την αμφιβολία στην απόλυτη αγάπη. Είναι ο τρόπος με τον οποίο η ανθρώπινη ψυχή εξερευνά τον εαυτό της αλλά και τον κόσμο, όπου μέσα από αυτή

Άνθη Κάσινου: «Η υποχρεωτική αγάπη είναι αντίφαση στον ίδιο της τον ορισμό. Η αγάπη, ως πνευματικό συναισθημα, αποτελεί το αποκορύφωμα της ανθρώπινης ελευθερίας και ευχέρειας».

βρίσκει την ομορφιά της ανθρώπινες υπάρξης.

Δ.Α.: Ανάμεσα σ' αυτές τις δύο αποστάσεις υπάρχει σίγουρα μια απέραντα δύσκολη εξερεύνηση συναισθημάτων και εμπειριών που υποχρεώμαστε να αναγνωρίσουμε έτσι ώστε να φτάσουμε σε ένα βαθμό αυτογνωσίας. Ένα μεγάλο ταξίδι από την επιφάνεια στον βυθό. Ένα γοπητευτικά δύσκολο ταξίδι που καταλήγει σε προσωπική λύτρωση. Στην περίπτωση του Περλιμπλίν η λύτρωση είναι ο θάνατος.

–Υπάρχει υποχρεωτική αγάπη, όπως λέει και η Μπελίσσα απλώς «γιατί είναι ναι»;

Α.Κ.: Η υποχρεωτική αγάπη είναι αντίφαση στον ίδιο της τον ορισμό. Η αγάπη, ως πνευματικό συναισθημα, αποτελεί το αποκορύφωμα της ανθρώπινης ελευθερίας και ευχέρειας. Είναι αυθόρμητη, ελεύθερη και ανεξάρτητη από εξωτερικούς παράγοντες. Είναι ένα συναισθημα και μια επιλογή που πηγάζει από την καρδιά και την ελεύθερη βούληση του ατόμου, αναπόσπαστη από όρους και υποχρεώσεις. Δεν μπορεί να υποχρεωθεί, όπως ουδέποτε μπορεί να ελεγχθεί ή να περιοριστεί.

Δ.Α.: Η αγάπη σαν συναισθημα στοργής και προσωπικής αφοσίωσης έρχεται σε άμεση ρήξη με τη λέξη υποχρεωτική. Η αγάπη χαρακτηρίζεται από αγνότητα και αθωότητα. Δεν υφίσταται υποχρέωση σε κάτι που πηγάζει από τα βάθη της ψυχής. Η ανθρώπινη αγάπη προκύπτει από ανάγκη να φροντίσεις, να περιποιηθείς, να τραφείς ψυχικά, να ερωτευθείς, να συνουσιαστείς, να σεβαστείς, να θυσιαστείς χωρίς όρους, απαιτήσεις και αντάλλαγμα. Δεν σημαίνει βέβαια ότι κάποιοι δεν επιλέγουν την «υποχρεωτική» αγάπη. Άραγε αυτό λέγεται αγάπη για σας;

Ο «Μαέστρος» δεν με απογοητεύει ποτέ

Ο πιανίστας Σταύρος Λάντσιας μιλάει στην «Κ» για τις συναυλίες του στην Κύπρο με τίτλο «Ο “Δικός” μου Ennio Morricone»

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Είναι** ένας τρόπος να αποδώσω φόρο τιμής σε έναν συνθέτη που νιώθω ότι παίζοντας τη μουσική του έγινα ο ίδιος καλύτερος μουσικός» λέει στην «Κ» ο πιανίστας και συνθέτης Σταύρος Λάντισας, ο οποίος, με το Σταύρος Λάντισας Quartet (Ανδρέας Πολυγώνουλος τρομπέτα και φλάγκορν [Flügelhorn], Μιχάλης Καλκάνης κοντραμπάσο και Μιχάλης Παπαλίδης τύμπανα), ανοίγει ένα παράθυρο στο μουσικό σύμπαν του αγαπημένου του συνθέτη Ennio Morricone, σε δύο συναυλίες στην Κύπρο, σε Λεμεσό και Λευκωσία, με τον τίτλο «Ο «Δικός» μου Ennio Morricone». Στη συνέντευξή του αναφέρει πως η μουσική του Ennio Morricone δημιουργεί έντονα συναισθήματα, «αφηνοντάς σου μια γλυκόπικρη γεύση, διεγείροντας τη φαντασία σου. Καταφέρνει ακόμη και να ξυπνήσει αναμνήσεις που είχες ξεχάσει». Τονίζει επίσης πως η συνέπεια στην ποιότητα είναι μία πολύ σημαντική παράμετρος: «Είναι άλλωστε το χαρακτηριστικό που εκτιμώ πιο πολύ και σε άλλους καλλιτέχνες. Ο ίδιος ο Morricone λέει: «Το πιο σημαντικό για μένα είναι η ποιότητα, αυτό που θέλω να θυμούνται οι ακροατές για τη μουσική που είναι η ποιότητα»»).

—Ποιος είναι ο Ennio Morricone του Σταύρου Λάντσια; Τι είναι αυτό που αγαπάτε ιδιαίτερα στον Morricone;

—Ο Morricone για μένα είναι το απόλυτο πρότυπο εργατικού, δημιουργικού μουσικού. Είναι ο άνθρωπος που έχει αγγίξει με τις μελωδίες του εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο! Όπως λέει και ο ίδιος «Η μουσική μου είναι πάντα στην υπνηρέσιά της ταβίτσας». Οι συνθέσεις του έχουν το σπάνιο χαρακτηριστικό να ταυτίζονται με την ταβίτσα για την οποία έχουν δημιουργηθεί και την ίδια στιγμή να στέκονται και μόνες τους. Έχοντας ντύσει άπειρες ταβίτσες από γουέστερς μέχρι δράμα

Χαίρομαι όταν ακούω από ακροατές ότι
η μουσική μου τους δημιουργεί εικόνες

—Όταν γράφετε μουσική κάνετε εικόνες;

— Η έμπνευση έρχεται με διάφορους τρόπους. Μπορεί να είναι αποτέλεσμα μιας πρόσφατης εμπειρίας, μια έντονη συναισθηματική κατάσταση. Μπορεί σε μια ξεχωριστή στιγμή, παραδείγματος χάριν, να έχω κάτσει σε ένα πολύ όμορφο πιάνο και ο ήχος του να με εμπνεύσει να γράψω καινούργια μουσική. Φυσικά ζωτας πρόσφατα την πιο δυνατή εμπειρία της ζωής μου, τη γέννηση των παιδιών μου, που έχει δώσει πολλά ερεθίσματα για καινούργιες μελωδίες! Αυτό που με χαροποιεί ιδιαίτερα είναι όταν ακούω από ακροατές ότι η μουσική μου τους δημιουργεί εικόνες. Αυτό σημαίνει για μένα ότι εκφράζονται δημιουργικά και καλά κάποιο τρόπο αυτό μας ενώνει.

—Δεν έχετε γράψει μουσική για τον κινηματογράφο, έχετε κάνει όμως μουσική επένδυση σε θεατρικά, ωστόσο, θα το θέλατε;

–Η εμπειρία μου γράφοντας
μουσική για θεατρικά έργα ήταν
πραγματικά πολύ ξεχωριστή.
Ανακάλυψα τη χρησιμότητα του
να έχεις διορία για να συνθέσεις
κάτι. Για πρώτη φορά ξύπναγα
νωρίς κάθε πρωί και δούλευα με
έναν γρήγορο και άμεσο τρόπο.
Επίσης, μου έδωσαν εμπνεύσει
οι πρόβες με τον σκηνοθέτη και
τους ταλαντούχους ηθοποιούς.
Παρακολουθώντας τους να φτιά-
χνουν σιγά-σιγά τον ρόλο τους
στη σκηνή έμαθα αρκετά για τη
δημιουργική διαδικασία. Είναι

«Δεν είναι λίγες οι φορές που έχω δει μια ταινία που έχει γράψει τη μουσική ο Morricone έχω πει στον εαυτό μου «και εγώ αυτό θέλω να κάνω» λέει ο Σταύρος Λάντασις στην «Κ», με αφορμή τη δίσκο συναυλίας στις οποίες παρουσιάζει τις μελωδίες του Morricone, μέσα από ευρηματικές ενορχηστρώσεις και εμπνευσμένες εκτελέσεις

«Ακόμα και τώρα όποτε
παιζώ το “Cinema
Paradiso” συγκινούμαι
σαν να θυμάμαι δικές
μου αναμνήσεις και όχι
τις σκηνές της ταινίας».

και θήλει η μουσική του είναι πάντοτε αναγνωρίσιμη. Με τις πρώτες νότες διακρίνεις τη μουσική του γραφική χωρίς ο ίδιος να επαναλαμβάνεται! Η μουσική του δημιουργεί έντονα συναισθήματα αφηρόντως σου μια γλυκόπικρη γεύση, διεγείροντας τη φαντασία σου. Καταφέρει ακόμη και να ξυπνήσει ανανήψεις που είχες ξεχάσει! — Γιατί επιλέξατε να ξαναδοίσετε

στο κοινό, με το δικό σας πρίσμα,
τις συνθέσεις του;

Είναι ένας τρόπος να αποδώσω φόρο τιμής σε έναν συνθέτη που νιώθω ότι παίζοντας τη μουσική του έγινα ο ίδιος καλύτερος μουσικός. Οι σπουδαίες μουσικές υπάρχουν για να τις ανακαλύπτουμε ξανά και ξανά μουσικοί και ακροατές. Πολλές φορές με ρωτάνε ποιοι μουσικοί με έχουν επηρεάσει και με αυτή τη δουλειά απαντάω έμπρακτα σ' αυτή την ερώτηση και πιστεύω πως αναδεικνύω τι με συνδέει με τον σπουδαίο αυτό σύνθετη. Ελπίζω μετά τη συναυλία μου οι ακροατές να «ψάξουν» τον Monticorne και η μουσική του να τους αλλάξει τη ζωή όπως κι εμένα!

—Εμπρέασαν τις συνθέσεις σας οι κινηματογραφικές ταινίες οι

οποίες «ντύθηκαν» με τις μελωδίες του Ennio Morricone;

—Φυσικά! Είμαι λάτρης του σινεμά, ταινιοφάγος θα έλεγα, και πολλές από τις αγαπημένες μου ταινίες είναι ντυμένες με τη μουσική του Morricone. Δεν είναι λίγες οι φορές που αφού έχω δει μια ται-

στώσης. Επίσης η μη ύπαρξη ελληνικού στίχου κάνει την ορχηστρική μουσική πιστέυω πιο εύκολα παγκόσμια. Το έχω προσέξει σε συναυλίες μου στο εξωτερικό όπου η αντίδραση του κοινού ήταν ενθουσιώδης σαν να ακούγαμε κάτι οικείο στα αρτιά τους. Ο Morricone λέει: «Η μουσική στις ταινίες εκφράζει αυτά που δεν βλέπουμε, αυτά που δεν λένε οι ηθοποιοί!». Έτσι και

«Η συνέπεια στην ποιότητα είναι πολύ σημαντικό για μένα. Είναι άλλωστε το χαρακτηριστικό που εκτιμώ πιο πολύ και σε άλλους καλλιτέχνες».

—Είναι η ορχηστρική μουσική
μουσικό είδος για λίγους ή απλώς
δεν έχει λάβει τον χώρο που της
αναλογεί;

–Δεν νομίζω να είναι μουσική για λίγους, απλώς επειδή δεν έχει τους στίχους και το «πρόσωπο» του τραγουδιστή δεν θεωρείται εμπορική. Εγώ εισπράττω μεγάλη αγάπη και ενθουσιασμό στις συναυλίες μου, νομίζω ότι είναι διαφορετικά να παρακολουθείς τη μουσική ζωντανά και διαφορετικά να την ακούς απλώς. Ο θεατής δεν παρακολουθεί μόνο τον τραγουδιστή αλλά προσέχει όλους τους οργανοπαίχτες ακολουθώντας τη ροή της ενορχή-

στωρσων. Επίσης η μη υπαρκτή ελληνικού στίχου κάνει την ορχηστρική μουσική πιστεύω πιο εύκολα παγκόσμια. Το έχω προσέξει σε συναυλίες μου στο εξωτερικό όπου η αντίδραση του κοινού ήταν ενθουσιώδης σαν να ακούγανε κάτι οικείο στα αρτιά τους. Ο Morricone λέει: «Η μουσική στις ταϊνές εκφράζει αυτά που δεν βλέπουμε, αυτά που δεν λέξη ο ηθοποιός!». Έτσι και η ορχήστρα μουσική εκφράζει συναισθήματα χωρίς την καθοδήγηση απαραίτητη του στίχου.

—Θεωρείτε πολύ σημαντική τη μουσική συνέπεια, μπορεί να γίνει και παιγίδα;

—Η συνέπεια στην ποιότητα είναι πολύ σημαντικό για μένα. Είναι άλλωστε το χαρακτηριστικό που εκτιμάω πιο πολύ και σε άλλους καλλιτέχνες. Ο ίδιος ο Morricone λέει: «Το πιο σημαντικό για μένα είναι η ποιότητα, αυτό που θέλω να θυμούνται οι ακροατές για τη μουσική μου είναι η ποιότητα». Αν όμως εννοείτε την επανάληψη μιας πετυχημένης «συνταγής» ναι, αυτό είναι παιγίδα, δεν είναι δημιουργικό και δεν με αφορά. Προκαλώ τον εαυτό μου, βάζω περιορισμούς και ταυτόχρονα προσπαθώ να μαθαίνω από τους μουσικούς που παίζουμε μαζί.

Πληροφορίες: Σταύρος Λά-
ντας Quartet: Ο «Δικός» μου
Ennio Morricone. 31 Οκτωβρίου, Θέ-
ατρο Ριάλτο, Λεμεσός και 1 Νοεμβρί-
ου, Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας,
Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας.

νία που έχει γράψει τη μουσική ο Μορρίκονε να έχω πει στον εαυτό μου «και εγώ αυτό θέλω να κάνω!»).

—Τα δικά σας κινηματογραφικά, αλλά και μουσικά βιώματά σας οδήγησαν σε κάποια άλλα μονοπάτια, για να συναντήσετε τον Μορρίκονε; Δουλεύοντας σε αυτό το πρότζεκτ, τον ανακαλύψατε ξανά;

—Αισθάνομαι ότι αυτό το αφιέρωμα ήταν έτοιμο μέρα μου εδώ και πολύ καιρό. Στην αρχή ξεκίνησα κάνοντας ένα podcast αφιέρωμα στον Morricone (την περίοδο της καραντίνας). Εκεί ανακάλυψα και μουσικές του που δεν ήξερα. Σιγά-σιγά άρχισα να τις μαθαίνω στο πιάνο και μετά ήρθε η πρότασή να παίξω τις διασκευές μου στην πρεμιέρα της προβολής της ταινίας του Giuseppe Tornatore για τη ζωή του μαστρού στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Εκεί εισέπραξα τη μεγάλη αγάπη του κοινού για τη μουσική του Ennio Morricone. Έγινε θα ότι έπαιξα τη μουσική ενός αγαπημένου τους Έλληνα συνθέτη! Διάβασα πολλές του συνεντεύξεις και όσο πιο πολλά μάθαινα για τη ζωή του και την καλλιτεχνική του πορεία τόσο περισσότερο ανέβαινε στην εκτίμησή μου. Έμαθα για τη σχέση που με τον σπουδαίο σκηνοθέτη Sergio Leone, ο οποίος ήθελε η μουσική να είναι έτοιμη και ηχογραφημένη πρώτα ώστε να παίζει κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων. Πίστευε ότι αυτό βοηθούσε τους ηθοποιούς να παίρνουν στην ατμόσφαιρα της σκηνής. Σε αυτήν την περίπτωση η μουσική εμπνέει τη ταινία και όχι η ταινία.

νία τη μουσική. Ο Leone έφτιαξε αρκετά από τα πλάνα του με βάση τον ρυθμό της μουσικής, σαν να έφτιαχνε ένα video clip! Ο Morricone με τις ενορχηστρωτικές του καινοτομίες συνδένθηκε με τον ήχο των γουέστερν και το στυλ του επηρέασε πολλά άλλα soundtrack.

—Αγαπημένα σας μουσικά θέματα προέρχονται από το «Σινεμά ο Παράδεισος», όπως έχετε πει, δεν είναι πολύ συναισθηματικά φορτισμένα; Τι σας φέρνει κοντά σε αυτά;

—Κάποιες ταινίες με έχουν συ-
ντροφεύσει σε έντονές μου στιγ-
μές, τόσο πολύ που το soundtrack
τους έγινε και το soundtrack της
δικής μου ζωής. Δεν θα ξεχάσω
την πρώτη φορά που άκουσα τη
μουσική από το «Σινεμά ο Πα-
ράδεισος». Είχα πάει στον κινη-
ματογράφο για να δω κάποια άλ-
λη ταινία. Πριν από την έναρξή
της, άρχισε να παίζει στα ηχεία
νπιο όμορφη, γλυκόπικρη μουσική
που ακούσεις ποτέ. Αναστα-
τωμένος, σπκώνομαι και ρωτάω
«Τι είναι αυτό που παίζει;» Από
τότε, έγινα μεγάλος θαυμαστής
του Ennio Morricone. Ακολου-
θώ την πορεία του, ανακαλύπτω
το έργο του, και ο «Μαέστρος»,
όπως ήταν γνωστός, δεν με απο-
γοητεύει ποτέ. Μέσα στα χρόνια,
οι μελωδίες του αποτέλεσαν το
soundtrack πολλών, συναισθη-
ματικά έντονων στιγμών της ζω-
ής μου. Ακόμα και τώρα όποτε
παίζω το «Cinema Paradiso» συ-
γκινούμαι σαν να θυμάμαι δικές
μου αναμνήσεις και όχι τις σκην-
ές των ταινιών.

F. G. Lorca

Σκηνοθεσία: Αχιλλέας Γραμματικόπουλος

174η παράσταση
2023 - 2024

Περλιμπλίν & Μπελίσσα

Πρεμιέρα

26

ΟΚΤ

23

Θέατρο ΕΘΑΛ

20:30

12+

Παραστάσεις

Λεμεσός

Θέατρο ΕΘΑΛ

27, 28 & 31 Οκτωβρίου & 01 Νοεμβρίου 2023 | 20:30

29 Οκτωβρίου 2023 | 18:30

Λευκωσία

Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας

(στα πλαίσια του Διεθνούς Φεστιβάλ Λευκωσίας)

03 Νοεμβρίου 2023 | 20:30

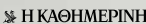
Θέατρο Δέντρο

06, 07 & 08 Νοεμβρίου 2023 | 20:30

Πληροφορίες: 25 877827

www.ethal.com.cy

 Τεχνολόγος ΕΘΑΛ / Technohoros ETHAL

Μέγας Θεσμικός Χορηγός	Πάγκος Χορηγός	Χορηγοί Επικοινωνίας	Σπτρίτζι	Προπαλίσση Εισιτηρίων
		 		
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΕΥΣΗ ΚΥΛΙΑΣΤΗΡΙΟΥ				www.souldoutticketbox.com

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΛΟΝΔΙΝΟ
Η γενιά του «Γουίντρας»
Στη Νάσιοναλ Πόρτρετ Γκάλερι του Λονδίνου εγκαινιάστηκε η έκθεση με έργα σύγχρονων καλλιτεχνών που παρήγγειλε ο βασιλιάς Κάρολος Γ΄. Θέμα της είναι η γενιά του «Γουίντρας», όπως συμβολικά ονομάστηκε η μετανάστευση από την Καραϊβική προς το Ηνωμένο Βασίλειο το 1948, με κύματα έως τη δεκαετία του '70. Το πλοίο «Γουίντρας» έκανε την πρώτη μεταφορά 1.027 μεταναστών. Πολλοί εξ αυτών είχαν υπηρετήσει στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και ήρθαν στην Αγγλία για να καλύψουν κενές θέσεις εργασίας.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Μαξ Μπέκμαν
Στη Neue Galerie της Νέας Υόρκης, ειδικευμένη στην τέχνη της κεντρικής Ευρώπης της περιόδου 1880-1940, η νέα έκθεση είναι μια πύλη γνωριμίας με τον Γερμανό ζωγράφο Μαξ Μπέκμαν (1884-1950). Με τίτλο «Μαξ Μπέκμαν: τα έργα της δημιουργίας, 1915-1925», η έκθεση παρουσιάζει πάνω από 100 έργα προερχόμενα από μουσεία και συλλογές στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ. Είναι η περίοδος κατά την οποία ο Μπέκμαν κινήθηκε από τις ιμπεριονιστικές καταβολές του στις αρχές του Νέου Αντικειμενισμού.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ
Ο Κλιμτ και οι άλλοι
Ηταν τόσο μεγάλη η προσέλευση του κοινού στην έκθεση «Secession» (Αποσχίσεις) στην Παλαιά Εθνική Πινακοθήκη του Βερολίνου, ώστε η έκθεση πήρε παράταση έως τις 5 Νοεμβρίου. Με έμφαση στον επαναστατικό τρόπο του Γκούσταφ Κλιμτ στη Βιέννη, του Φραντς φον Στουκ στο Μόναχο και του Μαξ Λίμπερμαν στο Βερολίνο, η έκθεση είναι ένα παράθυρο στον κόσμο του 1900, με σχεδόν 200.000 επισκέπτες. Από τον Μάιο ως τον Οκτώβριο του 2024 θα μεταφερθεί στη Βιέννη.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Η Φιλαρμονική για τους νέους
Η Φιλαρμονική Ορχήστρα του Λονδίνου υιοθετεί νέα πολιτική φθηνών εισιτηρίων για νέους έως 30 ετών. Δέσμευση είναι κανένα εισιτήριο να μην ξεπερνά τις 20 στερλίνες, ούτως ώστε να ενισχυθεί η προσέλευση των νέων στις συναυλίες της κλασικής μουσικής. Το μόνο που απαιτείται από τους ενδιαφερομένους είναι να συμπληρώσουν το e-mail τους και θα λαμβάνουν τις προσφορές της ορχήστρας την πρώτη Δευτέρα κάθε μήνα. Θα υπάρχουν και προσφορές για ένα ποτό και μια περιήγηση πίσω από τη σκηνή.

ΧΟΛΙΓΟΥΝΤ
Στέλλα Μάρις
Στις 12 Δεκεμβρίου 2023, θα γίνει η διανομή σε πλατφόρμες μιας ταινίας του 1918 με τη Μέρι Πίκφορντ. Είναι η βωβή ταινία «Στέλλα Μάρις», διάρκειας 80 λεπτών, που στην εποχή της είχε σημειώσει μεγάλη επιτυχία, βασισμένη σε ένα μελοδραματικό μυθιστόρημα της εποχής. Η ταινία αποκαταστάθηκε από το αρχείο της Paramount και συνοδεύεται από νέα μουσική σύνθεση των The Graves Brothers. Η αρχική ταινία ήταν μια παραγωγή της ίδιας της Μέρι Πίκφορντ.

Ο Λέων της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Νέας Υόρκης και ένα γλυπτό στο Columbus Circle στο Μανχάταν.

Οι Ιταλοί γλύπτες που γέμισαν αγάλματα τη Νέα Υόρκη

Οι αδελφοί Πιτσιρίλι βρίσκονται πίσω από αναρίθμητα γλυπτά, φρίζες και μνημεία στη Νέα Υόρκη. Αρχίζοντας από το εργαστήριό τους στο Μπρονξ, τη δεκαετία του 1890, τα έξι αδέλφια Πιτσιρίλι, μετανάστες από την Ιταλία, έπαιρναν τη μία παραγγελία μετά την άλλη. «Τα έργα τους είναι παντού», λέει η Θέιερ Τολς, επιμελήτρια της αμερικανικής ζωγραφικής και γλυπτικής στο Μπτροπολιτικό Μουσείο. «Δεν είναι μόνο το μνημείο των πυροβόλων και το Φρικ, είναι το Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, είναι το Μουσείο του Μπρούκλιν. Είναι παντού όπου ξέρεις και όπου δεν ξέρεις».

Τα αδέλφια —Φερούτσιο, Ατίλιο, Φούριο, Τζετούλιο, Μαζανιέλο και Οράτσιο— είχαν διπλή επαγγελματική ιδιότητα. Η κύρια εργασία τους ήταν η εκτέλεση μεγάλων έργων που είχαν σχεδιάσει φημισμένοι γλύπτες, όπως ο κορυφαίος Αμερικανός γλύπτης Ντάνιελ Τσέστερ Φρεντς (1850-1931), που είναι ο δημιουργός του Μνημείου για τον Λίνκολν στην Ουάσινγκτον. Παράλληλα, όμως, δημιουργούσαν και δικά τους, πρωτότυπα έργα. Ο Ατίλιο και ο Φούριο είχαν λάβει ακαδημαϊκή εκπαίδευση στη Ρώμη, και ο Ντάνιελ Τσέστερ Φρεντς τους εκτιμούσε τόσο, ώστε πήρε δικά τους έργα για το Μπτροπολιτικό Μουσείο, όταν είχε διοικητική

θέση στις αρχές του 20ού αιώνα. Τόσο ο Ατίλιο όσο και ο Φούριο ήταν ο καθένας χωριστά ένας εξαιρετικός γλύπτης. Παρ' όλα αυτά, τα αδέλφια Πιτσιρίλι ξεχώστηκαν με τον χρόνο, σκιασμένοι από την αιγλή μεγάλων Αμερικανών γλυπτών. Η περίπτωση τους έρχεται στο φως χάρη σε ένα ντοκιμαντέρ, που δημιουργεί τα τελευταία δύο χρόνια ο 63χρονος κινηματογραφιστής από την Αργεντινή, Εντουάρντο Μόντες-Μπράντλεϊ. Η ταινία με τίτλο «Ο ιταλικός παράγων» είναι το πορτρέτο των αδελφών Πιτσιρίλι. Δεν σκιαγραφούνται ως τυπικοί, ανειδίκευτοι μετανάστες, αλλά ως ταλαντούχοι δημιουργοί που σφράγισαν τη δημόσια τέχνη στη Νέα Υόρκη. Οπως τονίζει ο Μόντες-Μπράντλεϊ, οι Πιτσιρίλι αξίζουν τον σεβασμό μας. «Ήταν κορυφαίοι στην τέχνη τους», λέει. Η οικογένειά τους προερχόταν από τη Μάσα, στην Τοσκάνη, εκεί όπου τα αδέλφια μεγάλωσαν. Εκεί ήταν το κέντρο εξόρυξης μαρμάρου της Καράρα. Οι Πιτσιρίλι, γνώστες της τέχνης, βρήκαν αμέσως δουλειά στη Νέα Υόρκη, καθώς πολλοί Αμερικανοί γλύπτες έφτιαχναν τα γλυπτά τους σε πηλό και μετά τα χύτευαν σε γύψο. Οι Ιταλοί αναλάμβαναν να μεταφέρουν τις δημιουργίες αυτές σε πέτρα. Είχαν τα εργαλεία, την τεχνική, την εμπειρία και το ταλέντο.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Κλιντ Ισγουντ: οι μουσικές του διά χειρός του υιού του, Κάιλ

Όταν το 1988 ο Κλιντ Ισγουντ σκηνοθετούσε το «Bird», εκπληκτικό ψυχογραφικό και μουσικό πορτρέτο του αυτοκαταστροφικού τζαζμαν Τσάρλι «Μπερντ» Πάρκερ, ο πολύς κόσμος ανακάλυψε τον έρωτα που είχε ο Ισγουντ με την τζαζ και γενικότερα με τη μουσική. Γεννημένος το 1931, ο Ισγουντ έζησε τις χρυσές εποχές της τζαζ, τις δεκαετίες του '40, του '50 και του '60, έγινε και ο ίδιος μουσικός —και, μάλιστα, συνθέτης. Γι' αυτό και στις πιο ώριμες ταινίες του τα μουσικά θέματα που ακούμε ανήκουν συχνά στον ίδιο: «Γκραν Τορίνο», «Οι σημαίες των πατέρων μας», «Γέφυρες του Μάντισον» κ.ά. Απλές, αλλά όχι απλοϊκές, μελωδικές στροφές, μελαγχολικές, με μιαν έντονη κινηματογραφική αύρα, την ίδια στιγμή, διεκ-

Στόχος του γιου ήταν ένα φρέσκο κοίταγμα στη μουσική υπόκρουση των ταινιών του πατέρα.

δικούν την αυτάρκειά τους ως αυτόνομες συνθέσεις. Σε κάποιες ταινίες του Ισγουντ ακούμε συνθέσεις και του γιου του, του Κάιλ (γενν. το 1968). Επαγγελματίας μπασίστας, ηγείται ενός τζαζ κουιντέτου και γράφει μουσική, κυρίως για κινηματογραφικές ταινίες. Η ταινία του πατέρα του «Γράμματα από την Ιβό Τζίμα» έχει μουσική υπόκρουση του Κάιλ Ισγουντ. Φέτος, ο γιος αποφάσισε να τιμήσει τον πατέρα με ένα διπλό άλμπουμ βινυλίου (θα κυκλοφο-

Το εξώφυλλο του Eastwood Symphonic, που κυκλοφόρησε φέτος το φθινόπωρο. Ο γιος ερμηνεύει τις μουσικές των ταινιών του πατέρα.

ρήσει και ψηφιακά) που φέρει τον τίτλο «Eastwood Symphonic». Περιλαμβάνει μιαν ανθολογία από μουσικές ταινιών του Ισγουντ, όχι όμως μονάχα δικές του συνθέσεις αλλά και των μεγάλων Ενιο Μορικόνε, Λάλο Σίφριν, Τζον Ουίλιαμς κ.ά. Ένα διπλό άλμπουμ που διατρέχει όλη τη φιλμογραφία του Ισγουντ, όχι εξαντλητικά αλλά επιλεκτικά, με μια σειρά από συμφωνικές σουίτες που ερμηνεύει η Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της Τσεχίας υπό τη διεύθυνση του Γκαστ Βάλτσινγκ (ο οποίος έκανε και την απαραίτητη προσαρμογή των κομματιών) και με τη σύμπραξη του Κουνιτέτου του Κάιλ. Όπως γράφει ο τελευταίος σε σημείωμα στο άνοιγμα του διπλού δίσκου, ο στόχος ήταν ένα φρέσκο κοίταγμα στη μου-

σική υπόκρουση των ταινιών του πατέρα του, συνδυάζοντας τον κλασικό ήχο με την τζαζ. Ο Κάιλ αφιερώνει το πρότζεκτ στους μεγάλους συνθέτες που έγραψαν μουσική για τις ταινίες του και, βέβαια, στον ίδιο τον πατέρα του, ο οποίος πέρασε στον γιο τη σαγήνη της μουσικής. «Αν κάτι μου λείπει από αυτό το ωραίο διπλό άλμπουμ», λέει ο κύριος Γκρι, «είναι η υπέροχη μουσική που έγραψε ο Κλιντ Ισγουντ για το «Million Dollar Baby», προφανώς όμως έπρεπε να γίνει μια προσεκτική επιλογή». Ακούμε παρά τον δίσκο και ταξιδεύουμε σε εικόνες, εποχές, ατμόσφαιρες. Η σπάνια και ακριβή ευαισθησία αυτού του πατριώτη Ρεπουμπλικανού θα είναι πάντοτε ένα από τα πιο ωραίααινίσματα της σύγχρονης τέχνης.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΓΓΟΛΙΑ**

«Οι Ελληνικές Παραλλαγές» του Νιλ Αρντλεϊ

Ιδανικά για τον Σεπτέμβριο, μήνα καλοκαιρινών διακοπών για πολλούς, είναι η αριστοτεχνική μουσική, ηχογραφημένη 54 χρόνια πριν, τριών κορυφαίων εκπροσώπων της βρετανικής σκηνής των '60s και '70s: Νιλ Άρνλτ, Ιαν Καρ, Ντον Ρέντελ στον δίσκο βινυλίου «Greek Variations & Other Aegean Exercises» (Columbia - Lansdowne Series, 1970). Στο οπισθοφύλλο του εξαιρετικά σπάνιου δίσκου βινυλίου διαβάζουμε μερικούς τίτλους κομματιών: «Santorin», «Delphi», «Kerkyra», «Meteoara», «Kriti», ξεχωριστούς ειδικυλλιακούς ελληνικούς προορισμούς, παραθαλάσσιους ή ορεινούς, και βέβαια «Omonoia», την εμβληματική κεντρική πλατεία της ελληνικής πρωτεύουσας. Τίτλοι των συνθέσεων της πρώτης πλευράς στην ενόπτη «Greek Variations» του σπουδαίου Αγγλου συνθέτη, διευθυντή 14μελούς ορχήστρας δωματίου, μάλιστα Νιλ Άρνλτ αλλά και συγγραφέα 100 βιβλίων (1937-2004), εξέχουσας προσωπικότητας της βρετανικής τζαζ, progressive σκηνής.

Μη φανταστείτε καμία μουσική τουριστικής προεργής, με new age ατμόσφαιρα, ελαφρά μοτίβα και ειδυλλιακές, γλυκυνάλατες χροίες που σου καϊδέουν το αυτί. Μπορεί η ακρόασή να παραπέμψει σε ελληνική τοπία, θάλασσα, αεράκι, αλλά εδώ έχουμε να κάνουμε με μια εξαιρετικά σχεδιασμένη και άψογα ερμηνευμένη τζάζ στο στυλ της modal και post-bop, με δάνεια από exotica, jazz fusion, «τρίτο ρεύμα» και σαφείς αναφορές στα ελληνικά δημοτικά. Παράλληλα, ξεδιπλώνεται η απρόκρεμα της βρετανικής μουσικής της περιόδου, με μουσικούς που καθοδηγούνταν πάντα από ερευνητικό πνεύμα, είχαν ανοικτούς ορίζοντες, εκπληκτική αίσθηση ρυθμού, μελωδίας και αυτοσχεδιαστικής λειτουργίας των οργάνων. Η ελληνική ταυτότητα και οι μνήμες επεκτείνονται και στα κομμάτια της δεύτερης πλεύρας που έχουν συνθέσει ο θρυλικός Ιαν Καρ (τρομπέτα, φλούγκελχορν) των Nucleus and ο Ντον Ρέντλε (άλτο, σοπράνο, τενόρο σαξόφωνο και κλαρινέτο) με την εξαιρετικά δημιουργική προσωπική πορεία και τις σημαντικές συμπτράξεις.

Ο Νιλ Αρντλεϊ χτίζει ιδανικά ενορχηστρωτικές φόρμες ενεργοποιώντας τους σπουδαίους μουσικούς που συνεργάζονται στον δίσκο «Greek Variations & Other Aegean Exercises», αποσπώντας κορυφαίες ερμηνείες.

Σαντορίνη, Δελφοί,
Κέρκυρα, Μετέωρα,
Κρήτη, Ομόνοια
στο επίκεντρο
της προσέγγισης
του κορυφαίου
Αγγλου συνθέτη.

Τα ελληνικά διακριτά ονόματα από μύθους είναι κι εδώ παρόντα: «Orpheus», «Persephone's Jive», «Farewell Penelope», «Odysseus, King Of Ithaca», «Siren's Song», «Veil Of Ino», αρκετά από αυτά εμπνευσμένα από την ομηρική «Οδύσσεια», το καθένα διάρκειας 2 έως 5 λεπτών, ενώ το μουσικό υλικό συμπληρώνεται με το υπέροχο «Wine Dark Lullaby». Τα κομμάτια είναι παιγμένα με τον ήμερο, στοχαστικό, ακόμη και νύεμο τρόπο του κουνιέτου των Ρέντελ - Καρ και διατηρούν μια εξαιρετική ομοιογένεια με τις ελληνικές παραλλαγές, ακόμη κι αν δεν φθάνουν τη μαγευτική τους διάσταση.

Ατμοσφαιρική ακρόαση

Οι ελληνικές παραλλαγές, διάρκειας 23 λεπτών, με αναφορές στην ελληνική μουσική, αλλά με σαφή τζαζ προσανατολισμό, ενορχηστρωμένες στο μεγαλύτερο μέρος τους με έγχορδα και εξαίρετική αξιοποίηση των πνευστών, εγγυώνται μια σπάνια απευθείας ακρόαση. Μουσική δομημένη με τη μορφή ενός

εξωρτιστού πρότζεκτ που εμβα-
θύνει στον ελληνικό χαρακτή-
ρα, αντλώντας έμπνευση και όχι
επενδύοντας επιφανειακά και δι-
μιουργώντας εκόνες τουριστικού
αγαιοπελαγίτικού ύφους. Ο Νιλ
Αρντέλι χτίζει ιδανικά ενορκι-
στροφικές φόρμες ενεργοποιώ-
ντας τους σπουδαίους μουσικούς
που συνεργάζονται εδώ αποσώ-
ντας κορυφαίες ερμηνείες. Ο Αρν-
τέλι θυμίζει τον Τζιλ Εβανς που
απελευθερώνει στο «Sketches of
Spain» τον πνοχρωματικό πλού-
το της μεγάλης ορχήστρας χω-
ρίς οργανικές επικαλύψεις. Ο Ιαν
Καρ θά μπορούσε με το λεπτεπι-
λεπτο, λυρικό παίξιμό του στην
τρομπέτα να αντιμετωπίσει κατ'
αναλογία με τον ρόλο του Μάιλς
Ντέιβις. Συνεισφέρουν τα μέγιστα
μουσικοί σπάνιου καλλιτεχνικού
διαμετρήματος που υπό την κα-
θοδήγησή του Αρντέλι, αλλά και
των Καρ, Ρέντελ, δίνουν τον κα-
λύτερο εαυτό τους: Μπάμπαρα
Τόμπσον (άλτο, σοπράνο σαξο-
φωνο, φλάουτο), Καρλ Τζένκινς
(σοπράνο, βαρύτονο σαξοφωνο,
όμποε), Μάικλ Γκιμπς (τρομπόνι),
ο Τζακ Μπρούς τον Cream (ηλε-
κτρικό, ακουστικό μπάσο), Τζεφ
Κλιν (μπάσο), Κρις Σπέντινγκ (κι-
θάρα), Φρανκ Ρισότι (βιμπράφω-
νο, μαρίμπα, κρουστά), Τζον Μάρ-
σαλ, Τρέβορ Τόμκινς (ντραμς),
εσλεκτοί μουσικοί εγχόρδων (βιο-
λί, βιόλα, τσέλο) κ.ά.

Ο «Τσοπανάκος»

Το εναρκτήριο κομμάτι, «Santorin», αρχίζει με θαυμάσια παραλλαγή του πασίγνωστου

δημόδους, βουκολικού θέματος «Τσοπανάκος ήμουνα» με προέλευση από την Αιτωλοακαρνανία, του οποίου ο σκοπός αποτελέσει από τον Μεσοπόλεμο τη βάση του ηχητικού σήματος της κρατικής ραδιοφωνίας και αργότερα και της τηλεόρασης της Ελλάδας. Το θέμα επανέρχεται συχνά σε διαφορετικές εκδοχές.

Ένα εκλεκτό δισκογραφικό δείγμα που ηχογραφήθηκε στο μεταίχμιο της διάλυσης του Ian Carr - Don Rendell Quintet και της δημιουργίας των θρυλικών Nucleus από τον Καρ. Παράλληλα, το πρώτο άλμπουμ της τριλογίας του Αρντέϊ συμπεριελάμβανε και τα «A Symphony of Amaranths, 1971» (με συμμετοχή κορυφαίων μουσικών: Ρέντελ, Ντικ Χέκσταλ Σμιθ, Σταν Τρέισι, Χάρι Μπέκεν και μελοποιήσεις ποιημάτων των Εντουαρντ Λιρ, με αφηγητή τον Αϊβορ Κάτλερ, Ουίλιαμ Έϊτς, Τζέιμς Τζόις, Λιούις Κάρολ) και «Kaleidoscope of Rainbows, 1976». Μετά την κυκλοφορία των δύο αριστουργηματικών δίσκων του «Western Reunions London» (Decca 1965) και «Le Déjeuner Sur L'Herbe» (Verve Records, 1969) με τη New Jazz Orchestra, της οποίας ηγήθηκε την περίοδο 1964-1968 συνδυάζοντας υποδειγματικά στις εξάισιες ενορχηστρώσεις του γραμμενίστη συνθετικό μέρη και εμπνευσμένα αυτοσχεδιασμούς, το «Greek Variations & Other Aegean Exercises» βασίστηκε στην παρακαταθήκη και εμπειρία της New Jazz Orchestra.

KRITIKH

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Με δύναμη από τον σουηδικό Μεσοπόλεμο

KARIN MPOGIE

Στον πυθμένα των πραγμάτων
ανθολόγηση - μετάφραση: Δέσποινα
Καϊτατζή-Χουλιούμνη
εκδ. Εντευκτηρίου, 2023, σελ. 96

Με βάση το κατατοπιστικό σημείωμα της Δέσποινας Καϊτάτζη-Χουλίου, που αναλόγησε και μετέφρασε το σουηδικό πρωτότυπο, η Κάριν Μαρία Μπόγιε (1900-1941) «κατατάσσεται στους κλασικούς της σουηδικής νεωτερικής ποίησης». Η βιογραφία της είναι μυθιστορηματική και τραγική. Μεγάλο της σε έυπορη οικογένεια και έκανε γερές σπουδές, που περιέλαβαν και τα αρχαία ελληνικά. Η αναγνώστριά/ς θα βρει ερεθιστικά τα ποιήματά της που εμπνέονται από την αρχαία Ελλάδα στην ανά χειρας μετάφραση. Η Μπόγιε υπήρξε επίσης μάχιμη φεμινίστρια και σοσιαλίστρια. Αντιμέτωπη από νωρίς με διαγνωσμένα ψυχικά προβλήματα έκανε θεραπεία και ψυχανάλυση, πήρε διαζύγιο από τον άνδρα της και συνέζησε με τη Γερμανο-εβραία Margot Hanel από το 1934 μέχρι τον θάνατό της, σε μια εποχή που η ομοφυλοφιλία ήταν παράνομη στη Σουηδία. Αυτοκτόνησε το 1941.

ομοφυλόφιλος ταυτότητας της στα μέσα της δεκαετίας του '30, η Μπόγγι κάνει, σχεδόν ταυτόχρονα, ένα δεύτερο «coming out», περνώντας από τις παραδοσιακές ποιητικές φόρμες που μέχρι τότε καλλιεργούσε στον ελεύθερο στίχο και τον μοντερνισμό. Ετσι, τα παλιομοδίτικα ποιήματα με τους ομοιοκατάληκτους στίχους διαδέχονται ποιήματα μοντερνιστικά, που δρουν επάινους αλλά και δέχονται έντονες επιθέσεις. Λόγια και εργατικά ποιήματα, πραγματικές ανθρώπων των γραμμάτων, διαμεσολάβηση στη συνδηκή γλώσσα σημαντικά έργα της αγγλοσαξωνικής λογοτεχνίας, όπως π.χ. την ποίηση του Ελιοτ. Όμως η μεγάλη αγάπη της ήταν η αρχαία Ελλάδα, κάτι που την οδήγησε, εκτός από τη μελέτη των κειμένων, και σε ένα ταξίδι στη χώρα μας το 1938. Οι ταξιδιωτικές εντυπώσεις της αποτυπώθηκαν σε ένα βιβλίο που, όπως σωστά σημειώνει η Καίτατζ-Χουλίουμ, θα

άξιζε τον κόπο να μεταφραστεί
στα ελληνικά.

Η υπό συζήτηση ανθολόγηση δίνει χορταστικό δείγμα της ποιήσής της περιλαμβάνοντας συνολικά 53 ποιήματα, από την πρώτη μέχρι την τελευταία συλλογή της. Μας συγκινεί η δύναμη του συναισθήματος που, ορμητικά αποτυπωμένη στον ρυθμό, διαλέγει απλές εικόνες από τη φύση για να διοχετευθεί. Είναι σαν η φωνή που μιλάει στα ποιήματα να ανακουφίζεται εκλύοντας την ενέργειά της μέσα από εικόνες οικείες, αποδεικνύοντας φανταστική χαρά της δημιουργικής φαντασίας και περισσότερο τη δύναμη της ποίησης να εξαναγκάσει τον κόσμο (του Θεού); να μιλήσει τη γλώσσα της ποιήτριας. Ακόμη και στα μοντερνιστικά ποιήματα της η Μπόγιε δεν γίνεται κρυπτική: τα ποιήματα έχουν έναν περισσότερο ή λιγότερο έντονο διακηρυκτικό χαρακτήρα. Διακηρύσσουν αρχές αλλά και τρόπους επιβίωσης μιας ύπαρξης που εξαρχάς

είναι απειλούμενη. Η λατρεία του φωτός συμπορεύεται με τον διαρκή αγώνα της φύλαγας να κρατηθεί αναμμένη, να κρατηθεί ζωντανή. Τα ποιήματα δεν απηχούν απελπισία, μονάχα πάθος για ζωή και κατάφαση της ζωής. Παρεβάλλοντας την υπό συζήτηση μετάφραση με τις αγγλικές – να σημειωθεί ότι η Μπόγιε περιελήφθη στη γνωστή σειρά Penguin Classics – που είναι διαθέσιμες στο Διαδίκτυο, αναρωτιέται κανείς μήπως η κατά βάσαν ορθή εκμέρους της Ελληνίδας μεταφράστριας πρόθεση της πιστότητας οδηγεί καμιά φορά σε επιλογές που αδικούν το ποιητικό ύφος, αφού στα ελληνικά απηχούν κατά σημεία γλωσσική αμυχανία. Τέτοιους εντυπώσεις είναι, μολαταύτα, παροδικές: το βιβλίο μας κερδίζει με το άπιστευτο élan vital που το συγκροτεί και το διατρέχει. Αντικεινόνται γοητευτικοί εξηρεσιονιστικοί τόνοι, που την εποχή εκείνη δεν θα πρέπει να μας εκπλήσσουν. «Αυτοί οι σκοτεινοί άγγελοι με τις μπλε φλόγες/σαν άνθη φωτιάς στα μαύρα τους μάλλια/ έχουν απαντήσεις σε περιέργες βλάσφημες ερωτήσεις/-και ίσως γνωρίζουν που πάει η πεζογόφυρα/ από τα βάθη της νύχτας στο φως της ημέρας».

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤ. ΚΟΝΤΟΥ

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

Η Μαργαρίτα Στ. Κοντού, με καταγωγή από τη Μύκονο, εργάστηκε στον Διοιχόδειο Βοτανικό Κήπο του ΕΚΠΑ. Έχει συμμετάσχει σε κύκλους μαθημάτων δημοφιλούς της γραφικής στο Εθνικό Κέντρο Βιβλίου και στη Φιλεκαπιδευτική Έταιρεία. Αρθρα και ποιημάτα της έχουν δημοσιευθεί σε περιοδικά, εφημερίδες και διαδικτυακά. Έχει λάβει βραβεία και επιαινούς σε λογοτεχνικούς διαγωνισμούς και από τους Δήμους Χαϊδαρίου και Μυκόνου. Υπήρξε μαθήτρια του ζωγράφου Αλέκου Φασιανού και πίνακές της έχουν εκτεθεί σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις. Είναι μέλος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών και συντονίστρια στις Λέσχες Ανάγνωσης Χαϊδαρίου και Νέας Φιλαδέλφειας. Έχει εκδώσει έξι ποιητικές συλλογές, με τελευταία τις «Αμμοθίνες» (εκδόσεις Βακχικόν). Το «Περίστερια από πέτρα» είναι η πρώτη συλλογή διηγημάτων της.

**Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό
πλάι στο κρεβάτι σας;**
Το «Εγχειρίδιο βλακειάζας» του Διο-
νύση Χαριτόπουλου και το «Τα εις
εαυτούς» του Μάρκου Αυρηλίου.

**Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοι-
χείο που μάθατε πρόσφατα κάρη-
στην ανagnwsh ενός βιβλίου;**
Πρόσφατα διάβασα το βιβλίο της
φίλης μου συγγραφέως Φιλομή-
λας Λαπάτα «Επικίνδυνες Λέξεις»·
και κατάλαβα ότι «...ορισμένες αλή-
θειες είναι καλύτερα να μην γίνο-
νται λέξεις. Θέλουν κουράγιο για
να επιβιώσουν, να βγουν στο φως, να
καθαριστούν από τα ψέματα και τις

υποκρισίες...».

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Τον «Ανήφορο» του Νίκου Καζαντζάκη, εκδόσεις Διόπτρα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Το να ψάχνουμε πίσω από τις λέξεις που διαβάζουμε.

**Υπάρχουν βιβλία για τα οποία γνω-
στετε ενοχές που σας άρεσαν;**
Καμία ενοχή. Ο Κάφκα στη «Δίκη»
έγραψε: «Τα βιβλία θα πρέπει να
είναι το τσεκούρι που σπάζει την
παγωμένη θάλασσα μέσα μας».

**Τι είναι αυτό που σας συγκινεί πε-
ρισσότερο σε ένα βιβλίο;**

Με συγκινεί και πάντα αναζητώ την
αποφασιστικά η οποία δημιουργεί-
ται και στην οποία διαδραματίζεται
το βιβλίο. Είναι σαν να ξετυλίγεται
μπροστά μου μια θεατρική παρά-
σταση.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
«Τα Ζώα τα Καμένα» (εκδόσεις Γράμματα), Ιστορίες από την ελληνική λογοτεχνία επισημύμων συγγραφέων. Ένας πολύ μικρός φόρος τιμής στα ζώα που θυσιάστηκαν στις πρόσφατες πυρκαγιές.

Ποιοι είναι οι ήρωες των διηγημάτων σας και τι τους διακρίνει;
Είναι οι συνάνθρωποί μου και συχνά εγώ η ίδια. Όλους μας περιβάλλει και μας διακρίνει η αθέατη «μουσική» της ζωής.

Είναι οι ιστορίες σας προϊόντα μυθοπλασίας και τι αποζητούν τελικά;
Κάποιες από τις ιστορίες μου, μικρές φόρμες, είναι προϊόντα μυθοπλασίας. Άλλες όχι. Είναι βιωματικές. Όλες όμως εκφράζουν μαγικό ρεαλισμό και αποζητούν την επικοινωνία με τους αναγνώστες.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read**
LIBRARY

Η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Read
στο Nicosia Book Festival

Στο πλαίσιο του Nosis Book Festival η Read Library διοργάνωσε δράσεις στον χώρο του Θεσπιάδ, στο Πάρκο της Ακρόπολης, που απευθύνονταν σε μικρούς και μεγάλους αναγνώστες. Προϊόν της δράσης για παιδιά, με τίτλο «Παίζω με τα γράμματα, μαντεύω τις λέξεις, βάζω φαντασία και φτιάχνω ένα e-book», είναι οι ιστορίες που περιέχονται σε αυτή την ηλεκτρονική έκδοση. Στην προσπάθεια αυτή ήταν μαζί μας οι: Κωνσταντίνος Ανδρέας, συγγραφέας / βιβλιοθηκονόμος, Πανάου Πέτρος, συγγραφέας / καθηγητής Παιδικής Λογοτεχνίας στο University of Georgia, Περικλέους Έλενα, πρόεδρος ΚΣΠΝΒ/ συντονίστρια Πολιτιστικής Παιδείας στο υπουργείο Πολιτισμού/ εκπαιδευτικός / συγγραφέας και Πέτρου Θεοδώρα, πρόεδρος ΚΕΒΕΠ / βιβλιοθηκονόμος. Όπως μαρτυρεί και ο τίτλος της δράσης, σκοπός ήταν μέσα από το παιχνίδι να φτιάξουμε ιστορίες τις οποίες θα εκδόσαμε ηλεκτρονικά. Και ο σκοπός επιτεύχθηκε. Το e-book βρίσκεται στην εφαρμογή Read Library και μπορεί ο καθένας να το κατεβάσει δωρεάν σε smartphones και tablets σε όποιο μέρος του κόσμου και αν βρίσκεται.

Πώς φθάσαμε όμως στο e-book;

Πρωταρχικός σκοπός ήταν τα παιδιά να βάλουν σε εγρήγορση τη φαντασία τους, να κινητοποιήσουν όλες τους τις δυνάμεις, να επιστρατεύσουν το αφηγηματικό τους ταπαιρμένο και να μας δώσουν μια ενδιαφέρουσα αφήγηση. Για να το πετύχουμε αυτό χρησιμοποίησαμε την τεχνική του Τζάνι Ροντρί με το Φανταστικό Διώνυμο. Για να φτιάξουμε τις δύο λίστες, ώστε να μπορούν τα παιδιά στη συνέχεια να επιλέξουν στην τύχη το φανταστικό του διώνυμο που θα τους βοηθήσει να ξετυλίξουν το νήμα της αφήγησής τους, παίξαμε ένα ευχάριστο παιχνίδι, προτείνοντας λέξεις για τις δύο λίστες μας. Για όσους δεν γνωρίζουν για το φανταστικό διώνυμο του Ροντρί, στο βιβλίο «Η Γραμματική της Φαντασίας» του Τζάνι Ροντρί, που ήταν δάσκαλος και πολυβραβευμένος συγγραφέας παιδικής λογοτεχνίας αναφέρει, «Η φαντασία δεν είναι μια χωριστή ικανότητα του νου, αλλά ο ίδιος ο νους!». Ο Ροντρί υποστηρίζει ότι «αν θέλουμε να διδάξουμε κάποιον να σκέφτεται, πρέπει πρώτα να τον μαθαίνουμε να επινοεί». Θεωρεί ότι «η σκέψη σχηματίζεται ανά ζεύγην». Δημιουργεί λοιπόν και δίνει στους μαθητές του τα «φανταστικά διώνυμα», ζευγάρια λέξεων ξένων μεταξύ τους. Λέξεις «ρηγμένες η μία εναντίον της άλλης κ' έναν ουρανό, που δεν έχουν ξανάδαει». Γιατί, τότε και μόνο τότε «βρίσκονται στις καλύτερες συνθήκες για να δημιουργήσουν μια ιστορία». Το αποτέλεσμα που έχουμε, όπως θα δείτε, είναι θεαματικό. Τα παιδιά εμπνεύστηκαν και έγραψαν μαζί με τους αρχηγούς τους απίστευτες ιστορίες. Στο τέλος ζωγράρισαν εμπνευσμένα από τις ιστορίες τους. Όλες οι ζωγραφίες συμπεριλαμβάνονται επίσης στο e-book.

Το e-book διανέμεται δωρεάν από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com> για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Αποχαιρετισμός σε ένα Νομπέλ

Τρία αμετάφραστα ποιήματα, ειδικά για την «Κ», της βραβευμένης ποιήτριας Λουίζ Γκλικ, που «έφυγε» πριν από μία εβδομάδα

Του ΧΑΡΗ ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ

Κοιτάμε τον κόσμο μια φορά,
στην παιδική ηλικία.
Τα υπόλοιπα είναι μνήμη.
ΛΟΥΙΖ ΓΚΛΙΚ (1943-2023)

Θεωρήθηκε από πολλούς, και ορθώς, η κορυφαία σύγχρονη ποιήτρια της Αμερικής. Η ποίηση της Λουίζ Γκλικ (1943-2023) χαρακτηρίζεται από διαύγεια, τεχνική ακρίβεια, ευρηματικότητα και ένα βλέμμα βαθύ, στοχαστικό, αφοπλιστικό. Τα θέματά της είναι κυρίως υπαρξιακά – η σχέση με τον ευάλωτο εαυτό μας, οι σχέσεις με τους άλλους, κυρίως οι οικογενειακές (που κατά βάθος είναι πάντοτε επώδυνες), η φθορά, ο θάνατος, αλλά και η ίδια η ποίηση, ως δύναμη απελευθερωτική, αλλά και παρηγορητική–, θέματα τα οποία πολλές φορές αναπτύσσει κάνοντας χρήση αρχαιοελληνικών μύθων ή βιβλικών παραβολών.

Το 2020, της απονεμήθηκε το Νομπέλ Λογοτεχνίας «για την ιδιαίτερη, μοναδική ποιητική της φωνή, που με αυστηρή ομορφιά καθιστά την ατομική ύπαρξη οικουμενική». Ήταν η πρώτη Αμερικανίδα γυναίκα ποιήτρια που απέσπασε την ύψιστη αυτή τιμητική διάκριση, έχοντας προηγουμένως κερδίσει, για συγκεκριμένες συλλογές, όλα τα βραβεία που η Αμερική απονέμει σε ποιητή.

Γλώσσα ανεπιτήδευτη

Η ικανότητα της Γκλικ να δημιουργεί μια ποίηση που πολλοί αναγνώστες βρίσκουν προσιτή και κατανοητή, σχετίζεται με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί, που σε γενικές γραμμές είναι απλή, ανεπιτήδευτη και άμεση, χωρίς τη χρήση πολλών επιθέτων, τα οποία όπως η ίδια έχει γράψει «απεχθάνεται». Στη συλλογή της «Αραράτ», για παράδειγμα, γράφει: «Έλεγαν πάντα/ ότι έμοιαζα με τον πατέρα μου/ επειδή κι αυτός αποστρεφόταν τη συναισθηματολογία».

Ωστόσο, ο ρυθμικός βηματισμός της, που δεν είναι πάντοτε ομαλός, οι απότομοι διασκελισμοί, το σπάσιμο των στροφών (όπως έχει πει «τα λευκά κενά δεν είναι ποτέ ουδέτερα»), οι επαναλήψεις λέξεων και φράσεων, η νοηματική πυκνότητα, αλλά και η πολυφωνία (πολλές φορές, δεν είναι σαφές ποιος ή ποια μιλάει μέσα στο ποίημα), καθιστούν την ποίησή της, αν όχι σκοτεινή, απαιτητική πάντως.

Η ποίησή της αντιστέκεται στην αβασάνιστη ανάγνωση, όχι επειδή βασίζεται σε ένα ερμηνευτικό μυθολογικό επικοινωνιακό, ούτε επειδή κάνει χρήση μιας περίπλοκης εικονοποιίας, ούτε γιατί περιέχει σκοτεινές αναφορές σε άγνωστες λογοτεχνίες και πολιτισμούς, αλλά ακριβώς γιατί δεν διαθέτει τίποτε απ' όλα αυτά. Είναι απαιτητική γιατί κοινωνεί, μ' έναν απροσποίητο τρόπο, το άγχος της παρούσας ανθρωπίνης συνθήκης: την προσπάθεια να υπάρξουμε σ' έναν αποσπασματικό, εικονικό, μη αυθεντικό κόσμο.

Όσο ανοικτή στη σύγχρονη εμπειρία κι αν είναι, όσο και αν συμπορεύεται με την παρούσα στιγμή, η Γκλικ φαίνεται να αγωνιά, να πασχίζει σχεδόν απελπισμένα να μεταφέρει αυτή την εμπειρία στο χαρτί. Μας λέει πάλι και πάλι πόσο δύσκολο είναι να πλάσει ένα «εσωτερικό περιβάλλον», μέσα στο οποίο το «εξωτερικό γεγονός» παλεύει να βρει μια θέση. Αποκαλύπτοντας την αδυναμία να μετατρέψουν το παρόν σε εύχρηστο παρελθόν, τα ποιήματά της καταφέρνουν να αποτυπώνουν τα σμάρδια των συγκρούσεων και των απο-

Το ποίημα «Η άρνηση του θανάτου» της Λουίζ Γκλικ κλείνει με τους εξής στίχους: «Σε είδαμε να αναχωρείς. Να κατεβαίνεις τα πέτρινα σκαλιά, / και να κατευθύνεσαι στη μικρή πόλη. Ενιωσα / πως κάτι αληθινό είχε ειπωθεί / και παρόλο που θα προτιμούσα να το 'χα πει εγώ η ίδια / ήμουν ευτυχισμένη που τουλάχιστον το είχα ακούσει». «Χειμωνιάτικες συνταγές για την κοινότητα», εκδ. Στερέωμα (2021).

Η ζωή για την Γκλικ είναι κίνηση. Κάθε στιγμή υπάρχει «για πρώτη και τελευταία φορά». Κάθε στιγμή είναι πολύτιμη και φευγαλέα και κάθε ποίημα μοναδικό.

γοπτεύσεων της καθημερινής ζωής. Τονίζουν το άγχος της συνείδησης και όχι την ικανότητά της να ορίζει ή να μεταδίδει το περιεχόμενό της. Η ζωή για την Γκλικ είναι κίνηση. Κάθε στιγμή υπάρχει «για πρώτη και τελευταία φορά». Κάθε στιγμή είναι πολύτιμη και φευγαλέα και κάθε ποίημα είναι μοναδικό, αφού παγιώνει ένα μοναδικό διάλειμμα της συνείδησης. Ανακουφιστική από τη μια αυτή η στάση, αφού λογαριάζει καθετί που αρθρώνεται ως προνομιούχο· ταυτόχρονα όμως θλιβερό, αφού θεωρεί την τέχνη τόσο ρευστή όσο και τη ζωή.

«Οικεία, ιδιωτική φωνή...»

Στην ομιλία της κατά την τελετή απονομής του βραβείου Νομπέλ η Γκλικ σημειώνει: «Όλοι εμείς που γράφουμε βιβλία πιθανότατα επιθυμούμε να φτάσουμε σε πολλούς. Ωστόσο, ορισμένοι ποιητές

Η Λουίζ Γκλικ το 2016, όταν βραβεύθηκε από τον Μπαράκ Ομπάμα στον Λευκό Οίκο. Το 2020, της απονεμήθηκε το Νομπέλ Λογοτεχνίας «για την ιδιαίτερη, μοναδική ποιητική της φωνή, που με αυστηρή ομορφιά καθιστά την ατομική ύπαρξη οικουμενική».

δεν βλέπουν να φτάνουν σε πολλούς με τη χωρική έννοια, όπως σ' ένα γεμάτο αμφιθέατρο. Βλέπουν να φτάνουν σε πολλούς παροδικά, διαδοχικά, όσο περνάει ο καιρός, στο μέλλον, αλλά κατά κάποιο τρόπο, βαθύτερο και ουσιαστικότερο, αυτοί οι αναγνώστες έρχονται

πάντα ατομικά, ένας ένας. Πιστεύω ότι με την απονομή αυτού του βραβείου η Σουηδική Ακαδημία επιλέγει να τιμήσει την οικεία, ιδιωτική φωνή, την οποία ο δημόσιος λόγος μπορεί συχνά να ενισχύσει ή να προεκτείνει, αλλά ποτέ να αντικαταστήσει».

Το ποίημα «Η άρνηση του θανάτου» κλείνει με τους εξής στίχους: «Σε είδαμε να αναχωρείς. Να κατεβαίνεις τα πέτρινα σκαλιά, / και να κατευθύνεσαι στη μικρή πόλη. Ενιωσα / πως κάτι αληθινό είχε ειπωθεί / και παρόλο που θα προτιμούσα να το 'χα πει εγώ η ίδια / ήμουν ευτυχισμένη που τουλάχιστον το είχα ακούσει».

Η Γκλικ αναχώρησε πλέον για μια άλλη μικρή πόλη. Οποιοσ τη διαβάζει γνωρίζει, ωστόσο, πως έχει μοιραστεί μαζί της κάτι αληθινό. Η φωνή της απελευθερώνει μια δικιά μας, εσωτερική φωνή που όταν την ακούμε νιώθουμε όχι μόνο ευτυχισμένοι, αλλά και βαθύτερα άνθρωποι.

Η συλλογή «Meadowlands»

Ακολουθούν τρία ποιήματά της που μεταφράζονται για πρώτη φορά στα ελληνικά. Το ποιήματα αυτή ανήκουν στη συλλογή «Meadowlands» (1996), που πρόκειται να κυκλοφορήσει από τις εκδ. Στερέωμα την προσεχή άνοιξη σε μετάφραση του γράφοντος. Στη συλλογή αυτή η Γκλικ, με οδηγό την ομηρική Οδύσσεια και δίνοντας φωνή στον Τηλέμαχο, στην Πηνελόπη και στην Κίρκη, αναλύει με τρομακτική ψυχαναλυτική διορατικότητα τη διάλυση μιας σύγχρονης σχέσης.

Η ΕΝΟΧΗ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ

Το είδος της υπομονής που η μητέρα μου έδειχνε στον πατέρα μου (που εκείνος απορροφημένος από τον εαυτό του θεωρούσε έκφραση ευγνωμοσύνης ενώ στην πραγματικότητα ήταν μια μορφή οργής – άραγε δεν αναρωτήθηκε ποτέ γιατί αδυνατούσε να εξηγήσει το λόγο που εγκατέλειψε τον τόπο του): μόλυνε την παιδική μου ηλικία. Υπομονετικά με τάζε εκείνη· υπομονετικά επέβλεπε τους στοργικούς δούλους που με φρόντιζαν, όποια κι αν ήταν η συμπεριφορά μου – αφοσίωση που τη δοκίμαζα με το να γίνομαι όλο και πιο βίαιος. Ήταν ξεκάθαρο για μένα ότι από τη δική της οπτική δεν υπήρχα, αφού οι πράξεις μου δεν είχαν τη δύναμη να την ενοχλήσουν: Οι φίλοι μου με φθονούσαν. Στις δεκαετίες που ακολούθησαν ήμουν περήφανος για τον πατέρα μου που έμενε μακριά ακόμα κι αν έμενε μακριά για τους λάθος λόγους. Συνήθιζα να χαμογελάω όταν η μητέρα μου έκλαιγε. Ελπίζω τώρα να μπορούσε να συγχωρήσει εκείνη τη σκληρότητα· ελπίζω να καταλάβαινε πόσο έμοιαζε με τη δική της ψυχρότητα, ένας τρόπος να μένει κανείς χωριστά από ό,τι αγαπάει βαθιά.

ΤΟ ΔΙΑΗΜΜΑ ΤΟΥ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ

Ποτέ δεν μπόρεσα ν' αποφασίσω τι να γράψω στον τάφο των γονιών μου. Ξέρω τι θέλει εκείνος: θέλει *αγαπημένος*, που είναι σίγουρα κατάλληλο, ειδικά αν λάβουμε υπόψη όλες τις γυναίκες. Αλλά αυτό αφήνει τη μητέρα μου ξεκρέμαστη. Μου λέει ότι της είναι παντελώς αδιάφορο· προτιμά να τη θυμούνται για το δικό της επίτευγμα. Μου φαίνεται απρεπές να τους θυμίσω ότι κανένας δεν τιμάει τους νεκρούς διαιωνίζοντας τις ματαιοδοξίες τους, τις προβολές του εαυτού τους. Το δικό μου γούστο υπαγορεύει ακριβεία χωρίς πολυλογία· είναι οι γονείς μου, συνεπώς τους βλέπω μαζί, μερικές φορές ως *συζυγικό ζευγάρι*, άλλες φορές ως *αντίρροπες δυνάμεις*.

ΤΟ ΠΕΙΣΜΑ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ

Ένα πουλί έρχεται στο παράθυρο. Είναι λάθος να τα θεωρούμε πουλιά, συχνά είναι αγγελιαφόροι. Γι' αυτό, μόλις προσγειωθούν στο περβάζι, κάθονται απόλυτα ακίνητα, για να χλευάσουν την υπομονή, σηκώνοντας το κεφάλι τους για να τραγουδήσουν *άμοιρη κυρά, άμοιρη κυρά*, τις πέντε προειδοποιητικές τους νότες, και ύστερα πετούν σαν σκοτεινό σύννεφο από το περβάζι στον ελαιώνα. Αλλά ποιος θα έστειλε ένα τόσο αβυσσικό πλάσμα να κρίνει τη ζωή μου; Οι σκέψεις μου είναι βαθιές και η μνήμη μου μακριά· γιατί να ζηλέψω μια τέτοια ελευθερία όταν έχω την ανθρωπότητα; Αυτοί με τις μικρότερες καρδιές έχουν τη μεγαλύτερη ελευθερία.

* Από τις εκδόσεις Στερέωμα, σε μετάφραση του Χ. Β., κυκλοφορούν οι συλλογές «Ο θρίαμβος του Αχιλλέα» (1985), «Άγρια ίρις» (1992) και «Χειμωνιάτικες συνταγές για την κοινότητα» (2021), καθώς και η συλλογή «Πιστή και ενάρετη νύχτα» (2014), μεταφρασμένη από κοινού με τη Δήμητρα Κωτούλα.

Στη μεγάλη οθόνη της Θεσσαλονίκης

Ιδιαίτερες παρουσίες στο 64ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Μερικές από τις πιο ενδιαφέρουσες ταινίες που παρακολουθούμε κάθε χρόνο στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης (φέτος 2-12 Νοεμβρίου) προέρχονται από το τμήμα Ανοιχτοί Ορίζοντες. Μία σύγχρονη «Αινειάδα» λαμβάνει χώρα στη σκοτεινή πλευρά της Ρώμης. Χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, στην Κούβα, η απόλυτη ομορφιά συναντά τον μαρασμό και την παρακμή. Την ίδια ώρα, στο Βέλγιο, ένας εναλλακτικός «Πίτερ Παν» τα βάζει με σημερινούς και διαχρονικούς φόβους των παιδιών. Στη Νέα Υόρκη, τέλος, οι διαδικτυακές γνωριμίες οδηγούν ενίοτε σε απολύτως τρομακτικά ραντεβού, πετώντας στο καλάθι των αχρήστων το εγχειρίδιο της ρομαντικής κομεντί. Όλα τα παραπάνω αποτελούν μια γεύση των ιστοριών που θα παρακολουθήσουμε φέτος τη Θεσσαλονίκη. Η «Κ» φιλοξενεί σε αποκλειστικότητα τέσσερις εξ αυτών, προερχόμενες από διαφορετικά μέρη του κόσμου, με κοινή συνισταμένη ωστόσο τα μεγάλα θέματα ή τις διαχρονικές αφηγήσεις που τις εμπνέουν.

Η αρχή του ταξιδιού γίνεται όπως είπαμε στην Ιταλία, με το «Enea» του Πιέτρο Καστελίτο. Ο Ενέα, ο Αινείας δηλαδή, ένας νεαρός άνδρας που πορεύεται δίχως κάποιον ιδιαίτερο σκοπό στη ζωή του, αποφασίζει να αδράξει την ευκαιρία που του προσφέρεται να πουλήσει είκοσι κιλά κοκαΐνης για λογαριασμό ενός ντόπιου

Το «Oceans are the real continents» του Τομάσο Σανταμπρότζιο είναι ένα ασπρόμαυρο πορτρέτο της Κούβας, χωρίς το ενίχυρμα του εξωτισμού.

Η Εμίλια Τζόουνς του οσκαρικού «CODA» πρωταγωνιστεί στο «Cat Person», το οποίο βασίζεται στο πιο πολυδιαβασμένο διήγημα που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό New Yorker.

αρχιμαφιόζου, με τη βοήθεια του παιδικού του φίλου, Βαλεντίνο. Οι δυο τους θα προσπαθήσουν να ανοίξουν δρόμο μέσα από έναν κόσμο σπαρμένο με πειρασμούς, εφήμερες απολαύσεις και μπόλικο κυνισμό, αφήνοντας στην άκρη μια αχρείαστη πλέον αθωότητα. Ο ταλαντούχος Καστελίτο δημιουργεί εδώ ως άνθρωπος-ορχήστρα, καθώς υπογράφει σκηνοθεσία σενάριο, ενώ κρατάει και τον πρωταγωνιστικό ρόλο του Αινεία· το φιλμ του είναι προφανώς επηρεασμένο τόσο από τη μαφιόζικη κινηματογραφική παράδοση όσο και από το στυλιζάρισμα του Πάολο Σορεντίνο («Η τέλεια ομορφιά») στην περιγραφή ενός κόσμου που πνέει τα λοίσθια, συνεχίζοντας παρ' όλα αυτά να εκπέμπει ακαταμάχητη γοητεία.

Ονειρα στην Κούβα

Κάτι παρόμοιο αλλά με εντελώς διαφορετικό εικονογραφικό πλαίσιο συμβαίνει και στο «Oceans are the real continents», του επίσης Ιταλού Τομάσο Σανταμπρότζιο. Σκηνικό αυτή τη φορά δεν είναι η πατρίδα του, αλλά η σημερινή Κούβα, την οποία κινηματογραφεί σε αρκετά «σκληρό» ασπρόμαυρο, αποφεύγοντας έτσι την παγίδα του εξωτισμού. Πρωταγωνιστές του είναι άνθρωποι του χθες, του σήμερα και του αύριο: μια ηλικιωμένη γυναίκα διαβάζει επιστολές του νεκρού πατέρα της από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, όταν εκείνος πολέμουσε στην Ανγκόλα· ένα νεαρό ζευγάρι προσπαθεί να δια-

«Enea»: Μια σύγχρονη «Αινειάδα» στη σκοτεινή πλευρά της Ρώμης, με την υπογραφή του Πιέτρο Καστελίτο.

χειριστεί τον επικείμενο χωρισμό, όταν η κοπέλα αποκτά βίζα εργασίας για την Ευρώπη· δυο εννιάχρονοι κολλητοί φίλοι ονειρεύονται να παίξουν μαζί μπέιζμπολ στους Yankees της Νέας Υόρκης. Το ανθρώπινο πορτρέτο μιας χώρας γεμάτης ζωντάνια, δυναμισμό, χορό, τραγούδι, αλλά και με «βαριά» ιστορία και βαθιές πληγές, ορατές από τα παλιά κτίρια της Αβάνας μέχρι τις καρδιές των ανθρώπων της. Ο Σανταμπρότζιο χρησιμοποιεί ερασιτέχνες ηθοποιούς, προσθέτοντας αυθεντικότητα σε ένα φιλμ που είναι ούτως ή άλλως συγκινητικό, ανάμεσα στην απλότητα των πρώων του και σε μερικά μαγικά κάδρα που περικλείουν τη μεγαλοπρέπεια ενός άχρονου τοπίου.

Επόμενη στάση στο Βέλγιο, για το «Lost Children» της Μισέλ Ζακόμπ. Με τίτλο (χαμένα παιδιά) που παραπέμπει στον μύθο του Πίτερ Παν, η δημιουργός επιχειρεί εδώ μια κατάβαση στους τρόμους της παιδικής ψυχής, με στόχο να εντοπίσει την αιτία τους και τελικά να τους ξεορκίσει. Τέσσερα παι-

διά –ανάμεσά τους και η κόρη της σκηνοθέτριας–, έχοντας χάσει τη μητέρα τους, μένουν μόνα σε ένα σπίτι στις παρυφές του δάσους, περιμένοντας (κάπως αόριστα) τον πατέρα τους να γυρίσει.

Η μικρή κόρη ωστόσο βασανίζεται από τον ίδιο εφιάλτη του τέρατος, ο οποίος θα αρχίσει πλέον να την επισκέπτεται και στον ξύπνο της. Αποφασισμένα να τη βοηθήσουν να τον ξεφορτωθεί, τα αδελφια της ξεκινούν μια εξερεύνηση στο δάσος, όπου θα ανακαλύψουν μια αλήθεια λιγότερο υπερφυσική αλλά και πιο τραγική από όσο είχαν φανταστεί. Η αντιμετώπιση των φόβων και των παιδικών τραυμάτων, που συνδέεται άμεσα με τη διαδικασία της ενηλικίωσης, είναι το θέμα ενός φιλμ πολύ σύντομου σε διάρκεια (περίπου 85 λεπτά), αρκετά εύστοχου πάντως και τρυφερού, χάρη στην αθωότητα των πρωταγωνιστών του.

Ραντεβού με... ποιον;

Η τελευταία ταινία της μίνι ανθολογίας του φεστιβάλ έρχε-

ται από τις ΗΠΑ και το περιοδικό New Yorker, μεταφέροντας το πιο πολυδιαβασμένο διήγημα που δημοσιεύθηκε ποτέ εκεί. Το «Cat Person» της Σουζάνα Φόγκελ έχει για πρωταγωνίστρια την Εμίλια Τζόουνς του οσκαρικού «CODA», η οποία υποδύεται τη Μάργκο, μια εικοσάχρονη φοιτήτρια που αποφασίζει να δώσει μια ευκαιρία στον Ρόμπερτ, έναν κοινωνικά αδέξιο αλλά φαινομενικά άκακο άνδρα που τη φλερτάρει. Εκτός των άλλων εξάλλου «είναι και γατόφιλος». Η αληθινή εμπειρία, ωστόσο, θα αποδειχθεί έως και τρομακτική, με τις άνισες δυναμικές μεταξύ των φύλων να έρχονται στην επιφάνεια, μαζί με την τοξική πλευρά ενός χαρακτήρα που μπορεί να μοιάζει υπεράνω υποψίας, όμως απαντά συχνά εκεί έξω. Οχι ακριβώς ιδανικό θέμα πριν από ένα πρώτο ραντεβού, από την άλλη το φιλμ της Φόγκελ μπορεί να δράσει... προειδοποιητικά ή, τουλάχιστον, να πυροδοτήσει συζητήσεις γύρω από το θέμα των σύγχρονων ερωτικών σχέσεων.

Για τον άπληστο και τον χοριτσιφό

30 χρόνια

KANALI 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

ADÈLE EXARCHOPOULOS SALLY DRAMÈ
SWALA EMATI MOUSTAPHA MBENGUE DAPHNÈ PATAKIA

QUINZAINÉ
DIRECTORS' FORUM
CANNES 2022

THE FIVE DEVILS

A FILM BY
LÉA MYSIUS

ΧΟΡΗΓΟΣ
PORSCHE

SUNDAY NIGHT MOVIE
MOVIES BEST HD
THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 21:00

LES CINQ DIABLES (THE FIVE DEVILS) / ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΔΙΑΒΟΛΟΙ
ΔΡΑΜΑ

Η οχτάχρονη Βίκι ζει με τους γονείς της, ένα δυσλειτουργικό ζευγάρι. Όταν αποφυλακίζεται η θεία της κι έρχεται να μείνει μαζί τους, μυστικά από το παρελθόν αποκαλύπτονται.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet cyta vision MOVIES MESIMVRIA

Θέση: 101 Θέση: 49

www.mesimvria.com

Κάποτε στη Δύση με το βλέμμα του Σκορσέζε

Στον πυρετό του «μαύρου χρυσού»

Οι δολοφόνοι του ανθισμένου φεγγαριού ★★★★★

Σκηνοθεσία: Μάρτιν Σκορσέζε
Ερμηνείες: Λεονάρντο ντι Κάπριο, Ρόμπερτ ντε Νίρο, Λίλι Γκλάντστοουν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Προσεγγίζοντας για πρώτη φορά στην καριέρα του –αν και όχι με τον κλασικό τρόπο– το είδος του γουέστερν, ο Μάρτιν Σκορσέζε παραδίδει ένα επικής διάρκειας έργο πάνω σε μια από τις πιο σκοτεινές πτυχές της σύγχρονης αμερικανικής ιστορίας, έχοντας στη διάθεσή του ένα λαμπερό καστ πρωταγωνιστών. Ο Λεονάρντο ντι Κάπριο υποδύεται τον Ερνεστ, ένα βετεράνο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ο οποίος φθάνει στην Οκλαχόμα της δεκαετίας του 1920. Εκεί ερωτεύεται και τελικά παντρεύεται τη Μόλι (Λίλι Γκλάντστοουν), μια κοπέλα που ανήκει στην ιθαγενή φυλή των Οσέιτζ, η οποία έχει πλουτίσει σημαντικά έπειτα από τα κοιτάσματα πετρελαίου που ανακαλύφθηκαν στη γη τους. Όσο περνά ο καιρός, ωστόσο, τα μέλη της οικογένειας της Λίλι αρχίζουν να πεθαίνουν μυστηριωδώς, ενώ και άλλοι Οσέιτζ δολοφονούνται κάτω από αδιευκρίνιστες συνθήκες. Οι έρευνες του νεοσύστατου FBI μοιάζουν να οδηγούν στον Γουίλιαμ Χέλ (Ρόμπερτ ντε Νίρο), κτηματία της περιοχής και θείο του Ερνεστ.

Ο Σκορσέζε διασκευάζει το δημοφιλές ομότιτλο μυθιστόρημα του Ντέιβιντ Γκραν προκειμένου να μιλήσει με γενναιότητα για τη συνεχιζόμενη και συστηματική εκμετάλλευση/εξολόθρευση των ιθαγενών της Αμερικής. Το ύφος του πάντως δεν είναι καθόλου διδακτικό· αντιθέτως οι περισσότεροι χαρακτήρες εδώ, με πρώτο τον Ερνεστ τού (ξανά) υπέροχου Ντι

Κάπριο, είναι μεταιχμιακοί, παραδομένοι από τη μια στην απληστία και από την άλλη γοντευμένοι από τον πολιτισμό των Οσέιτζ. Καθώς η φρικιαστική αλήθεια έρχεται σταδιακά στο φως, ο θεατής παρακολουθεί σχεδόν αμήχανα τους «ήρωες» να γίνονται «κακοί» και τους τυπικούς κανόνες του γουέστερν να παίρνουν σύγχρονες

Εκπληκτικές ερμηνείες από Ντι Κάπριο και Λίλι Γκλάντστοουν σε ένα επικής διάρκειας έργο πάνω σε μια από τις πιο σκοτεινές πτυχές της σύγχρονης αμερικανικής ιστορίας.

διαστάσεις. Όλα αυτά ο Αμερικανός κινηματογραφιστής τα στηρίζει με μια αρκετά πλούσια παραγωγή (της Apple TV), η οποία του επιτρέπει από τη μια να αναβιώσει την εποχή και το μέρος και από την άλλη να γυρίσει μερικές μεγαλειώδεις σκηνές, από εκείνες που ενίοτε χαρίζουν και Όσκαρ σκηνοθεσίας.

Συνολικά, και παρά το «βαρύ» θέμα, η καινούργια ταινία του διανθίζεται από αρκετό χιούμορ, ενώ βασίζεται και σε μια σειρά εξαιρετικών ερμηνειών από σπουδαίους ηθοποιούς. Ανάμεσα τους ξεχωρίζουμε προφανώς τον Λεονάρντο ντι Κάπριο, στον πιο δύσκολο ίσως ρόλο της καριέρας του, αλλά και την ιθαγενή ηθοποιό Λίλι Γκλάντστοουν, την οποία γνωρίσαμε στο «Certain women» της Κέλι Ράινχαρντ και που εδώ διακρίνεται ξανά με τη γαλήνια χάρη και την αξιοπρέπεια που αποπνέει ο χαρακτήρας της.

Ρόμπερτ ντε Νίρο και Λεονάρντο ντι Κάπριο στο φιλμ «Οι δολοφόνοι του ανθισμένου φεγγαριού» του Μάρτιν Σκορσέζε.

HOME CINEMA

Τρόμος και αγωνία με την υπογραφή του Πόε

Η πτώση του οίκου των Ασερ ΘΡΙΛΕΡ (2023)
Δημιουργός: Μάικ Φλάναγκαν
Ερμηνείες: Κάρλα Γκουτζίνο, Μπρους Γκρίνγουντ

Ο **Μάικ Φλάναγκαν** των επιτυχημένων θρίλερ «Οι δαίμονες της έπαυλης Μπλάι» και «Midnight Mass» επανέρχεται διασκευάζοντας μία από τις πιο γνωστές ιστορίες του Εντγκαρ Άλαν Πόε, σε μια μίνι σειρά οκτώ επεισοδίων, για λογαριασμό του Netflix.

Ο Ρόντερικ Ασερ, πατριάρχης μιας οικογενειακής αυτοκρατορίας φαρμακοβιομηχανών, βλέπει έναν έναν τους απογόνους του να πεθαίνουν, έπειτα από μια διώξη των Αρχών εναντίον τους. Σε μια συνάντηση με τον εισαγγελέα, θα αρχίσει να αφηγείται την άνοδο και την πτώση του ίδιου και της αδίστακτης αδελφής του, σε μια ιστορία που παίρνει (και) αλλόκοτες, υπερφυσικές διαστάσεις.

Ο Φλάναγκαν υιοθετεί μόνο χαλαρά στοιχεία της αφήγησης του Πόε, τοποθετώντας την πλοκή του στη σύγχρονη εποχή. Ο αυστηρός αλλά και καταβεβλη-

μένος πατριάρχης, οι διαφορετικοί χαρακτήρες γύρω από το οικογενειακό τραπέζι, ο απίθανος κυνισμός που κυριαρχεί: είναι όλα στοιχεία που παραπέμπουν, φυσικά, στο αριστουργηματικό «Succession» του HBO, ωστόσο, εδώ δεν πλησιάζουμε καν την πρωτοτυπία και το ιδιοφυές σενάριο του συγκεκριμένου. Αντιθέτως, είναι η ατμόσφαιρα μυστηρίου και τα στοιχεία τρόμου που ξεχωρίζουν, μαζί με τα προσεκτικά τοποθετημένα φλας μπακ, σαν μικρές βινιέτες, που δένουν το παρελθόν με το παρόν και βοηθούν να αναδειχθούν οι ιδιαιτερότητες και το υπόβαθρο των (πολλών) χαρακτήρων.

Πριν από δύο χρόνια, περίπου, ωστόσο, ο Τάσκερ διαγνώστηκε με άνοια σε πρώιμο στάδιο και πλέον τα πάντα έχουν αλλάξει. Εμείς τους βρίσκουμε να ταξιδεύουν με το αγαπημένο τους αυτοκινούμενο τροχόσπιτο στην εξοχική Αγγλία, καθώς επισκέπτονται αγαπημένα μέρη, συγγενείς και φίλους, σε ένα είδος τελευταίου αποχαιρετισμού (;) πριν οι αναμνήσεις πάψουν να είναι πια κοινές. Το θέμα του φιλμ είναι προφανώς αρκετά «βαρύ», ωστόσο η προσέγγιση, που διακρίνεται από το χαρακτηριστικό βρετανικό φλέγμα και την ευγένεια, βοηθά ώστε το σύνολο να μην ξεπέσει στο μελόδραμα. Φυσικά, στο επίκεντρο βρίσκονται οι δύο πρωταγωνιστές, ερμηνευμένοι χαμηλότονα από δύο υπέροχους ηθοποιούς, που πείθουν ως μεσήλικο ζευγάρι· τσακώνονται για τα πάντα και το τίποτα, φιλιούνται ξανά με ένα βλέμμα και διατηρούν ακόμη εκείνη τη σπύθα της ανασφάλειας («πρινάς όμορφα;») που χαρακτηρίζει τον πρώτο έρωτα. Από την άλλη, σχεδόν σε κάθε κουβέντα κρύβεται πίσω το τέρας της αρρώστιας που απειλεί την ευτυχία τους.

Σουπερνόβα ★★★★★

ΔΡΑΜΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Χάρι Μακουίν
Ερμηνείες: Κόλιν Φερθ, Στάνλεϊ Τούτσι

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε ένα συγκινητικό φιλμ με δύο σπουδαίους πρωταγωνιστές. Ο Σαμ (Κόλιν Φερθ) και ο Τάσκερ (Στάνλεϊ Τούτσι) είναι εδώ και πολλά χρόνια ζευγάρι και παραμένουν βαθιά αγαπημένοι.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Εντυπωσιακό ξεκίνημα για τη Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ

Δυναμικό και ιδιαίτερα επιτυχημένο υπήρξε το ξεκίνημα της Εθνικής Συμφωνικής Ορχήστρας της ΕΡΤ. Στις 5 Οκτωβρίου, στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης», ο Μιχάλης Οικονόμου διπύθυνε ένα πρόγραμμα με έργα Μότσαρτ, Μπετόβεν και Μπραμς. Σολίστ στη «Φαντασία σε ντο ελάσσονα για πιάνο και χορωδία» του Μπετόβεν ήταν η Βικτώρια Κιαζίμ, ενώ όπως και στο μοτέτο «Ave verum corpus» - «Χαίρε αληθινό σώμα» του Μότσαρτ που προηγήθηκε, τραγούδησε η Χορωδία της ΕΡΤ (μουσική διδασκαλία: Μιχάλης Παπαπέτρου).

Είναι κοινός τόπος ότι οι ορχήστρες του Νότου αποδίδουν ανάλογα με τον αρχιμουσικό. Όμως, αυτό που συμβαίνει το τελευταίο διάστημα με την ορχήστρα της ΕΡΤ είναι πραγματικά εντυπωσιακό. Είτε η χημεία του Οικονόμου με την ορχήστρα είναι εξαιρετικά καλή είτε ο αρχιμουσικός ξέρει πώς να αποσπά από το σύνολο το αποτέλεσμα που επιθυμεί. Σε κάθε περίπτωση, μαζί του η ορχήστρα δίνει πολύ περισσότερο ακόμη και από τον καλύτερό της εαυτό.

Χαρακτηριστική ήταν η περιπτώση της ερμηνείας της δεύτερης Συμφωνίας του Μπραμς. Μπραμς χωρίς έγχορδα δεν νοείται και τα έγχορδα παραμένουν το πιο προβληματικό σύνολο των ελληνικών ορχηστρών. Ο Οικονόμου δεν πέτυχε απλά έναν συμπεκνωμένο και καλά συντονισμένο ήχο, αλλά τον αξιοποίησε με εντυπωσιακή εκφραστικότητα. Υπήρχε πλήθος σαφώς διακριτών διαβαθμίσεων δυναμικής, το οποίο συνέβαλε στην πλαστικότητα των φράσεων, στην κίνηση της μουσικής, στην απόδοση

Ο Μιχάλης Οικονόμου ξέρει πώς να κάνει τους μουσικούς να αποδώσουν όσα επιθυμεί.

του συναισθήματος. Οι μουσικές φράσεις διέθεταν αρχή, μέση και τέλος, ενώ οι παύσεις είχαν λόγο ύπαρξης. Είναι φανερό ότι ο Οικονόμου αντιλαμβάνεται τη δραματουργία της μουσικής με τον

Σολίστ στη «Χορωδιακή φαντασία» του Μπετόβεν ήταν η πιανίστρια Βικτώρια Κιαζίμ.

νο, όπως επίσης με το συναίσθημα, και –το σημαντικότερο– ξέρει πώς να κάνει τους μουσικούς να αποδώσουν όσα επιθυμεί. Προφανώς βοηθά ότι έχει στη διάθεσή του πολύ καλά ξύλινα, τη Μελίνα

Μακρή (φλάουτο), τον Σπύρο Κορντό (όμποε), τον Μάριο Αντρέα Παρντο (κλαρινέτο), τον Βασίλη Πριόβολο (φαγκότο) και ότι τα χάλκινα πνευστά υπήρξαν επίσης αποτελεσματικά. Αυτή τη φορά,

όμως, τη διαφορά έκαναν τα έγχορδα, με πρώτα τα τσέλα, που στο παρελθόν δεν μας έχουν συνηθίσει σε τόσο καλές επιδόσεις.

Η βραδιά ξεκίνησε με το σύντομο μοτέτο «Χαίρε αληθινό σώ-

μα» του Μότσαρτ. Ανήκει στα τελευταία έργα του συνθέτη και ξεχωρίζει για τον χαμηλόφωνο, υποβλητικό χαρακτήρα του, όπως και την εκφραστικότητα που επιτυγχάνει μέσα από μια απλότητα εξαιρετικής τέχνης. Ορχήστρα και χορωδία υπό τον Οικονόμου απέδωσαν την ουράνια ομορφιά της μουσικής με ελεγχόμενο και καθαρό ήχο.

Ακολούθησε η «Χορωδιακή φαντασία» του Μπετόβεν, στην πράξη ένα προοίμιο της Ενάτης Συμφωνίας. Η «Φαντασία» γράφτηκε προκειμένου ο συνθέτης να αξιοποιήσει τους σολίστες και τη χορωδία που συμμετείχαν σε συναυλία που διοργάνωσε με στόχο τη συγκέντρωση χρημάτων. Ο ίδιος ανέλαβε το μέρος του πιάνου. Στη συναυλία της ΕΡΤ, το απέδωσε η Βικτώρια Κιαζίμ με σιγουριά και γενναιοδωρία στον σχηματισμό των φράσεων. Η ορχήστρα ανταποκρίθηκε επίσης με επιτυχία τόσο στα εδάφια με απαιτήσεις μουσικής δομاتیου όσο και στις μεγαλόπρεπες κορυφώσεις με τους σολίστες, τη χορωδία και το σύνολο των μουσικών.

Οι συντελεστές της παράστασης «Ο ιμπρεσάριος από τη Σμύρνη» του Κάρλο Γκολντόνι, που στις 26/10 ανεβαίνει στην κεντρική σκηνή του Εθνικού Θεάτρου. «Ο Γκολντόνι είναι συνοδοιπόρος της ζωής μου. Συγκρούστηκε με άλλες απόψεις και ήταν σε μια διαρκή αναμέτρηση με τα γούστα του κοινού», σημειώνει στην «Κ» ο σκηνοθέτης της παράστασης, Βασίλης Παπαβασιλείου.

Είχα ανάγκη από τη βουή του κόσμου

«Ενας κωμικός θεός έπλασε τον κόσμο», λέει στην «Κ» ο ηθοποιός, σκηνοθέτης και συγγραφέας Βασίλης Παπαβασιλείου

Συνέντευξη στη **ΓΙΩΤΑ ΣΥΚΚΑ**

«**Η κωμωδία** είναι η μοίρα μας», λέει ο Βασίλης Παπαβασιλείου, ο οποίος τον φετινό χειμώνα καταπιάνεται με δύο κωμωδίες. Μαέστρος στο είδος, μας χάρισε πολλές καλές στιγμές και δεν κρύβει ότι το απολαμβάνει. «Πιστεύω πως ένας κωμικός θεός έπλασε τον κόσμο».

Ο δικός του φέτος είναι «Ο ιμπρεσάριος από τη Σμύρνη» του Γκολντόνι, που ανεβαίνει στις 26 του μηνός στην κεντρική σκηνή του Εθνικού Θεάτρου, και «Οι δυο χέσπιδες» του Ευγένιου Λαμπίς, αργότερα στο Θέατρο Τέχνης.

Μισός αιώνας ζωής στο θέατρο και ο αυτός το διάστημα φρόντισε, όπως λέει στην «Κ», να διατηρήσει εμμονές και αγάπες που κάνουν καλό γιατί σε κρατάνε όρθιο. «Είναι ωραίο να μην πιστεύεις ότι το θέατρο αρχίζει μ' εσένα». Το λέει και στους νεότερους: «Τους εξηγώ ότι είναι καλύτερα να νιώθουν ότι υπάρχει μια αγκαλιά που μπορεί να τους περιμένει».

Ηθοποιός, σκηνοθέτης, μεταφραστής και συγγραφέας, έζησε στο θέατρο πολλές περιπέτειες. «Συχνά πιστεύουμε ότι θέατρο είναι να εκτοξεύεται κανείς σε μια πασαρέλα. Ναι, αλλά δεν κρατάει πολύ και πρέπει κανείς να συμπιλιώνεται με την περιπέτεια του βίου. Αλλιώς ζεις στα 30, αλλιώς στα 60 ή στα 80».

Ο ίδιος στα 74 λέει κατηγορηματικά: «Δεν υπάρχει αποστρατεία του ανθρώπου της σκηνής και δεν μπορώ να τους καταλάβω ποτέ, μολονότι σέβομαι τους συνταξιούχους τους επαγγέλματος. Θεωρώ ότι εφόσον εύλογηθείς με μια διάρκεια ζωής ή με υγεία, δεν νοείται να συνταξιοδοτηθείς. Επιπλέον, θεωρώ ότι οι ηθοποιοί που φτάνουν σε μια ηλικία είναι περισσότεροι από τους νεότερους. Τι ήταν ο Μινωτής, ένας καλός ηθοποιός; Οχι, ήταν ένα κομμάτι της ελληνικής παρουσίας. Ο Βεάκνς επίσης».

Ξέρει, βέβαια, ότι ζούμε την εποχή της ασυγκράτητης νεολογίας. «Όλοι είναι νεολογικοί, γιατί βοηθούν οι νόμοι της κατανάλωσης και της αναλωσιμότητας των πραγμάτων. Επομένως, είμαστε μέσα σε αυτό, όμως, το θέατρο μπορεί να είναι μια δύναμη αντίστασης που χρειάζεται ο άνθρωπος. Δεν μας χρειάζεται πε-

ρισσότερη επικοινωνία, μας χρειάζεται περισσότερη αντίσταση στο παρόν».

Τι είναι αυτό που τον συγκινεί στον Ιταλό κωμωδιογράφο και καταπιάνεται μαζί του για έκτη φορά; «Ο Γκολντόνι είναι συνοδοιπόρος της ζωής μου», απαντά. «Έζησε καλά στις εποχές, πίστεψε στην παράδοση, τη μεταρρύθμιση, αναγκάστηκε να φύγει από τη Βενετία για να ζήσει τα τελευταία 25 χρόνια της ζωής της στη Γαλλία, συγκρούστηκε με άλλες απόψεις και ήταν σε μια διαρκή αναμέτρηση με τα γούστα του κοινού».

Στον «Ιμπρεσάριο από τη Σμύρνη», που γράφτηκε το 1757, μέσα από μια απλή υπόθεση παρακολουθούμε τα φερσίματα και τα αλαζονικά ξεσπάσματα των καλλιτεχνών στα παρασκήνια, αλλά και τον ευάλωτο ρομαντισμό τους. Ο Αλφ, πλούσιος έμπορος από τη Σμύρνη, θέλει να προσλάβει ημιτελείς καλλιτέχνες. Αυτό που προστάσει όπερα στην πόλη του και απευθύνεται σε δύο ατζέντδες προκειμένου να οργανώσει τον θιασό του. «Το έργο μιλάει για μια φάση του μουσικού θεάτρου στα πρώτα του βήματα. Ξεκινάει η συστηματικοποίηση της όπερας. Αυτοί που στρατολογούνται για να πάνε από τη Βενετία στη Σμύρνη είναι ημιτελείς καλλιτέχνες. Αυτό που λέγαμε παλιά, ψώνια και νούμερα. Ο θιασος που φτιάχνεται ετοιμάζεται να εξορμήσει στη Σμύρνη, την εξωτική Ανατολή, και βιώνει μια εμπειρία ανώμαλης προσγέλισης, διάψευσης. Όπως λέει στο τέλος ο Γκολντόνι για τους καλλιτέχνες «ήταν καλύτερα να συνταξιοδοτηθούν και να συμπράξουν, ξεκινώντας τη διεκδίκηση των πρώτων ο καθένας»».

Πόσο κοντινά είναι αυτά με το σήμερα; Ο Παπαβασιλείου αναφέρεται στις περυσινές καταλήψεις των ηθοποιών για την ανωτατοποίηση των σπουδών τους, υπενθυμίζει ότι κάθε χρόνο αποφοιτούν 600 νέοι ηθοποιοί από τις δραματικές σχολές, ότι φτάσαμε τις 3.000 παραστάσεις τον χρόνο!

«Ε, τον κανένα ψηφίζεις»

Από την εποχή που περιγράφει ο Γκολντόνι, η συζήτηση στρέφεται στο θέαμα που σήμερα κυριεύει τη ζωή μας περισσότερο από τότε. «Σήμερα, το θέατρο υφίστα-

«Στα πέντε ονειρεύομαι να γίνω πολιτικός. Και μάλιστα, να ξεκινήσω ως πρωθυπουργός. Κασσελάκης πριν από την ώρα του», λέει με χιούμορ ο Βασίλης Παπαβασιλείου και εξηγεί πώς έταξε μέχρι γαμπρούς για να το πετύχει!

Όλοι είναι νεολογικοί, γιατί βοηθούν οι νόμοι της κατανάλωσης και της αναλωσιμότητας των πραγμάτων. Επομένως, είμαστε μέσα σε αυτό, όμως το θέατρο μπορεί να είναι μια δύναμη αντίστασης.

Το θέατρο υφίσταται έναν ανταγωνισμό πανταχόθεν. Δεν είχαμε το φαινόμενο του Τραμπ και του Πούτιν; Η θεατροποίηση του πολιτικού είναι εδώ. Αλλά τι είναι η δημοκρατία; Ένα πολίτευμα σκηνών.

ται έναν ανταγωνισμό πανταχόθεν. Αυτή τη δεκαετία, δεν είχαμε το φαινόμενο του Τραμπ και του Πούτιν; Θέλω να πω, η θεατροποίηση του πολιτικού είναι εδώ. Η κοινωνία του θεάματος δεν ζει χωρίς αυτές τις ωσμώσεις. Αλλά τι είναι η δημοκρατία; Ένα πολίτευμα σκηνών. Σκηνή δεν είναι μόνο η θεατρική, σκηνή είναι και η πολιτική, σκηνή είναι η θρησκεία,

σκηνή και η Δικαιοσύνη, παράσταση δεν κάνει ο δικηγόρος;».

Ρωτάω τον Β. Παπαβασιλείου ποια ήταν τα συναισθήματά του όταν έμαθε ότι ο κόσμος του ΣΥΡΙΖΑ επέλεξε τους επικοινωνιακούς τρόπους του Στ. Κασσελάκη. Τι περιμένουμε απ' αυτόν; «Κανείς δεν περιμένει τίποτα. Οι άνθρωποι παίζουν, δεν περιμένουν. Συμμετέχουν σε ένα παιχνίδι. Κι αυτός παίζει. Κι εγώ πληροφορούμαι ό,τι εσείς και όλοι. Συζητάνε "τι έγινε", "βγήκε ο Κασελλάκης", απαντάει ο άλλος. Ποιος είναι ο Κασελλάκης; Κανένας. Ε, τον κανένα ψηφίζεις».

Η συζήτηση συνεχίζεται στο τι προσδοκά από την Αριστερά και τη Δεξιά σήμερα. «Τίποτα, τίποτα, τίποτα! Υπάρχει η πραγματικότητα του κόσμου, οι ανισότητες, τα προνόμια, όλα αυτά που επιβαρύνουν και μερικές φορές εκμηδενίζουν τις ζωές των ανθρώπων, αλλά βλέπετε ότι αυτή τη στιγμή δεν μπορεί να υπάρξει –σε ό,τι αφορά την Αριστερά–, άρθρωση άλλου λόγου και πράξης που να τη διαφοροποιεί και να τη διαχωρίζει από τη μόνη κυρίαρχη ιδεολογία, που είναι ο πραγματισμός. Η συμμόρφωση, η υποταγή στο υπάρχον δηλαδή, να πάρεις απόφαση ότι αυτό που σου μένει δεν είναι καμία αλλαγή όπως την είχαν οραματιστεί. Η προσέγγιση αυτή είναι η πραγματικότητα μας».

Σήμερα, θαυμάζουμε τη δουλειά του Β. Παπαβασιλείου και τον λόγο του. Αλλά πώς ήταν πιτσι-

ρικός στις Σέρρες όπου μεγάλωσε; «Στα πέντε ονειρευόμουν να γίνω πολιτικός. Και μάλιστα, να ξεκινήσω ως πρωθυπουργός. Κασσελάκης πριν από την ώρα του. Υποσχόμουν γάμους στις φίλες της μητέρας μου που ήταν λίγο μεγαλύτερες σε ηλικία και τότε τις λέγαμε γεροντοκόρες. Ανέλαβα να τις αποκαταστήσω και έκανα φανταστικά συνοικέσια με ποδοσφαιριστές του ΠΑΟΚ, διότι ήμουν και Παοκτζής. Ελεγα ότι θα επέτρεπα την ελεύθερη χρήση των κρατικών αυτοκινήτων για τους δημοσίους υπαλλήλους και τα παιδιά τους. Ο πατέρας μου ήταν γεωπόνος, διευθυντής Γεωργίας στον νομό Σερρών και συχνά με έπαιρνε σε περιοδείες στα χωριά. Κάποια στιγμή το ξέκοψε, "δεν θα μπει στο αυτοκίνητο μαζί μου. Ο Παπάγος απαγόρευσε τη χρήση". Οπότε ήμουν κατά του Παπάγου».

Η φωνή του γλυκαίνει σαν μιλάει για την απλότητά του τόπου του και τη λίμνη Κερκίνη, που έβλεπε μπροστά του στο πρωινό ζύπνημα. «Με καθόρισε όπως και ο παππούς μου. Η γιαγιά πέθανε πάνω στη γέννα του πατέρα μου και ο παππούς –πρόσφυγας ερχόμενος από τον Πόντο–, στάθηκε μανά και πατέρας για τα παιδιά του όταν ήρθαν στην Ελλάδα. Αργότερα έγινε αρχιμανδρίτης. Ήταν πνευματικός τροφός μου. Έμαθα να διαβάζω πριν πάω σχολείο και στα οκτώ μου είχαμε αλληλογραφία: "Βλέπω μετά χαράς ότι εφημέριος του ρητόν κοπιάζε εν όσω είσαι νέος, διά να μη μετανοήσ στο ύστερον ματαίως", μου έγραφε πολύ σοβαρά. Του χρωστάω ότι αγάπησα τη γλώσσα. Μου διάβαζε λήμματα της εγκυκλοπαιδείας του Ηλίου, της Μεγάλης Ελληνικής Εγκυκλοπαιδείας, και για να με deleάσει μου έδινε φουντούκια».

Στα 17 του, ο Βασίλης Παπαβασιλείου αποφάσισε να συναντήσει τον άνθρωπο που με δύο παραστάσεις του στη Θεσσαλονίκη τον μάγεψε. «Είδα σε ένα Σαββατοκύριακο τους "Ορνίθες" και τους "Πέρσες" του Κουν και τότε είπα πως θα πάω να τον συναντήσω. Είναι καλό να μπαίνεις στην τέχνη από τη στενή πύλη του θαυμασμού. Αν δεν θαυμάζεις, δεν θα σε θαυμάσουν», λέει σήμερα.

Εφτασε στο θέατρο μέσω της Ιατρικής, που εγκατέλειψε τελικά ανάμεσα στο δεύτερο και το τρίτο έτος, όταν έδωσε εξετάσεις στη δραματική σχολή του Θεάτρου Τέχνης. Σπουδαστής έπαιξε στην «Οπερέτα» του Βίτολντ Γκομπρόβιτς το 1972, όμως πρωτογλυκάθηκε στη σκηνή 16άρης στις Σέρρες, όταν έπαιξε στα γαλλικά τον Αργκάν στον «Κατά φαντασίαν ασθενή» του Μολιέρου, σε παράσταση του Γαλλικού Ινστιτούτου.

«Όποιος έχει δει τον Κουν σε πρόβα έχει ευεργετηθεί. Ενιωθα τυχερός. Εκεί έζησα οκτώ χρόνια ξέροντας ότι θα γίνω σκηνοθέτης. Φεύγοντας άρχισε η περιπέτεια, αλλάζοντας συχνά επαγγελματικούς τόπους». Έκαναν τη «Σκηνή» με τον Λευτέρη Βογιατζή, μόνος του την «Εποχή», ακολούθησε η περίοδος που διηύθυνε το ΚΘΒΕ, συνεργασίες στις κρατικές σκηνές, τα τελευταία δέκα χρόνια ξανά στο Θέατρο Τέχνης. «Έζησα ένα τεράστιο ταξίδι που δεν το χόρτασα».

Στροφή στη συγγραφή

Τα τελευταία 15 χρόνια ήταν πολύ δημιουργικά. «Ξαν να ήμουν φτιαγμένος να γίνω 60 ετών. Τότε βγήκε στην επιφάνεια η συγγραφή». Προηγήθηκε μια άσκησις συγγραφικού χαρακτήρα όταν ο φίλος του Χρήστος Μεμής τον παρότρυνε να αρθρογραφεί στα «ΝΕΑ». «Έκανα τα "λήμματα" για μια τριετία και αυτό με συμπιλιώσε με το "κάθωμαι να γράψω"». Ο Φωκίων, ο πρωταγωνιστής των έργων του «Τρία χρόνια μετά το Σικτίρ ευρώ, μπουντρούμ δραχμή» και «Τους ζυγούς λύσατε», συνδέεται με όλα αυτά. Θα υπάρχει συνέχεια; «Τώρα είμαι σε φάση που θέλω να σκηνοθετώ». Δηλώνει «εραστής του παρόντος» και για την 50χρονη διαδρομή του σχολιάζει ότι ήταν «σε συνεχή ανταπόκριση με τα συμβάντα του κόσμου. «Βεβαίως, ήξερα και τον χρόνο της απομόνωσης, αλλά είχα ανάγκη από τη βουή του κόσμου».

Η σχέση του με το Διαδίκτυο είναι ελεγχόμενη. «Δεν θέλω να βομβαρδίζομαι με ειδήσεις για τις οποίες δεν ρωτάω. Γιατί κάποια στιγμή ο πληθωρισμός των ειδήσεων δημιουργεί ατροφία της συνειδήσεως. Δεν μπορεί να αφομωθεί τόση πληροφορία».

ΤΑ ΒΟΥΝΑ ΜΑΣ

Πάρνηθα

ΚΥΡΙΑΚΗ
29/10

Ένας πρωτότυπος
συλλεκτικός τόμος
για το βουνό
που δίνει ζωή
στην Αθήνα

Η φύση, η ιστορία,
οι άνθρωποι και
το μεγάλο στοίχημα
της σωτηρίας του

